PAMIĘTNIK

TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

ROK 1901.

WYDAWNICTW TOWARZYSTWA

TOM XXII.

KRAKÓW.

NAKŁAD I WŁASNOŚĆ TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO.

DRUK W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI.

1901

PAMIĘTNIK TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

TOM XXII

PAMIĘTNIK

TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

ROK 1901.

WYDAWNICTW TOWARZYSTWA

TOM XXII.

KRAKÓW.

NAKŁAD I WŁASNOŚĆ TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO.

DRUK W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI.

1901

PROTOKÓŁ

z XXVII zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Tatrzańskiego odbytego d. 29 kwietnia 1900 r. w Muzeum techniczno-przemysłowem w Krakowie.

Liczba obecnych członków na początku posiedzenia 29. Początek obrad posiedzenia o godz. 5^{25} popołudniu.

Obradom przewodniczył Dr. Kasparek, który w zagajeniu posiedzenia powitał delegata lwowskiego p. Edwarda Heppego.

I. Odczytany przez sekretarza prof. Swierza protokół z XXVI zwyczajnego Walnego Zgromadzenia odbytego 12 marca 1899, przyjęto bez zmiany.

II. Po odczytaniu sprawozdania z czynności Wydziału za rok ubiegły zabiera głos prof. Dr. Piekosiński, polecając Wydziałowi, aby miał przedewszystkiem wygody członków Tow. w Zakopanem na względzie; narzeka, że do Morskiego Oka nie można się jeszcze dostać wozem, podobnież do Czarnego Stawu, dostęp do Strążysk przez Kasprusie jest fatalny, dojazd do uroczej doliny Kościeliskiej nie najlepszy; odbudowanie dworca tatrzańskiego uważa za bardzo pożądane i w tej chwili za najpotrzebniejsze.

Pan Hopcas przemawia za rychłą odbudową schroniska przy Morskiem Oku; za wybudowaniem nowego schroniska przy Czarnym Stawie w miejsce dotychczasowego schroniska J. Sieczki, nieodpowiedniego do obecnych potrzeb turystów; czyni wniosek względem zawiązania stałej komisyi w Zakopanem z kilku członków jako organu wykonawczego Wydziału w celu wykonywania robót w Tatrach i ułatwiania wycieczek turystom (w ostatnim względzie można się porozumieć bliżej z tu-

tejszem Tow. »Sokół«); sprawę wybudowania taniego hotelu przy dworcu kol. żel. w Zakopanem łącznemi siłami Wydziału krajowego i tutejszej Dyrekcyi kolei państwowych, uważa za naglącą sprawę w celu skierowania prądu turystycznego do Zakopanego; wyraża wreszcie życzenia, aby Tow. T. udało się do tutejszej Dyrekcyi kolei państwowych z prośbą, o wyjednanie w ministerstwie kolei żelaznych w najbliższej przyszłości lepszego rozkładu pociągów z Krakowa do Zakopanego.

P. Heck wnosi, aby się trzymać porządku obrad.

P. Heppe nie chce rozbierać szczegółowo stosunku, jaki istnieje między klimatyką, gminą zakopiańską a Towarzystwem Tatrzańskiem, ale we Lwowie często słyszeć można zażalenia na wymienione powyżej czynniki; oddział Czarnohorski mający tylko szczupłą liczbę członków więcej stosunkowo czyni dla turystów niż to się dzieje w Zakopanem.

P. Roman Szymański przemawia przeciwko odbudowie dworca tatrzańskiego, chyba że Towarz. ma na ten cel jakie kapitały.

Dr. Markiewicz jest przedewszystkiem za budową schroniska przy Morskiem Oku i przy Czarnym Stawie a przeciw odbudowie dworca.

Po zamknięciu dyskusyi w powyższej sprawie zapisany do głosu p. Pawlica, oświadcza się za odbudowaniem dworca tatrzańskiego i przedkłada spis członków stale mieszkających w Zakopanem, którzy nie mogąc wziąć udziału osobiście w Zgromadzeniu, są tego samego zdania.

Dr. Kasparek odpowiada na poszczególne zarzuty, od których Tow. Tatrz. nigdy nie było dotąd wolne, nawet wtenczas kiedy zbudowało przy Morskiem Oku obszerny hotel a w Zakopanem obszerny dworzec tatrzański, w którym się jednoczyło życie, »mamy już takie społeczeństwo, które ma zmysł krytyczny«; podobnie jak w tem Zgromadzeniu istnieją i w Wydziale dwa prądy, z których jeden pragnie, aby w Zakopanem nic nie robić a wszelkie fundusze obrócić na roboty w górach, drugi aby nie pomijając budowy nowych dróg i ścieżek w górach, podjąć wielu czynności w Zakopanem stworzyć na nowo dworzec tatrzański, jako znak widomy istnienia Tow. Tatrz.; na Węgrzech są inne stosunki, tam jeździ cała arystokracya do zakładów zdrowotnych i klimatycznych; w sprawie dworca ta-

trzańskiego najlepiej obrać drogę środkową; wobec świeżo nadesłanego projektu Dra A. Doboszyńskiego, nie poddaje żadnego wniosku pod głosowanie.

III. W imieniu Komisyi kontrolującej przemawiał p. Władysław Fischer za udzieleniem Wydziałowi obsolutoryum, z czem się Zgromadzenie zgodziło.

IV. Preliminarz budżetu Tow. na r. 1900.

Dochód preliminowany w kwocie 9.326 złr. 70 ct. (18.653·40 k.) przyjęto bez dyskusyi.

Rozchód:

I. Roboty w Tatrach: 2.110 złr.	*a)* schroniska . .	480 złr.
	b) asekuracya schr. i inne	80 złr.
	c) drogi i ścieżki .	1520 złr.
	d) podatki	30 złr.

W dyskusyi nad tą pozycyą zabierali głos pp. Walery Heck przemawiając za zwiększeniem funduszu na cele schronisk, dr. Henryk Szarski i członek komisyi do robót w Tatrach p. W. Anczyc, który wspomniał o robotach mających się wykonać w r. b., wykazawszy nadto przyczyny, dla których przeznaczono większe kwoty na drogi i ścieżki niż na cele schronisk. Preliminowaną kwotę przyjęto.

III. Subwencya i nadzór szkoły przemysłu drzewnego w Zakopanem 140 złr.

Dr. Rosenblatt przemawiał za skreśleniem i uwolnieniem się nadal od płacenia tej drobnej kwoty.

Dr. Kasparek daje bliższe wyjaśnienie, że to się nie może stać, ponieważ na mocy dawniejszej uchwały Walnego Zgromadzenia [1]) prestacye świadczone przez Tow. Tatrz. na rzecz szkoły objął Wydział Krajowy, który udzielając Tow. zasiłek 800 kor. odciąga z tej kwoty 200 kor.

IV. Wydawnictwa Tow. 1.450 złr.

---

[1]) Uchwała Walnego Zgrom. z d. 5 lutego 1888 cf. Sprawozdanie Tow. za r. 1888, Krak. 1889 str. 2. »Tow. Tatrz. obowiązuje się przyczynić do kosztów utrzymania budynku szkolnego w Zakopanem i z tego tytułu uiszczać do funduszu krajowego począwszy od 1 stycznia 1888 corocznie 100 złr., a to tak długo, dopóki fundusz krajowy w zastępstwie Tow. będzie ponosił ciężary przypadające na właściciela budynku szkolnego«.

W dyskusyi zabierali głos pp. Dr. Staniszewski, p. Stanisław Horoszkiewicz, p. Walery Heck, Dr. Wierzbicki i przewodniczący Dr. Kasparek, który dawał wyjaśnienie, że dawniej tacy n. p. delegaci jak nieodżałowanej pamięci Kantak domagali się wydania obszernego Pamiętnika. Ostatecznie przyjęto powyższą pozycyę, tudzież następującą rezolucyę p. Stanisława Horoszkiewicza:

»Walne Zgromadzenie poleca Wydziałowi Towarzystwa możliwe ograniczenie w przyszłości wydatków na wydawnictwa, a powiększenie kwot przeznaczonych na roboty w Tatrach, tudzież rezolucyę p. Walerego Hecka, aby Pamiętnik Tow. zawierał więcej treści literackiej.

Pozycye V—XV przyjęto bez dyskusyi.

Pozycya XVI »subwencya dla oddziału Czarnohorskiego« 150 złr.

W dyskusyi nad tą sprawą zapytuje się p. Walery Heck o bliższą informacyę, na jaki cel ta kwota ma być obróconą. Sekretarz p. Świerz daje bliższe wyjaśnienie domagając się nadto zwiększenia przedłożonej kwoty; referent preliminarza budżetu Dr. Wierzbicki broni wniosku Wydziału, który też został przyjęty.

Na wniosek Dra Henryka Szarskiego uchwalono wydrukować przy sprawozdaniu wykaz funduszów Tow.

Po uchwaleniu sumy rozchodów w kwocie 9.326 złr. 70 ct. przedstawia ś. p. Dr. Daniel Wierzbicki wniosek Wydziału z d. 27 kwietnia 1900 względem spłacenia kosztów dobudowy szkoły poniesionych tymczasowo przez hr. Władysława Zamoyskiego.

Walne Zgromadzenie zgadza się na spłacenie kosztów dobudowy z funduszu pokasynowego, z zastrzeżeniem zwrotu wypłaconej kwoty powyższemu funduszowi.

V. Uzupełnienie Wydziału.

Przed uskutecznieniem wyborów oświadcza przewodniczący Dr. Kasparek, że nadal wyboru na I wiceprezesa Tow. stanowczo przyjąć nie może. Wobec tego stanowczego oświadczenia przystąpiono do wyborów. Na 29 głosujących otrzymał Dr. Ponikło 28 głosów na I wiceprezesa.

Na wniosek p. Hopcasa uchwalono jednogłośnie wśród oklasków wyrazić ustępującemu I wiceprezesowi Drowi Fran-

ciszkowi Kasparkowi jak najserdeczniejsze podziękowanie za długoletnią i skuteczną działalność dla Towarzystwa.

Następnie dziękuje nowy wiceprezes za uznanie i uprasza szanownych członków o pobłażliwość i poparcie w dalszych pracach Tow.

W głosowaniu nad wyborem 5 członków Wydziału na 3 lata wzięło udział 28 członków.

Członkami Wydziału na dalsze trzechlecie wybrano panów: p. Wiktora Barabasza (28), W. Beringera (27), Aleksandra Nowickiego (27), Dra Daniela Wierzbickiego (27), Stanisława Horoszkiewicza (23).

Członkami komisyi kontrolującej na rok 1900 wybrano: pp. Władysława Fischera Piotra Prysaka i Dra Juliana Zgorzalewicza.

Potem zabrakło kompletu potrzebnego do powzięcia dalszych uchwał. Przeto odpadł p. VI porządku obrad »wnioski Wydziału i członków«.

Koniec posiedzenia o godz. 8 wieczorem.

Protokół powyższy odczytany 21 kwietnia 1901 na Walnem Zgromadzeniu przyjęto bez zmiany.

W Krakowie d. 21 kwietnia 1901 r.

Leopold Świerz,
sekretarz.

Dr. Ponikło,
I. wiceprezes.

SPRAWOZDANIE

z czynności Wydziału Tow. Tatrz. za czas od 30 kwietnia 1900 r. do 21 kwietnta 1901 r.

Ze względu, że z. r. nie można było przystąpić do budowy obszernego schroniska przy Morskiem Oku, a to głównie z tej przyczyny, ponieważ drogę bitą z Łysej Polany doprowadzono tylko do Wodospadów Mickiewicza w Roztoce, położono główny

nacisk na wykonanie nowych ścieżek i ulepszenie dawniejszych. I tak utorowano nową ścieżkę z hali Gąsienicowej popod Żółtą Turnią aż do Stawku Czerwonego w Pańszczycy; nową ścieżkę zrobiono ze Strążysk ku Czerwonej Przełęczy a stamtąd do Kalatówek, ścieżka ostatnia o szerokości 1 m. zawierająca 23 przydrożnych ławek, 17 mostów z licznemi serpentynami o łagodnem wzniesieniu lub spadku, zaopatrzona jest w miejscach stromych schodami, a w miejscach urwistych poręczami; na wymienionej przełęczy zbudowano nad doliną Białego nową altanę zaopatrzoną w stół i ławki. Przy Wodospadach Mickiewicza dano nowe schody i nowe chodniki kamienne, część błotnistą drogi wybrukowano kamieniami, skutkiem czego wszystkie trzy wodospady stały się łatwo dostępne dla turystów. W myśl uchwały Wydziału z dnia 27 marca 1900 r. dokonano znacznych ulepszeń na drodze wiodącej do schroniska Pola, jakoteż koło samego schroniska, które wprawdzie nie będzie miało w przyszłości tego samego znaczenia co dawniej, jednakowoż z powodu swego położenia na drogach rozstajnych do wodospadu Siklawy i doliny Pięciu Stawów, na Polski Grzebień, do Rybiego, do Jaworzyny Spiskiej, przez turystów nie będzie pomijane, zwłaszcza w najbliższej przyszłości, zanim nie stanie nowy budynek odpowiedni do obecnych potrzeb przy Rybiem.

Nową altanę zbudowano u podnóża Wielkiej Siklawy, dokończono budowy drugiej izby i kuchenki w schronisku przy Wielkim Stawie; schronisko pod Miedzianem (zbudowane 1894 r. na wys. 1784 m. n. p. m.) zniszczone skutkiem lawiny, zrestaurowano i przeniesiono w bezpieczniejsze miejsce w pobliżu, zbudowano nadto około tymczasowego schroniska przy Morskiem Oku i na pobliskiem spalenisku dwie altanki. Nowe klamry wbito w miejsce zniszczonych na drodze do Koziego Wierchu; wszystkie nowe ścieżki i znaczną część dawnych oznaczono farbą, liczbę drogoskazów zwiększono w wielu miejscach, jak np. do Stawu Smreczyńskiego, do Białego, na Gubałówkę i t. d.

Oprócz robót nowych powyżej wykazanych ponaprawiano cały szereg dróg, ścieżek, mostków, np. w Strążyskach, w dolinie Kościeliskiej, w dolinie Pięciu Stawów od strony Wielkiego i Czarnego Stawu ku Szpiglasowym Perciom. W myśl uchwały zeszłorocznego walnego Zgromadzenia spłacono dworowi w Zakopanem koszta dobudowy szkoły rzeźbiarskiej (wykonanej

w r. 1895) w kwocie 3867 złr. 78 ct. (7735 kor. 56 hal.) z funduszu pokasynowego, tak że już od 1 października r. z. odpowiedni dochód (300 kor.) wpłynął bezpośrednio do kasy Tow., a mianowicie jako zwrot do funduszu pokasynowego.

W różnorodnych sprawach Towarzystwa Tatrzańskiego odbyły się liczne posiedzenia Komisyj i 14 posiedzeń Wydziału. Wyniki obrad podawano w dziennikach, a nadto umieszczone będą w Pamiętniku Tow., dlatego na tem miejscu wspominamy tylko o niektórych zabiegach Tow. tyczących się ważniejszych spraw, pomyślnym skutkiem uwieńczonych. Do tych przedewszystkiem zaliczamy pomyślne załatwienie podania Tow. z d. 27 kwietnia 1900 r. w ministerstwie handlu, które resk. z 3 sierpnia 1900 r. L. 36833 zezwoliło na otwarcie c. k. urzędu pocztowego w Zakopanem w środku wsi przy ul. Kościeliskiej pod l. domu 26, który pod nazwą »Zakopane 3« funkcyonować będzie aż do r. 1903 włącznie w lipcu, sierpniu i wrześniu najbliższego trzechlecia.

Prośba biura podróżniczego w Warszawie z d. 8 listopada, 1900 r. w celu skierowania prądu turystycznego z tamtych stron w Tatry, poparta w tutejszej dyrekcyi kolei państwowych pismem Tow. z d. 14 listopada 1900 r., l. 185 odniosła ten skutek, że w tegorocznym wykazie sieci kolejowych należących do związku podróży objazdowych przeprowadzone zostaną nowe kupony biletów okolicznych, a mianowicie:

Trzebinia — Sucha
Sucha — Chabówka
Chabówka — Nowy-Sącz
Chabówka — Zakopane (pismo tutejszej Dyr. kol. ż. z d. 5 stycznia 1801 r. L. 74900/00).

Na zaproszenie tutejszej dyrekcyi kolei państwowych wzięło Tow. Tatrz. udział 8 października 1900 r. w wspólnej naradzie co do rozkładu jazdy na kolei Chabówka-Zakopane. Uzasadnione różne życzenia poparła życzliwie dyrekcya w ministerstwie kolei żelaznych i już b. r. nastąpił lepszy rozkład na tej przestrzeni, będą także wydawane począwszy od 1/5 do 30/9 na stacyi w Krakowie w soboty i każdym dniu powszednim przed dniem świątecznym bilety zniżone na przestrzeni Kraków-Zakopane; oprócz tego nastąpi od wymienionego czasu obniżenie

taryf towarowych na linii Chabówka-Zakopane do wysokości obowiązującej na kolei Trzebinia-Skawce.

Jest także uzasadniona nadzieja, że starania Tow. o połączenie Szczawnicy koleją żelazną z Nowym Targiem odniosą w ministerstwie kolei żelaznych pożądany skutek.

Do Wysokiego Koła polskiego wniosło Towarzystwo podanie 12 b. m. w sprawie bezpośredniego połączenia Zakopanego koleją żelazną z Suchą Horą przez Kościelisko i Witów.

Nie mając własnego przybytku w Zakopanem, jak dawniej, nie mogliśmy tam brać udziału w przyjęciu J.E. hr. Leona Pinińskiego, namiestnika cesarskiego, nader życzliwego dla spraw Tow. naszego, podejmowaliśmy go jedynie — czem chata bogata — w schronisku tymczasowem przy Morskiem Oku.

W celu przyjęcia w Zakopanem lekarzy, zasłużonych około podniesienia naszych zdrojowisk, uzyskaliśmy w tamtejszej szkole rzeźbiarskiej chwilowy przytułek.

Towarzystwu tutejszemu »Sokół« udzieliliśmy w naszem schronisku przy Morskiem Oku przywileju członków Tow. Tatrz. Jako bezdomni w Zakopanem musieliśmy rolę gospodarza w przyjęciu znacznego zastępu młodzieży czeskich szkół średnich i starszyzny naszych pobratymców podzielić z innymi czynnikami miejscowymi, szczęśliwszymi pod tym względem. Wspólne powitanie nastąpiło tylko na dworcu kolei żelaznej.

Towarzystwo Tatrzańskie, które dotąd nie pominęło żadnej ważniejszej uroczystości narodowej w naszem mieście, brało udział 7 czerwca 1900 r. w uroczystym pochodzie do grobowca królewskiego na Wawelu ku uczczeniu wiekopomnych zasług założyciela i odnowicieli Wszechnicy Jagiellońskiej króla Kazimierza Wielkiego, króla Władysława Jagiełły i królowej Jadwigi z okazyi 500-go jubileuszu rzeczonej Wszechnicy i ofiarowało jej widoki z Tatr i Pienin w heliograwurze, umieszczone w kasetce wyrobu szkoły rzeźbiarskiej w Zakopanem.

Skoro mowa o tej szkole założonej przed laty przez Towarzystwo Tatrzańskie, wspominamy na tem miejscu, że Komisya krajowa dla międzynarodowej wystawy zeszłorocznej w Paryżu przez przewodniczącego swego namiestnika hr. Pinińskiego wystósowała do dyrektora tejże szkoły p. radcy Edgara Kovátsa (obecnie profesora szkoły politechnicznej we Lwowie) pisemne podziękowanie za pracę jego około wykonania

znanego pawilonu zakopiańskiego, który zdobył sobie kilka nagród. Do podziękowania tego przyłączył się także osobiście p. namiestnik. Szkoła rzeźbiarska liczyła w ubiegłym roku szkolnym 18 nauczycieli a 109 uczniów, z których 100 otrzymało postęp dobry.

Zapomogi dla uczniów wynosiły	8022	kor.
a mianowicie: z ministerstwa wyznań i ośw.	1000	«
Z Wydziału krajowego	2280	«
Z Rad powiatowych	4022	«
Z Towarzystwa pomocy naukowej . . .	720	«

Z inicyatywy ś. p. Wojciecha Gersona, art. malarza, gorącego wielbiciela przyrody tatrzańskiej wystawiło Tow. Tatrz. na cmentarzu zakopiańskim pomnik granitowy z odpowiednim napisem ś. p. Jędrzejowi Bachledzie Wali (ur. 15 lipca 1820 † 29 stycznia 1896), nestorowi przewodników tatrzańskich [1]).

Od ostatniego walnego Zgromadzenia przybyło 129 członków zwyczajnych (z tych 17 do oddziału Czarnohorskiego, a 3 do Pienińskiego) tudzież dwaj dożywotni.

Grono Towarzystwa składa się obecnie:

z 17	członków	honorowych,	
18	«	założycieli,	
8	«	dożywotnich,	
1809	«	zwyczajnych	w Krakowie,
150	«	«	w Kołomyi,
31	«	«	w Szczawnicy,
Razem 2033.			

Towarzystwo Tatrzańskie doznawało gorliwego i skutecznego poparcia ze strony Szanownych Delegatów, którym tutaj serdeczne wynurzamy podziękowanie.

Nieubłagana śmierć poczyniła w gronie Tow. dotkliwe wyłomy.

Z pośród członków założycieli zmarł Kluczycki Stanisław w Krzeszowicach.

Z grona członków zwyczajnych zmarli:

---

[1]) Proboszcz miejscowy Wielebny ks. Kazimierz Kaszelewski, przy licznych swoich zajęciach zadał sobie niemało trudu w wyszukaniu autentycznej daty urodzenia nieboszczyka. Okoliczność powyższą podnosimy z wdzięcznem uznaniem.

1) Ks. Beisert Józef, proboszcz w Rozdrażewie.
2) Bobek Kazimierz, prof. gimn. b. członek Wydz. T.
3) Chwalibóg Andrzej, leśniczy, obs. stac. met. w Kościelisku.
4) Hr. Dąmbski Józef, ob. w Kaczkowie.
5) Dzielski Franciszek, inspektor uprawy tytoniu w Borszczowie.
6) Dr. Gedl Mieczysław, lekarz w Wadowicach.
7) Gerson Wojciech, art. malarz w Warszawie.
8) Gołembiowski Stanisław, ob. w Ruszkach.
9) Grabski Lucyan, dyrektor fabryki w Inowrocławiu.
10) Hösick Ferdynand, księgarz w Warszawie.
11) Ks. Karpisz Marcin, proboszcz w Markowej.
12) Dr. Kleczyński Józef. prof. Un. i członek Akad. Um. w Krakowie.
13) Kluczycki Franciszek, b. prof. gimn. i bibl. w Krakowie.
14) Dr. Koehler Klemens, radca zdrowia w Poznaniu.
15) Koncki Józef, radca sądu obw. w Tarnowie.
16) Koszko Mikołaj, inżynier w Wieliczce.
17) Lewicki D. A., radca dworu w Wiedniu.
18) Łonkiewicz Józef, obs. stac. met. w Mikuliczynie.
19) Hr. Mielżyński Józef, ob., członek Izby Panów w Iwnie.
20) Hr. Mycielski Fr., ob., poseł na sejm kr. i czł. Izby Panów w Wiśniowej.
21) Nieduszyński Antoni, zasłużony delegat w Tarnowie.
22) Odechowski Antoni, b. obyw. ziemski w Warszawie.
23) Dr. Pieniążek Karol, adwokat, I wiceprezydent m. Krakowa, b. członek Wydziału T. T.
24) Półczyński Adam, ob. i poseł do parl. n. w Wysoce.
25) Rank Edward, aptekarz w Tarnowie.
26) Dr. Schoen Buzawa Henryk, adw. w Krakowie.
27) Stein Artur, urz. banku hipot. w Krakowie.
28) Stokowski Apolinary, em. sekr. Tow. kred. we Lwowie.
29) Dr. Tonner Wilhelm, starszy lekarz sztabowy w Pisku.
30) Urban Edward, kupiec w Krakowie.
31) Voss Konrad, b. dyrektor tutejszej gazowni, w Białej.
32) Dr. Wiediger Ksawery, adw. w Krakowie.
33) Dr. Wierzbicki Daniel, adj. tutejszego obserwatoryum, długoletni i wielce zasłużony podskarbi Tow.

34) Dr. Zarewicz Aleksander, prof. uniw. w Krakowie.
35) Żychliński Józef, ob. w Usarzewie.

Cześć Ich pamięci!

W Krakowie, 21 kwietnia 1901 r.

Sekretarz: *L. Świerz.*

I wiceprezes: *Dr. Ponikło.*

Obrady Wydziału Towarzystwa Tatrzańskiego

podane w streszczeniu.

332-gie posiedzenie z d. 15 maja 1900 r.

Obecni: 1) Dr. Ponikło, 2) Anczyc, 3) Horoszkiewicz, 4) Dr. Koy, 5) Mroczkowski, 6) Świerz, 7) Wierzbicki, 8) hr. Zamoyski. Obradom przewodniczył Dr. Ponikło.

I. Odczytany protokół z 2 ostatnich posiedzeń polecono prezydyum Tow. ostatecznie załatwić.

II. Uchwalono złożyć podziękowanie delegatowi Tow. w Sremie X. Piotrowi Wawrzyniakowi, który zostawszy proboszczem w Mogilnie zmienił dotychczasowy pobyt.

III. Przyjęto do wiadomości sprawozdanie Dra Wierzbickiego o wynajęciu i urządzeniu tymczasowego lokalu biura Tow. w Zakopanem na Krupówkach Nr. 9/101.

IV. Wybrano p. Zdzisława Czaplickiego gospodarzem biura w Zakopanem na czas od 1 czerwca do 30 września 1900.

V. Uchwalono zarządzić sporządzenie nowych odznak i książeczek dla przewodników tatrzańskich.

VI. Podskarbim Tow. na dalsze trzechlecie wybrano Dra Wierzbickiego.

VII. Sprawę wydania nowej odezwy w celu jednania nowych członków, tudzież XXI tomu Pam. Tow. poruczono komisyi redakcyjnej do ostatecznego załatwienia.

VIII. Poruczono Drowi Koyowi i podskarbiemu Tow. załatwić sprawę spłacenia kosztów dobudowy szkoły rzeźbiarskiej poniesionych tymczasowo przez hr. Zamoyskiego w myśl tegorocznej uchwały Wal. Zgr.

IX. Sprawę ofiarowania kasetki z widokami górskiemi Uniwersytetowi Jagiellońskiemu z powodu 500-letniej rocznicy wznowienia tegoż Uniw. polecono prezydyum Tow. do załatwienia.

X. Wybrano p. Horoszkiewicza i Dra Koya do bliższego porozumienia się z tutejszą Dyrekcyą c. k. kolei państwowych w sprawie rozkładu jazdy na kolei żelaznej do Zakopanego.

XI. Poruczono Komisyi wykonawczej do robót w Tatrach zarządzić wymycie altan.

XII. Sposobem sprzedaży wina umieszczonego tymczasowo u p. Pawlicy, zajmie się Komisya wykonawcza do robót w Tatrach.

XIII. P. Horoszkiewicz przemawia za wydaniem mapy Tatr. Sprawę poruczono Komisyi redakcyjnej.

XIV. Wybrano Komisyę złożoną: z I. wiceprezesa, Dra Wierzbickiego i sekretarza w celu zaprenumerowania gazet do czytelni na r. b.

XV. Upoważniono podskarbiego Tow. wybrać z funduszu za spalony dworzec tatrzański: *a)* odpowiednią kwotę (3.867 złr. 78 ct.) na spłatę dobudowy szkoły; *b)* około 2.000 złr. na tegoroczne roboty w Tatrach.

333-cie posiedzenie Wydziału z d. 5 czerwca 1900 r.

Obecni: 1) Dr. Ponikło, 2) Dr. Bednarski, 3) Jawornicki, 4) Nowicki, 5) X. Sutor, 6) Świerz, 7) Dr. Wierzbicki.

I. Odczytano i przyjęto protokół z ostatniego posiedzenia.

II. Uchwalono przyjąć lekarzy i przyrodników b. r. w Zakopanem i poruczono tę sprawę Drowi Ponikle wspólnie z członkami bawiącymi w Zakopanem, wyznaczając na ten cel 150 do 200 złr.

III. Prezydyum Tow. oznajmia, że w maju b. r. wniosło prośbę do tutejszej Dyrekcyi kolei żelaznych o udzielenie przywilejów dla członków udających się wprost do Zakopanego.

IV. Przyjęto do grona Tow. 20-stu nowych członków. (Nr. 6.519—6.538).

V. Sprawę spłaty kosztów dobudowy szkoły odroczono do sezonu letniego.

VI. Wybrano prof. Świerza delegatem do komitetu obywa-

telskiego pochodu uroczystego w d. 7 czerwca do grobów król. na Wawelu ku uczczeniu zasług założyciela i odnowicieli Uniw. Jag. z wolnością przybrania sobie innych członków.

VII. Wybranych b. r. członków Wydziału pp. Barabasza, Beringera, Nowickiego, Dra Wierzbickiego, przydzielono do tych samych komisyj, do których należeli; komisyę redakcyjną wzmocniono wyborem p. Anczyca.

VIII. Delegatem Tow. w Łodzi w miejsce p. Rontalera, który opuścił to miasto, zamianowano p. Antoniego Chomętowskiego.

IX. Dr. Wierzbicki oświadcza, że bawiąc w Zakopanem wynajął w porozumieniu z p. Grabowskim lokal na biuro w Zakopanem u p. Laski na przeciw spalonego dworca tatrzańskiego (Krupówki Nr. 9).

X. Ks. Sutor czyni wniosek, aby sprawy budowy schroniska przy Morskiem Oku nie spuszczać z oka. Sprawę tę przydzielono prezydyum Tow. Tatrz.

334-te posiedzenie odbyte w Zakopanem d. 15 lipca 1900 r.

Obecni: 1) Dr. Ponikło, 2) Anczyc, 3) Barabasz, 4) Dr. Bednarski, 5) Ciechomski, 6) Horoszkiewicz, 7) Świerz, 8) hr. Zamoyski.

I. Przewodniczący Dr. Ponikło zagaja posiedzenie odczytaniem pisma Dra Adama Doboszyńskiego z d. 25 czerwca 1900 odnoszącego się do pozyskania konsorcyum szwajcarskiego w celu wybudowania wielkiego hotelu na gruncie dotychczasowym Tow. Tatrz. w Zakopanem, tudzież pisma Dra Edgara Kovátsa z dnia 12 lipca r. b., według którego budynek dla tutejszej szkoły zawodowej wraz z gruntem w okolicy Kasprusia kosztować może 50.000 złr.

W dyskusyi nad powyższą sprawą czyni p. Horoszkiewicz wniosek, aby poprosić p. geometrę Kottika w N. Targu o wydanie mapy gruntu.

Sekretarz prof. Świerz daje wyjaśnienie, że Tow. Tatrz. począwszy od r. 1878 nabyło w różnych czasach od 4 właścicieli około 3 morgów gruntu, następnie oświadcza się tenże przeciw sprzedaży gruntu i za przejściem do porządku dziennego nad pismem Dra Doboszyńskiego.

P. Ciechomski rozróżnia grunta ze szkołą i grunta bez szkoły.

P. Anczyc przemawia za sprzedażą całego gruntu; dawniej był potrzebny dworzec tatrzański, obecnie stosunki się zmieniły, potworzyło się wiele restauracyi; Towarzystwo spełniło swe zadanie w Zakopanem, nie jest w stanie wybudować wielkiego dworca tatrzańskiego; co do szkoły wyraża życzenie, aby się wycofać z tej sprawy, a spółce szwajcarskiej możemy postawić szereg warunków; Tow. Tatrz. może w innem miejscu wybudować lokal odpowiedni do teraźniejszych potrzeb.

P. Horoszkiewicz utrzymuje, że pismo Dra Doboszyńskiego oblało go zimną wodą, konsorcyum szwajcarskie jest obce, zresztą niechaj Szwajcarzy zrobią ofertę.

Hr. Zamoyski twierdzi, że gdyby był prywatnym właścicielem, toby się nie dał krępować; oświadcza się przeciw cudzoziemcom, można traktować ze swoimi jak n. p. z p. Dzieślewskim nie odstępując od swoich praw.

Dr. Bednarski jest za spółką komandytową i za sprzedażą gruntu na cele wybudowania kurhausu.

P. Ciechomski przypomina, że Tow. Tatrz. według statutu (§. 27) powinno posiadać własny dom na zebrania towarzyskie członków w Zakopanem i w innych okolicach górzystych; grunt Tow. jest w najlepszem położeniu.

Po zamknięciu dyskusyi oświadczył się tylko sekretarz prof. Świerz za przejściem do porządku dziennego nad pismem Dra A. Doboszyńskiego. Natomiast przyjęto wniosek p. Horoszkiewicza, aby nie zrywać z Drem Doboszyńskim i upoważniono hr. Zamoyskiego do napisania listu do p. Dzieślewskiego.

II. P. Barabasz oznajmia, że ścieżkę popod Żółtą Turnią ukończono, wspomina dalej o robotach dotąd wykonanych, jak n. p. przy Wodospadach Mickiewicza, o nowej ścieżce z Kalatówek do Białego i z Białego do Strążysk.

P. Anczyc przemawia za wybudowaniem prowizorycznej altany na spalenisku przy Morskiem Oku; przy tej sposobności oświadcza hr. Zamoyski gotowość użyczenia wszelkiej pomocy przy budowie hotelu przy Morskiem Oku. Wniosek p. Anczyca przyjęto, jak niemniej wniosek p. Barabasza, aby uszkodzone schronisko pod Miedzianem naprawiono.

III. W celu przyjęcia lekarzy i przyrodników wybrano Komisyę złożoną z pp. Dra Pomikły, Barabasza i Świerza.

IV. Wyznaczono 100 złr. na cele tamy ochronnej przy ogrodzie Tow. Sprawą tą mają się zająć pp. Horoszkiewicz i Anczyc.

V. P. Horoszkiewicz przedkłada afisze, rozkład jazdy i inne tym podobne pisma otrzymane od c. k. Dyrekcyi kolei państwowych w Krakowie, któremi przyozdobiono biuro Tow. w Zakopanem.

Dr. Ponikło dziękuje p. Horoszkiewiczowi za otrzymane dary i posiedzenie zamyka.

335-te posiedzenie Wydziału odbyte d. 6 sierpnia 1900 r.

Obecni: 1) Dr. Ponikło, 2) X. Sobierajski, 3) Barabasz, 4) Beringer, 5) Ciechomski, 6) Horoszkiewicz, 7) Świerz.

I. Odczytano i przyjęto protokół z poprzedzającego posiedzenia.

II. Dr. Ponikło odczytuje pismo Wydziału do Dr. Adama Doboszyńskiego z d. 17 lipca, tudzież odpowiedź tegoż z dnia 22 lipca b. r.

Po ożywionej dyskusyi, w której zabierali głos wszyscy prawie członkowie, postanowiono nad pismem z d. 22 lipca b. r. przejść do porządku dziennego.

III. *Sprawa budowy hotelu przy Morskiem Oku.*

P. Beringer mówi o materyale do budowy a równocześnie o zwale (morenie) składającym się z piasku i okrąglaków granitowych; również na dole poniżej zwału jest dosyć materyału; w celu zapobieżenia wilgoci utworzy się izolacyę; droga do Morskiego Oka będzie skończona prawdopodobnie w r. 1902; sprowadzenie materyału przedtem kosztowałoby bardzo wiele; w Krakowie wyrabiają cegły wapienne (z piasku i wapna) które są lepsze niż z gliny i mniej będą kosztowały; co do wielkości hotelu to po ukończeniu drogi do Morskiego Oka będzie się można dostać z Zakopanego za $3^1/_2$ godziny i tego samego dnia wrócić; wobec tej okoliczności wystarczy tam zbudowanie porządnej sali jadalnej z wielką werandą i kilka pokoi (10—15), obok tego budynku powinna być wielka szopa na konie; na to wystarczy około 20 tysięcy złr.; co do gruntu to rzecz wiadoma, że dawniejszy właściciel Zakopanego br. Eich-

born darował Tow. Tatrz. przy Morskiem Oku jeden mórg otrzymany od Białczan, którym w zamian za to dał dwa morgi ze swej posiadłości.

P. Horoszkiewicz przemawia za zbudowaniem takiego hotelu, jaki jest obecnie potrzebny, może wystarczy 50 łóżek, warunki piękna i techniczne powinny być uwzględnione; należy zawczasu przygotować plan hotelu; wybrać specyalną komisyę ad hoc, dać jej pełnomocnictwo a może ogłosić konkurs.

P. Barabasz oświadcza się za budową hotelu europejskiego.

Prof. Świerz opowiada, jaki jest obecnie faktyczny stan posiadania gruntu przy Morskiem Oku i oświadcza się za budową schroniska czy hotelu, o ile możności największego.

P. Ciechomski jest za wybraniem podkomisyi i udzieleniem tejże dyrektywy; komisya powinna się zastanowić nad sprawą sfinansowania budowy.

P. Barabasz utrzymuje, że zwóz materyału można uskutecznić z pierwszym śniegiem.

P. Beringer twierdzi, że Tow. powinno mieć dochody z hotelu, Tow. nie może się tego pozbawiać; architekturę piękna stawia w drugim rzędzie; w górach gdzie panują pół roku śniegi, można marzyć tylko o wygodach; niekoniecznie potrzeba przystąpić do budowania odrazu całego hotelu, najpierw można wybudować część a potem resztę; jeżeli hr. Zamoyski chce dać możliwe ułatwienia, to należy przyjąć takowe, przedewszystkiem jednak liczyć na własne siły; za wyborem komisyi w którejby zasiadał i prawnik, oświadcza się również.

W końcu dyskusyi wybiera Wydział komisyę złożoną z pp. Beringera, Horoszkiewicza i Dra Koya. Wydatki połączone ze zbadaniem tej sprawy poniesie Wydział.

IV. Przewodniczący Dr. Ponikło przedstawia prośbę pana Krzemieniewskiego z Tow. rolniczego o wydzielenie 5 arów gruntu na hali Gąsienicowej w celach doświadczalnych. Wydział zgadza się na to, jeżeli inni współwłaściciele na to się zgodzą, z warunkiem że każdego czasu może zobowiązanie to cofnąć.

V. P. Barabasz przemawia za asekuracyą altany, zbudowanej b. r. na przełęczy Czerwonej między Sarnią Skałą a Suchym Wierchem.

V. *Sprawa ochrony gruntu Tow. w Zakopanem.*

Wydział uchwala prosić Starostwo w Nowym Targu o zesłanie drugiej komisyi, albowiem na projektowaną ugodę wyrażoną pismem Starostwa z d. 30 września 1899 r. L. 20191 (nadesłano 14 marca 1900) jako niekorzystną dla Tow. zgodzić się nie może.

Odpowiedni referat w tej sprawie wygotuje p. Beringer.

336-te posiedzenie Wydziału odbyte w Zakopanem dnia 13 sierpnia 1900 r. przedpołudniem.

Obecni: 1) Dr. Ponikło, 2) Barabasz, 3) Dr. Bednarski, 4) Beringer, 5) Horoszkiewicz, 6) Jawornicki, 7) X. Sobierajski, 8) Świerz, 9) hr. Zamoyski.

Na wniosek Dra Ponikły uchwalono jednogłośnie przesłać do JE. p. Namiestnika we Lwowie telegram z wynurzeniem najgłębszej czci i hołdu z powodu 70 rocznicy urodzin Najjaśniejszego Pana.

337-me posiedzenie Wydziału odbytego w Zakopanem dnia 13 sierpnia 1900 r. popołudniu.

Obecni: 1) Dr. Ponikło, 2) X. Sobierajski, 3) Barabasz, 4) Dr. Bednarski, 5) Beringer, 6) Horoszkiewicz, 7) Jawornicki, 8) Świerz, 9) hr. Zamoyski.

I. Odczytany protokół z posiedzenia odbytego d. 6 sierpnia przyjęto z drobnemi zmianami.

II. Dr. Ponikło odczytał pismo Dyrekcyi kolei żel. w Krakowie z d. 30 lipca r. b. L. 31783, według którego dyrekcya nie może się przychylić do prośby Tow. Tatrz. z d. 20 maja r. b., aby wszystkim członkom Tow. Tatrz. zniżyć cenę jazdy na kolejach żelaznych, gotowa jednak dla członków Wydziału jednorazowo zniżyć jazdę I. lub II. kl. do połowy ceny.

Wydział uchwala złożyć podziękowanie Dyrekcyi za uzyskanie przywilejów dla członków Wydziału, prosi jednak o wydawanie tego rodzaju legitymacyi, któraby była ważną na kilka w pewnym okresie czasu odbyć się mających jazd, tego lub owego członka Wydziału udającego się w sprawach Tow. kilka razy w podróż.

III. Wycieczkę z Kalatówek do Strążysk celem wspomo-

żenia kasy Tow. wzajemnej pomocy przewodników tatrzańskich oznaczono na niedzielę d. 19 sierpnia i wydelegowano na wniosek Dra Bednarskiego do tejże p. Barabasza.

IV. Na wniosek p. Barabasza uchwalono zakupić 15 stołków i lampę wiszącą do schroniska tymczasowego przy Morskiem Oku.

V. Sprawa projektowanej budowy drogi do Czarnego Stawu pod Kościelcem.

Po ożywionej dyskusyi, w której oprócz przewodniczącego zabierali głos pp. Barabasz, Dr. Bednarski, Beringer, Horoszkiewicz, Jawornicki, Świerz i hr. Zamoyski uchwalono przesłać wyczerpujące pismo do p. Marszałka z prośbą o wykonanie trasy i kosztorysu powyższej drogi i upoważnić Dra Poniklę do traktowania w tej sprawie z osobami wpływowemi.

VI. Do załatwienia sprawy myta na drodze Zakopane-Łysa-Polana w myśl reskr. Wydz. kr. z d. 2 sierpnia 1900 L. 50901 wybrano delegatem Dr. Poniklę.

VII. Hr. Władysław Zamoyski składa mandat delegata do Komisyi Klimatycznej w Zakopanem.

Sprawę wyboru nowego delegata odroczono do następnego posiedzenia.

338-me posiedzenie Wydziału odbyte w Krakowie dnia 28 września 1900 r.

Obecni: 1) Dr. Ponikło, 2) Barabasz, 3) Horoszkiewicz, 4) Dr. Koy, 5) Nowicki, 6) X. Sutor, 7) Swierz, 8) Dr. Wierzbicki.

I. Uchwały powzięte na posiedzeniu w Zakopanem przyjęto do zatwierdzającej wiadomości.

II. Odczytany protokół z d. 5 czerwca i 13 sierpnia przyjęto z drobnemi zmianami.

III. Przyjęto do grona Towarzystwa 17 nowych członków (Nr. 6539—6555).

IV. Mianowano na wniosek sekretarza delegatami Tow.:

a) w Bochni Dra Ferdynanda Maissa,

b) w Petersburgu Michała Sędziuka,

c) w Gnieźnie Antoniego Karpińskiego.

V. Wybór delegata do ankiety kolejowej mającej się zebrać 8 października r. b. w Krakowie w sprawie ewentual-

nych zmian w rozkładzie jazdy na kolejach żelaznych poruczono prezydyum Tow.

VI. Rezolucye tegoroczne wiecu Zakopiańskiego oddano do referatu p. Anczycowi.

VII. Nad pismem p. Artura Zawadzkiego z d. 21 sierpnia r. b. w sprawie wybudowania teatru letniego w Zakopanem na podmurowaniu byłego dworca tatrzańskiego przechodzi Wydział do porządku dziennego.

VIII. Odczytano pismo komitetu wykonawczego wiecu Zakopiańskiego z d. 24 sierpnia r. b., w którem się zwraca do Towarzystwa Tatrz. z przedstawieniem, aby instytucya ta, w której przeznaczeniu spoczywa rozwój idei tatrzańskiej, przedewszystkiem własne budynki stawiała w stylu Zakopiańskim. W pierwszym rzędzie chodzi tu o schronisko nad Morskiem Okiem, gdzie też do zadań Tow. Tatrz. należeć powinno czuwanie, aby w przyszłości stanąć mające budynki w Tatrach, a głównie nad Morskiem Okiem stanęły bezwarunkowo w stylu Zakopiańskim. Podano do wiadomości członków Wydziału i możliwego uwzględnienia w przyszłości rezolucyi powyższej.

IX. Odczytano pismo c. k. Starostwa w Nowym Targu z d. 4 września r. b. L. 19984 w sprawie udzielenia koncesyi na urządzenie tratwy na Morskiem Oku i dochodzenia sumarycznego w myśl ustawy wodnej (§. 83) oraz na poniesienie kosztów komisyi w kwocie 116 kor. 34 hal. Wydział odracza tę sprawę.

X. W dyskusyi czy w najbliższym czasie zwołać Walne Zgromadzenie, zabierali głos pp.: Barabasz, Horoszkiewicz, Nowicki, X. Sutor.

Wydział uchwala odstąpić od myśli zwołania Walnego Zgromadzenia w najbliższej przyszłości.

XI. Delegatem do Komisyi Klimatycznej w Zakopanem wybrano p. Wandalina Beringera.

XII. Dr. Koy podaje do wiadomości członków Wydziału, że Tow. Tatrz. w procesie z Anną Burową wygrało sprawę w I. instancyi.

W dyskusyi nad tą sprawą konstatuje sekretarz Świerz, że Tow. Tatrz. posiada obecnie na miejscu dwu spalonych schronisk przy Morskiem Oku altankę i w pobliżu lodownię, a po-

niżej zwału tymczasowe schronisko z werandą i szopką na konie urządzone w r. 1899, tudzież altankę zbudowaną w r. 1900.

XIII. Artykuł p. Alfreda Szczepańskiego o zadaniach Tow. Tatrz. umieszczony w Czasie z d. 17—19 lipca r. b. Nr. 179—181 a następnie w osobnej odbitce przydzielono p. Barabaszowi do referatu.

339-te posiedzenie Wydziału odbyte d. 29 października 1900 r.

Obecni: 1) Dr. Ponikło, 2) X. Sobierajski, 3) Anczyc, 4) Barabasz, 5) Beringer, 6) Dr. Koy, 7) X. Sutor, 8) Świerz, 9) Dr. Wierzbicki.

I. Przyjęto i podpisano protokół z poprzedzającego posiedzenia.

II. Przyjęto do grona Tow. 62 nowych członków zwyczajczajnych (Nr. 6556—6617) i członka dożywotniego Wacława Anczyca.

III. P. Barabasz zdaje sprawę z pisma p. Alfreda Szczepańskiego »o zadaniach Tow. Tatrz.« podnosząc przedewszystkiem rychłą budowę schroniska przy Morskiem Oku i przy Czarnym Stawie Gąsienicowym.

IV. Odczytano pismo Dyrekcyi kolei państwowej w Krakowie z d. 20 października r. b. L. 60933, według którego ministerstwo kolei żelaznych zezwoliło na wydanie kilku członkom Wydziału Tatrz., którzy w celach jego bardzo często muszą wyjeżdżać do Tatr lub Karpat, stałych legitymacyj uprawniających tychże do jazdy za połowę normalnej ceny.

V. Odczytano pismo Rady powiatowej w Nowym Targu z d. 10 października r. b. L. 1787, według którego Wydział krajowy (reskr. z 25 września 1900 r. L. 59794) odstąpi od zamiaru założenia myta na drodze Zakopane — Łysa Polana, jeżeli koszta konserwacyi przeszło 21 kilometrowej drogi wynoszące rocznie najmniej 7.500 koron przez strony interesowane do wysokości 3000 koron będą pokryte. Z sumy powyższej wypadłoby na Tow. Tatrz. 272 kor. 72 hal. rocznie przez 10 lat,

na Komisyę Klimatyczną . . . . 818 kor. 24 hal.
» Radę powiatową . . . . 545 » 44 »
» P. A. Uznańskiego . . . . . 545 kor. 44 hal.

na Hr. W. Zamoyskiego . . . . 545 » 44 »
» Gminę w Zakopanem . . . . 272 » 72 »

Razem . . . 3.000 kor.

W dyskusyi nad tą sprawą oświadcza p. Beringer, że jako delegowany Tow. Tatrz. miał ogólny interes Tow. na celu ofiarując w komisyi mieszanej 200 kor. z zastrzeżeniem potwierdzenia tej sumy ze strony Wydziału Tow. Tatrz.

Do wywodów p. Beringera przyłącza się prof. Swierz. W głosowaniu oświadcza się większość Wydziału, ze względu na wielkie obciążenie budżetu, przeciw udzieleniu powyższej kwoty.

VI. P. Beringer omawiając sprawę regulacyi potoku »Bystra« oświadcza, że regulacyi tej nie przeprowadzono należycie, skutkiem tego naruszono nasze brzegi przy dworcu tatrzańskim, należy przeto jeszcze uregulować potok Foluszowy zagrażający wylewem. W podaniu do Wydziału krajowego należy podnieść strony ujemne regulacyi Bystrej.

Uchwalono na wniosek Dra Koya, aby pp. Beringer i Horoszkiewicz ułożyli odpowiedni memoryał do Wydziału kraj., a prezydyum Tow. Tatrz. zajmie się ostateczną redakcyą tegoż.

VII. P. Barabasz i Anczyc zdają sprawę z tegorocznych robót w Tatrach.

Wydział uchwala złożyć podziękowanie pp. Barabaszowi i Anczycowi za wykonanie robót przez powstanie, a nadto p. inżynierowi Karolowi Zinkiewiczowi za znakomite kierownictwo i nadzór około robót przy Wodospadach Mickiewicza.

VIII. Wydział uchwala złożyć podziękowanie Władysławowi hr. Zamoyskiemu za bezinteresowną pomoc Tow. w przyjęciu Namiestnika przy Morskiem Oku, p. Wacławowi Anczycowi za bezpłatne wykonanie wielu druków Towarz., tudzież p. Zdzisławowi Czaplickiemu za gorliwe zajmowanie się sprawami biura w Zakopanem.

IX. Podskarbi Tow. Dr. Wierzbicki zdaje sprawę z dotychczasowych dochodów i rozchodów Tow. Przyjęto do wiadomości i upoważniono podskarbiego do chwilowej pożyczki 1.000 kor. ewentualnie 2.000 kor. z funduszu pokasynowego.

340-te posiedzenie Wydziału odbyte 21 grudnia 1900 r.

Obecni: 1) Ponikło, 2) ks. Sobierajski, 3) Anczyc, 4) Barabasz, 5) Beringer, 6) Horoszkiewicz, 7) dr. Koy, 8) Nowicki

9) Ciechomski, 10) ks. Sutor, 11) Świerz, 12) dr. Wierzbicki, 13) Drohojowski.

I. Odczytano protokół z poprzedzającego posiedzenia i przyjęto bez zmiany.

II. Sprawa projektowanej budowy kolei żelaznej do Szczawnicy.

W dyskusyi nad tą sprawą przemawiają po. Drohojowski i Anczyc za połączeniem Nowego Targu ze Szczawnicą, prof. Świerz za wniesieniem petycyi do Wydziału krajowego i do Sejmu, poczem Wydział uchwalił upoważnić I. wiceprezesa i p. Beringera do zbadania tej sprawy w tutejszej dyrekcyi kolei żelaznej.

III. Odczytano pismo ks. Piotra Krawczyńskiego, ks. Franciszka Nycza i p. Stanisława Galicy, w którem przyjaciele nieodżałowanej pamięci ks. Wojciecha Roszka, byłego plebana w Poroninie, oraz parafianie zmarłego pragną uczcić i utrwalić pamięć o nim wystawieniem pomnika na grobie. Wydział Tow. Tatrz. ze względu na wielkie zasługi nieboszczyka około rozwoju Tow. Tatrz. oświadcza gotowość złożenia w każdej chwili na powyższy cel 100 koron.

IV. Odczytano pismo komitetu zjazdu lekarzy i przyrodników. polskich, w którem tenże składa Towarzystwu najserdeczniejsze podziękowanie za nadzwyczaj gościnne, serdeczne i uprzejme przyjęcie uczestników wycieczki balneologicznej Zjazdu i za poczynione im w Zakopanem doniosłe ułatwienia.

V. Podano do wiadomości członków Wydziału treść pisma tutejszej dyrekcyi kolei państwowych z d. 29 listopada 1900 r. L. 66976/VI, w którem odpowiadając na prośbę Tow. z d. 14 listopada 1900 zawiadamia Tow. Tatrz., że podanie biura podróżniczego w Warszawie o wprowadzenie nowych kuponów do kombinowanych biletów przedłożono ministerstwu kolejowemu do dalszego zarządzenia.

VI. P. Anczyc wyraża swoje zapatrywanie co do rezolucyj następujących wiecu Zakopiańskiego z d. 3 sierpnia 1900 r.:

1) Wiec uznaje potrzebę budowania w Zakopanem dworca tatrzańskiego, mającego to samo przeznaczenie, jak poprzedni spalony. Wiec poleca Wydziałowi postaranie się o zawiązanie w tym celu i dla budowy hoteli w górach Towarzystwa udziałowego.

2) Wiec uważa za wskazane, aby Wydział przedewszystkiem przystąpił do budowy należytego schroniska przy Morskiem Oku.

3) Wiec wyraża życzenie następujących zmian statutu:

§. 11 punkt a) ma brzmieć:

»Wybór członków Wydziału«.

W §. 12. Zwiększyć komplet decydujący Walnego Zgromadzenia.

W §. 10 po wyrazie »lutego« dodać i »sierpnia«.

W §. 13 ustęp 3 ma brzmieć:

»Walne Zgromadzenia mają być ogłaszane w odpowiednich pismach polskich.

§. 15 ustęp I: Wydział wybrany przez Walne Zgromadzenie składa się z 18 członków.

§. 15 ustęp II: Wydział wybiera z grona swego: Prezesa, 2 wiceprezesów, sekretarza i podskarbiego.

4) Wiec uważa za potrzebne zaprowadzenie w Zakopanem wykonawczego organu Wydziału Tow; organ ten miałby obowiązek wykonywania zleceń Wydziału, czuwania nad schroniskami, projektowania inwestycyj w Tatrach, przeprowadzania uchwalonych przez Wydział robót oraz czuwania nad instytucyą przewodników.

5) Wydział Tow. ma się udać do Wydziału krajowego z prośbą o przyspieszenie wykończenia budowy drogi do Morskiego Oka.

6) Wiec wyraża życzenie, aby ucząca się młodzież polska używać mogła w instytucyach Tow. praw, przysługujących członkom.

W dyskusyi nad powyższą sprawą przemawia dr. Koy za wybraniem komitetu celem rozpatrzenia szczegółowego rezolucyi i poczynienia odpowiednich wniosków na Walne Zgromadzenie. Dr. Bednarski rozróżnia w rezolucyach dwie części, jedną statutową, drugą budowlaną. Do pierwszej części wystarczy Komisya złożona z 3 członków. Wydział wybiera do projektowanej zmiany statutu komisyę złożoną z 3 członków, a mianowicie: dra Koya, dra Bednarskiego i p. Anczyca, która pod przewodnictwem dra Koya przedstawi odpowiednie wnioski Wydziałowi; do Komisyi zaś budowlanej pp. Beringera, Horosz-

kiewicza, dra Koya, Anczyca, Jawornickiego, ks. Sutora i dra Wierzbickiego pod przewodnictwem p. Beringera.

VII. Upoważniono dra Wierzbickiego i p. Anczyca do zajęcia się sprawą nowej karty legitymacyjnej.

341-sze posiedzenie Wydziału odbyte d. 22 lutego 1901 r.

Obecni: 1) dr. Poniklo, 2) ks. Sobierajski, 3) Barabasz, 4) dr. Bednarski, 5) Beringer, 6) Grabowski, 7) Horoszkiewicz, 8) dr. Koy, 9) Nowicki, 10) ks. Sutor, 11) Świerz.

I. Odczytany protokół z poprzedzającego posiedzenia przyjęto bez zmiany.

II. Przewodniczący dr. Poniklo w gorących słowach wspomina o nagłej śmierci 1 stycznia 1901 r. wieloletniego członka Wydziału dra Daniela Wierzbickiego, który od dnia 10 maja 1880 nader gorliwie i z zamiłowaniem spełniał czynności podskarbiego Tow. W pogrzebie wziął udział zarząd Tow. in corpore i złożył wieniec na grobie przedwcześnie zmarłego i zasłużonego towarzysza pracy. Członkowie Wydziału oddali przez powstanie cześć zmarłemu. Następnie podaje tenże do wiadomości członków Wydziału, że d. 1 lutego r. b. zmarł w Bielsku prof. gimn. Karol Kolbenheyer, znany badacz przyrody tatrzańskiej zwłaszcza w kierunku meteorologicznym, autor przewodnika »die Hohe Tatra«, w którego ostatnich wydaniach nakreślił granice około Morskiego Oka w duchu sprawiedliwości. Z tego powodu wdzięczni ziomkowie nasi wydali przed kilku laty ucztę wspólną na jego cześć w sali dworca tatrzańskiego w Zakopanem. Prezydyum Tow. Tatrz. otrzymawszy smutną wiadomość o stracie zasłużonego badacza Tatr przesłało pismo kondolencyjne na ręce żony nieboszczyka i do Tow. górskiego (Beskiden Verein) w Bielsku, którego przewodniczącym był ś. p. Karol Kolbenheyer.

III. Podskarbim Tow. wybrano jednogłośnie p. Wacława Anczyca.

IV. Do grona Towarzystwa przyjęto 23 nowych członków (N. 6618—6640).

V. P. Beringer zdaje sprawę z konferencyi u tutejszego dyrektora kol. żelaznych co do poparcia budowy kolei żelaznej z Nowego Targu do Szczawnicy.

VI. Komisya do robót w Tatrach na podstawie posiedzenia z d. 19 lutego 1900 r., przedstawia następujące wnioski co do robót w Tatrach:

Zbudowanie altany przy Morskiem Oku kosztem . .	600	kor.
Rozszerzenie werandy schroniska w dolinie Pięciu Stawów i zbudowanie m. ustępowego	200	«
Zbudowanie drogi w dol. Roztoki do Siklawy	1000	«
Poprawienie ścieżki z Jaworzynki do Kopy Królowej	200	«
Wykonanie nowej ścieżki z hali Gąsienicowej pod Kościelcem aż do Czarnego Stawu	400	«
Wykonanie nowej ścieżki od nowej drogi na Gęsią Szyję	100	«
Wykonanie nowej ścieżki pod Siklawicą do doliny Pustej pod Giewontem	100	«
Wykonanie ścieżki z Białego od Kazalnicy do »Nowej ścieżki«	200	«
Wykonanie nowej ścieżki z Przełęczy Czerwonej na Sarnią Skałę	40	«
Wykonanie nowej ścieżki na Przysłop Miętusi . . .	40	«
« « « z Jaszczurówki na Nosal i do Kuźnic	60	«
Wykonanie nowej ścieżki ze Strążysk do Małołąki	300	«
Ulepszenie ścieżek do grot w dolinie Kościeliskiej . .	100	«
Poprawienie ścieżki na Łysanki i oznaczenie farbą .	100	«
« « do Smreczyńskiego	50	«
« « do groty Magóry	40	«
« « na Świstówkę	100	«
« « od Czarnego Stawu na Zawrat	200	«
Wykonanie nowej ścieżki na Galicową Grapę (w Poroninie)	60	«
Wykonanie nowej ścieżki z Jaworzynki do Kalatówek	50	«
Zbudowanie nowego mostu przed szkołą rzeźbiarską	300	«

Zwiększenie liczby klamer na ścieżkach wiodących na Kozi Wierch, Wysoką, Rysy, Mieguszowiecki.

Wydział zgadza się na wykonanie powyższych robót, o ile na to w b. r. budżet wystarczy.

Odczytano pismo p. Fr. H. Nowickiego i ks. Walentego Gadowskiego w sprawie wykonania »Orlej perci« graniami po-

cząwszy od Wodospadów Mickiewicza w Roztoce aż do Czerwonego Wierchu a stamtąd do doliny Kościeliskiej.

Sekretarz prof. Świerz przemawia za wyasygnowaniem pewnej kwoty na roboty przygotowawcze w powyższym kierunku. Wydział jednak nie może przychylić się do powyższego wniosku, zarówno dla braku funduszu, jakoteż ze względu na uchwalone już dawniej wykończenie projektowanych nowych ścieżek i wykonanie najpilniejszych robót w Tatrach. Wydział nie przychylił się również do wniosków pp. Grabowskiego, Beringera i dra Bednarskiego, aby nie stawiać obecnie altany przy Morskiem Oku. W sprawie zbudowania łodzi na Morskiem Oku wybrano komisyę złożoną z pp. Grabowskiego i Horoszkiewicza do zbadania sprawy.

Sekretarz Swierz przemawia za zbudowaniem nowej tratwy na Stawie Smreczyńskim kosztem 40 kor. Wydział ze względu, że nie ma komu opiekować się tą tratwą, uchwala znieść dawniejszą tratwę i nie przystępować do budowania nowej.

VII. Celem wykonania mapy Tatr wybrać Komitet redakcyjny złożony z pp. Walerego Eljasza, dra Stanisława Eljasza, prof. Bronisława Gustawicza, dra Mieczysława Kowalewskiego, Niewiadomskiego, dra Jana Pawlikowskiego, ks. Augusta Sutora, prof. Leopolda Świerza i dra Władysława Szajnochy.

Wydział zgadza się z powyższym wnioskiem i poleca tę sprawę prezydyum Tow.

VIII. Wpłynąć na gminę i Komisyę klimatyczną w Zakopanem, aby droga przez Kasprusie aż do Strążysk jak najrychlej została poprawioną.

Wydział zgadza się z tym wnioskiem.

IX. Wzmocniono Komitet redakcyjny wybraniem p. Nowickiego i ks. Sutora do tegoż.

X. Dr. Bednarski w imieniu Komisyi złożonej z pp. Anczyca, dra Bednarskiego i Świerza do odebrania ksiąg rachunkowych i pieniędzy od spadkobierców ś. p. dra Daniela Wierzbickiego oświadcza, że komisya odebrała wszystkie księgi rachunkowe i pieniądze, znalazłszy wszystko w należytym porządku i skrupulatności.

Ze względu, że spadkobiercy zmarłego mają wznieść pomnik zmarłemu na tutejszym cmentarzu, uchwalono na wniosek

pp. Swierza i Beringera, przyczynić się kwotą 150 kor. do powyższego celu, a nadto przesłać pismo kondolencyjne rodzinie zmarłego.

P. Beringer przemawia w sprawie mostu na rzece Białce z Łysej do Jaworzyny

Uchwalono udać się w tej sprawie do węgierskiego Tow. karpackiego.

Odczytano pismo p. Laski w sprawie lokalu na biuro Tow. w Zakopanem. Wydział zgadza się na to, aby p. Lasce dać pewną zaliczkę.

342-gie posiedzenie Wydziału odbyte d. 9 marca 1901 r.

Obecni: 1) dr. Ponikło, 2) ks. Sobierajski, 3) Anczyc, 4) Barabasz, 5) Beringer, 6) Nowicki, 7) ks. Sutor, 8) Świerz.

Sprawozdanie Komisyi redakcyjnej z d. 1 marca 1901 r.

Komisya wnosi:

1) Nazwać w dolinie Chochołowskiej dwie skały »Turniami ks. Kmietowicza i Andrusikiewicza« z następującym napisem:

a) TURNIA KS. JOZEFA LEOPOLDA KMIETOWICZA [1]).

PROBOSZCZOWI W CHOCHOŁOWIE
GORĄCEMU PATRYOCIE
I PRZYJACIELOWI LUDU
TOWARZYSTWO TATRZAŃSKIE.

b) TURNIA JANA KANTEGO ANDRUSIKIEWICZA [2]).

PRZYJACIELOWI LUDU
TOWARZYSTWO TATRZAŃSKIE.

Tablice mają być wykonane z czerwonego marmuru.

Członkowie Wydziału zgadzają się jednogłośnie na powyższy wniosek Komisyi.

2) Dać członkom Tow. bezpłatnie następujące premie w heliograwurze:

a) Pieniny. Okrąglica, najwyższy szczyt Trzech Koron.

b) Pieniny. Hukowa Skała.

---

[1]) Ur. 14 listopada 1819 r. w Starym Sączu † 11 października 1859 r. w Starym Sączu.

[2]) Ur. 9 października 1815 r. w Stopniach królewskich † 9 stycznia 1850 r. w Kamienicy pod Limanową.

c) Tatry. Turnie ks. Kmietowicza i Andrusikiewicza w dolinie Chochołowskiej.

d) Tatry. Odpływ z Czarnego Stawu nad Morskiem Okiem.

Sekretarz prof. Świerz oświadcza, że w ostatnich dniach już po posiedzeniu Komisyi otrzymał fotografię przedstawiającą most granitowy nad Wodospadami Mickiewicza. Uchwalono dać do reprodukcyi w heliograwurze: Okrąglicę, Turnie ks. Kmietowicza i Andrusikiewicza, odpływ z Czarnego Stawu nad Morskiem Okiem i most granitowy nad Wodospadami Mickiewicza.

P. Anczyc przedstawia spis artykułów mających się umieścić w tegorocznym Pamiętniku.

Uchwalono jednogłośnie.

343-cie posiedzenie Wydziału z d. 19 marca 1901 r.

Obecni: 1) dr. Poniklo, 2) Anczyc, 3) dr. Bednarski, 4) Beringer, 5) Ciechomski, 6) ks. Sutor, 7) Swierz, 8) Hoffbauer.

Przewodniczył obradom dr. Poniklo.

Przed otwarciem posiedzenia zawiadomił sekretarz prof. Świerz I-go wiceprezesa dra Poniklę, że p. Nowicki przesłał pismo, w którem usprawiedliwia swoją nieobecność z powodu równocześnie odbywającego się posiedzenia Komisyi fizyograficznej, na którem musi być obecny.

I. Przewodniczący dr. Poniklo wita delegata oddziału Kołomyjskiego p. Henryka Hoffbauera.

II. Odczytany przez sekretarza prof. Świerza protokół z posiedzenia odbytego d. 22 lutego r. b. przyjęto z poprawką p. Beringera.

III. Zatwierdzono protokół posiedzenia z d. 9 marca 1901 r.

VI. Uchwalono uprosić członka Wydziału dra Koya, aby zasięgnąwszy u adwokata dra Proppera potrzebnych informacyj w sporze z Burową, przedstawił w tej sprawie wnioski na najbliższem posiedzeniu.

V. P. Anczyc dziękuje Wydziałowi za zaufanie przez wybranie go podskarbim Tow. i oświadcza gotowość pełnienia czynności podskarbiego bezpłatnie, prosi tylko o zezwolenie do przybrania sobie pomocnika. Ks. Sutor zgadza się z tem, p. Ciechomski przemawia za udzieleniem remuneracyi pomocnikowi utrzymując, że dobrze pracować honorowo, ale w Tow. Tatrz.

czynność podskarbiego jest znaczna, wiele zależy od jego pilności i energii.

Dr. Ponikło przyjmuje do wiadomości ofiarowaną pracę, przemawia jednak za wstawieniem 250 złr. do preliminarza budżetu, z czem się Wydział zgadza.

VI. Przystąpiono do dyskusyi nad preliminarzem budżetu przedstawionym przez p. Anczyca, który dał obraz porównawczy z dochodów i rozchodów Tow. za rok ubiegły. Wydział przyjmuje do wiadomości podane sprawozdanie.

W szczegółowej dyskusyi nad przełożonym przez komisyę preliminarzem budżetu na r. 1901 r. przy pozycyi »dług oddziału Czarnohorskiego do końca 1809 r. 727 kor.« zabiera głos p. Hoffbauer oświadczając, że w r. 1901 spłacił oddział z zapomogi otrzymanej przez Wydział Tow. Tatrz. 300 kor., pozostało przeto 427 kor., $^1/_3$ część wkładek wynosiła w 1900 r. 240 kor., dług oddziału do d. 31 grudnia 1900 r. 667 kor.

W dyskusyi nad pozycyą »zbudowanie mostu przed szkołą przemysłu drzewnego w Zakopanem« uchwalono na wniosek p. Beringera wnieść podanie do c. k. Sekcyi zabudowania dzikich potoków w Samborze, że jesteśmy zmuszeni ze względów komunikacyjnych zbudować most przed szkołą kosztem 600 kor., a na wniosek dra Bednarskiego wstawić powyższą kwotę 600 kor. jako spodziewany zwrot od rządu i podobną kwotę w rozchodach.

W dyskusyi nad pozycyą »Subwencya dla oddziału Czarnohorskiego«, porusza p. Hoffbauer sprawę memoryału oddziału z d. 16 kwietnia 1899 r. o udzielenie 6600 kor. zasiłku. Sekretarz prof. Swierz oświadcza, że przy układaniu projektu tegorocznego preliminarza budżetu memoryał rzeczony odczytano, komisya jednak ze względu na wielkie wydatki, jakie oczekują Wydział w najbliższej przyszłości, postanowiła w b. r. przedstawić Wydziałowi wniosek względem darowania całego długu oddziałowi wynoszącego 667 kor., a nadto wniosek udzielenia zasiłku 300 kor., tak że w razie przyjęcia tego wniosku otrzyma oddział Czarnohorski 967 kor. Wydział zgadza się z tym wnioskiem komisyi, a przewodniczący dr. Ponikło oświadcza, że Wydział będzie się starał, o ile fundusze pozwolą, w najbliższej przyszłości udzielić oddziałowi większego zasiłku. Poczem przyjęto w całości preliminarz budżetu przedstawiony przez komisyę.

VII. Wnioski członków:

Na wniosek p. Hoffbauera uchwalono posyłać delegatów Wydziału na ogólne Zgromadzenia oddziałowe albo posiedzenia Zarządów.

P. Hoffbauer czyni wniosek, aby w wydawnictwach Tow. nie pomijać reprodukcyj widoków z okolic Czarnohory. Na to odpowiada p. Świerz, że b. r. przed posiedzeniem Komisyi redakcyjnej pisał do jednego z członków zarządu oddziału Czarnohorskiego o przysłanie fotografii z okolic Howerli, lecz dotąd takiej fotografii Wydział nie otrzymał, że w dawniejszych latach dano już kilka widoków z okolic Żabiego nad Czeremoszem, akcyę rozpoczętą można i w r. b. prowadzić dalej wyznaczywszy jakąś kwotę na powyższy cel z funduszu dyspozycyjnego. Wydział zgadza się z tym projektem. Uchwalono na wniosek p. Ciechomskiego podziękować p. Anczycowi za przyobiecane ofiarowanie książek do biblioteki Tow. w Zakopanem.

344-te posiedzenie Wydziału z d. 2 kwietnia 1901 r.

Obecni: 1) dr. Ponikło, 2) ks. Sobierajski, 3) Anczyc, 4) Barabasz, 5) dr. Bednarski, 6) Beringer, 7) dr. Koy, 8) Nowicki, 9) ks. Sutor, 10) Świerz, 11) Ciechomski, 12) hr. Zamoyski.

Obradom przewodniczył dr. Ponikło.

I. Odczytany protokół z poprzedzającego posiedzenia przyjęto z drobnemi zmianami.

II. Ułożono porządek obrad XXVIII-go zwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

III. Uchwalono przedłożyć tegorocznemu Walnemu Zgromadzeniu zeszłoroczne wnioski Wydziału z d. 5 marca i 11 kwietnia względem zamianowania członkami honorowymi Tow. Henryka Sienkiewicza i hr. Władysława Zamoyskiego, tudzież tegoroczny wniosek Komisyi względem mianowania członkiem honorowym b. rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego dr. Franciszka Kasparka, który począwszy od 9 maja 1880 r. jako członek Wydziału, a następnie od 6 lutego 1887 r. jako wiceprezes Tow. brał żywy i nader gorliwy udział w różnorodnych pracach tegoż Tow.

IV. Uchwalono na wniosek p. Ciechomskiego wnieść pismo do Koła polskiego w Wiedniu w sprawie kolei żelaznej i bezpo-

średniego połączenia Zakopanego z Suchą Horą, a nadto przesłać odpis tego pisma na ręce referenta Komisyi kolejowej, posła Pawła Stwiertni w Stanisławowie.

345-te posiedzenie Wydziału odbyte d. 12 kwietnia 1901 r.

Obecni: 1) dr. Ponikło, 2) ks. Sobierajski, 3) Anczyc, 4) Barabasz, 5) dr. Bednarski, 6) Beringer, 7) Ciechomski, 8) dr. Koy, 9) Nowicki, 10 Świerz.

I. Odczytany protokół z poprzedzającego posiedzenia przyjęto z niektóremi zmianami.

II. Do grona Tow. przyjęto 5 nowych członków (N. 6641 do 6645).

III. Rezolucye wiecu zakopiańskiego z d. 3 sierpnia 1900 r. W miejsce pierwszej rezolucyi czyni prof. Świerz następujący wniosek: »Walne Zgromadzenie upoważnia Wydział do przedłożenia w b. r. po skończonym sezonie letnim projektu odbudowy dworca tatrzańskiego, ewentualnie do rozpoczęcia z rządem rokowań względem wybudowania na gruncie Tow. Tatrz. gmachu pocztowego, tudzież lokalu odpowiedniego na umieszczenie biura Tow. i sfinansowania całej sprawy«.

Po ożywionej dyskusyi, w której zabierali głos pp. Anczyc, dr. Bednarski, Beringer i Ciechomski, odbyło się nasamprzód głosowanie nad wnioskiem wyżej wymienionym, który upadł, poczem uchwalono na tle wniosku komisyi z d. 28 lutego 1900 r. przedłożyć tegorocznemu Walnemu Zgromadzeniu następujący wniosek: »Walne Zgromadzenie uchwali: Wydział Tow. przedłoży w jesieni po sezonie letnim projekt budowy własnego domu w Zakopanem. Dom ten ma obejmować czytelnię, dwa pokoje dla członków Tow., kancelaryę i pokój dla Wydziału«.

Co do rezolucyi drugiej uchwalono zawiadomić Walne Zgromadzenie, że prace przygotowawcze tyczące się nowego schroniska (hotelu) przy Morskiem Oku są w toku tak, że budowa może się rozpocząć natychmiast po ukończeniu drogi do Morskiego Oka.

Co do trzeciej rezolucyi dotyczącej zmian obowiązującego statutu oświadcza Wydział, iż potrzeby projektowanych przez wiec zakopiański zmian Statutu nie uznaje i dlatego w przed-

stawieniu Walnemu Zgromadzeniu wniosku zmiany obowiązującego Statutu, inicyatywy wziąć nie może.

Rezolucyę czwartą i piątą przyjmuje Wydział w całości uznając słuszność tych żądań.

Do życzenia objawionego w rezolucyi szóstej, »aby ucząca się młodzież polska używać mogła w instytucyach Towarzystwa praw przysługujących członkom Towarzystwa«, Wydział ze względu na obowiązujący statut przychylić się nie może, jednakowoż jak dawniej tak i w przyszłości udzielać będzie młodzieży polskiej wszelkich możliwych ulg i ułatwień.

IV. Wyznaczono referentów dla poszczególnych spraw na Walne Zgromadzenie.

V. Wybrano komisyę złożoną z pp. dr. Bednarskiego i Beringera o zebranie poufnych informacyj w sprawie budowy gmachu pocztowego na gruncie Tow. Tatrz.

Zamknięcie rachunków za rok 1900 i preliminaż budżetu na r. 1901.

SPRAWOZDANIE PORÓWNAWCZE
Z PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO
za czas od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 1900 roku.

PRZYCHÓD	Przychód w r. 1900 K.	h.	Preliminowano K.	h.
I. Pozostałość kasowa z r. 1899	62	40	62	40
II. Wpisowe od 97 nowych członków	194	—	200	—
III. Wkładki od 1238 członków	7428	—	8100	—
IV. Wkładki od dwóch członków dożywotnich . .	200	—	100	—
V. Zapomoga Wys. Sejmu na cele Towarzystwa .	800	—	800	—
VI. $^1/_3$ wkładek Oddziału Czarnohorskiego	300	—	392	—
$^1/_3$ » » Pienińskiego	48	—	50	—
VII. Dochód ze schronisk	1360	—	1340	—
VIII. Procenta od funduszów Towarzystwa	1949	64	2082	—
IX. Dochody różne i dary członków	1205	—	450	—
X. Dług Oddziału Czarnohorskiego	—	—	727	—
XI. Dług z dzierżawy dworca	962	14	3150	—
XII. Zwrot z fund. M. Oka za urządz. prow. schron.	819	74	—	—
XIII. Czynsz z dobudowy szkoły za r. 1900	1200	—	—	—
XIV. Pożyczka z funduszu zapasowego	1190	—	—	—
XV. » » pokasynowego	4000	—	—	—
XVI. » na wykupno szkoły	7736	56	—	—
Przychód razem	**29455**	**48**		

Komisya kontrolująca rachunkowa sprawdziła księgi kasowe Towarzystwa z dochodu i rozchodu w roku 1900, porównała z dowodami kasowymi i znalazła wszystko w należytej zgodności.

Kraków, dnia 19 kwietnia 1901.

Członkowie komisyi kontrolującej:

Władysław Fischer. ***Piotr Prysak.***

Aleksander Nowicki, jako del. Wydziału.

ROZCHÓD	Rozchód w r. 1900 K.	h.	Preliminowano K.	h.
I. Roboty w Tatrach: *a)* schroniska	2263	45	—	—
b) assekuracya	77	28	—	—
c) drogi i ścieżki	3121	61	—	—
d) podatki	24	95	4220	—
II. Cele naukowe i subwencya dla Muzeum tatrz.	294	66	400	—
III. Subwencya i nadzór szkoły rzeźbiarskiej . .	242	52	280	—
Assekuracya szkoły	99	84	—	—
IV. Wydawnictwa Towarzystwa	2787	96	2900	—
V. Biblioteka w Krakowie i w Zakopanem . . .	89	24	100	—
VI. Utrzymanie biura w Zakopanem i inwentarz .	1769	74	1420	—
VII. Wydatki z fund. dyspozycyjnego Wydziału .	568	84	600	—
VIII. Koszta zarządu: *a)* lokal biura, opał, światło i obsługa	400	—	400	—
b) porto korespond. i dypl. .	70	82	100	—
c) » i cło wydawnictw .	218	90	320	—
d) kursor	60	30	100	—
e) koszta ściągania wkładek	70	84	132	—
f) potrzeby kancelaryjne . .	178	08	150	—
g) wydatki delegatów . . .	47	92	320	—
h) pensya sekret. i podskarb.	1100	—	1100	—
i) druki i dyplomy	710	50	150	—
IX. Amortyzacya pożyczek i procenta	2808	86	2808	—
X. Podatki *a)* ekwiwalentowy	52	26	52	—
b) z dworca tatrzańskiego reszta . .	532	18	532	—
XI. Wykupno dobudowy szkoły rzeźbiarskiej . .	7736	56	—	—
XII. Zwrot czynszu *a)* za I, II, III kwartał dworowi	876	62	1200	—
b) za IV kw. do fund. pokasyn.	300	—		
XIII. Subwencya Oddziałowi Czarnohorskiemu . .	300	—	300	—
XIV. Wkładki członków dożywotnich i zapisu śp. Kuczyńskiego do fund. żel.	300	—	200	—
XV. Zwrot składki do fund. kaplicy przy M. Oku	28	—	—	—
XVI. Wydatki nadzwyczajne:				
a) koszta z powodu spalenia dworca . .	478	59	—	—
b) reorganizacya przewodników tatrz. .	391	14	—	—
c) Zjazd lekarzy	541	04	—	—
XVII. Pozostałość kasowa na r. 1901	912	78	19	14
Rozchód razem . . .	**29455**	**48**		

Kraków, dnia 24 lutego 1901.

Podskarbi Towarzystwa:

Wacław Anczyc.

PRELIMINARZ BUDŻETU TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO NA ROK 1901

uchwalony na XXVIII zwyczajnem walnem Zgromadzeniu dnia 21 kwietnia i 5 maja 1901 r.

PRZYCHÓD		K.	h.
I. Pozostałość kasowa z r. 1900		912	78
II. Wpisowe od 100 nowych członków		200	—
III. Wkładki od 1350 członków		8100	—
IV. $^1/_3$ wkładek Oddziału Czarnohorskiego		240	—
$^1/_3$ » » Pienińskiego		50	—
V. Dochód ze schronisk		1230	—
VI. Dług z dzierżawy dworca		2187	86
VII. Dług Oddziału Czarnohorsk. za lata 1897—1900 .		667	—
VIII. Czynsz za lokal szkoły		1200	—
IX. Zapomoga Wys. Sejmu		800	—
X. Dochody różne		400	—
XI. Zwrot od komisyi regulacyjnej za zniszczony most przed szkołą rzeźbiarską		600	—
XII. Procenta od fund. Tow. *a)* żelaznego i mapy Tatr	132·52		
b) Morskiego Oka . . .	423·51		
c) spalonego dworca . .	1300·—	1856	03
		18443	67

ROZCHÓD		K.	h.
I. Roboty w Tatrach: *a)* schroniska	800		
b) assekuracya	160		
c) drogi i ścieżki	3014		
d) podatki	26		
e) straż tatrzańska	300	4300	
II. Most przed szkołą rzeźbiarską		600	
III. Lokal biura w Zakopanem *a)* czynsz	500		
b) usługa i światło	120		
c) gospodarz . . .	320		
d) mieszkanie gosp.	120		
e) gazety	400		
f) różne	40	1500	
IV. Subwencya i nadzór szkoły	280		
Assekuracya dobudowy szkoły	51·98	331	98
V. Cele naukowe		300	
VI. Wydawnictwa Towarzystwa		2600	
VII. Biblioteka w Zakopanem i Krakowie		250	
VIII. Koszta Zarządu *a)* lokal w Krakowie	400		
b) portorya wydaw. i korespond. oraz cło wydawnictw . . .	400		
c) kursor i ściąganie wkładek	200		
d) potrzeby kancelar. i druki .	250		
e) pensye sekretarza i podskarbiego	1100		
f) wydatki delegatów	300	2650	
IX. Fundusz dyspozycyjny Wydziału		600	
X. Umorzenie pożyczek *a)* kapitału	2350		
b) procentów	78 76	2428	76
XI. Podatki *a)* ekwiwalentowy	53		
b) od gruntu pokasynowego	163·50	216	50
XII. Subwencya oddziałowi Czarnohorskiemu . . .	300		
Odpisanie długu » » . . .	667	967	
XIII. Zwrot pożyczki fundusz. spalonego dworca na wykupno szkoły		1200	
XIV. Wpisowe do funduszu zapasowego		200	
XV. Pozostałość na rok 1902		299	43
		18443	67

SKŁAD
TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO
w dniu 3 maja 1901 r.

Wydział Towarzystwa:

Prezes:
Hr. Andrzej Potocki, poseł na sejm kr., członek I. P., (1901—1903).
I. Wiceprezes:
Dr. Stanisław Ponikło, dyrektor kraj. szpitala św. Łazarza (1900—2).
II. Wiceprezes:
X. Jozafat Sobierajski, kanonik katedralny (1899—1901).

Członkowie:

4. Anczyc Wacław, (podskarbi) (1899—1901).
5. Beringer Wandalin, budowniczy i radca miejski (1900—2).
6. Barabasz Wiktor, dyr. Tow. muz. (1900—2).
7. Dr. Bednarski Tadeusz, adwokat (1901—1903).
8. Ciechomski Erard Wiktor, dyrektor spółki handlowej (1901 - 1903).
9. Grabowski Władysław, budowniczy (1899—1901).
10. Horoszkiewicz Stanisław, prof. szkoły przemysłowej (1900—2).
11. Dr. Koy Michał, adwokat kraj. (1901—1903).
12. Nowicki Aleksander, starszy komisarz lasowy (1900—2).
13. Siedlecki Aleksander, sekretarz Rady powiatowej w Wieliczce (1901—1902).
14. Sikorski Jan Feliks, prof. kraj. szkoły rolniczej w Czernichowie (1901—1903).
15. X. Sutor August, komisarz jeneralny OO. Augustyanów (1899—1901).
16. Dr. Szarski Henryk (1901—1903).
17. Świerz Leopold, (sekretarz) (1899—1901).
18. Hr. Zamoyski Władysław, właściciel dóbr (1899—1901).

Na mocy §. 15. statutu mają prawa członków Wydziału:

19. Siwicki Konstanty, obywatel, przewodniczący Oddziału Czarnohorskiego w Cieniawie.
20. Dr. Ściborowski Władysław, przewodniczący Oddziału Pienińskiego.
21. Drohojowski Stanisław w Czorstynie, reprezentant oddziału Pienińskiego.
22. Dr. Piaskiewicz Władysław w Kołomyi, reprezentant oddziału Czarnohorskiego.

Komisya redakcyjna:
Anczyc Wacław, Nowicki, Dr. Bednarski, Świerz, X. Sutor.

Komisya dla robót w Tatrach:
Anczyc, Barabasz, Beringer, Grabowski, Nowicki, X. Sutor, Świerz, hr. W. Zamoyski.

Komisya skarbowa:
Anczyc, Dr. Bednarski, Beringer, Świerz,

Komisya dla przewodnictwa w Tatrach:
Anczyc, Barabasz, Świerz.

Delegat Tow. do muzeum tatrzańskiego:
Dr. Stanisław Ponikło.

Delegat Wydziału do Komisyi klimatycznej:
Wandalin Beringer.

Delegaci Tow. w Wydziale szk. zawodowej przem. drz. w Zakopanem:
Ciechomski, Świerz.

Adres Tow.: **Starowiślna nr 14.**

Delegaci Towarzystwa Tatrzańskiego:

A) W Galicyi:

1. W Bochni: Dr. Maiss Ferdynand.
2. » Chrzanowie: Franciszek Urbańczyk.
3. » Czernichowie: X. Edward Królikowski.
4. » Drohobyczu: Jelonek Franciszek.
5. » Lwowie: Edward Heppe (plac Wacława Dąbrowskiego L. 3.).
6. » » Władysław Schmidt.
7. » Nowym Sączu: Kowalska Klotylda.
8. » » Targu: Dr. Kozłecki Marcin.
9. » Rzeszowie: Dr. Rodryk Als.
10. » Tarnopolu: Dr. Trzcieniecki Tadeusz.
11. » Tarnowie: Jan Kornicki.
12. » Wadowicach: Leon Guńkiewicz.
13. » Wieliczce: Aleksander Siedlecki.
14. » Zakopanem: Ciechomski Wiktor.

B) a) W W. Ks. Poznańskiem:

15. Brownsford Kazimierz w Poznaniu ul. Ogrodowa 13, na powiat Poznański
16. Chełkowska Felicya w Starogrodzie (p. Kuklinów) na powiat Krotoszyński i Koźmiński.
17. Dutkiewicz Czesław. Śremie na pow. Śremski.
18. Msgr. Enn Władysław, proboszcz w Pszczewie, na powiaty Międzyrzecki, Babimojski, Międzychodzki i Skwierzyński.
19. X. Gajowiecki Leon w Chodzieżu na powiaty Chodzieski i Wyrzyski.
20. X. Jan Janas w Stawie (p. Wólka) na p. Wrzesiński.
21. Karpiński Antoni w Gnieżnie na powiaty Gnieźnieński i Witkowski.
22. X. Kinowski Antoni w Oporowie (p. Poniec=Punitz) na powiaty Wschowski i Leszczyński.
23. X. Łabędzki Piotr w Tulcach (p. Gądki) na powiat Średzki.
24. Hr. Marya Mycielska na Widawach (p. Poniec) na powiat Gostyński i Rawicki.
25. Niemojowski Wincenty w Śliwnikach (p. Skalmierzyce) na powiat Pleszewski i Jarociński.

26. Półczyński Janta Władysław w Redgoszczy (p. Rąbczyn = Rombschin) na powiat Wągrowiecki.
27. X. Wilczewski Tertulian w Szamotułach na powiat Szamotulski.
28. Dr. Zawadzki Józef w Kościanie na powiat Kościański i Śmigielski.

b) W Prusach zachodnich:

29. Bielewicz Maryan, adwokat w Gdańsku.
30. Zabłocki Kazimierz, księgarz w Toruniu.

c) Na Szlązku pruskim:

31. Lewandowski Stanisław w Wrocławiu.

C) W Królestwie Polskiem:

32. W Częstochowie: Lipska Marya (księgarnia).
33. » Dąbrowie górniczej: Kwiecień Feliks.
34. » Kielcach: Dunin Józef.
35. » Kutnie: Łoziński Władysław.
36. » Łodzi: Chomętowski Antoni.
37. » Piotrkowie: York Wilhelm.
38. » Radomsku: Dr. Julian Kulski.
39. » Rozprzy: Szybowski Stanisław.
40. » Sosnowicach: Dr. Kołudzki Lucyan.
41. » Warszawie: Baliński Stanisław (Aleje Jerozolimskie 54).
42. » » Jan Gebethner (ul. Moniuszki 3.).
43. » » Goebel Teofil (Chmielna 53).
44. » » Jechalski Władysław (Wspólna 56).
45. » » Kwapiński Stanisław (ul. Marszałkowska 147).
46. » » Paprocki i Sp. (Nowy Swiat 41).
47. » » Schoenfeld Ryszard (ul. Wspólna 42).
48. » » Dr. Słupecki Czesław (ul. Zelazna 48).
49. » » Śniechowski Józef (ul. Wspólna 47), reprezentant na K. P.
50. » Zawierciu: Dr. Lewy Gustaw.
51. » Włocławku: Skupieński Stanisław.

D) W Rossyi:

52. W Petersburgu: Sędziuk Michał, Żarnowski Jan.
53. » Odessie: Papieski Leon.

POCZET CZŁONKÓW.

a) Honorowi:

1. Arnese Wincenty, obywatel.
2. Dr. Baretti Marcin, profesor.
3. Berseviczy Egidyusz, b. prezes Tow. Karp. w Łomnicy.
4. J. E. Chlumecky Jan, b. minister handlu i przemysłu w Wiedniu.
5. Döller Antoni, major w Kiezmarku.
6. Gall J. B., adwokat, prezes oddziału włoskiego Klubu Alp. w Aoście.
7. Dr. Kasparek Franciszek, prof. Uniw. i członek Ak. um. w Krakowie.
8. Payer Juliusz w Wiedniu.
9. Dr. Petersen Teodor, b. prezes niem. i austr. Tow. Alp. w Frankfurcie nad Menem.

10. Hr. Potocka Anna w Rymanowie.
11. Dr. Rehman Antoni, prof. Uniw. we Lwowie.
12. Hr. Rey Mieczysław, obyw., b. poseł na sejm kraj. w Przecławiu.
13. J. E. ks. Sanguszko Eustachy, tajny radca cesarski, b. marszałek krajowy i c. k. namiestnik, członek I. P., poseł na sejm kraj. w Gumniskach.
14. Siemiradzki Henryk, artysta-malarz w Rzymie.
15. Sienkiewicz Henryk w Warszawie.
16. Hr. Skarbek Henryk, obyw. i kurator fundacyi t. im. we Lwowie.
17. Śniechowski Józef w Warszawie.
18. Wittig August, b. prezes styryjskiego Tow. Górskiego w Gradcu.
19. Zähringer Herman, b. prezes szwajc. Klubu Alp. w Lucernie.
20. Hr. Zamoyski Władysław w Zakopanem.

Zmarli: 1) Ball John († 1889). 2) Dr. Adryan Baraniecki († 1891). 3) Budden Ryszard Henryk († 1895). 4) Br. Cesati Wincenty († 1883). 5) Cezanne Ernest († 1876). 6) Dr. Chałubiński Tytus († 1889). 7) Dr. Désor Edw. († 1882). 8) Dr. Dietl Józef († 1878). 9) Hr. Dzieduszycki Włodzimierz († 1899). 10) J. Em. X. Dunajewski Albin, kardynał, książę biskup krakowski († 1894). 11) Hr. Gołuchowski Agenor († 1875). 12) Goszczyński Seweryn († 1876). 13) Kantak Kazimierz († 1886). 14) Kolberg Oskar († 1890). 15) Kraszewski Józef Ignacy († 1887). 16) Lemercier Abel († 1893). 17) Longman Wiliam. 18) Dr. Majer Józef († 1899). 19) Dr. Nowicki Maksymilian († 1890). 20) Hr. Potocki Alfred († 1889). 21) Ks. Sapieha Leon († 1878). 22) Sella Kwintyn († 1884). 23) Dr. Spanna Henryk († 1892). 24) X. Stolarczyk Józef († 1893). 25) Dr. Wrześniowski August († 1892). 26) Dr. Ziemiałkowski Floryan († 1900). 27) Dr. Zyblikiewicz Mikołaj († 1887).

---

b) Założyciele:

1. Arnese Wincenty, obywatel.
2. Ks. Czartoryski Marceli, obywatel w Krakowie.
3. Dobrzyński Adolf, obywatel w Rożnowie.
4. Br. Eichborn Ludwik, b. właściciel Zakopanego.
5. Hr. Husarzewska Jadwiga w Krakowie.
6. Machnaur Jan Wacław w Warszawie.
7. Dr. Markiewicz Władysław, adwokat w Krakowie.
8. Pawlikowski Mieczysław, obywatel w Krakowie.
9. Peltz Magnus, b. właściciel Zakopanego.
10. Hr. Plater Zyberg Stanisław w Moszkowie.
11. Pławicki Feliks, c. k. kapitan we Lwowie.
12. Dr. Hr. Potocki Andrzej, obyw., poseł na sejm kraj. i członek Izby Panów w Krzeszowicach.
13 Hr. Rey Mieczysław, obyw., b. poseł na sejm kraj. w Przecławiu.
14. Hr. Reyowa Józefowa w Przecławiu.
15. Richtman Józef, obywatel we Lwowie.
16. Uznański Adam, obyw. w Poroninie, prezes Rady powiatowej w Nowym Targu.
17. X. (za pośrednictwem śp. Aleksandra Kurtza).
18. Hr. Zamoyski Władysław, obyw. w Zakopanem.

Zmarli: 1) Hr. Branicki Aleksander. 2) Hr. Branicki Konstanty. 3) J. Em. X. Dunajewski Albin, kardynał, biskup Krakowski. 4) Hr. Dzieduszycki Aleksander. 5) Hr. Dzieduszycki Włodzimierz. 6) Homolacs Edward. 7) Hr. Husarzewska Helena. 8) Kęszycki Nałęcz Marcin. 9) Kluczycki Stani-

sław. 10) Hr. Koziebrodzki Władysław. 11) Dr. Lutostański Bolesław. 12) Dr. Madurowicz Maurycy. 13) Marfiewicz Antoni. 14) Michałowski Ludwik. 15) Emilia z hr. Bnińskich hr. Józefowa Mielżyńska. 16) Dr. Nowicki Maksymilian. 17) Hr. Potocki Artur. 18) Księżniczka Sanguszkówna Helena. 19) Księżna Sapieżyna Jadwiga Zamoyskich. 20) X. Spithal Roman. 21) Szalay Józef. 22) Dr. Ziemiałkowski Floryan. 23) Znamirowski Stanisław.

---

c) Dożywotni:

1. Anczyc Wacław, współwłaściciel drukarni w Krakowie.
2. J. E. Dr. Biliński Leon, b. minister, tajny radca, poseł na sejm krajowy, członek I. P., gubernator banku austro-węg. w Wiedniu.
3. Brensztein Michał Eustachy, obywatel w Telszach.
4. Dr. Chrostowski Bronisław, lekarz w Warszawie.
5. Hr. Młodecki Józef, obywatel.
6. Dr. Pawlikowski Jan w Medyce.
7. Skibiński Józef w Warszawie.
8. Sulikowski Karol, b. dyrektor dróg żel. w Rogowie.

---

d) Zwyczajni:

A.

1. Dr. Abraham Władysław, prof. Uniw. i czł. kor. Akad. umiej. we Lwowie
2. Adam Gustaw, urzędnik Tow. wzaj. ubezp. w Krakowie.
3. X. Adamczewski Adam, proboszcz w Mokronosie.
4. Adamiecki Wiktor, inżynier w Dąbrowie górniczej.
5. Adamski Włodzimierz w Poznaniu.
6. Alberti Emil w Oryszewie.
7. Aleksandrowicz Włodzimierz, prof. gimn. w Krakowie.
8. Dr. Als Alfons Rodryk, adwokat w Rzeszowie.
9. Altdorfer Pius, nacz. wydz. drogi żel. w Warszawie.
10. Ameisenowa Jadwiga, żona lekarza w Nowym Sączu.
11. Anc Dominik, adwokat przys. w Warszawie.
12. Anders Albert, administrator dóbr Krośniewice.
13. Dr. Anders Ludwik, lekarz w Warszawie.
14. Andersz Jerzy w Poznaniu.
15. X. Andrzejewicz Antoni, biskup sufragan w Gnieźnie.
16. Antoniewicz Antoni, urz. dr. ż. w Sosnowicach.
17. X. Antoniewicz Bolesław, dziekan w Bninie.
18. Antoniewski Stanisław, główny eksp. drogi żel. w Łodzi.
19. Dr. Apfel Natan, adwokat w Drohobyczu.
20. Arkuszewski Jan, inżynier w Łodzi.
21. Armatowicz Feliks, obyw. w Krakowie.
22. Armółowicz Jan, urz. filii banku kraj. w Krakowie.
23. Arnold Jan, urzędnik górniczy w Dąbrowie górniczej.
24. Auderski Grzegorz w Odessie.
25. Austen Aleksander, urzędnik fabryki w Bleszni.
26. Aywas Franciszek, dyrektor kasy oszczęd. w Wieliczce.

B.

27. Babczak Jakób, obserwator stan. met. w Nowym Targu.
28. Babiński Waleryan, urz. drogi żel. w Łowiczu.
29. Bagiński Ludwik, inżynier w Warszawie.
30. Baliński Stanisław, urz. Tow. kred. w Warszawie.
31. Bałaban Jakób, przemysłowiec w Krakowie.
32. Dr. Bandrowski Ernest, prof. wyż. szkoły przem., docent Uniw. Jagiell i członek Akad. Umiej. w Krakowie.
33. Barabasz Wiktor, dyr. Tow. muz. w Krakowie.
34. Dr. Baranowski Ignacy, b. prof. Uniw. w Warszawie.
35. Baranowski Łucyan, wł. dóbr w Krakowie.
36. Dr. Barbacki Władysław, adwokat w Nowym Sączu.
37. Barcikowski Władysław, kupiec w Sosnowicach.
38. Barcikowska Józefowa w Poznaniu.
39. Bardzki Artur, obyw. w Warszawie.
40. Bartecki Wojciech, rzecznik w Nowym Tomyślu.
41. Bartoszewicz Kazimierz, literat i radca miejski w Krakowie.
42. Bartynowski Stanisław, inżynier w Rzeszowie.
43. Barylski Henryk, kupiec w Warszawie.
44. Baudouin de Courtenay, urzędnik w Kaliszu.
45. Baum Kamil, kupiec w Tarnowie.
46. Dr. Baurowicz Emil, kand. adw. we Lwowie.
47. Bayger Jan, nauczyciel lud. i obserw. stacyi meteor. w Trembowli.
48. Bayer Karol, kupiec we Lwowie.
49. Dr. Bażant Wacław, lekarz, obserw. st. meteor. w Kossowie.
50. Dr. Bądzyński Stanisław, prof. uniw. we Lwowie.
51. Dr. Bednarski Tadeusz, adwokat w Krakowie.
52. Bein Jan w Warszawie.
53. Bek Dyonizy w Zakopanem.
54. Bełdowski Jan, przemysłowiec w Częstochowie.
55. Bełkowski Leon w Warszawie.
56. Dr. Benoni Karol, radca rządowy, dyr. gimn. w Tarnowie.
57. Dr. Benni Karol, lekarz w Warszawie.
58. Beringer Wandalin, radca miejski w Krakowie.
59. X. Dr. Bernacki Jan, kanonik katedralny w Tarnowie.
60. Bernard Karolina w Warszawie.
61. Berski Sylwester we Lwowie.
62. Beskiden Verein w Bielsku.
63. Będzikiewicz Sebastyan w Krakowie.
64. Białecki Zygmunt, chemik w Łodzi.
65. Białkowski Mieczysław, oficyał magistratu w Krakowie.
66. Białobrzeski Stanisław, rejent w Kaliszu.
67. Białoskórska Zofia, żona prezesa sądu karn. we Lwowie.
68. Biasion Alfred, kupiec w Krakowie.
69. Biborski Aleksander, budowniczy w Krakowie.
70. Biedermann Marcin, redaktor »Pracy« w Poznaniu.
71. Biechoński Wojciech, właściciel kopalni nafty w Gorlicach.
72. Biegańska Eleonora, obyw. w Potulicach.
73. Bielak Józef, kupiec w Krakowie.
74. Dr. Bielański Gustaw, lekarz pow. w Krakowie.
76. Bielawski, radca sprawiedliwości w Głogowie.
77. Bielawski Stefan, urz. drogi żel. w Zawierciu.
78. X. Bielenin Józef, dyrektor sem. naucz. m. w Krakowie.
79. Bielewicz Maryan, adwokat w Gdańsku.
80. Bielecki Leon, kupiec w Warszawie.
81. Bielkiewicz Maryan, inżynier w Warszawie.

82. Dr. Bieliński Stanisław, adwokat we Lwowie.
83. Bielska Józefa w Krakowie.
84. Bielski Tomasz, architekt w Warszawie.
85. Bieńkowski Władysław, leśniczy w Brzanówce.
86. Biernacki Waleryan, urz. Tow. kred. w Warszawie.
87. Dr. Biesiadecki Jan, lekarz powiatowy w Jaśle.
88. Biesiadecki Maciej, kom. nam. w Rzeszowie.
89. Biesiadowski Aleksander, inżynier w Warszawie.
90. Dr. Binder Wilhelm, dyr. banku gal. dla handlu i przem., poseł na sejm kraj., i do Rady p. w Krakowie.
91. Dr. Birkenmajer Ludwik, prof. kraj. szkoły roln. i czł. kor. Ak. Umiej., w Czernichowie.
92. Bisanz Gustaw, architekt, prof. szkoły politechn. we Lwowie.
93. Bizańska Marya, właścicielka zakł. fotogr. w Krakowie.
94. Dr. Biziel w Krzywiniu.
95. Błaszkowski Leon, adwokat przysięgły w Warszawie.
96. Błeszyński Józef, obyw. w Libidzie.
97. Błeszyński Tomasz, adwokat przys. w Warszawie.
98. Hr. Bnińska Marya w Samostrzelu.
99. Hr. Bniński Maksymilian, obyw. w Pamiątkowie.
100. Hr. Bniński Seweryn, obyw. w Gultowach.
101. Board Edmund, obyw. w Londynie.
102. Bobiński Michał, inżynier drogi żel. W. W. w Warszawie.
103. Bobrowski Feliks, kupiec w Warszawie.
104. Dr. Bobrzyński Michał, wicepr. Rady szk. kraj., członek Akad. Umiej. i poseł we Lwowie.
105. Bochdan Hipolit w Zadworzu.
106. Dr. Bochenek Adam, lekarz w Krakowie.
107. Bocheński Józef Maryan, radca górniczy w Wiedniu.
108. Bocheński Stanisław, art. malarz w Nowym Targu.
109. Bogdani Henryk, obyw. w Zakopanem.
110. Bogdański Kazimierz, obyw. w Lubostroniu.
111. X. Bogdański Stanisław w Ostrowie.
112. Bogucka Emilia w Warszawie.
113. Bogucki Baltazar, inżynier w Krakowie.
114. Bogucki Maryan, prowizor farmacyi w Warszawie.
115. Bohdanowicz Kazimierz, obyw. w Orzechlibie.
116. Bojanowski Maciej w Petersburgu.
117. Bojańczyk Leon, przemysłowiec w Włocławku.
118. Borkowski Bronisław, inżynier w Warszawie.
119. Borkowski Marek, rejent w Warszawie.
120. Borowski Władysław w Łodzi.
121. Borucki Wacław, urzędnik drogi żel. w Warszawie.
122. Dr. Borzęcki Eugeniusz, lekarz w Krakowie.
123. Brandt Franciszek, c. i k. kapitan w Podgórzu.
124. Dr. Brandt Henryk, adwokat w Mielcu.
125. Brauman Ludwik, przemysłowiec w Warszawie.
126. Brauman Mikołaj w Warszawie.
127. Dr. Braun Stanisław w Krakowie.
128. Braunek Tadeusz, obyw. w Zielnikach.
129. Brech Edward August, obyw. w Włocławku.
130. Brodzka Tekla w Warszawie.
131. Dr. Broekere A., lekarz w Sremie.
132. Bronikowski Arnold, inżynier w Warszawie.
133. Bronikowski Jan w Warszawie.
134. X. Bronisz Jan, prob. w Krotoszynie.
135. Dr. Bronowski Szczęsny, lekarz w Warszawie.
136. Brownsford Kazimierz, redaktor »Poradnika gospodarsk.« w Poznaniu.

137. Dr. Browicz Tadeusz, prof. Uniw. i czł. kor. Akad. Umiej. w Krakowie.
138. Brückner Gustaw, komisarz pow. we Lwowie.
139. Bryliński Antoni, obyw. w Poznaniu.
140. X. Bryniarski Tomasz, ekspozytor w Ponikwi.
141. Dr. Brzeski Bronisław, notaryusz w Tarnowie.
142. Brzeski Leonard, obyw. i członek Izby Panów w Jabłkowie.
143. Brzeziński Józef, adwokat przys. w Warszawie.
144. Dr. Brzeziński Józef, lekarz w Zawierciu.
145. Buber Karol, właśc. dóbr w Śniatynce.
146. Brzozowski Kazimierz w Zakopanem.
147. Buchner Władysław, inżynier kol.
148. Budziszewski Lambert, obyw. w Sowinach.
149. Bujas Jan, obserw. st. meteor. w Bukowinie.
150. Bukowska Marya, obyw. w Strzeszkowicach.
151. X. Dr. Bukowski Julian, proboszcz w Krakowie.
152. Burhardt Ludwik, kupiec w Warszawie.
153. Buszczyński Konstanty, wł. dóbr w Niemierczu.
154. Dr. Buszek Jan, fizyk miejski w Krakowie.
155. X. Byczyński Edmund, proboszcz w Gromadnie.
156. Dr. Byk Emil, adwokat i poseł do Rady państwa, we Lwowie.
157. Byliński Jan, urz. drogi żel. w Warszawie.
158. Bystrzonowski Władysław w Sosnowicach.
159. Bzowski Władysław, obyw. w Pantalowicach.

C.

160. C. O.
161. Cedrowski, rejent w Piotrkowie.
162. Cegliński Julian, artysta-malarz w Warszawie.
163. Cegielski Stefan, poseł do sejmu prusk. i parl. niem., szambelan J. Św. właściciel lejarni żelaza i fabryki maszyn rolniczych w Poznaniu.
164. Ceisinger Józef, nacz. wydz. drogi żel. w Łodzi.
165. Centnerszwer Izydor, kupiec w Warszawie.
166. Centnerszwer Ludwik, kupiec w Warszawie.
167. Chamiec Leon, inżynier w Łodzi.
168. Chanecki Mikołaj, prof. gimn. w Warszawie.
169. Chądzyński Ignacy w Łuce.
170. Chełkowska Felicya, obyw. w Starymgrodzie.
171. Chełmecki Izydor, agronom w Wieliczce.
172. Dr. Chełmicki Julian, obyw., poseł na sejm pruski, w Żydowie.
173. X. Chełmicki Zygmunt, rektor kośc. rz.-kat. św. Ducha w Warszawie
174. X. Cichowski Ludwik, prof. gimn. w Śremie,
175. Chłapowski Dezydery, obyw. w Gozdziechowie.
176. Chłapowski Józef, obyw. w Rzegocinie.
177. Chłapowski Karol, obyw. w Tursku.
178. Br. Chłapowski Stanisław, obyw. i poseł do parl. niem., w Szołdrach.
179. Chłapowski Zygmunt, obyw. w Turwi.
180. X. Chmielowski Leopold, dziekan i proboszcz w Szaflarach.
181. Dr. Chmielowski Piotr, literat i czł. krak. Akad. Umiej., w Zakopanem.
182. Chojnowski Bronisław, inżynier w Łodzi.
183. Chomętowski Antoni, adwokat przys. w Łodzi.
184. Chomiczewski Stefan, adwokat przys. w Warszawie.
185. Chomiczówna Helena w Wilnie.
186. Chorośnicki Jan, obyw. w Chorośnicy.
187. X. Dr. Chotkowski Władysław, prof. Uniw. w Krakowie.
188. Dr. Chramiec Jędrzej, lekarz w Zakopanem.
189. Christ Juliusz w Chabówce.
190. X. Chromecki Tadeusz, rektor XX. Pijarów w Krakowie.

191. Chromińska Florentyna, obyw. w Warszawie.
192. Chronowski Jaksa Eustachy, właściciel hotelu w Krakowie.
193. Chruszczakowski Feliks, prawnik w Warszawie.
194. Chrzanowski Bernard, adwokat i poseł w Poznaniu.
195. Chrzanowski Kazimierz w Poznaniu.
196. Chrzanowski Stanisław, architekt w Piotrkowie.
197. Chrzanowski Tadeusz, ob. w Kościankach.
198. Chrzanowski Zenon, fabrykant w Łodzi.
199. Chrząszczewska Łucya w Wierzbinku.
200. Chwałkowski Franciszek, obyw. w Poznaniu.
201. Chyliński Michał, redaktor w Krakowie.
202. Ciborowski Franciszek, obserw. stacyi meteor. w Rabce.
203. Cichocka Marya w Jeziornie.
204. Cichowicz Augustyn, kupiec w Poznaniu.
205. X. Cichowicz Władysław, prob. w Łodzi.
206. Cichowicz Ludwik, rzecznik w Poznaniu.
207. X. Cichowski Ludwik, prof. w Śremie.
208. Ciechanowska Florentyna w Krakowie.
209. Dr. Ciechomski Andrzej, lekarz w Warszawie.
210. Ciechomski Erard Wiktor, dyr. spółki handl. w Zakopanem.
211. Cielecki Zaremba Artur, obyw. w Porchowie.
212. Ciesielski Hipolit, kupiec w Łodzi.
213. Dr. Ciesielski Teofil, prof. Uniw. i czł. kraj. Rady szk. we Lwowie.
214. Dr. Cieślewicz Jakób, lekarz w Strzelnie.
215. Cieślicki Justyn w Kutnie.
216. Cieśliński Karol, c. k. prokurator p. w Nowym Sączu.
217. Cieszewski we Lwowie.
218. Cieszkowski Michał, rejent w Będzinie.
219. Ciżmowski Franciszek, katecheta gimn. w Lesznie.
220. Dr. Coghen Antoni, lekarz powiatowy w Trembowli.
221. X. Cybichowski Antoni, proboszcz w Cerekwicy.
222. Dr. Cyfrowicz Leon, prof. i sekr. Uniw. w Krakowie.
223. Czajewicz Marya w Zawierciu.
224. Czajkowska z Szembeków Zofia we Lwowie.
225. Czajkowski Edward, adwokat przys. w Warszawie.
226. Czapelski Kazimierz, kasyer filii Banku hipotecznego w Krakowie.
227. Dr. Czajkowski Feliks, adwokat w Krośnie.
228. Czapla Kazimierz, adwokat w Bytomiu.
229. Czaplicki Feliks, urz. górniczy w Dąbrowie górniczej.
230. Hr. Czapski Bogdan, obyw. w Smogulcu.
231. Czapski Józef, obyw. w Kucharach
232. Czarlińska Emilia w Złotnikach.
233. Hr. Czarnecki Józef, obyw. w Dobrzycy.
234. Hr. Czarnecki Michał, obyw. w Raszewach.
235. Hr. Czarnecki Leo, obyw. w Pakosławiu.
236. Hr. Czarnecki Stanisław, obyw. w Siekowku.
237. Czarnowski Ludwik, przemysłowiec w Warszawie.
238. Ks. Czartoryski Adam, obyw. w Wielkim Borze.
239. Ks. Czartoryski Jerzy, obyw., poseł na sejm kraj. i człon. Izby panów, w Wiązownicy.
240. Ks. Czartoryski Zdzisław, obyw. i poseł do parl. niem., w Sielcu Starym.
241. Ks. Czartoryski Zygmunt, obyw. w Rokossowie.
242. X. Czechowski Antoni, proboszcz w Granowie.
243. Dr. Czeczott Otton, lekarz w Petersburgu.
244. Dr. Czerkawski Julian, lekarz we Lwowie.
245. Dr. Czermak Józef, notaryusz w Jaworznie.
246. Czernecki Józef, prof. gimn. Franc. Józefa we Lwowie.
247. Czernicka Adamina w Dobrem.

248. Czerny Antoni, wł. realności w Zakopanem.
249. Czerszyk Marya, starsza nauczycielka we Lwowie.
250. X. Czerwiński Władysław, proboszcz w Wielowsi.
251. Czeżowski Jan Adam, radca namiestn. we Lwowie.
252. Dr. Czołowski Aleksander, kustosz arch. miejsk. we Lwowie.
253. Czubek Jan, prof. gimn. w Krakowie.
254. Czypicki Czesław, rzecznik w Koźminie.
255. J. E. Czyszczan Maciej, tajny radca prez. Sądu wyższ. w Krakowie.
256. Czyżewski Józef, starszy inżynier kolei państw. w Stanisławowie.

D.

257. Dr. Dadlez Wilhelm, adwokat w Krakowie.
258. X. Dandelski Ignacy, proboszcz i dziekan w Kobylinie.
259. X. Dańkowski Józef, proboszcz w Harklowej.
260. Danysz A., obyw. w Poznaniu.
261. Dr. Danysz Antoni, prof. gimn. i docent Uniw. we Lwowie.
262. Dr. Daszkiewicz Bronisław, lekarz w Kempnie.
263. Data Szymom, naucz. lud., obserw. st. meteor. w Bukowinie.
264. Dąbkowski Konstanty, obyw. w Wawrze.
265. Dąbrowski Mieczysław, dyrektor fabryki cukru w Opolu.
266. Dąbrowski Mieczysław, inżynier, dyrektor gazowni w Krakowie.
267. Dr. Dąbrowski Paweł, adwokat we Lwowie.
268. Dąbrowski Stefan w Warszawie.
269. Dąbrowski Tadeusz, nauczyciel w Krakowie.
270. Dębski Bronisław w Pieściołach.
271. Delebiński Józef w Zakopanem.
272. Deike Marya w Warszawie.
273. Dr. Dembiński Bronisław, prof. Uniw. we Lwowie.
274. Dr. Dembiński Teodor w Poznaniu.
275. Dr. Dembowski Tadeusz, lekarz w Wilnie.
276. Deyma Alfred, dyrektor ruchu kolei państw. w Wiedniu.
277. Dickman Ludwik, adj. sąd. w Nowym Targu.
278. Dietl Leopold, obyw. w Rzuchowej.
279. Długosz Władysław Antoni, wl. apteki w Częstochowie.
280. Dr. Dłuski Kazimierz, lekarz w Krakowie.
281. Dłużyński Jan, dentysta w Krakowie.
282. Dmowski Roman, literat we Lwowie.
283. Dr. Dobija Antoni, adwokat w Krakowie.
284. Dr. Doboszyński Adam, adwokat w Krakowie.
285. Dr. Dobrski Konrad, lekarz w Warszawie.
286. Dobrski Stanisław, obyw. w Łodzi.
287. Dobrzański Kamil w Radomiu.
288. Dobrzański Witold, urz. drogi żel. w Warszawie.
289. Dobrzyńska Ewelina, wł. realności w Krakowie.
290. Doerfer Paweł, administrator dóbr w Pawłowicach.
291. Doliński Stanisław, prezes sądu obw. i radca dworu w Tarnowie.
292. Domaniewski Bolesław, prof. konserw. muz. w Warszawie.
293. Donimirski Edward, obyw. w Łysomicach.
294. Dolnicki Julian, prof. gimn. we Lwowie.
295. Dorant Wacław, inżynier technolog. w Petersburgu.
296. Dramiński Aleksander w Warszawie.
297. Drohojowski Zygmunt, obyw. w Ujściu.
298. Dr. Drohojowski Kazimierz, komisarz starostwa w Tarnowie.
299. Droż Karol w Pilźnie.
300. Drozdowska Julia w Petersburgu.
301. Drozdowski Aleksander, inżynier w Warszawie.
302. Drwęski Włodzimierz, urz. Wydz. kraj. we Lwowie.
303. Drzewiecki Aleksander w Warszawie.

304. Dubowski Ludwik w Białej.
305. Duchowski Antoni, restaurator w Poznaniu.
306. X. Dudziński Wojciech, expozyt w Krzeczowie.
307. Dr. Duleba Bronisław, sekretarz Wydz. kraj. we Lwowie.
308. Dunin Józef, adwokat przysięgły w Kielcach.
309. Dr. Dunin Teodor, lekarz w Warszawie.
310. Dutkiewicz Czesław, kontrolor banku ludowego w Śremie.
311. Dr. Dworski Aleksander, poseł na sejm. kraj. i burmistrz w Przemyślu.
312. Dworzyński Wincenty w Warszawie.
313. Dychtowicz Henryk, obyw. w Poznaniu.
314. Dydyński Stanisław, wł. dóbr w Strzyżowie.
315. Działowski Eustachy, obyw. w Działowie.
316. Dziedzicki Ludwik, radca szkolny i inspektor szkół lud. we Lwowie.
317. Dziembowska Emilia, obyw. w Sobocie.
318. Dziewólski Apolinary, inżynier kolei państw. w Grywałdzie.
319. Dzięgielowski Leon w Warszawie.

E.

320. Dr. Ebers Henryk, lekarz w Krynicy.
321. Effenberger Wilhelm, c. k. nadkomisarz lasowy w Wiener Neustadt.
322. Eichstaedt Jan w Poznaniu.
323. Eiger Juliusz, przemysłowiec w Warszawie.
324. Eker Jan w Krakowie.
325. Dr. Ekielski Józef, radca Wydz. kraj. we Lwowie.
326. Ekielski Władysław, architekt, prof. szk. przem. w Krakowie.
327. Eljasz Walery, artysta-malarz w Krakowie.
328. Elsner Alfred, zastępca dyrektora kolei państw. we Lwowie.
329. Engel Kazimierz, inżynier Wydz. kraj. w Zakopanem.
330. Msgr. Enn Władysław, proboszcz w Pszczewie.
331. Erlich Antoni, kupiec w Warszawie.
332. Dr. Estreicher Stanisław, docent Uniw. w Krakowie.
333. Dr. Estreicher Tadeusz, asyst. przy kat. chemii Uniw. w Krakowie.

F.

334. Fankanowski Edmund w carskiem Siole.
335. X. Fas Albin w Odessie.
336. Fecht Edward, urz. drogi żel. w Warszawie.
337. Federowicz Olech, adwokat przys. w Warszawie.
338. Feist Aleksander, przemysłowiec w Warszawie.
339. Fenz Wilhelm, kupiec w Krakowie.
340. Dr. Festenburg Edward Gerard we Lwowie.
341. Dr. Festenburg Gerard, adwokat w Brzozowie.
342. Dr. Fierich Ksawery, prof. Uniw. w Krakowie.
343. Dr. Fialowski Ludwik, prof. gimn. w Budapeszcie.
344. Fijałkowski Wojciech Edmund w Opatówku.
345. Filipek Wiktor, aptekarz w Nowym Sączu.
346. Filipowicz Karol, obyw. w Zakopanem.
347. Filipowicz Teodor, kupiec w Poznaniu.
348. Filochowski Hipolit, urz. Tow. wzaj. ubezp. w Krakowie.
349. Dr. Finkel Ludwik, prof. Uniw. we Lwowie.
350. X. Firek Felicyan w Kalwaryi Zebrzydowskiej.
351. Fischer Jan, kupiec w Krakowie.
352. Fischer Władysław, kupiec w Krakowie.
353. Flat Mikołaj, urz. drogi żel. w Łodzi.
354. Fleischmann Henryk, geometra w Limanowej.
356. X. Fligierski Jan, dziekan w Konarach.

357. Dr. Florkiewicz Władysław, lekarz w Warszawie.
358. Floryański Władysław, art. teatru narod. w Pradze.
359. Fok Stanisław, obyw. w Warszawie.
360. Dr. Foryst Piotr, adwokat w Tarnowie.
361. Förster Bernard, obyw. w Radomsku.
362. Foerster Józef w Radomsku.
363. Franaszek Stanisław w Warszawie.
364. Francki Alfons, aptekarz w Warszawie.
365. Franke Jan, członek Akad. Umiej. i krajowy inspektor dla szkół real. i przem. we Lwowie.
366. Frankiewicz Karol w Poznaniu.
367. Frankiewicz Ludwik w Poznaniu.
368. Franz Karol, radca nam. we Lwowie.
369. X. Frączkiewicz Adam w Tarnowie.
370. Hr. Fredrowa Andrzejowa w Bieńkowej Wiszni.
371. Frenkl Józef, obyw. we Lwowie.
372. Dr. Friedberg Gwido, adwokat w Wieliczce.
373. Fröhlich Stanisław, fabrykant w Warszawie.
374. Fuchs Julian, kupiec w Warszawie.
375. Fuchsowa Julianowa w Częstochowie.

G.

376. X. Gabryel Franciszek, proboszcz w Zabartowie.
377. Dr. Gabryszewski Antoni, lekarz we Lwowie.
378. Dr. Gabszewicz Antoni, lekarz w Warszawie.
379. X. Dr. Gac Wojciech w Krakowie.
380. Gadomski Felicyan w Dąbrowie Górniczej.
381. Gadomski Kazimierz, architekt w Warszawie.
382. Gadomski Stanisław w Zagórzu.
383. X. Gadowski Walenty, katech. sem. m. w Tarnowie.
384. Dr. Gaik Jan, lekarz w Zakopanem.
385. Gajdziński Edward, urz. drogi żel. w Krakowie.
386. Gajewski Jan, kupiec w Piotrkowie.
387. X. Gajowiecki Leon, proboszcz w Chodzieżu.
388. Galleth Józef, kierownik szkoły zawod. prz. drz. w Zakopanem.
389. Dr. Gałecki Bronisław, adwokat w Tarnowie.
390. Dr. Gałecki Mieczysław, adwokat w Tarnowie.
391. Gałuszka Bogumił, c. k. major w Budapeszcie.
392. Gamski Franciszek w Przemyślu.
393. Garbień Jan, naucz. ludowy, obserw. stacyi meteor. w Maniowach.
394. Gardowski Józef, kupiec w Warszawie.
395. Gawroński Antoni, inżynier w Warszawie.
396. Gąsior Marcin, naucz. i obserw. st. met. w Wesołej.
397. Gebaur Jan, sekretarz rady sądu najw. w Wiedniu.
398. Gebethner Jan, księgarz w Warszawie.
399. Geisler Edward, wł. fabryki w Warszawie.
400. Geisler Karol, fabrykant w Warszawie.
401. Dr. Geissler Ernest, adwokat w Nowym Targu.
402. Dr. Gepner Bolesław, lekarz w Warszawie.
403. Dr. German Ludomił, radca szk. i insp. szkół średnich we Lwowie.
404. Dr. Gerstman Teofil, radca rządu, dyr. szkoły realnej we Lwowie.
405. Gerzabek Antoni, c. k. radca górniczy w Krakowie.
406. Gessner Emilia w Warszawie.
407. Gębczyński Stanisław w Ciechocinku.
408. Gębicki Maksymilian, urz. drogi żel. w Warszawie.
409. Giełgud Adam, dyrektor wydziału w min. wojny w Londynie.
410. X. Gimzicki Walenty, dziekan i radca w Wielichowie.

411. Glass Jakób w Warszawie.
412. Dr. Gluziński Antoni, prof. Uniw. we Lwowie.
413. X. Gładysz Stanisław w Krobi.
414. Głębocki Jan, rzecznik i notaryusz w Poznaniu.
415. X. Głębocki Wincenty, prob. w Ostrowie.
416. Głębocki Zygmunt, c. k. radca sądu obw. w Tarnowie.
417. Głowacki Franciszek w Krakowie.
418. Głowiński Maksymilian, obyw. w Obornikach.
419. Gnatowski Zygmunt, obyw. w Jakimówce.
420. Gniewosz Włodzimierz, obyw. w Złotym Potoku.
421. Gnoiński Leon, b. dyr. kolei nadwiślańskiej w Petersburgu.
422. Godlewski Mścisław, redaktor »Słowa« w Warszawie.
423. Godlewski Stefan, adwokat przysięgły w Warszawie.
424. Goebel Artur, budowniczy w Warszawie.
425. Goebel Józef, inżynier w Warszawie.
426. Goebel Teofil, naczelnik ekspedycyi zagranicznej w Warszawie.
427. Goebel Zygmunt, urz. drogi żel. w Warszawie.
428. Gołaszewski Karol, inż. kolei transw. w Nowym Sączu.
429. Gołąb Andrzej, budowniczy i radca miejski we Lwowie.
430. Golembowski Stanisław, ob. w Ruszkach.
431. Gołkowski Andrzej, urz. Tow. wzaj. ubezp. w Krakowie.
432. Goniewska Zofia w Woli Gałęzowskiej.
433. Gorayski August, obyw., poseł na sejm kraj., członek Izby Panów w Moderówce.
434. Dr. Gorecki Tadeusz, adwokat krajowy we Lwowie.
435. Gostomski Jan, adwokat w Warszawie.
436. Górski Konstanty w Warszawie.
437. Dr. Górski Piotr, poseł na sejm kraj. i do Rady p., w Krakowie.
438. Gostyński Władysław, fabrykant w Warszawie.
439. Grabiński Mieczysław, inżynier górniczy w Dąbrowie górniczej.
440. Dr. Grabowicz Władysław, lekarz pułkowy w Zakopanem.
441. Grabowski Tadeusz, prof. szk. realn. w Krakowie.
442. Grabowska Julia w Jarosławiu.
443. Grabowski Leon w Krakowie.
444. Grabowski Władysław, budowniczy w Krakowie.
445. Grabowski Władysław, nacz. wydz. dr. żel. w Warszawie.
446. Grabowski Włodzimierz, adwokat przys. w Warszawie.
447. Grabowski Wojciech, adwokat w Warszawie.
448. Grabski Józef, obyw. i poseł na sejm pruski w Skotnikach.
449. Grabski Karol, radca sądu w Nowym Tomyślu.
450. Grabski Leon, dyr. cukrowni i poseł do sejmu prusk. w Gnieźnie.
451. Grabski Maryan, obyw. w Kruszy.
452. Grajber Aleksander w Krakowie.
453. Grąbczewski Aleksander w Włocławku.
454. Br. Graeve Stanisław w Biskupicach.
455. Gregorowicz Cypryan, kupiec w Krakowie.
456. Greliński Adam we Lwowie.
457. Groblewski Zygmunt, notaryusz w Kałuszu.
458. Grodyński Józef, notaryusz w Niepołomicach.
459. Grodzicki Bronisław, obyw. w Psarskiem.
460. Dr. Groer Franciszek, lekarz w Warszawie.
461. Groer Ludwik, nacz. Wydz. dr. żel. w Warszawie.
462. Dr. Gross Adolf, adwokat w Krakowie.
463. Grossman Jan, wł. fabryki w Częstochowie.
464. Grossman Michał, fabrykant w Częstochowie.
465. Grossman Stanisław, architekt w Obornikach.
466. Grossman Stanisław, właściciel fabryki w Częstochowie.
467. Grosse Juliusz, kupiec w Krakowie.

468. Gruszczyński Witold, stud. Uniw. w Warszawie.
469. X. Gryziecki Stanisław, kanonik, prob. w Rzeszowie.
470. Grzebski Feliks w Płocku.
471. Grzębski Edmund, prof. szkoły realnej we Lwowie.
472. Dr. Grzybczyk Józef, radca sądu kr. w Wadowicach.
473. Grzywińska Flora, naucz. muzyki w Krakowie.
474. Gubrynowicz Władysław, księgarz we Lwowie.
475. Dr. Guirard Jan w Warszawie.
476. Guńkiewicz Leon, prof. gimn. w Wadowicach.
477. Dr. Gurbski Ignacy, lekarz w Radomsku.
478. Dr. Gwiazdomorski Jan, lekarz w Krakowie.

H.

479. Haberbusch Henryk, przemysłowiec w Warszawie.
480. Haberbusch Karol, przemysłowiec w Warszawie.
481. Hackbeil Franciszek, inżynier w Tarnowie.
482. Hagmajer Rafał, urz. dr. żel. w Warszawie.
483. Hahn Władysław, rzecznik w Wągrowcu.
484. Hajewski Julian, nauczyciel, obs. st. met. w Klikuszowej.
485. Dr. Halik Mieczysław, notaryusz w Kielcach.
486. Haller Cezary, obyw. w Krakowie.
487. Haller Elżbieta, obyw. w Polance.
488. Harland Armand, urz. dr. żel. w Sosnowicach.
489. Dr. Hawranek Maryan, lekarz w Zakopanem.
490. Hebdzyński Jan, adwokat przys. w Warszawie.
491 Heck Walery, prof. gimn. w Krakowie.
492. Heggenberger Jacek, muzyk w Krakowie.
493. Dr. Heillant w Bydgoszczy.
494. Heimroth Karol, adjunkt kolei państw. we Lwowie.
495. Dr. Heinrich Aleksander, lekarz w Warszawie.
496. X. Hemerling Władysław, prob. w Goraju.
497. Hempel Joachim, fabrykant w Warszawie.
498. Heppe Edward, emeryt. inspektor kolei państwowej i radca miejski we Lwowie.
499. Dr. Heppe Tadeusz, sekretarz kraj. dyr. skarbu we Lwowie.
500. Dr. Heryng Teodor, lekarz w Warszawie.
501. Herse Adam, kupiec w Warszawie.
502. Herse Bogusław w Warszawie.
503. Herse Robert, kupiec w Warszawie.
504. Heurteux Wiktor, architekt w Warszawie.
505. Heurteux Wiktorya w Krakowie.
506. Hertz Gustaw, buchalter w Warszawie.
507. Herz Józef, wł. hotelu w Nowym Targu.
508. Herzig Franciszek, radca magistratu w Tarnowie.
509. Dr. Hewelke Otton, redaktor Kroniki lek. w Warszawie.
510. Heydućka Izabela w Poznaniu.
511. Hild Karol, kupiec w Warszawie.
512. Hirszowski Edward, obyw. w Warszawie.
513. Hłasko Antoni, urzędnik górniczy w Dąbrowie górniczej.
515. Hochberger Juliusz, dyr. bud. miejsk. we Lwowie.
516. Hochstim Jakób, bankier w Krakowie.
517. Hoffman Aniela w Warszawie.
518. Hoffman Leonard, były naczelnik wydziału drogi żelaznej, emeryt w Warszawie.
519. Hopcas Józef w Krakowie.
520. Horn Gustaw, przemysłowiec w Warszawie.
521. Horoszewicz Klemens, obyw. w Warszawie.

522. Horoszkiewicz Stanisław, prof. szkoły przem. w Krakowie.
523. Dr. Horowitz Leon w Krakowie.
524. Hoser Piotr, przemysłowiec w Warszawie.
525. Horvatt Artur, obyw. w Gorzyczkach.
526. Dr. Hoyer Henryk, prof. Uniw. w Warszawie.
527. Dr. Hozer Jan, adwokat w Grybowie.
528. Hösick Ferdynand, literat w Warszawie.
529. X. Hradeczny Henryk, prob., obs. st. met. w Osielcu.
530. Hrubant Zdzisław, technik w Warszawie.
531. Hüffer Henryk w Łodzi.
532. Hulewicz Adam, obyw. w Parusewie.
533. Hulewiczowa Helena w Kościankach.
534. Huppenthal Karol, asystent przy stacyi doświadczalnej chem. rolnicz. w Dublanach.

I.

535. Dr. Ichheiser Michał, adwokat w Krakowie.
536. Dr. Idziński Józef, adw. kraj. w Tyczynie.
537. Ihnatowicz Jan we Lwowie.
538. Iwanicki Stanisław, urzędnik w Warszawie.
539. Iwanowski Eugeniusz w Zawierciu.
540. X. Iwańczyszak Jędrzej w Magierowie.
541. Dr. Iwański Jan, adw. i burmistrz w Wadowicach.

J.

542. Jabłkowska Teresa, obyw. w Lubostroniu.
543. Jabłoński Stanisław, kupiec w Krotoszynie.
544. Jachimski Antoni, kupiec w Krakowie.
545. Jackowski Aleksander, adwokat przysięgły w Warszawie.
546. Jaczewski Leonard, inżynier górniczy w Petersburgu.
547. X. Jagodziński Józef, prob. w Krzywiniu.
548. Dr. Jakubowski Maciej Leon, prof. Uniw. w Krakowie.
549. Jałbrzykowski Zygmunt, obyw. w Ujeździe.
550. X. Janas Jan, dziekan, proboszcz w Stawie.
551. X. Janer Cyryl, proboszcz w Tarnopolu.
552. Dr. Janiszewski Tomasz, lekarz stac. klim. w Zakopanem.
553. Janiszowski Leon, urz. dr. w Łowiczu.
554. Jankowski Janusz, inżynier kolei żel. w Berdyczowie.
555. Jankowski Kazimierz, inżynier Wydz. kraj. we Lwowie.
556. Janowski Adam, kontrolor kasy w Gnieźnie.
557. Janowski Józef, architekt we Lwowie.
558. Jantzen Edward, kupiec w Warszawie.
559. Januszewska Anna w Warszawie.
560. Januszewska Urszula w Warszawie.
561. Jaraczewski Jarosław, obyw. w Sobiejuchach.
562. Jarema Kazimierz, notaryusz w Jaśle.
563. Jasiński Bronisław, inżynier w Bolesławiu.
564. Jarociński Kazimierz w Zadzimiu.
565. Jasiński Jakób, inżynier w Warszawie.
566. X. Jasiński Jan, proboszcz w Biechowie.
567. Dr. Jaśkłowski Jan, lekarz w Warszawie.
568. Jawornicki Józef, obyw. i radca m. w Krakowie.
569. Jaworski Edmund, inżynier w Warszawie.
570. X. Jaworski Onufry, proboszcz w Kobiernie.
571. Dr. Jaworski Zygmunt w Krakowie.
572. Jawurek Emilia w Warszawie.
573. Jazdowska Marya w Londynie.

574. Jazdowski Bronisław w Londynie.
575. Jechalski Władysław, dyrektor fabryki w Warszawie.
576. Jelonek Franciszek, architekt w Drohobyczu.
577. X. Jelonek Władysław, wikary w Czernichowie.
578. Dr. Jentys Stefan, lekarz w Krakowie.
579. Jerzykiewicz Władysław, poseł do sejmu pruskiego, dyr. banku ziem. w Poznaniu.
580. Dr. Jerzykowski Stanisław, lekarz w Poznaniu.
581. Jezierski Wacław w Warszawie.
582. Jeziorańska w Warszawie.
583. Jeziorański Karol, urzędnik w Warszawie.
584. Jeziołkowski Sylwester, aptekarz w Tarnowskich Górach.
585. X. Jeż Mateusz, katech. gimn. w Krakowie.
586. J. E. Dr. Jędrzejowicz Adam, b. minister, poseł na sejm kraj. i do Rady państwa w Wiedniu.
587. Jędrzejowicz Józef, wł. dóbr w Zakopanem.
588. Jocz Bolesław, obyw. w Krzywczy.
589. Dr. Jordan Henryk, prof. Uniw. i poseł na sejm kraj. w Krakowie
590. Józefowicz Michał, rejent w Warszawie.
591. Jówicki Julian w Warszawie.
592. Jung Seweryn w Warszawie
593. Dr. Jurasz Antoni, prof. Uniw. w Heidelbergu.
594. Jurjewicz Franciszek w Wilnie.
595. Jurkiewicz Henryk, kupiec w Nowym Targu.
596. Juszkiewicz Teodora w Warszawie.

K.

597. Kaczanowski Włodzimierz, słuchacz med. w Paryżu.
598. Dr. Kaczkowski Karol, lekarz w Krakowie.
599. Kaczmarski Władysław, inżynier w Krakowie.
600. Kaczyński Zygmunt w Warszawie.
601. Dr. Kadyj Henryk, prof. Uniw. we Lwowie.
602. Kaiser Stanisław, starszy inżynier kolei żel. we Lwowie.
603. Kalicki Feliks w Krakowie.
604. Kalinka Adam, wł. dóbr i kopalń nafty w Radnej.
605. Kaliński Władysław, inżynier drogi żel. w Ząbkowicach.
606. Kaliski Feliks, urzędnik w Łabiszynie.
607. Kalkstein Antoni, obyw. w Pluskowęsach.
608. Kalkstein Michał, obyw. i poseł do parl. niem., w Klonówce.
609. Kamieński Gustaw, inżynier w Warszawie.
610. Kamińska Bronisława w Warszawie.
611. Kamiński Antoni, referent drogi W. W. w Warszawie.
612. Kamiński Lucyan, urz. drogi żel. w Warszawie.
613. Kamocka Stefania w Goleszu.
614. Kaniewski Stanisław, kupiec w Poznaniu.
615. Kański Jordan, urz. ministeryum skarbu, w Piotrkowie.
616. Kapp Michał, wł. realn. w Zakopanem.
617. Dr. Karczewski Adam w Warszawie.
618. Kargowski Jan, urz. fabryki cukru w Ciechanowie.
619. Dr. Karłowicz Jan w Warszawie.
620. Karłowicz Mieczysław w Warszawie.
621. Karłowski Kazimierz, radca budownictwa w Poznaniu.
622. Karpiński Adam, asystent przy stacyi doświadczalnej chem. rolnicz. w Dublanach.
623. Karpiński Antoni, rzecznik w Gnieźnie.
624. Karpiński Franciszek, redaktor w Warszawie.

625. Karpowicz Adam, adwokat w Wilnie.
626. Kasprowicz Antoni, dentysta w Warszawie.
627. Kasprowicz Bolesław, wł. fabryki w Gnieźnie.
628. X. Kaszelewski Kazimierz, proboszcz w Zakopanem.
629. Kaucki Karol, em. starosta w Wiedniu.
630. Keler Franciszek Władysław, budown. w Berlinie.
631. Kędzierski Zygmunt, autoryzow. cyw. inż. i radca m. we Lwowie.
632. Kępiński Felicyan, sędzia hipoteczny w Piotrkowie.
633. X. Kiełczewski Karol, kustosz katedry gnieźnieńskiej w Gnieźnie.
634. Kierski Nepomucen, wł. domu handl. w Poznaniu.
635. Kiesslich Floryan, obyw. w Częstochowie.
636. Kieszkowski Henryk, em. dyr. Tow. wzaj. ubezp. w Krakowie.
637. Kijeński van der Noot Stanisław, adw. przys. w Warszawie.
638. Kiltynowicz Zygmunt, kupiec w Warszawie.
639. X. Kinowski Antoni, prob. w Oporowie.
640. Kirchmajer Jan Kanty, obyw. w Krakowie.
641. Dr. Kirkor Michał, asystent przy kat. fizyol. Uniw. w Krakowie.
642. Klarner Alfons, urzędnik w Warszawie.
643. Kleczyński Mieczysław w Kijowie.
644. Dr. Kleeberg Juliusz, radca nam. we Lwowie.
645. Klein Aleksander w Łodzi.
646. Klein Franciszek, kupiec w Wieliczce.
647. Klemensiewicz Edmund, c. k. notar. i poseł na sejm kraj., w Krakowie.
648. Kleniewski Jan, obyw. w Kluczkowicach.
649. Klepacka Stanisława w Warszawie.
650. Klepaczewski Teobald, radca konsyst. w Gnieźnie.
651. Kleszczyński Bogusław, obyw. w Koćmyrzowie.
652. Kleyna Dobrosław, obyw. ziemski w Piotrkowie.
653. Klimek Edmund, kupiec w Krakowie.
654. Dr. Kłobukowski Władysław, chemik w Rudnikach.
655. Kłosowski Ignacy, notaryusz w Gnieźnie.
656. X. Dr. Knapiński Władysław, prof. Uniw. w Krakowie.
657. Knaus Karol, architekt i radca m. w Krakowie.
658. Knechowicz Jan, inżynier w Warszawie.
659. Dr. Kniaziołucki Zbigniew, adj. arch. w Krakowie.
660. Knoblauch Julian, urz. drogi żel. w Warszawie.
661. Kobecki Emil w Petersburgu.
662. Koberwein Konstanty, c. k. adj. sądowy we Lwowie.
663. Kobyliński Władysław w Radomiu.
664. X. Kobyłecki Stanisław T. J. w Krakowie.
665. X. Kocanda Hilary w Wojakowej.
666. Kocyan Ludwik, obs. st. meteor. w Makowie.
667. X. Koczwara Piotr, wikary w Skoraszewicach.
668. X. Koglarski Władysław w Lublinie.
669. Dr. Kolaczek Jan, prof. Uniw. w Wrocławiu.
670. Kolbe Bronisław, stud. w Warszawie.
671. Kolberg A. w Warszawie.
672. Dr. Koludzki Lucyan, lekarz w Sosnowicach.
673. Komendziński Jan, obyw. w Poznaniu.
674. Komendziński Jan Franciszek w Zakopanem.
675. Dr. Komierowski Roman, szamb., poseł do parl. niem., w Niezuchowie
676. Komorowski Aleksander, dyr. fabryki cukru w Kutnie.
677. Komorowski Jan, obyw. w Stanach.
678. Dr. Komorowski Jan, lekarz, obserw. stacyi meteor. w Kutach.
679. Konarski Maksymilian, wł. dóbr w Kluczewku.
680. Konczykowski Ignacy, dyr. banku p. w Warszawie.
681. Kondratowicz Bolesław, aptekarz w Grodnie.
682. Kondracki Adam w Petersburgu.

683. Kondratowicz Hieronim, inżynier w Dąbrowie górniczej.
684. Kondratowiczowa Bronisława, żona inż. w Dąbrowie górniczej.
685. Konopacki Juliusz, adwokat w Piotrkowie.
686. Konic Henryk, adwokat w Warszawie.
687. Konopacki Mieczysław, obyw. i prezes Rady pow. w Berezowicy.
688. Kontkiewicz Stanisław, inżynier górniczy w Dąbrowie górniczej.
689. Kopczyński Bronisław, dzierżawca dóbr w Nowikach.
690. Dr. Kopczyński Stanisław w Warszawie.
691. Koppe Kazimierz, obyw. w Poznaniu.
692. Dr. Korczyński Edward, prof. Uniw. i radca dworu w Krakowie.
693. Kornhaber M. I., wł. kopalni nafty w Drohobyczu.
694. Kornicki Jan, prof. gimn. i radca szkolny w Tarnowie.
695. Dr. Korniłowicz Edward, lekarz w Warszawie.
696. Kornobis Jan, dzierżawca dóbr w Węgrach.
697. Korycki Władysław w Warszawie.
698. Kościelski Adam, obyw. w Sepnie Wielkiem.
699. Kościelski Józef, czł. Izby Panów, obyw. w Miłosławiu.
700. Dr. Kosmowski Wiktoryn, lekarz w Warszawie.
701. Kossakowska Bronisława, obyw. w Sosnowicach.
702. Kossowski Włodzimierz, radca stanu w Odessie.
703. Kostecki Platon, literat i redaktor »Gazety Narodowej« we Lwowie.
704. Kosterkiewicz Józef, kupiec w Stryju.
705. Kostka Edward, radca sądu obw. w Nowym Sączu.
706. X. Kostrzewski Kazimierz, wikary w Pszczewie.
707. Koszutski Adam, inżynier w Warszawie.
708. X. Kotecki Wawrzyn, proboszcz w Poznaniu.
709. Kováts Edgar, architekt, radca cesarski, prof. szk. politech. we Lwowie.
710. Dr. Kowalewski Mieczysław, prof. w Dublanach.
711. Kowalska Klotylda, naucz. szk. żeńsk. w Nowym Sączu.
712. Kowalski Antoni, urz. kolei nadwiśl. w Warszawie.
713. Dr. Kowalski Henryk, lekarz w Tarnowie.
714. Kowalski Tytus, kupiec w Warszawie.
715. Kowalski Wacław, inż. drogi żel. w Warszawie.
716. Dr. Koy Michał, adwokat w Krakowie.
717. Dr. Koy Stanisław, lekarz miejski w Krakowie.
718. Dr. Kozerski Adolf, lekarz w Warszawie.
719. Koziański Antoni, wł. drukarni w Krakowie.
720. Kozierowski Gustaw, obyw. w Biesnej.
721. X. Kozik Robert. lic. św. teol. w Zdunach.
722. Dr. Kozłecki Marcin, adwokat w Nowym Targu.
723. Kozłowski Jakób, obyw. w Tarnowku.
724. Kozłowski Kazimierz, obyw. w Gocanówku.
725. Kozłowski Karol, literat w Poznaniu.
726. Kozłowski Karol, architekt w Warszawie.
727. Kozłowski Stanisław w Warszawie.
728. Kozłowski Teofil, inżynier w Kościanie.
729. Kozłowski Tomasz, obyw. w Pławinku.
730. Kozłowski Władysław, nacz. oddz. drogi żel. w Częstochowie.
731. Koźmińska Helena w Warszawie.
732. Kozubowski Wincenty, urz. Tow. wzaj. ubezp. w Krakowie.
733. Koźniewski Jan, inż. drogi żel. w Warszawie.
734. Kożuchowski Ignacy w Siewieruszkach.
735. Dr. Kożuszkiewicz Franciszek w Jerzycach.
736. Dr. Kraiński Władysław, czł. Izby p. w Jablonce.
737. Kramsztyk Marceli, adw. przys. w Warszawie.
738. Dr. Kramsztyk Zygmunt, okulista w Warszawie.
739. Krasicki Władysław, notaryusz w Radomyślu.
740. Hr. Krasiński Adam w Opinogórze.

741. Krasnosielski Feliks, przemysłowiec w Warszawie.
742. Krassowski Maryan, sędzia okręgowy w Warszawie.
743. Kregczy Juliusz w Łodzi.
744. Kremky Maurycy, kupiec w Warszawie.
745. Kretkowski Mieczysław, obyw. ziemski w Pokrzywnicy.
746. Kroebl Franciszek, dyr. Tow. wzaj. kred. w Krakowie.
747. Dr. Krogulski Roman, adwokat w Rzeszowie.
748. Kropiński Władysław, sekretarz sądowy w Przemyślu.
749. X. Królikowski Bogusław, Filipin w Tarnowie.
750. Królikowski Bolesław, technik w Aleksandrowie pogranicznym.
751. X. Królikowski Edward, prob. w Czernichowie.
752. Królikowski Jan, lekarz-weterynarz w Warszawie.
753. Kruszewska Zofia w Warszawie.
754. Kryłowski Józef, budowniczy w Wieliczce.
755. Dr. Krysiewicz Bolesław, lekarz w Poznaniu.
756. Krysiński Antoni, kupiec w Warszawie.
757. Krysiński Stanisław, urz. drogi żel. w Częstochowie.
758. Krywult Stanisław, c. k. radca sądu obwod. w Wadowicach.
759. Dr. Kryże Władysław, lekarz w Pradze.
760. Dr Krzeczunowicz Waleryan we Lwowie.
761. Krzeptowski Wojciech w Zakopanem.
762. X. Dr. Krzysiak Jan, prob. w Ropczycach.
763. Krzyżanowski Kazimierz w Krakowie.
764. Krzyżanowski S. A., księgarz w Krakowie.
765. Krzyżanowski Stanisław, architekt w Krakowie.
766. Krzyżanowski Tadeusz, inżynier w Warszawie.
767. X. Krzyżanowski Wrocisław, prob. w Kamieńcu.
768. Krzysztoporski Kazimierz, obyw. w Dobczynie.
769. Dr. Kubicki Józef, prof. wyższej szkoły roln. w Dublanach.
770. Kubicki Karol, kupiec i poseł do parl. niem. w Srodzie.
771. Kucharzewski Feliks, redaktor »Przeglądu techn.« w Warszawie.
772. X. Kucharzewicz Józef, dziekan w Białczu.
773. Kuczkowski Eugeniusz, b. delegat nam. w Krakowie.
774. Kuczyńska Bronisława w Warszawie.
775. Kuczyński Adam, inżynier w Warszawie.
776. X. Kuczyński Stanisław w Warszawie.
777. Kudowski Sylwester, urz. w Piotrkowie.
778. Kukawski Leopold, c. k. notaryusz we Lwowie.
779. Kuksz Stanisław, technolog w Warszawie.
780. Dr. Kulczyński Leon, dyr. gimn. i radca rządowy, docent Uniw. w Krakowie.
781. Kulczyński Władysław, prof. gimn. i czł. kor. Akad. Umiej. w Krakowie.
782. Kulig Romuald, wł. hotelu w Zakopanem.
783. Kulikowski Franciszek, rejent w Warszawie.
784. Dr. Kulikowski Wiktor we Lwowie.
785. Dr. Kulski Julian, lekarz w Radomsku.
786. Kułakowski Stanisław, inżynier w Krakowie.
787. Kułakowski Zdzisław, geometra przys. w Łodzi.
788. Kurcjusz Ludwik, urz. w Warszawie
789. Kurkowski Ignacy, dyr. kopalni nafty w Harklowej.
790. Kurman Maryan, adw. przys. w Warszawie.
790. Kuryłowicz Karol, starosta pow. w Bóbrce.
791. Kurnatowski Stanisław, marsz. sejmu prow. W. Ks. Pozn. w Pozarowie.
792. Kurnatowski Zygmunt, obyw. w Przysiece.
793. Dr. Kurtz Stanisław, lekarz w Warszawie.
794. Kusz Józef, dyr. kasy zaliczkowej w Tarnowie.
795. Dr. Kutzner Marya w Kobylinie.
796. Kwapiński Stanisław, adwokat w Warszawie.

797. Kwiatkowski Jan, kupiec i radca miejski w Krakowie.
798. Kwiecień Feliks, górnik w Dąbrowie Górniczej.
799. Kwiecień Mieczysław w Niemcach.
800. Kwieciński Jan, rzecznik w Strzelnie.
801. Kwieciński Tadeusz, adwokat w Krakowie.
802. X. Kwiek Ludwik w Lublinie.
803. Kwietniewski Władysław, urz. drogi żel. w Warszawie.
804. Hr. Kwilecki Mieczysław, czł. Izby Panów w Oporowie.

L.

805. Lachner Fryderyk, prof. wyższej szkoły przemysł. w Krakowie.
806. Lachowicz Juliusz, prof. wyższej szkoły przemysł. w Krakowie.
807. Ladendorf Pa,weł, ob. ziemski w Warszawie.
808. Lalicki Leon naucz. kier. i obs st. meteor. w Dukli.
809. Landau Józef, konsul handlowy perski w Warszawie.
810. X. Lang Antoni, dyr. schroniska ks. Lubomirskiego w Krakowie
811. Dr. Lange Adam, okulista w Krakowie.
812. Lange Jan, urz. drogi żel. w Kutnie.
813. Langie Tadeusz, obyw. we Lwowie.
814. Langier Andrzej, inspektor kolei w Krakowie.
815. Langiewicz Marceli, adwokat w Krotoszynie.
816. Laska Józef, naucz. szkoły zaw. dla przem. drzewn. w Zakopanem.
817. Dr. Laska Wacław, prof. szkoły politechn. we Lwowie.
818. Laskowski Wacław w Warszawie.
819. Lasociński Emil, inspektor gorzelń w Samborze.
820. Dr. Latkowski Józef, lekarz w Krakowie.
821. Launer Władysław, kupiec w Krakowie.
822. Laurecka Joanna we Lwowie.
823. Lauterbach Zygmunt w Warszawie.
824. Lebensztein Helena w Warszawie.
825. Lechicki Konstanty, kupiec w Stryju.
826. Dr. Lechowski Włodzimierz, lekarz w Drohobyczu.
827. Leinweber Kazimierz, aptekarz w Łodzi.
828. Leitgeber Jan, obyw. w Poznaniu.
829. Leitgeber Jarosław, wł. księgarni i drukarni w Poznaniu.
830. Lenczowski Antoni, naucz. gimn. w Nowym Sączu.
831. Leniewska w Drohobyczu.
832. Leppert Władysław, przemysłowiec w Warszawie.
833. Lesiak Józef, urzędnik w Piotrkowie.
834. Br. Lesser Jan, bankier i konsul peruwiański w Warszawie.
835. X. Leśniak Franciszek, kanonik w Tarnowie.
836. Leśniewska Ksawera w Warszawie.
837. Dr. Leszczyński Leonard w Warszawie.
838. X. Leszczyński Roman, dziekan i radca w Osiecznie.
839. Leszczyński Stanisław, adw. przys. w Warszawie.
840. Lewakowski Aleksander, sekr. banku hip. we Lwowie.
841. Dr. Lewakowski Maryan we Lwowie.
842. Dr. Lewandowski Karol w Przemyślu.
843. Lewandowski Stanisław, kupiec w Wrocławiu.
844. Lewenstam Henryk, dyr. fabryki w Warszawie.
845. Lewental Hortenzya w Warszawie.
846. Dr. Lewy Gustaw, lekarz w Zawierciu.
847. Lichański Jan, urzędnik sądowy w Tarnowie.
848. Liebstein Zygmunt, dyr. kanc. Izby handl. i przem. w Peszcie.
849. Dr. Likowski Wojciech w Pleszewie.
850. Lilpop Jan, architekt w Warszawie.
851. Limprecht Emilia w Warszawie.

852. Linderski Henryk, wł. dóbr w Konczakach.
853. Dr. Link Ignacy, lekarz wojskowy we Lwowie.
854. X. Linke Alfred, prob. w Wysoce.
855. Lipka Jan, radca dworu przy najw. tryb. w Wiedniu.
856. Lipkowski Stanisław w Łodzi.
857. Lipski Kazimierz, obywatel w Górzniu.
858. Dr. Lisiewicz Antoni, lekarz w Włocławku.
859. Lisowiecki Antoni, obyw. w Niegłowicach.
860. Dr. Lisowski Władysław, adwokat w Krakowie.
861. Liszkowska Emilia w Poznaniu.
862. Loga Wiktor, obywatel w Toruniu.
863. Lossow Aleksander, obyw. w Gryżynie.
864. Lossow Dobrogost.
865. Lubeke Konstanty, urz. Tow. akc. w Zawierciu.
866. Lubiński Alfons w Lublinie.
867. Lubodziecka Florentyna w Zakopanem.
868. Lubomęski Władysław, prof. gosp. rol. w Uniw. Jag. w Krakowie
869. Ks. Lubomirska Marya w Miżyńcu
870. Lubowidzki Autoni, starszy notaryusz w Płocku.
871. Ludwig Alojzy, kupiec w Warszawie.
872. Dr. Lukas Adolf, lekarz we Lwowie.
873. Lukas Edmund, radca mag. we Lwowie.
874. Lustig Maurycy, pełnomocnik dóbr w Medenicach.
875. Lutomski Henryk, obyw. w Stawie.

Ł.

876. X. Łabędzki Mieczysław, proboszcz w Wrześni.
877. X. Łabędzki Piotr, proboszcz w Tulcach.
878. X. Dr. Łabuda, prof. teol. w Przemyślu.
879. Łakiński Jan, budowniczy w Kościanie.
880. Łańcucka Olga w Drohobyczu.
881. Łapiński Jan, budowniczy w Krakowie.
882. Dr. Łapiński Wacław, lekarz w Warszawie.
883. Łastowiecki Zygmunt, obyw w Lipniku.
884. Łatkiewicz Władysław, inżynier w Warszawie.
885. Łazarowicz Kazimierz, urz. Tow. kredytowego w Warszawie.
886. Dr. Łazarski Józef, prof. Uniw. w Krakowie.
887. Dr. Łazarski Stanisław, adwokat w Wadowicach.
888. Łazucki August, obyw. w Piotrkowie.
889. Łaźniewski Wiktor, chemik w Warszawie.
890. Hr. Łącki Władysław, obyw. w Posadowie.
891. Łempicki Michał, inżynier w Sielcu.
892. Łempicki Seweryn, dyrektor dóbr w Sledziejowicach.
893. Łebkowski Maksymilian w Ciechanowie.
894. Dr. Łepkowski Wincenty, lekarz w Krakowie.
895. Łopaciński Henryk, obyw. w Wilnie.
896. Hr. Łoś Stefan w Chocimie.
897. Hr. Łubieński Kazimierz w Krakowcu.
898. Łucki Leon, obyw. w Chronowie.
899. Łuczakowski Stanisław, adj. gal. Tow. kred. ziem. we Lwowie.
900. Łukomski Julian, radca budown. w Frankfurcie n. O.
901. Łukomski Józef, urzędnik w Warszawie.
902. Łukomski Wiktor w Warszawie.
903. Łuszczkiewiczowa Zofia, wdowa po inżynierze w Krakowie.
904. Łychowski Ignacy, obyw. w Kijowie.

M.

905. Machalski Maksymilian, inspektor kolei państw. we Lwowie.
906. Macharski Franciszek, kupiec w Krakowie.
907. Machlejd Artur Ludwik, inżynier w Warszawie.
908. Dr. Maciejewski Kazimierz lekarz w Petersburgu.
909. Maciejewski Karol, rejent w Warszawie.
910. Maciejski Władysław w Radomsku.
911. Madaliński Ignacy, kupiec w Sremie.
912. Madejewski Feliks, em. wicepr. sądu kraj. wyż. w Krakowie.
913. Magierowski Leon, obs. st. met. w Jaćmierzu.
914. Magyar Turista Egyesület w Budapeszcie.
915. Dr. Maiss Ferdynand, adw. i poseł na sejm kr. w Bochni.
916. Dr. Majchrowicz Franciszek, dyr. gimn. w Drohobyczu.
917. Majewski Adam, adwokat w Lublinie.
918. Majewski Antoni w Warszawie.
919. Majewski Hipolit w Warszawie.
920. Majewski Stanisław, inżynier w Warszawie.
921. Majewski Władysław, sekr. sądu obw. w Nowym Sączu.
922. Makowski Julian, student uniw. w Warszawie.
923. Makowski Karol, budowniczy w Warszawie.
924. Malczewska Stefania we Lwowie.
925. Malhomme Henryk Leon, przemysłowiec w Warszawie.
926. Dr. Malec Julian, adwokat w Rzeszowie.
927. Maleszewski Janusz w Warszawie.
928. Malewski Władysław, inżynier w Warszawie.
929. Małuja Adela w Werbce.
930. Mańkowski Tomasz, starszy inż. kolei państw. w Stanisławowie.
931. Mańkowski Józef, obyw. ziemski w Borówce.
932. Dr. Mańkowski Wiktor, c. k. radca sądu kraj. w Kołomyi.
933. Marcinek Antoni, kupiec w Warszawie.
934. Marconi Henryk, dyrektor Tow. Przemysłow. w Warszawie.
935. Marczewski Ludwik, adwokat w Warszawie.
936. Margulez Izajasz, inżynier w Łodzi.
937. Dr. Markiewicz Bronisław w Bochni.
938. Markiewicz Stanisław, kupiec we Lwowie.
939. Markowski Władysław, szambelan ces. ros. w Krakowie.
940. Markus Emanuel, dyr. fabryki w Zawierciu.
941. Dr. Mars Antoni, prof. Uniw. we Lwowie.
942. Dr. Maryański Aleksander, adwokat i radca m. we Lwowie
943. Marynowski Jan, notaryusz w Nowym Sączu.
944. Marynowski Jozafat w Łodzi.
945. Matecki Kazimierz inżynier w Warszawie.
946. Matula D., aptekarz w Podgórzu.
947. Matula Maryan, księgarz w Krakowie.
948. Matusiński Jacek, budowniczy w Krakowie.
949. Maszkowska Józefa, obyw. we Lwowie.
950. Måślakiewicz Dominik, notaryusz w Lublinie.
951. Matyskiewicz Wacław, przem. w Warszawie.
952. Maurizio Marya w Krakowie.
953. X. Maj Franciszek, proboszcz w Tursku.
954. Mayowa Helena, obyw. w Poznaniu.
955. Dr. Mayzel Wacław, lekarz w Warszawie.
956. Dr. Mazurkiewicz Dyonizy, lekarz w Krośnie.
957. Mazurkiewicz Józef, architekt w Warszawie.
958. Mazurkiewicz Zefiryn, kupiec w Poznaniu
959. Mazurowski Władysław, inżynier w Warszawie.

960. Mehoffer Alfred, mag. farm. i aptekarz w Mszanie dolnej.
961. Mejro Czesław, adwokat w Rydze.
962. Mekler Józef, urz. poczt. w Krakowie.
963. Meller, notaryusz w Zabrzu.
964. Merkl Kazimierz, c. k. radca sądu kr. i sędzia pow. w Muszynie.
965. Meyer Jerzy.
966. Meyet Leopold, adw. przys. w Warszawie.
967. Dr. Mężyk Jan, lekarz w Chyrowie.
968. Dr. Merunowicz Józef, radca nam. we Lwowie.
969. Mianowski Władysław w Kołomyi.
970. Micewski Edward, obyw. i poseł na sejm kraj. w Tuczempach.
971. Michalski Adam, obyw. Borowni.
972. Michałowska Halina, córka jenerała w Petersburgu.
973. Michałowski Otton, inżynier w Warszawie.
974. Michałowski Stanisław, technik w Warszawie.
975. Michnikowski Stanisław, obyw. w Warszawie.
976. Dr. Miczyński Zygmunt, aptekarz w Wieliczce.
977. Mieloch Jan w Zakopanem.
978. Hr. Mielżyński Maksymilian, obyw. w Pawłowicach.
979. Hr. Mieroszowski Krzysztof, obyw. w Krakowie.
980. Mierzejewska Marya w Warszawie.
981. Mierzwiński Wacław, aptekarz w Radomsku.
982. X. Miętus Maurycy, gwardyan w Zbarażu.
983. Miklaszewski Juliusz, prof. gimn. w Krakowie.
984. Mikolasz Juliusz, wł. fabryki i radca m. we Lwowie.
985. Mikuliński Józef, adw. w Zawierciu.
986. Mikułowski-Pomorski Józef, prof. wyż. szk. roln. w Dublanach.
987. Millerowa Bronisława w Warszawie.
988. Miszke Gustaw, budowniczy w Król. Pol.
989. Miszke Sylwester, nacz. zarz. salin. i st. radca górniczy w Wieliczce.
990. Mlicki Władysław, obyw. w Ostrówku.
991. Dr. Moczydłowski Ignacy, sekretarz sądowy w Nowym Targu.
992. Modlibowski Józef, obyw. w Hromolicach.
993. Modlibowski Nepomucen, obyw. w Mokronosie.
994. Modzelewski Władysław, budowniczy w Warszawie.
995. Mogilnicki Konstanty, notaryusz w Łodzi.
996. Mojkowski Władysław, inżynier w Warszawie.
997. X. Mojzykiewicz Wiktor, prob. w Przemencie.
998. Mokiejewski Józef, inżynier w Warszawie.
999. Mokrzycki Wit, nacz. banku hip. we Lwowie.
1000. Moldenhawer Aleksander, prezes sądu krymin. w Warszawie.
1001. Molska Felicya w Warszawie.
1002. Molski Jerzy w Warszawie.
1003. Monkiewicz Ludwik, prof. gimn. w Petersburgu.
1004. Monné Karol, em. starszy insp. kolei K. L. w Przemyślu.
1005. Morawski Ignacy, obyw. w Oporowie.
1006. Dr. Morawski Kazimierz, prof. Uniw. i czł. Akad. Um. w Krakowie.
1007. Morawski Paweł, obyw. w Kotowiecku.
1008. Morozewicz Jan, nacz. dep. dr. żel w Piotrkowie.
1009. Mosdorf Juliusz w Warszawie.
1010. Moskwa Roman, prof. gimn. we Lwowie.
1011. Hr. Dr. Mostowski Edmund, doc. Uniw. w Krakowie.
1012. Moszczeński Aleksander, obyw. Przysiecie.
1013. Moszczeński Stanisław, obyw. w Srebrnej Górze.
1014. X. Motyl Wawrzyniec w Jarosławiu.
1015. Mroczkowski Aleksander, artysta-malarz w Dębnikach.
1016. Mroczkowski Ignacy, dentysta w Warszawie.
1017. Dr. Muczkowski Józef, radca sądu kr. w Krakowie.

1018. Müller Bronisław, inżynier w Krakowie.
1019. Müller Bronisława w Warszawie.
1020. Mutniański Michał, wł. apteki w Warszawie.
1021. Muttermilch Władysław, kupiec w Warszawie.
1022. Hr. Mycielska Marya, obyw. na Widawach.
1023. Hr. Mycielski Alfred, obyw. w Zimnowodzie.
1024. Hr. Mycielski Maksymilian, obyw. w Smogorzewie.
1025. Myśliński Feliks, notaryusz w Radomsku.
1026. X. Dr. Mysór Władysław, spirytualny w sem. t. w Tarnowie.

N.

1027. Nagórka Stanisław, inżynier w Warszawie.
1028. Najmanowicz Henryk, kupiec w Warszawie.
1029. Naimska Aniela w Spytkowicach.
1030. Napieralski Adam, redaktor «Katolika» w Bytomiu.
1031. Nartowski Teofil, notaryusz w Wadowicach.
1032. Nassius Maksymilian, wł. biura techn. w Warszawie.
1033. Natanson Kazimierz, kupiec w Warszawie.
1034. Natanson Stefan, obyw. w Warszawie.
1035. Natansonowa Bronisława, żona przemysłowca w Warszawie.
1036. Neugebauer Józef, kupiec w Rzeszowie.
1037. Neumann Szymon, bankier w Warszawie.
1038. Neužilowa Józefa, dyrektorowa szkoły koronk. w Zakopanem.
1039. Nieduszyński Aleksander, inspektor kolei żel. w Tarnowie.
1040. Niedziałkowski Janusz, budowniczy w Krakowie.
1041. Niedzielski Julian, architekt w Wiedniu.
1042. Dr. Niedzielski Larysz Stanisław, wł. dóbr. w Śledziejowicach.
1043. Niekant Ludwik, wicedyr. fabryki cukru w Kutnie.
1944. Niemczewski Franciszek, notaryusz w Krakowie.
1045. Niemojowski Wacław, wł. dóbr w Marchwaczu.
1046. Niemojowski Wincenty, obyw. w Sliwnikach.
1047. Niemyski Leon, fabrykant w Warszawie.
1048. Niesiołowski Kazimierz, kupiec w Warszawie.
1049. Niewiadomski Jan w Drohobyczu.
1050. Niklaus Stanisław, sędzia w Zgorzelicach.
1051. Nikorowicz Wacław, obyw. w Rosochowatej.
1052. Noah Wilhelm, st. inżynier przy bud. kol. żel. w Nowym Targu.
1053. Noel Tadeusz, dzierżawca dóbr Sosolówce.
1054. Nowacki Mikołaj, inżynier w Radomsku.
1055. Nowak Edmund, właściciel apteki w Radomsku.
1056. Nowakowski Kazimierz, adwokat przys. w Warszawie.
1057. Dr. Nowakowski Stanisław, lekarz w Kościanie.
1058. Nowca Władysław w Włocławku.
1059. Nowicki Aleksander, starszy komisarz lasowy w Krakowie.
1060. Nowicki Feliks, architekt w Piotrkowie.
1061. Dr. Nowicki Jan, wicesekretarz magistratu w Krakowie.
1062. Nowiński Bronisław, c. k. notaryusz w Leżajsku.
1063. X. Nowobielski Jakób, proboszcz w Monasterzyskach.
1064. X. Nożewnik Marcin, prob. w Witkowie.
1065. Nuoffer Franciszek, nacz. wydz. drogi żel. w Warszawie.

O.

1066. Obertyński Emil, urz. Wydz. kraj. we Lwowie.
1067. Oborski Antoni, obyw. w Hussowie.
1068. Oborski Wacław, dyr. cukrowni w Mielcu.
1069. Obrębowicz Józef, wł. dóbr w Skórzewie.

1070. X. Obst Andrzej, dziekan, prob. w Potarzycy.
1071. Ochrymowicz Xenofont, poseł i burmistrz w Drohobyczu.
1072. Oddział szląski węg. Tow. Karpackiego w Wrocławiu.
1073. Oderfeld Bronisław, fabrykant w Częstochowie.
1074. Odrzywolski Sławomir, architekt i prof. w. szkoły przem. w Krakowie
1075. Okoń Marcin, inżynier w Warszawie.
1076. X. Okulicki Wawrzyn, filipin, katecheta w Kołomyi.
1077. Oleksiński Stanisław we Lwowie.
1078. Olkowski Wacław, wł. apteki w Kutnie.
1079. Olszewska Bronisława w Warszawie.
1080. Olszewski Antoni, dyr. telefonów w Warszawie.
1081. Dr. Olszewski Karol, prof. Uniw. i czł. kor. Akad .Umiej. w Krakowie.
1082. Dr. Olszewski Stanisław, inżynier górn. we Lwowie.
1083. Olszowski Kazimierz, adw. przys. w Warszawie.
1084. X. Ołyński Józef, dziekan i radca w Koźminie.
1085. Ołyński Stanisław, kupiec w Poznaniu.
1086. Opieński Henryk, artysta skrzypek w Paryżu.
1087. Dr. Opuszyński Karol, prof. gimn. w Krakowie.
1089. Orda Stanisław w Łodzi.
1090. Orgelbrand Maurycy, przem. w Warszawie.
1091. Ornatowski Józef, wł. dóbr w Pasiekach Królewskich.
1092. Oskragiełło Moes w Krakowie.
1093. Ossowski Feliks, obyw. w Naymowie.
1094. Osten Sacken Stanisław w Kościanie.
1095. Hr. Ostroróg Aleksander w Warszawie.
1096. Otto Władysław, adw. przys. w Piotrkowie.
1097. Owczarkiewiczówna Leontyna w Krakowie.
1098. Ozaistowicz Roman, obyw. w Tarnowie.

P.

1099. Paczkowski Jan, kupiec w Poznaniu.
1100. Paklerski Julian, notaryusz w Warszawie.
1101. Palch Romuald, wł. apteki i poseł na sejm kraj. w Jaśle.
1102. Palmirski Aleksander w Warszawie.
1103. Dr. Palmirski Władysław, lekarz w Warszawie.
1104. Paluch Michał, c. k. radca sądu kraj. w Wadowicach.
1105. Panceram Józef, adwokat w Częstochowie.
1106. Pankiewicz Emilia, obyw. w Warszawie.
1107. Papieski Leon, wiceprokurator sądu okr. w Odessie.
1108. Paradowski Konstanty, obyw. w Warszawie.
1109. Dr. Pareński Stanisław, prof. Uniw. w Krakowie.
1110. Dr. Paschalis Józef, lekarz w Dąbrowie Górniczej.
1111. Pasierbiński Jan, aptekarz w Zawierciu.
1112. Paszkowska Zofia w Wilnie.
1113. Paszkowski Maciej w Warszawie.
1114. Patek Stanisław w Warszawie.
1115. Patzer Aleksander, przemysłowiec w Warszawie.
1116. Pauer Franciszek, st. leśniczy w Wierzchosławicach.
1117. Pauli Edward, st. leśniczy w Lubeszce.
1118. Pawlewski Bronisław, prof. szkoły politechn. we Lwowie.
1119. Pawlica Franciszek w Zakopanem.
1120. Pawlik Stefan, prof. wyż. szkoły roln. w Dublanach.
1121. Pawlikowski Henryk Tadeusz, dyr. teatru we Lwowie.
1122. Pawłowiczowa Aleksandra w Podhajczykach.
1123. Pech Antoni, przemysłowiec w Warszawie.
1124. X. Dr. Pechnik Aleksander, prof. gimn. we Lwowie.
1125. X. Dr. Pelczar Józef, biskup w Przemyślu.

1126. Pepłowski Adolf, adw. przys. w Warszawie.
1127. Petter Antoni, sekr. Rady pow. w Zbarażu.
1128. Pfeiffer Mieczysław, przemysłowiec w Warszawie.
1129. Pfeiffer Stanisław w Warszawie.
1130. Pfeifferowa Julia w Warszawie.
1131. Phull Eugeniusz w Warszawie.
1132. Dr. Piasecki Eugeniusz, lekarz we Lwowie.
1133. Piątkiewicz Stanisław, dyr. gimn. w Przemyślu.
1134. Piątkowski Mieczysław, budowniczy w Gostyniu.
1135. Piechowski Jan, obyw. z. w Kolczynie.
1136. Piechowski Witold, urzędnik w Warszawie.
1137. Dr. Piekosiński Franciszek, prof. Uniw., czł. Akad. Umiej. w Krakowie
1138. Dr. Pieniążek Odrowąż Przemysław, prof. Uniw. w Krakowie.
1139. Pieniążkowa Bronisława w Tomaszewicach.
1140. Pierożyński Eugeniusz, urz. Wydz. kraj. we Lwowie.
1141. Piędzicki Adam w Warszawie.
1142. J. E. Dr. Piętak Leonard, minister dla Galicyi w Wiedniu.
1143. Pinder Reinhold, rotmistrz w Zmiennicy.
1144. Pintowski Felicyan, st. inżynier Wydz. kraj. we Lwowie.
1145. Piotrowicz Piotr, inżynier w Warszawie.
1146. Piotrowska Eugenia, obyw. w Warszawie.
1147. Piotrowski Antoni, artysta-malarz w Warszawie.
1148. Piotrowski Mieczysław, naucz. szkoły roln. w Czernichowie.
1149. Piotrowski Stanisław, literat w Warszawie.
1150. X. Piotrowski Walenty, prob., obs. st. meteor. w Mogilanach.
1151. Dr. Pisarzewski Gracyan, lekarz w Częstochowie.
1152. X. Piwiński Jan w Busku.
1153. Pizar Władysław, c. k. starosta w Kolbuszowej.
1154. Planner de Pindeesheim we Lwowie.
1155. Plenkiewicz Franciszek w Zakopanem.
1156. Plucińska z Kąsinowskich Marya, wł. dóbr w Swadzimiu.
1157. Plucińska Marya w Lusówku.
1158. Dr. Pluciński Stanisław, rzecznik i notaryusz w Lesznie.
1159. Płachecki Konstanty, rejent w Łodzi.
1160. Płocki Władysław, obyw. w Ropicy.
1161. Pochwalski Kazimierz, artysta-malarz w Wiedniu.
1162. Dr. Podczaski Władysław, konc. nam. w Wieliczce.
1163. Podolecki Stanisław, buchalter kasy oszcz. w Tarnowie.
1164. Podwin Adolf, em. prezes sądu obw. w Jaśle.
1165. Dr. Pogorzelski Jan, adjunkt sądowy w Nowym Targu.
1166. Pokrzywnicki Maksymilian, radca sądu okręg. w Poznaniu.
1167. Pokutyński Józef, architekt w Krakowie.
1168. Poll Marya w Warszawie.
1169. Polczyński Józef, adwokat przys. w Warszawie.
1170. Pollak Charles, dyr. Tow. w Frankfurcie n. M.
1171. X. Półczyński Franciszek, prob. w Wyganowie.
1172. Półczyński Janta Władysław, obyw. w Redgoszczy.
1173. Pomorski J. M. prof. w. szkoły roln. w Dublanach.
1174. Dr. Pomorski, lekarz w Poznaniu.
1175. Poniatowski Kazimierz, ob. z. w Wilnie.
1176. Ponikiewski Stanisław, obyw. w Brylewie.
1177. Dr. Ponikło Stanisław, n. prof. Uniw. i dyr. szpit. kraj. św. Łazarza w Krakowie.
1178. Ponikowski Cezary, adwokat w Warszawie.
1179. Poniński Adolf, obyw. w Kościelcu.
1180. X. Monsgr. Poniński Alfred, szambelan, prałat w Kościelcu.
1181. Hr. Poniński Bronisław, obyw. w Czaczu.
1182. Hr. Poniński Stanisław, obyw. na Wrześni.

1183. Popiel Aleksander, nacz. Wydz. drogi żel. w Warszawie.
1184. Popiel Paweł, obyw. w Krakowie.
1185. Popławski Władysław w Zakopanem.
1186. Popowicz Wacław, kupiec w Warszawie.
1187. Popowski Józef, delegat do Rady państwa, w Krakowie.
1188. Poradowski Konstanty w Warszawie.
1189. Hr. Potocka Anna w Olszy.
1190. Hr. Potocki Antoni, obyw. w Olszy.
1191. Hr. Potocki Emil, obyw., w Buczaczu.
1192. X. Potrykowski Jan w Śmiglu.
1193. Potworowska Franciszka.
1194. Potworowski Władysław w Kutnie.
1195. Powichrowski Włodzimierz, adw. w Warszawie.
1196. Pracki Dyonizy w Częstochowie.
1197. Dr. Prażmowski Adam, dyrektor spółki handl. i czł. kor. Akad. Um. w Krakowie.
1198. X. Prejbisz Bernard, proboszcz OO. Filipinów w Tarnowie.
1199. Preisendanz Franciszek Ksawery, prof. sem. żeńsk. w Krakowie.
1201. Dr. Propper Albert, adwokat w Krakowie.
1202. Próchniewicz Bogdan, em. radca sądu kraj. w Jarosławiu.
1203. Pryffer Józef, inżynier w Warszawie.
1204. Prylińska Helena w Krakowie.
1205. Prysak Piotr, prof. sem. n. żeńsk. w Krakowie.
1206. Przanowski Adam, obyw. w Warszawie.
1207. Przewłocki Konstanty w Woli Guzowskiej.
1208. Przyborowski Stefan w Warszawie.
1209 Przybylski Wilhelm, prof. sem. naucz. w Przemyślu.
1210. Przybylski Władysław, urz. drogi żel. w Warszawie.
1211. Przybyłowski Franciszek, aptekarz w Lublinie.
1212. Br. Przychocki Kazimierz, c. k. notaryusz w Wieliczce.
1213. Przychocki Stanisław, radca budown. w min. kolej. w Wiedniu.
1214. Przykora Władysław w Kutnie.
1215. Przyłęcki Apolinary, c. k. notaryusz w Krośnie.
1216. Przyłuski Franciszek, dziedzic w Łagiewnikach.
1217. X. Puacz Kazimierz, prob. w Rozprzy.
1218. Pulst Edmund, przemysłowiec w Warszawie.
1219. Dr. Pułaski Arkadyusz Antoni w Warszawie.
1220. Purwin Jan, student w Warszawie.
1221. Hr. Pusłowska Marya, obyw. w Warszawie.
1222. X. Puszet Stanisław, katech. gimn. w Krakowie.
1223. Putiatycki Tadeusz w Warszawie.
1224. Puzyna z Kozielska Józef, obyw. w Warszawie.
1225. Kniaź Puzyna Julian, obyw. i poseł na sejm kraj. w Narolu.

R.

1226. Rabek Feliks w Włocławku.
1227. Dr. Raciborski Aleksander, doc. Uniw. we Lwowie
1228. Hr. Raczyńska Róża.
1229. Raczyński Aleksander w Zawałowie.
1230. Raczyński August, wł. domu bank. w Krakowie.
1231. Hr. Raczyński Edward, obyw.
1232. Rada pow. w Borszczowie.
1233. Rada pow. w Mościskach.
1234. Rada pow. w Nowym Targu.
1235. Rada pow. w Rohatynie.
1236. Rada pow. w Turce.
1237. Radau Stanisław, fabrykant w Warszawie.
1238. Radkiewicz Wanda, żona dyr. Tow. ubezp. w Warszawie.

1239. Radomyski Józef, adwokat w Gorlicach.
1240. Radoński Feliks w Kobierzycku.
1241. Dr. Radziszewski Bronisław, prof. Uniw. i czł. Akad. Um. we Lwowie.
1242. Rahoza Andrzej, urz. drogi żel. w. w. w Warszawie.
1243. Radziszewski Henryk, bankier w Warszawie.
1244. Rakowiecki Bronisław, adwokat przys. w Warszawie.
1245. Rakowski Jan, prof. gimn. w Kołomyi.
1246. Dr. Rappaport Porada Arnold, poseł na sejm kraj. i czł. Rady państwa w Wiedniu.
1247. Rappaport Feliks, nacz. kolei nadwiśl. w Warszawie.
1248. Rappaport Maurycy, inżynier kolej. w Rudniku.
1249. Razer Juliusz, kupiec w Poznaniu.
1250. Dr. Raźniewska w Sieradzu.
1251. Rechner Maurycy, sekretarz magistratu w Borysławiu.
1252. Regiec Wincenty, naucz szkoły przem. drzewn. w Zakopanem.
1253. Regulska Marya w Warszawie.
1254. Reich Antoni, przemysłowiec w Warszawie.
1255. Dr. Reich Samuel, adw. w Rzeszowie.
1256. Reicher Edward, nacz. domu handl. w Toruniu.
1257. Dr. Reicher Maks w Sosnowicach.
1258. Reicher Maurycy, chemik w Rudnikach.
1259. Dr. Reichman Mikołaj, lekarz w Warszawie.
1260. Rejkowski Bolesław, urz. w Włocławku.
1261. Rembierz Franciszek, kupiec w Warszawie.
1262. Remer Antoni, inżynier w Warszawie.
1263. Rentel Władysław, kupiec w Warszawie.
1264. Reprezentacya miasta Lwowa.
1265. Dr. Reutt Tomasz, lekarz w Warszawie.
1266. Ręczlerski Ludwik, adw. przys. w Warszawie.
1267. Richter Maryan, obyw. w Falkowej.
1268. Richtman Karol, adj. budownictwa we Lwowie.
1269. Rittendorf Władysław w Warszawie.
1270. Robińska Antonina w Poznaniu.
1271. Robiński Czesław, budowniczy w Krotoszynie.
1272. Robowski Andrzej w Łodzi.
1273. Rodkiewicz Aleksander, kupiec w Warszawie.
1274. X. Roenspies Wojciech, prebendarz w Kościanie.
1275. Roesner Fryderyk, inżynier rząd. w Warszawie.
1276. Rogalewicz Alfons, inżynier górn. w Dąbrowie Górniczej.
1277. Rogaski Walery, burmistrz w Gorlicach.
1278. Rogoziński Kazimierz, nacz. oddz. drogi żel. w Skierniewicach.
1279. Rogoziński Kazimierz, medyk w Warszawie.
1280. Rogoziński Leon, obyw. w Konstantynówce.
1281. Rogoyski Witold, burmistrz w Tarnowie.
1282. Rohn Ludwik, stud. akad. górn. w Freiburgu.
1283. Dr. Romer Gustaw, z. czł. Wydz. kraj. i dyr. Tow. wz. ub. w Krakowie.
1284. Romaniewski Maryan Józef w Medyce.
1285. Rontaler Gustaw w Łodzi.
1286. Rosenbaum Leon, buchalter w Warszawie.
1287. Rosenberg Wilhelm w Warszawie.
1288. Dr. Rosenblatt Józef, prof. n. Uniw. i adw. w Krakowie.
1289. Rosicka Józefa w Warszawie.
1290. Dr. Rosiński Stanisław, radca zdrowia w Wronkach.
1291. Dr. Rosner Ignacy, lekarz we Lwowie.
1292. Dr. Rosner Ignacy, radca sekc. w min. spraw wewn. w Wiedniu.
1293. Dr. Rostafiński Józef, prof. Uniw. i czł. Akad. Umiej. w Krakowie.
1294. Rostalska Marya w Warszawie.
1295. Rostropowicz Władysław, urz. w Warszawie.

1296. Rotersman Karol, st. inspektor gorzelń we Lwowie.
1297. Dr. Rother, lekarz w Landzbergu.
1298. Rotwand Andrzej, student w Warszawie.
1299. Rotwand Franciszek w Warszawie.
1300. Rozenblat Józef, fabrykant w Łodzi.
1301. Rozmanit Lucyan, inżynier w Warszawie.
1302. Rozmysłowski Michał w Warszawie.
1303. Hr. Roztworowski Władysław w Torskiem.
1304. Rozvoda Jarosław, literat w Pradze.
1305. Rozwadowski Franciszek, obyw. we Lwowie.
1306. Rubczyński Władysław, notaryusz w Tłustem.
1307. Rudnicki Jan, agronom w Kaliszu.
1308. Rudolphi Karol, c. k. notaryusz w Krakowie.
1399. Rudzki Józef, c. k. starosta w Nowym Targu.
1310. Rummel Antoni, przemysłowiec w Warszawie.
1311. Russocki Ludomir, inżynier w Piotrkowie.
1312. Russyan Władysław, aptekarz w Warszawie.
1313. Rutkowska Józefa, obyw. w Kamiennej.
1314. Rutkowska, obyw. w Poznaniu.
1315. Rutkowski Kazimierz, urz. Tow. kred. w Warszawie.
1316. Rutkowski Tadeusz w Warszawie.
1317. Rutkowski Zenobiusz, muzyk w Warszawie.
1318. Rybałtowski Władysław, adwokat w Warszawie.
1319. X. Rybicki Felicyan, prob. w Dłużynie.
1320. Dr. Rybicki Alojzy, adwokat we Lwowie.
1321. Rycerski Feliks, inżynier w Warszawie.
1322. Rychłowski Leon, obyw. w Orpiszewku.
1323. Rychłowski Władysław w Warszawie.
1324. Rychter Maryan, obyw. w Falkowej.
1325. Rylska Józefa, obyw. w Pisarowicach.
1326. Rylski Tomasz, prof. szkoły roln. w Dublanach.
1327. Rypel Wojciech, em. prof. gimn. w Krakowie.
1328. Dr. Rzeczniowski Leon, lekarz w Warszawie.
1329. Rzepecki Karol, redaktor »Gońca Wielkopolskiego« w Poznaniu.
1330. Dr. Rzewuski Romuald w Arcugowie.
1331. Rzędowski Jakób, obyw. ziemski w Działoszycach.

S.

1332. Sadkowski Aleksander, inżynier w Warszawie.
1333. Sajkiewicz Anna, obyw. w Hyżej.
1334. Salinger Jan, prokurent banku dyskont. w Warszawie.
1335. Salb Marcin, litograf w Krakowie.
1336. Salmonowicz Władysław, sędzia trybunału w Tomsku.
1337. Dr. Salomon Febus w Tarnowie.
1338. Samborski Henryk, urz. drogi żel. w Warszawie.
1339. Samborski Piotr, obyw. ziemski i prezes akc. lomb. w Warszawie.
1340. Sanderski Mieczysław, inżynier w Warszawie.
1341. Ks. Sapieha Adam, obyw., b. poseł i czł. Izby Panów, w Krasiczynie.
1342. Ks. Sapieha Władysław, obyw. w Krasiczynie.
1343. Ks. Sapieżyna Jadwiga z Sanguszków w Krasiczynie.
1344. Sawicki Józef, gł. mechanik drogi żel. w Łodzi.
1345. Sawicki Wojciech, wicedyr. Banku handl. w Warszawie.
1346. Dr. Schabus Stanisław w Mielcu.
1347. Dr. Schaf Szymon, adwokat i radca m. we Lwowie.
1348. Dr. Schaetzel Stanisław, adwokat w Brzeżanach.
1349. Schatzschneider Wincenty, kupiec w Warszawie.
1350. Scheller Jan, dentysta w Warszawie.

1351. Scheller Leon, dentysta w Warszawie.
1352. Scheller Oskar, adwokat przys. w Warszawie.
1353. Schlesinger Wilhelm w Białej.
1354. Schmidt Wincenty, obyw. w Krzywaczce.
1355. Schmidt Władysław, księgarz we Lwowie.
1356. Schneider Adam Feliks, kupiec w Warszawie.
1357. Schoen Otton Bogusław, urz. drogi żel. w Częstochowie.
1358. Scholtze Adolf, przemysłowiec w Warszawie.
1369. Schoenfeld Emil, inżynier drogi żel. w Warszawie.
1360. Schoenfeld Ryszard, nacz. wydz. dr. ż. w Warszawie.
1361. Schramm Roman, inżynier w Warszawie.
1362. Dr. Schubert Romuald, radca dworu przy najw. tryb. w Wiedniu.
1363. Schultz Stanisław, adwokat w Gnieźnie.
1364. Schwarc Henryk, kupiec w Krakowie.
1365. Schweikert Waldemar w Łodzi.
1366. Sczaniecki Michał, obyw. w Nawrze.
1367. Dr. Seinfeld Herman, adwokat w Krakowie.
1368. Sempłowska Marya w Warszawie.
1369. Serwatowski Maciej Zenon, obyw., poseł na sejm kr., w Rajtarowicach
1370. Seyda Władysław, rzecznik w Poznaniu.
1371. Seydel Paweł, kupiec w Warszawie.
1372. Seyfarth Gustaw, wł. księgarni we Lwowie.
1373. Sędziuk Michał, urz. sąd. w Petersburgu.
1374. Sękowski Stefan, obyw. i poseł na sejm kraj. w Wojsławiu.
1375. Siedlecki Józef, artysta-malarz w Krakowie.
1376. Siedlecki Leon, prawnik w Krakowie.
1377. Siedlecki Stanisław, em. dyr. gimn. w Krakowie.
1378. Siedlecki Aleksander, sekr. Rady pow. w Wieliczce.
1379. Siedlewski Kazimierz Jan w Warszawie.
1380. Dr. Siejanowski Władysław, lekarz w Sosnowicach.
1381. X. Dr. Siemieński Jan we Lwowie.
1382. Siemieński Karol, wł. ziemski w Silnicy.
1384. J. E. Siemieński Wilhelm, obyw., czł. Izby Panów w Chorostkowie.
1385. Dr. Siemiradzki Józef, prof. Uniw. we Lwowie.
1386. Siennicki Konstanty, inżynier Warszawie.
1387. Hr. Sierakowski Adam, obyw. w Waplewie.
1388. Sikorski Jan Feliks, prof. szkoły roln. w Czernichowie.
1389. Dr. Skałkowski Tadeusz, adw. i poseł na sejm kraj. we Lwowie.
1390. Skarzyńska Helena w Przemyślu.
1391. Dr. Skarżyński Witold, obyw. i poseł do parl. w Spławiu.
1392. X. Skąpski Antoni, prob. w Lubaszu.
1393. Dr. Skibiński Ryszard, lekarz w Łodzi.
1394. Skirliński Jan, obyw. w Liszkach.
1395. Skiwski Jan w Warszawie.
1396. Sklepiński Karol we Lwowie.
1397. Dr. Skomorowski Jan, lekarz, obs. st. meteor. w Kutach.
1398. Skoroszewski Wojciech, obyw. w Lutyni.
1399. Skoroszewski Władysław, obyw. w Tursku.
1400. Skorupska Katarzyna wdowa po kupcu w Warszawie.
1401. Hr. Skórzewski Włodzimierz, obyw. w Czerniejewie.
1402. Hr. Skórzewski Zygmunt, ordynat, czł. Izby Panów w Czerniejewie.
1403. X. Skrudziński Antoni, prob. i obs. st. met. w Białce.
1404. Skrzydlewski Mieczysław, obyw. w Zbrudzewie.
1405. Skrzydlewski Zdzisław, obyw. w Mechlinie.
1406. Hr. Skrzyńska Oktawia, obyw. w Zagórzanach.
1407. Hr. Skrzyński Adam, obyw., poseł na sejm kraj. i do Rady państwa w Zagórzanach.
1408. Skulski Ignacy, urz. drogi żel. w Warszawie.

1409. Skupieński Stanisław w Włocławku.
1410. Slaski Kazimierz, obyw. w Orłowie.
1411. Slaski Ludwik, obyw., poseł do parlamentu niem. i czł. Izby panów w Trzebczu.
1412. Slaski Władysław w Warszawie.
1413. Slósarski Jan, urz. drogi żel. w Dąbrowie Górniczej.
1414. Slusarski Michał, inżynier i przedsiębiorca budowy w Stryju.
1415. Słapowa Justyna, obyw. w Lusinie.
1416. Sławeta Antoni w Częstochowie.
1417. Sławski Stanisław, radca sądu w Poznaniu.
1418. Słonecki Bronisław, obyw. we Lwowie.
1419. Słowik Józef Fabian, kupiec w Zakopanem.
1420. Słowikowski Józef, inżynier w Warszawie.
1421. Dr. Słupecki Czesław, lekarz w Warszawie.
1422. Służewski Franciszek Ksawery, naucz. gimn. w Łodzi.
1423. Służewski Tadeusz, urz. banku w Warszawie.
1424. Śmiałowski Tadeusz w Hamburgu.
1425. Smoczyński Walenty, urz. drogi żel. w Kutnie.
1426. Smolicz Henryk, notaryusz w Włoszczowej.
1427. Dr. Smolka Stanisław, prof. Uniw. i czł. Akad. Umiej. w Krakowie.
1428. Dr. Smorągiewicz Kazimierz, lekarz w Podgórzu.
1429. Snarski Gabryel, ob. z. w Gordziejówce.
1430. Snay Jerzy w Łodzi.
1431. Snieszko Franciszek, rządca dóbr w Krzyżu pod Tarnowem.
1432. Dr. Sobański Tomasz Antoni w Piotrkowie.
1433. Sobecki Aleksander w Radomiu.
1434. X. Sobeski Julian, dziekan w Słupach.
1435. X. Sobierajski Jozafat, kanonik katedralny w Krakowie.
1436. Sobolewski Ignacy, kupiec w Krakowie.
1437. Sobota Karol, obyw. w Podhorkach.
1438. Sochanik Ignacy, wł. dóbr w Iwaszkowcach.
1439. Soczołowski Kazimierz, aptekarz w Radomsku.
1440. Dr. Soczołowski Tadeusz, lekarz w Piotrkowie.
1441. Dr. Sokalski Józef, aptekarz w Tarnowie.
1442. Sokolnicki Franciszek w Warszawie.
1443. Sokolnicki Zenon, obyw. w Kaczewach Kościelnych.
1444. Sokólski Franciszek, urz. drogi żel. w Aleksandrowie.
1445. Dr. Sokołowski August, prof. gimn. w Krakowie.
1446. X. Solak Wawrzyniec, prob. w Andrychowie.
1447. Dr. Solman Tomasz, lekarz w Warszawie.
1448. Dr. Sommer Feliks, lekarz w Warszawie.
1449. Spalke Kazimierz, konc. nam. w Mielcu.
1450. Dr. Spalke Zygmunt, lekarz we Lwowie.
1451. Span Franciszek Ksawery, obyw. w Piotrkowie.
1452. Speichert Franciszek Ksawery, obyw. w Konojadzie.
1453. Speichert Stanisław w Barchlinie.
1454. Speichert Wacław, sędzia w Drezdenku.
1455. X. Dr. Spis Stanisław, prof. Uniw. i kan. katedr. w Krakowie.
1456. Spysz Antoni, urz. drogi żel. w Warszawie.
1457. X. Dr. Stablewski Floryan, arcybiskup gnieźn. i pozn. w Poznaniu.
1458. Stablewski Jerzy, obyw. w Zakopanem.
1459. Stablewski Stanisław, obyw. w Zalesiu.
1460. Stachiewicz Wład. we Lwowie.
1461. Hr. Stadnicki Edward, obyw. w Nawojowej.
1462. Hr. Stadnicka Helena, obyw. w Nawojowej.
1463. Hr. Stadnicki Stanisław, obyw. i poseł na sejm kraj. w Krysowicach
1464. Stadtmüller Karol, prof. wyższej szkoły przemysł. w Krakowie.
1465. Stahl Alfred, naucz. szk. realn. we Lwowie.

1466. Stamirowski Antoni, kupiec w Łodzi.
1467. Dr. Stanecki Mieczysław, adwokat w Kałuszu.
1468. Staniszewski Józef, rejent w Warszawie.
1469. Staniszewski Stanisław w Warszawie.
1470. Dr. Staniszewski Walenty, adwokat i radca m. w Krakowie.
1471. Stankiewicz Stefan w Dąbrowie górniczej.
1472. Dr. Stankiewicz Władysław, lekarz w Warszawie.
1473. Dr. Stanko Wojciech, lekarz pow. w Tarnowie.
1474. Stanowski Ignacy, inżynier w Warszawie.
1475. Starczewski Eugeniusz, adw. przys. w Łucku.
1476. Hr. Starzeński Edward, starosta pow. w Podgórzu.
1477. Stattler Juliusz, prof. kons. muz. w Warszawie.
1478. Stattler Stefan, inżynier w Warszawie.
1479. Stattlerówna Marya w Warszawie.
1480. Stawiarski Waleryan, obyw. w Chlebnie.
1481. Stecki Jan, obyw. w Warszawie.
1482. Dr. Steinhaus Julian, lekarz w Warszawie.
1483. Stępowski Feliks, prokurator sądu okręgowego w Tomsku.
1484. Sterling Władysław w Warszawie.
1485. Stieber Karol w Oświęcimiu.
1486. Stobiecki Stefan, inżynier wydz. krajowego w Krakowie.
1487. Stolzman Gustaw, student w Warszawie.
1488. Stopczyk August, wł. apteki w Łodzi.
1489. Stopczyk Jan, fabrykant w Warszawie.
1490. Stopczyk Karol, dyr. fabryki w Warszawie.
1491. Stopka Andrzej, naucz. gimn. w Stryju.
1492. Strassburger Julian, dyr. kop. nafty w Niemcach.
1493. Strassburger Karol, dyr. drogi żel. W. W. w Warszawie.
1494. Streibel Helena, obyw. w Warszawie.
1495. Stronczak Włodzimierz, c. k. notaryusz w Drohobyczu.
1496. Stronczyński Feliks w Piotrkowie.
1497. Struzik Józef, kierownik szkoły, obs. st. meteor. w Ochotnicy.
1498. X. Stryjakowski Walery, prob. w Łabiszynie.
1499. Strzałecki Antoni, artysta malarz w Warszawie.
1500. Strzałecki Arkadyusz, malarz w Warszawie.
1501. Dr. Strzelbicki Stanisław, c. k. notaryusz w Ropczycach.
1502. Strzelecki Henryk, em. dyr. kr. szkoły gospod. lasowego we Lwowie.
1503. Strzembosz Tadeusz, adwokat w Warszawie.
1504. Strzembosz Władysław w Moskwie.
1505. Strzeszewski Leon w Nowochwastowie.
1506. Strzeszewski P otr, dyr. fabr. akc. w Zawierciu.
1507. Studziński Leon, radca nam. w Krakowie.
1508. Stumpf Ludwik w Warszawie.
1509. X. prałat Stychel Antoni, prob. par. św. Maryi Magdaleny i poseł do sejmu pr. w Poznaniu.
1510. Dr. Styczeń Wawrzyniec, adwokat w Krakowie.
1511. Suchowiecki Zygmunt Korybut, kupiec w Ekaterynosławiu.
1512. Sulerzyski Wacław w Król. Polskiem.
1513. Dr. Sulerzyski Junosza Władysław, adwokat w Makowie.
1514. Suligowski Adolf, adw. przys. w Warszawie.
1515. Dr. Surzycki Józef, lekarz w Krakowie.
1516. Dr. Surzycki Stefan w Czernichowie.
1517. Surzycki Tomasz, aptekarz w Warszawie.
1518. X. Dr. Surzyński Józef, prob. w Kościanie.
1519. Suski Wiktor, kupiec w Krakowie.
1520. Suszycki Zenon, inż. górn. w Jaśle.
1521. X. Sutor August, kom. jen. OO. Augustyanów w Krakowie.
1522. Świda Gustaw, rolnik w Głodnie.

1523. Świecimski Wład., urz. D. Z. w Warszawie.
1524. Srednicki Kazimierz, kupiec w Gnieźnie.
1525. Swidziński Ludwik, sędzia śledczy w Radomsku.
1526. Swierczewski Erazm, urz. Wydz. kraj. we Lwowie.
1527. Swięcicki Julian Adolf, główny sekretarz Rady zarz. drogi żelaznej w Warszawie.
1528. Swierz Leopold, em. prof. gimn. w Krakowie.
1529. Swierzyński Stanisław, inżynier cywilny w Krakowie.
1530. Świeżawska Natalia w Palikijach.
1531. Swieżyński Franciszek, inżynier w Dąbrowie Górniczej.
1532. Syroczyński Leon, inż. Wydz. kraj. we Lwowie.
1533. X. Szaal Maksymilian, dziekan w Czarnkowie.
1534. Dr. Szaflarski Jan, adwokat w Krakowie.
1535. Szaflarski Jan, em. starszy inż. kr. węg. w Nowym Sączu.
1536. Dr. Szajnocha Władysław, prof. uniw. Jag. w Krakowie.
1537. Szaniawski Junosza Jerzy w Warszawie.
1538. Szanior Aleksander, kandydat nauk przyrodn. w Warszawie.
1539. Dr. Szarski Henryk, kupiec w Krakowie.
1540. Dr. Szawelski Józef w Siedlcach.
1541. Szawłowski Adam, inż. drogi żel. w Warszawie.
1542. Szawłowski Ludwik, obyw. w Przewłoce.
1543. Szczepaniak Jan, inż. austr. kolei żel. w Wiedniu.
1544. Szczepański Alfred, redaktor w Wiedniu.
1545. Szczepański Jozafat, em. nacz. st. kol. ż. w Krakowie.
1546. Hr. Szeliski Henryk, poseł w Komborni.
1547. Hr. Szeptycki Jan, obyw. i poseł na sejm kraj., członek Izby Panów. w Przyłbicach.
1548 Dr. Szewczyk Józef, lekarz w Krakowie.
1549. Szopiński Baltazar, radca sądu i nacz. sądu pow. w Bukowsku.
1550. Szliferstein Jakób.
1551. Szmidecki Wincenty, prawnik w Warszawie.
1552. Szpetkowski Józef, dekorator kościołów w Poznaniu.
1553. Dr. Szpor Łucyan we Lwowie.
1554. Szretter Korneli, architekt w Warszawie.
1555. Szretter Stanisław w Warszawie.
1556. Szul Ludwik, administrator rafineryi nafty hr. Andrzeja Potockiego w Trzebini.
1557. Szulc Karol, kupiec w Warszawie.
1558. Szulc Kazimierz, docent kraj. wyższej szkoły roln. w Dublanach.
1559. Szulisławski Romuald, urz. pocztowy w Krakowie.
1560. Dr. Szułdrzyński Tadeusz, obyw. w Bolechowie.
1561. Szułdrzyński Zygmunt, obywatel, prezes centralnego Tow. rolniczego w Lubaszu.
1562. Dr. Szuman Leon, lekarz w Toruniu.
1563. Szuman Maryan w Gołuchowie.
1564. X. Schwarc Michał w Kucharkach.
1565. Szwede Aleksander w Warszawie.
1566. Szwede Ludwik, fabr. białoskórnik w Warszawie.
1567. Szybowski Stanisław, urz. drogi żel. w Rozprzy.
1568. Dr. Szydłowski Henryk, adwokat we Lwowie.
1569. Szyller Stefan, architekt w Zakopanem.
1570. Szymański Antoni, adw. przys. w Warszawie.
1571. Szymański Emanuel, inżynier w Wiedniu.
1572. Szymański Roman w Odessie.
1573. Szymborski Wincenty w Zakopanem.
1574. X. Szymczykiewicz Franciszek, gwardyan w Przemyślu.
1575. Dr. Szyszyłowicz Ignacy, prof. szkoły roln. w Dublanach.

T.

1576. Taczanowska Emilia w Poznaniu.
1577. Hr. Taczanowski Antoni, ordynat, czł. Izby Panów, w Taczanowie.
1578. X. Taczanowski Bronisław, lic. dziekan w Grodzisku.
1579. Tamulewicz Franciszek w Warszawie.
1580. Hr. Tarnowska w Sniatynce.
1581. Hr. Tarnowska Róża w Krakowie.
1582. Hr. Dr. Tarnowski Stanisław, prof. Uniw., prezes Akad. Umiej., poseł na sejm kraj. i czł. Izby Panów, w Krakowie.
1583. Hr. Tarnowski Stanisław, obyw. w Sniatynce.
1584. Tatarczuch Tadeusz w Krakowie.
1585. Temler Ludwik, fabrykant w Warszawie.
1586. Temler Aleksander, wł. fabr. garb. w Warszawie.
1587. Teraszkiewicz Ludosław, inżynier w Roztowie.
1588. X. Tesmer Jan, prob. w Kosztowie.
1589. Thiel Stefan, radca sprawiedliwości w Wrześni.
1590. Dr. Tiegerman Marek w Drohobyczu.
1591. Dr. Till Artur, kand. adw. we Lwowie.
1592. Dr. Till Ernest, adw. kraj. i prof. Uniw. we Lwowie.
1593. Tobiczyk Kazimierz, naucz. gimn. w Krakowie.
1594. Toczyłowski Andrzej w Uspienskaji.
1595. Toeplitz Zygmunt w Warszawie.
1596. Tokarska Prospera w Warszawie.
1597. Tokarski Tomasz, insp. szk. okręg. we Lwowie.
1598. Tokarz Walery, inż. drogi żel. w Częstochowie.
1599. Dr. Tomaszewski w Smiglu.
1600. Tomaszewski Józef, inżynier w Czeladzi.
1601. Tomczyk Ignacy, wł. apteki w Częstochowie.
1602. Tomkowicz Henryk w Krakowie.
1603. Torosiewicz Mikołaj, obyw. i poseł na sejm kraj. w Putiatyńcach.
1604. Traczewski Gustaw, urz. Tow. wz. ub. w Krakowie.
1605. Trembiński Wacław, kupiec w Warszawie.
1606. Dr. Tretiak Józef, prof. uniw. Jag. w Krakowie.
1607. Trojanowicz Henryk w Warszawie.
1608. Trojanowski Eugeniusz, rejent w Żarkach.
1609. Troszel Edward, przemysłowiec w Warszawie.
1610. Truskolaski Alfred, sekr. Rady pow. w Białej.
1611. Trylski Aleksander, red. »Gazety rolniczej« w Warszawie.
1612. Trzaska Edmund, nacz. wydz. drogi żel. w Warszawie.
1613. Trzaskowski Bronisław, em. dyr. gimn. i radca szkolny w Krakowie.
1514. Dr. Trzcieniecki Tadeusz, adwokat w Tarnopolu.
1615. Trzciński Szczęsny, obyw. w Sieniawie.
1616. Dr. Trzebicky Rudolf, em. generalny lekarz sztabowy w Krakowie.
1617. Dr. Trzebicky Rudolf, prof. uniw. w Krakowie.
1618. Trzebiński Julian, wł. drukarni w Radomiu.
1619. Tulewicz Leon, kupiec w Kurniku.
1620. Turek Józef, naucz. szkoły rzeźb w Zakopanem.
1621. Turkowski Andrzej, obyw. w Warszawie.
1622. Turkułł August w Zwierzyńcu.
1623. Turobojski Zygmunt, ob. w Szczeranowicach.
1624. Turski Antoni, inżynier w Warszawie.
1925. Turski Władysław, inżynier Wydz. kr. w Krakowie.
1626. Tutakowski Władysław, urz. drogi żel. w Dąbrowie.
1627. Twardowski Stefan w Poznaniu.
1628. X. Twardowski Ignacy w Swiątnikach Górnych.
1629. Tworkowski Józef, przemysłowiec w Warszawie.

1630. Hr. Tyszkiewicz Benedykt w Paryżu.
1631. Hr. Tyszkiewicz Janusz, obyw. w Kolbuszowie.
1632. Hr. Dr. Tyszkiewicz Wincenty w Zakopanem.

U.

1633. Dr. Uchacz Błażej, lekarz w Makowie.
1634. Uderski Edward, inżynier cywilny w Zakopanem.
1635. Udrycki Jan, urz. sądowy w Tarnowie.
1636. Unsin Henryk, asystent przy kat. farmak. Uniw. w Krakowie.
1637. Dr. Uranowicz Zygmunt, prof. gimn. w Złoczowie.
1638. Urban Eleonora w Krakowie.
1639. Urbanowski Michał, adw. przys. w Warszawie.
1640. Urbańczyk Franciszek, inż. i obs. st. meteor. w Chrzanowie.
1641. Uznańska Lucya, obyw. w Poroninie.
1642. Uznańska Marya w Poroninie.

V.

1643. Vivien Jan, obyw. i poseł na sejm kraj. w Monasterku.
1644. Vopalka Bronisław we Lwowie.

W.

1645. Wachtel Bernard, spedytor w Krakowie.
1646. Wahl Maciej, urzędnik w Włocławku.
1647. Walcher Ryszard, st. zarządca poczty w Krakowie.
1648. X. Walczyński Stanisław. infułat w Tarnowie.
1649. Waligórski Odrowąż Stanisław w Królestwie Polskiem.
1650. Walżyk Józef, dyr. cukrowni w Kruszwicy.
1651. J. E. Warchałowski Piotr, prezydent sądu w Chersonie.
1652. Warchałowska Helena.
1653. Wareński Aleksander, major w Warszawie.
1654. X. Dr. Wartenberg Szczęsny, prob. i poseł do sejmu pr. w Kamieńcu.
1655. X. Warzewski Adam w Nowym Sączu.
1656. Wasilewski Kazimierz, kupiec w Warszawie.
1657. Wasiutyński Aleksander, inżynier w Warszawie.
1658. Wasiutyński Zygmunt, rejent w Warszawie.
1659. Dr. Wasserzug Dawid, lekarz w Zawierciu.
1660. Msgr. Wawrzyniak Piotr, patron spółek zarobkowych i poseł do sejmu pruskiego, szambelan w Mogilnie.
1661. X. Dr. Wądolny Czesław, docent Uniw. Jag. w Krakowie.
1662. Dr. Waygart Walery, adwokat w Przemyślu.
1663. Dr. Wągrowski Karol, lekarz pow. w Czortkowie.
1664. Dr. Wąsikiewicz Henryk, adwokat w Krakowie.
1665. Dr. Wąsowicz Dunin Mieczysław, chemik miejski we Lwowie.
1666. Wąsowski Feliks w Kutnie.
1667. Wdowiszewski Wincenty, dyr. budown. m. w Krakowie.
1668. Wegner Józef, fabrykant w Warszawie.
1669. Weichert Helena, obyw. w Warszawie.
1670. Weidl Emil, adwokat w Warszawie.
1671. Dr. Weigel Artur, notaryusz w Nowym Targu.
1672. Dr. Weigel Ferdynand, adw., poseł na sejm kraj. i czł. Rady państwa w Krakowie.
1673. Weissbach Adolf, dyr. las., obs. st. meteor. w Skolem.
1674. Dr. Wejda Władysław, adw. w Sokalu.
1675. Wellisch Wilhelm, prokurent domu handl. w Warszawie.
1676. Werner Adolf w Warszawie.

1677. Werner Arnold we Lwowie.
1678. Werner Bronisław, kupiec w Warszawie.
1679. Werner Jan, student w Warszawie.
1680. Wernikowa Bronisława w Warszawie.
1681. Wernitz Adolf w Zakopanem.
1682. Dr. Wesołowski Wacław, lekarz w Warszawie.
1683. Wespański Antoni w Krakowie.
1684. Weyberg Zygmunt, kustosz. gub. mineral. w Warszawie.
1685. Weychert Bolesław, nacz. wydz. drogi żel. w Warszawie.
1686. Wędrychowski Eugeniusz we Lwowie.
1687. Węsierski Robert, radca sądu w Poznaniu.
1688. Węsławski Michał, adwokat w Wilnie.
1689. Wężyk Adolf, obyw. w Karminie p. Pleszew.
1690. X. Wiatr Paweł, filipin w Łękawicy.
1691. Dr. Wicherkiewicz Bolesław, prof. Uniw. Jag., kom. ord. Grzegorza Wielkiego w Krakowie.
1692. Wicherski Władysław, aptekarz w Krotoszynie.
1693. Dr. Widera Seweryn w Dąbrowie Górniczej.
1694. Dr. Wielowiejski Adam, adwokat przys. w Siedlcach.
1695. JE. Wieniawski Aleksander, radca tajny w Warszawie.
1696. Wierciński Feliks, przemysłowiec w Warszawie.
1697. Dr. Wierzejski Antoni, prof. uniw. i czł. Akad. umiej. w Krakowie.
1698. Wieruszewska Marya, obyw. w Poznaniu.
1699. Dr. Wierzbicki Stanisław, adj. sądowy obs. stac. met. w Myślenicach.
1700. Wierzbicki Stanisław w Kutnie.
1701. Dr. Wierzbicki Tadeusz w Warszawie.
1702. Wierzbicki Ludwik, radca dworu i dyr. kolei państw. we Lwowie.
1703. Wilczewski Tallen Leonard, nacz. wydz. drogi żel. w Warszawie.
1704. X. Wilczewski Tertulian, prałat w Szamotułach.
1705. Dr. Wilkosz Ferdynand, adwokat w Krakowie.
1706. Wilusz Tadeusz Kajetan, referent Banku kr. we Lwowie.
1707. Winer Ignacy, inżynier w Warszawie.
1708. Winer Walery, kupiec w Częstochowie.
1709. Winiarski Kazimierz, zarządca dobr w Zakopanem.
1710. Wiorogórski Zdzisław w Włocławku.
1711. Wiśniewska Konstancya w Paryżu.
1712. X. Wiśniewski Jan, prob. w Czaczu.
1713. Wiśniewski Marcin, fabrykant w Warszawie.
1714. Wiśniewski Maryan w Warszawie.
1715. Wiśniowski Julian, radca sądu kraj. w Nowym Sączu.
1716. Wiszniewski Konstanty, wł. apteki w Krakowie.
1717. Wiszniewski Leonard, zarządca kopalni borysł. banku i poseł na sejm kraj., w Drohobyczu.
1718. Witkiewicz Emil, kand. not. w Brzozowie.
1719. Witkiewicz Ignacy, adwokat w Mińsku.
1720. Dr. Witkowski August Wiktor, prof. Uniw. i członek Akad. Umiej. w Krakowie.
1721. Witkowski J. A., kupiec w Poznaniu.
1722. Witkowski Stefan, em. radca budown., dyr. kolei państw. we Lwowie.
1723. Witkowski Tadeusz, inżynier w Warszawie.
1724. Witosławski Teofil, notaryusz w Borszczowie.
1725. Wittig Rudolf, obyw. w Harklowej.
1726. Władyczyński Maryan, notaryusz w Starem Mieście.
1727. Włodarski Włodzimierz, prof. gimn. w Częstochowie.
1728. Hr. Wodzicki Antoni, obyw., poseł na sejm kraj. i do Rady p., prezes chrzanowskiej Rady pow. w Kościelcu.
1729. Wodzyński Edmund, obyw. w Częstochowie.
1730. Wojciechowska Konstancya w Anopolu.

1731. Wojciechowski Adam, obyw. w Wojciechowicach.
1732. Dr. Wojciechowski Franciszek, adwokat w Krakowie.
1733. Wojciechowski Mikołaj, prof. szkoły roln. w Czernichowie.
1734. X. Wojciechowski Paulin, prob. w Krotoszynie.
1735. Wojciechowski Stanisław, obyw. w Król. Polskiem.
1736. Wojciechowski Władysław, technik w Warszawie.
1737. Wójcikiewicz Stanisław, wł. miodosytni w Krakowie.
1738. Wojniłowicz Kazimierz w Warszawie.
1739. Wojtaniewska-Böhm Zofia w Wieliczce.
1740. Wójtowski Teodor, radca sądu w Śremie.
1741. Wolff Robert, księgarz w Warszawie.
1742. Wolgner Józef w Komarówce.
1743. Wolińska Filomena w Kijowie.
1744. Woliński Adam, rzecznik w Poznaniu.
1745. Dr. Wolski Emil, lekarz w Piotrkowie.
1746. Wolski Eustachy, obyw. w Hawłowicach Dolnych.
1747. Wolski Władysław, inż. drogi żel. w Warszawie.
1748. Wolszlegier Władysław, obyw. i poseł do parl. niem. w Szenfeldzie.
1749. Dr. Wołkowicz Maksymilian w Radosze.
1750. Wosmek Jan, c. i k. kapitan audytor we Lwowie.
1751. Woroniecki Ferdynand, kupiec w Warszawie.
1752. Wretowski Dominik, kand. nauk mat. fiz. w Warszawie.
1753. Wróblewski Konstanty w Petersburgu.
1754. Wróblewski Henryk, radca kolegialny w Jekaterynosławiu.
1755. X. Wróblewski Józef, prob. w Lutogniewie.
1756. Wróblewski W.
1757. Dr. Wurst Adolf, lekarz pow. w Kałuszu.
1758. Wybranowski Józef, naucz. pryw. w Kałuszu
1759. Wybranowski Stanisław, obyw. w Kimirzu.
1760. Dr. Wydrychiewicz Bronisław, radca sądu kraj. w Krakowie.
1761. Wydrychiewicz Kazimierz, kand. not. w Nowym Sączu.
1762. Wygrzywalski Janusz w Piotrkowie.
1763. X. Wyrzykowski Edward.
1764. Wysocki, budowniczy w Szamotułach.
1765. Dr. Wysocki Aleksander we Lwowie.
1766. Wysocki Jan, notaryusz w Limanowej.
1767. Wysocki Tadeusz, nacz. oddz. drogi żel. w Warszawie.
1768. Wysocki Teofil w Polance Wielkiej.
1769. Wysocki Walery, prof. konserwatoryum we Lwowie.
1770. Wyszatycki Romuald, komisarz sąd. w Częstochowie.
1771. Dr. Wyszyński Władysław w Koźminie.
1772. Wyttek Czesław, obyw. w Częstochowie.

Y.

1773. York Edward, wł. apteki w Władysławowie.
1774. York Wilhelm, urzędnik w Piotrkowie.
1775. Dr. Younga Jerzy, koncypient biura prawn. kolei państw. we Lwowie

Z.

1776. Zabielski Jan, obyw. w Czelatycach.
1777. Zabłocki Maksymilian, obyw. w Poznaniu.
1778. Zadurowicz Kajetanna we Lwowie.
1779. Zajdler Władysław, notaryusz w Chełmie.
1780. Zakrzewicz Mikołaj w Poznaniu.
1781. Dr. Zakrzewski Ignacy, prof. Uniw. we Lwowie.
1782. Dr. Zakrzewski Wincenty, prof. Uniw. i czł. Akad. Umiej. w Krakowie.

1783. Zakrzewski Napoleon w Król. Polskiem.
1784. Zalasiński Stanisław Kostka Rufin, obw. w Cieszacinku.
1785. Zaleski Saryusz Antoni, gospodarz rolny w Kapuścianach.
1786. Zaleski Feliks, inżynier w Włocławku.
1787. J. E. Zaleski Filip, b. minister, czł. Izby Panów i poseł w Wiedniu.
1788. X. Zalewski Edmund, wikary w Krotoszynie.
1789. Zalewski Feliks, adwokat w Warszawie.
1790. Zalewski Kazimierz, redaktor »Wieku« w Warszawie.
1791. Zalewski Władysław, naucz. w Warszawie.
1792. Załęski Feliks w Warszawie.
1793. Dr. Załuski Jan, lekarz w Warszawie.
1794. Zambrzycki Czesław, inżynier w Piotrkowie.
1795. Dr. Zanietowski Józef w Krakowie.
1796. Dr. Zapałowicz Hugo, kapitan-audytor i czł. kor. Akad. Umiej. we Lwowie.
1797. Zaremba Franciszek, adw. przys. w Warszawie.
1798. Zaremba Szczęsny, budowniczy w Tarnowie.
1799. Zaremba Władysław, urzędnik w Warszawie.
1800. Dr. Zaręczny Stanisław, em. prof. gimn. w Krakowie.
1801. Dr. Zawadzki Józef w Kościanie.
1802. Zborowski Aleksander, em. c. k. starosta w Krakowie.
1803. J. E. Zborowski Ignacy, tajny radca, em. prezes sądu kraj. wyższego w Krakowie.
1804. Zborowski Tadeusz, radca sądu w Inowrocławiu.
1805. Zboralski Władysław w Pleszewie.
1806. Zdański Zygmunt, inżynier w Siedlcach.
1807. Dr. Zduń Jan, wł. dóbr w Rabie Wyżniej.
1808. Zgleczewski Grzegorz Jerzy, zarz. fabryki w Zakopanem.
1809. Dr. Zgorzalewicz Julian, em. prof. sem. naucz. żeńsk. w Krakowie.
1810. Ziatkowski Antoni, technik leśny w Milatynie.
1811. Zieleński Stanisław, obyw. ziemski w Gruszowie.
1812. Br. Ziemięcka Augusta w Krakowie.
1813. Ziemięcki Nieczuja Teodor w Krakowie.
1814. Dr. Zieminski Bronisław w Warszawie.
1815. Zietkiewicz Bolesław, obyw. w Poznaniu.
1816. Zimler Jan, kupiec w Krakowie.
1817. Zinkiewicz Karol, inżyn. Wydz. kraj. przy wodospadzie Mickiewicza w Tatrach.
1818. Ziołecki W., obyw. w Berlinie.
1819. Zmudowski Bronisław w Król. Polskiem.
1820. Znaniecki Adam, obyw. w Górze.
1821. Dr. Zoll Fryderyk, prof. Uniw., czł. Akad. Umiej., poseł na sejm kr. i czł. Izby Panów, w Krakowie.
1822. Dr. Zoll Zygmunt, adwokat w Bielsku.
1823. Zsitkowski Alojzy, em. starosta pow. we Lwowie.
1824. Zubek Józef, c. k. notaryusz w Zborowie.
1825. Dr. Zuber Rudolf, prof. Uniw. we Lwowie.
1826. Zweigbaum Maksymilian w Warszawie.
1827. Zych Franciszek, dyr. gimn. w Buczaczu.

Ź.

1828. Źralski Władysław, urz. poczt. w Krakowie.

Ż.

1829. Żardecki Bolesław, dyr. Tow. zaliczk. i poseł na sejm kr. w Łańcucie.
1830. Żarnowski Jan, urzędnik w kontroli państwa w Petersburgu.

1831. Żebrawski Włodzimierz, nacz. st. kolei żel. w Szczakowej.
1832. Dr. Żeleński Władysław, dyr. Tow. muz. w Krakowie.
1833. Żelisko Ludwik, naucz. lud., obs. st. meteor. w Nadwórnie.
1834. Dr. Żera Teofil, lekarz w Warszawie.
1835. Żerański Stanisław, przemysłowiec w Warszawie.
1836. Żmijewski Bolesław, urz. drogi żel. w Warszawie.
1837. Dr. Żołędziowski Maksymilian w Dąbrowie Górniczej.
1838. Żółtowski Edward, obywatel w Wypkowie.
1839. Żółtowski Ignacy, obyw. w Krakowie.
1840. Hr. Żółtowski Marceli, obyw., czł. Izby Panów, w Czaczu.
1841. Hr. Żółtowski Marceli, obyw. w Godurowie.
1842. Hr. Żółtowski Stanisław, obyw. w Niechanowie.
1843. Hr. Żółtowski Stefan, obyw. w Gołuchowie.
1844. Dr. Żuławski Karol, prof. Uniw. w Krakowie.
1845. Żychliński Kazimierz, obyw. w Twardowie. p. Kotlin.

Po wydrukowaniu powyższego spisu wpisani do grona Tow. Tatrz.:
Borysiewicz B., magister farmacyi, obs. st. met. w Mikuliczynie.
X. Frąckiewicz Adam w Tarnowie.
Klub bułgarskich turystów w Sofii.

✝

Daniel Wierzbicki.

Wspomnienie pośmiertne.

Dnia 1 stycznia 1901 r. zakończył nagłą śmiercią na udar sercowy Daniel Wierzbicki żywot doczesny. Zmarły urodził się 1 stycznia 1839 r., ukończył b. instytut techniczny w Krakowie 1862, a zdawszy w r. następnym egzamin dojrzałości, poświęcił się w Uniwersytecie Jagiellońskim studyom matematyczno-przyrodniczym. Wstąpiwszy w marcu 1864 do obserwatoryum krakowskiego jako zastępca adjunkta uczył matematyki od r. 1865—75 w gimnazyum św. Anny, a następnie w szkole realnej w Krakowie. Śród tego czasu (1870) otrzymał stopień doktora filozofii; mianowany r. 1875 adjunktem obser-

watoryum, porzuca szkołę realną i oddaje się wyłącznie pracy naukowej. Mianowany członkiem korespondentem byłego Towarz. nauk ścisłych w Paryżu, członkiem komisyi fizyograficznej, komisyi balneologicznej Tow. lek. w Krakowie, Tow. meteorologicznego w Wiedniu, Tow. przyrodników polskich im. Kopernika we Lwowie, zasilał pracami naukowemi organa wymienionych stowarzyszeń i instytucyi, nadto popularyzując wiedzę astronomiczną i meteorologiczną w różnych czasopismach.

Do grona Towarzystwa Tatrzańskiego zapisał się 10 kwietnia 1876, członkiem Wydziału wybrany 27 maja 1877, a podskarbim d. 10 maja 1880. Wówczas Tow. Tatrz. było wszystkiem w Tatrach i w Zakopanem, brakowało jednak często środków do wykonania najniezbędniejszych potrzeb naglących. Wiele zależało tu od obrotności podskarbiego Tow. i od gorliwości szanownych delegatów, którzy czynności podskarbiego popierali. Znalazły się też i pieniądze na wybudowanie dworca tatrz. w r. 1882, a po wypowiedzeniu mieszkania szkole rzeźbiarskiej w Kuźnicach (d. 1 kwietnia 1882) na zbudowanie obszernego gmachu w Zakopanem, (5 lutego 1883) a niebawem także i schroniska o 25 pokojach przy Morskiem Oku. W kraju, gdzie ostatniemi czasy powstały liczne Towarzystwa i niejeden jest zaliczony w szeregi kilku stowarzyszeń, trudno myśleć, aby każdy na początku roku kalendarzowego pamiętał o dobrowolnem składaniu wkładek rocznych. Wkładkę taką należy prawie przymusowo wydobyć z różnych stron blizkich i dalekich. Otóż wkładek takich zdobywał nieboszczyk w ostatnich 20 latach (1881—90) w przecięciu 1450 rocznie, a niekiedy i więcej jak n. p. w r. 1882 (1707 wkładek).

Wskutek uchwały Wydziału powziętej pod przewodnictwem pierwszego prezesa Tow. hr. Mieczysława Reya d. 12 kwietnia 1876 r. zaprowadzającej w okolicach górskich drugorzędne stacye meteorologiczne, kiedy ś. p. Daniel nie zasiadał jeszcze w Wydziale Tow., oddano mu kierownictwo tychże, którem się szczerze zajmował.

Oto szereg prac ważniejszych, które ogłosił drukiem:

Przyczynek do klimatologii Tatr. (Pamiętnik Tow. Tatrz. Kraków 1876 r. Tom I str. 37—43).

Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych dokonanych staraniem Tow. Tatrz. od grudnia 1876—1899. (Pamiętnik Tow.

Tatrz. Tom II—XXI), sprawozd. Tow. za r. 1885, 1888, 1889 i 1890. (Kraków 1886, 89—90).

O barometrycznych pomiarach wysokości (Pamiętnik Tow. Tatrz. Tom VII 1882). Instrukcya dla stacyi meteorologicznych niezupełnych. (Pamiętnik Tow. Tatrz. Tom III, 1878 i nowa edycya w odbitce nieco zmienionej. Kraków 1889).

Meteorologia w górach tatrzańskich i sąsiednich. (Pamiętnik Tow. Tatrz. Tom V. str. 44—52).

O meteorach i gwiazdach spadających. (Sobótka, Poznań 1886). Wyznaczenie kolei komety II z r. 1850 zwanej kometą Bonda, (rozprawa w celu otrzymania stopnia doktora filozofii) Kraków 1870.

Beobachtungen der kleinen Planeten in den Jahren 1866 do 1871. (Astr. Nachr. Bd. 90, 91, 92).

Beobachtungen der Kometen von den Jahren 1867—77 (tamże).

Beobachtungen von 1882, 83, 84 und 1885, (tamże 107, 109, 113).

Jahres u. Oppositions Ephemeride des Planeten Cassandra für das Jahr 1878, 1879 und 1880. (Berl. Jahrbücher 1880, 1881, 1882).

Nowe komety i planety w r. 1883, 84 i 85. (Kosmos. Lwów 1884—86).

Ozon, atmosferyczny i roczny ruch jego według 25-letnich spostrzeżeń. (Rozprawy Wydz. mat. przyr. Ak. Um. Tom IX).

Untersuchungen über die klimatischen Verhältnisse zu Krakau, nach 45 jähr. Beobachtungen 1826—1871). Jahrb. der k. k. Central Anstalt f. Met. u. Erdmagn. in Wien, Bd. VII).

Spostrzeżenie meteorologiczne zrobione w Tatrach w r. 1878 i w Wieliczce w r. 1878 i 1879. (Rozp. Ak. Um. 1879).

Peryodyczne zmiany prężności pary i wilgotności powietrza w Krakowie. (Pam. Ak. Um. IV i V).

Zima grudniowa w r. 1880 pod względem temperatury. (Kosmos T. 6).

Grady i gradobicia w Galicyi w ciągu lat 1867—1884. (Kosmos, roczn. XI, Lwów 1886 str. 70—92).

Grady w Galicyi w latach 1875—98. (Sprawozd. komisyi fizyograf. Tom X—XXIII, XXV—XXXIV).

Pioruny w Galicyi 1880—98. (Tamże. Tom XIV—XXIII XXV—XXXIV).

Wyniki spostrzeżeń magnetycznych robionych w Krakowie w latach 1873—98. (Spraw. kom. fiz. Tom VII—XXIII XXV—XXXIV).

Stosunki meteorologiczne Krakowa. (Zdrowie N. 1—20).

Stosunki atmosferyczne m. Krakowa w r. 1884. (Sprawozdanie fizykatu m. Krakowa. Kraków 1886).

Meteorologia i hydrografia w I tomie Pam. fizyogr. warszawskiego. (Kraj. Petersburg 1885).

Geometrya wykreślna dla użytku szkół realnych 2 tomy Kraków 1875.

Dra Bremikera logarytmy liczbowe i trygonometryczne cyfrowe do użytku szkolnego zastósowane w języku polskim. Berlin 1880.

Astrologia u starszych i nowszych ludów. (Kosmos 1879).

Kopernik jako lekarz. (Kosmos 1881).

Wspomnienia pośmiertne o Drze R. Remeisie, F. Klinkerfüsie i F. Schmidzie. (Kosmos 1884).

Nauka o użyciu globusu ziemskiego, niebieskiego i uranoskopu. Kraków 1877.

Obserwatoryum astronomiczne i meteorologiczne w Krakowie. (Pamiętnik Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich. Kraków 1881).

O zegarach słonecznych i sposobach ich urządzania. Kraków 1886).

Katastrofa na Krakatao i zorze wieczorne z końcem 1883 a początkiem 1884 r. Kraków 1884.

O projektach wprowadzania czasu wszechspólnego. (Przegląd powszechny 1886).

Jan Kanty Steczkowski. Wspomnienie pośmiertne. Kraków 1882.

Dr. Maryan Kowalski, astronom w Kazaniu. Wspomnienie pośmiertne. (Kłosy 1884 N. 39).

Dr. Z. Wróblewski i Dr. Olszewski. Szkice biograficzne (Kłosy 1883).

O kalendarzu pod względem historycznym, astronomicznym i cywilnym. Lwów 1878.

Meteorologia ludowa czyli zasada i przysłowia ludu na

szego, służące do przepowiadania stanu pogody. (Zbiór wiadomości do Antropologii krajowej. Tom VII 1882).

Nadto wiele rozpraw naukowych drukowanych w czasopismach codziennych jak Czas, N. Reforma i znanym powszechnie Kalendarzu Czecha.

Cześć Jego pamięci!

L. Ś.

W Krakowie, 24 maja 1901 r.

✝

Ś. p. radca dr. Klemens Koehler.

Rok nowy 1901 smutnie się rozpoczął.

Społeczeństwo wielkopolskie, cały stan nasz lekarski w Księstwie, Towarzystwo pomocy naukowej ciężką i bolesną poniosło stratę. Radca dr. Klemens Koehler rozstał się z tym światem dnia 12 stycznia o godzinie 4 rano.

Ś. p. Klemens Koehler był jednym z tych ludzi, którego żywot służyć może młodszej braci za wzór rzadkiej energii i który wyłącznie własną pracą i własną zasługą zdobył i wywalczył sobie uznanie ogółu. Zmarły ś. p. Klemens urodził się 9 lipca 1840 roku w Bydgoszczy, nauki gimnazyalne pobierał w Poznaniu i Ostrowie, poczem poświęcił się medycynie na uniwersytetach w Wrocławiu, Gryfii i Berlinie. Otrzymawszy w roku 1869 dyplom doktorski i złożywszy wkrótce potem egzamin państwowy, osiadł jako lekarz w Kościanie. Po kilkunastoletniej, błogiej w owoce i wdzięczność ziomków pracy zawodowej, przeniósł się ś. p. Klemens do Poznania i oddał się tutaj specyalnie chorobom gardła i uszu. Mimo wielkiej praktyki umiał ś. p. Koehler tyle jeszcze znaleść czasu, że był przez szereg lat prezesem izby lekarskiej na W. Ks. Poznańskie, był do końca życia członkiem dyrekcyi Tow. pomocy naukowej imienia Karola Marcinkowskiego, zasiadał w dyrekcyi Westy, był prezesem Pomocy koleżeńskiej, prezesem wydziału archeologicznego Tow. przyjaciół nauk, oraz jednym z najgorliwszych współpracowników »Nowin lekarskich« i to od samego ich założenia przed laty 13 aż do dni ostatnich.

Oprócz medycyny i zajęć literackich zajmował się śp. Klemens archeologią oraz zabytkami dawnej naszej świetnej przeszłości. Prywatne jego zbiory, gromadzone przez całe życie z wielką lubością i umiejętnością wabiły do siebie swoich i obcych zbliska i z daleka. Nawet znawcy umyślnie nieraz do Poznania z stron dalszych przybywali, aby zapoznać się z rzadkimi i cennymi zabytkami uczonego lekarza polskiego. Twarz uprzejmego zawsze gospodarza jaśniała wówczas blaskiem radości i zadowolenia. Czuł on widocznie, że mrówcza praca jego doznaje uznania i nà marne nie poszła. A przecież i małe skarbnice składają się na wyposażenie narodowych spichrzów.

W spełnianiu przyjętych na siebie obowiązków nie miał nieboszczyk lepszego od siebie. Wiedział on dobrze i nieraz głosił w kole bliższych znajomych i przyjaciół, że na targowisku ludów nie powinniśmy stać w bezwładnej żałobie, dumni a bezsilni, lecz młotem czy kielnią, pługiem czy piórem trzeba nam w bratnich walczyć szeregach o jaśniejsze jutro. Na czarną dolę naszą patrzał ś. p. Koehler okiem trzeźwem, z całą świadomością przyczyn i następstw, a gdy chodziło, zadokumentować wobec obcych swoje przekonania, czynił to zawsze z godnością i rycerską odwagą. Skromnych zasad, żywej zawsze wiary i nieposzlakowanej prawości był w codziennem pożyciu przykładem godnym naśladowania. Przytem odznaczał się ś. p. Koehler rzadką uprzejmością, prostotą i staropolską otwartością. Prawda zawsze i wszędzie była jego sztandarem, a podobno jest ona jak wiatr, który tylko wyższych drzew porusza wierzchołki, dostępna tylko wyższym umysłom. A przytem umysł jego nacechowany był ową pogodą ducha, którą daje uczciwe sumienie i pracowitość nieustanna.

Przy zajęciach swoich zawodowych nie zapominał nigdy i o tem, co winien rodzinie i społeczeństwu, był bowiem nie tylko wzorowym i przykładnym mężem i ojcem, otaczającym żonę i dzieci skrzydłami najczulszej opieki, ale również dzielnym obywatelem, o niezłomnym harcie duszy i szlachetnem poświęcaniu się dla ubogich.

W ostatnich latach, nękany chorobą, usuwał się ś. p. Klemens coraz więcej od zajęć publicznych i zawodowych. W chorobie swej, z której jako lekarz wiedział, że już nie wyjdzie, nie narzekał, nie uskarżał się przed nikim, ale otoczony rzewną

miłością ukochanej żony, dzieci i przyjaciół, cierpiał z rezygnacyą i pokorą.

Cześć i hołd pamięci zacnego obywatela i lekarza, który zostawia serdeczny żal po sobie, ale zabiera z sobą miłość i tęsknotę naszą!

Z prac ś. p. radcy Koehlera przytaczamy tutaj najważniejsze, a drukowane w Rocznikach Towarzystwa Przyjaciół Nauk., w »Nowinach lek.«, »Przeglądzie lek.«, »Gazecie lek.«, »Medycynie«, »Zdrowiu«, oraz w osobnych monografiach i czasopismach polskich i niemieckich. Oto spis prac ś. p. Koehlera o ile one są nam w pamięci:

O wewnętrznych wklęśnięciach czaszkowych 1869 roku. Praktyczny poradnik dla matek 1877. Poznań 1888 II wyd. Przypadek wrodzonego potwornego ukształcenia dolnej części kręgosłupa. Warszawa 1877. Trąd plamisty kaleczący. Kraków 1877. Działanie karaczanów. Kraków 1878. Lepra maculosa mutilans Berlin 1877. Podofitina. Warszawa 1878. Ciepłe okłady na głowę, jako środek na krwotoki. Warszawa 1878. Magnesia borositrica przeciw kamieniom nerkowym. Kraków 1879. Pielęgnowanie skóry, włosów i zębów. Warszawa 1878. Vegetationes adenoid. Kraków 1884. Liszki, muchy w uchu. Kraków 1885. Febra sienna. Kraków 1885. Zapalenie środkowego ucha. Poznań. Stan nauki o chorobach nosa. Kraków 1885. Operowanie przyrosłego migdałka połykowego. Poznań 1885. Kamienie nosowe. Kraków 1885. Hygiena i statystyka. Poznań 1897. »Nowiny lek.« Kamień z przewodu Warhoniusa. Poznań 1897. Zakładanie cewek O'Dwyera. Poznań 1888. Ciała obce w uchu. Poznań 1891. Przebijanie czyraków w zewnętrznym przewodzie słuchowym. Poznań. Etyologia ropni w migdałkach podniebienia. Poznań 1895. Leczenie suche przy otitis med. pur. Poznań 1893.

Nadto biografie o Ignacym Zakrzewskim, Krzysztofie Żegockim i monografie lub opisy »z przeszłości«, o koronie królowej Jadwigi, opis Kościana, o towarzystwie strzelców, o bractwie kurkowem w dawnej Polsce. Wiadomości i zapiski archeologiczne. *Dz. P.*

Ś. p. Wojciech Gerson.

Społeczeństwu polskiemu ubył prawdziwy filar malarstwa polskiego w Warszawie. Spoczął snem wiecznym artysta pierwszorzędny i człowiek zasługi wielkiej d. 25 lutego 1901 r.

Ś. p. Wojciech Gerson należał do tych wyjątkowych ludzi, którzy życie całe poświęcili nie dla sławy i zadowolenia osobistego, lecz dla korzyści ogólnej.

Gerson za cel swego życia postawił podniesienie malarstwa polskiego do takiego poziomu, aby znalazło uznanie nietylko wśród swego społeczeństwa, lecz i u obcych. Rozwinął więc nader owocną działalność we wszelkich kierunkach pracy artystycznej, starając się zarazem o podniesienie wykształcenia estetycznego wśród ogółu.

Gerson urodził się w Warszawie w dniu 1 lipca 1831 r. jako syn Wojciecha i Antoniny z Dietrichów. Kształcił się w Warszawie; po skończeniu gimnazyum II wstąpił do szkoły sztuk pięknych, którą chlubnie ukończył w roku 1851.

W szkole sztuk pięknych ś. p. Gerson pracował z wielkim zapałem; organizacya wykładów wówczas była w niej bardzo dobrą, a przewodników posiadała dzielnych, jak np. Piwarskiego i Zaleskiego. Zamiłowanie do wszystkich rodzajów sztuki plastycznej, wyniósł ś. p. Gerson już z tej pierwszej specyalnej uczelni krajowej: dała mu ona ową wszechstronność, która cechowała jego płodną działalność artystyczną.

Pod wpływem ojca swego i wrodzonego zamiłowania do studyów rzeczy krajowych, ś. p. Gerson już podczas pobytu

w szkole sztuk pięknych odbywał wycieczki wakacyjne po kraju, notując skwapliwie pamiątki historyczne i szkicując typy narodowe (część tych studyów wydał autor pod tytułem: »Ubiory ludu polskiego« (Warszawa 1855, 14 tablic).

W wycieczkach tych i późniejszych ś. p. Gerson zwiedził okolice Krakowa, Sandomierskie, Lubelskie, Płockie, część Kujaw, Podlasie i wreszcie Litwę. Zasobne w materyał artystyczny i historyczny teki i notatniki stanowiły bogate źródło dla artysty przy odtwarzaniu scen historycznych i typów z naszej przeszłości dziejowej i cywilizacyjnej, którą ś. p. Gerson odtwarzał z prawdziwem zamiłowaniem i z wiernością archeologiczną, nadając im odpowiednią barwę swojskości.

Pomiędzy rokiem 1853 i 55 artysta kształcił się dalej jako stypendysta na koszt Królestwa w Akademii petersburskiej, którą ukończył z medalem, dającym prawo do stopni akademickich; stopnie te uzyskał w 1878 roku (akademika) i 1889 r. (profesora akademii). Po skończeniu Akademii petersburskiej, ś. p. Gerson pracował przez półtora roku (1856—58) w Paryżu jednocześnie z Maleszewskim i Tepą pod kierunkiem Cogneta.

Powróciwszy do Warszawy ś. p. Gerson otworzył pracownię własną dla siebie i dla kolegów, powodowany pragnieniem ciągłego wzajemnego kształcenia się w sztuce, wówczas już propagując z zapałem projekt założenia w Warszawie Towarzystwa sztuk pięknych, które to Towarzystwo istnieć zaczęło dopiero w roku 1861 pod nazwą »Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych w Królestwie Polskiem.«

Ś. p. Gerson bardzo wcześnie rozpoczął pracę nauczycielską w sztuce, naprzód uczył rysunków w Instytucie głuchoniemych przez lat 12 (od 1860 do 1872), następnie rysunku i malarstwa wyższego, akademickiego, w szkole rysunkowej przez 25 lat (1872 do 1896).

Niezależnie od tych zajęć publicznych ś. p. Gerson oddawna prowadził nauczanie we własnej pracowni. Działalność pedagogiczna ś. p. Gersona, do ostatniej chwili życia nieustająca, zadziwiała wytrwałością pracowitego profesora i budziła uznanie dla pożytku, jaki przynosił sztuce krajowej; rzec można, że ś. p. Gerson wykształcił całe pokolenia malarzy i malarek polskich.

W pracowni jego kształcili się pomiędzy wielu innymi:

Chełmoński, Wyczółkowski, Maszyński, Szwojnicki, Kotarbiński, Piotrowski, Piechowski, Ryszkiewicz i Bakałowicz. Do nader licznego grona uczennic ś. p. Gersona należą także: Bilińska, Wisłocka, Dulębianka, Dziekońska i Gażyczowa.

Niezależnie od działalności pedagogicznej ś. p. Gerson uprawiał sztukę plastyczną jednocześnie w wielu kierunkach. Oprócz wielu rysunków ilustracyi, ś. p. Gerson uprawiał z powodzeniem malarstwo ornamentacyjne. Lecz największą spuściznę zostawił w wielkim szeregu obrazów olejnych. Ze szczególnem zamiłowaniem ś. p. Gerson uprawiał malarstwo historyczne, biorąc tematy z dawnych dziejów naszych z życia królów.

Charakterystyką tych obrazów jest widoczne w nich zamiłowanie do naszej przeszłości, odtwarzanie jej z pietyzmem i z wiernością archeologiczną. Cechą ich jest wyborny układ kompozycyjny i rysunek nader poprawny, oparty na sumiennych studyach. Z obrazów historycznych wyszczególnić należy przedewszystkiem obraz wielkich rozmiarów, przedstawiający nawracanie słowian połabskich przez Niemców, zatytułowany: »Opłakane apostolstwo.«

Obraz ten znajduje się obecnie w Sukiennicach w Krakowie, jako dar artysty dla muzeum narodowego. Drugi przedstawia Bolesława Krzywoustego, witającego uroczyście Żelisława Belinę w powrocie z wyprawy morawskiej. Artysta przedstawił chwilę, gdy król w otoczeniu dworu i dworzan wynagradza dzielnego wojownika, wzamian za utraconą prawicę w boju, takąż ręką z ramieniem ze szczerego złota, nadając mu zarazem klejnot z godłem odpowiedniem.

Do najlepszych dzieł ś. p. Gersona należy niewątpliwie Kopernik, wykładający astronomię w Rzymie 1500 r. Ś. p. Gerson przedstawił na swym obrazie Kopernika w otoczeniu znakomitości naukowych i artystycznych owej epoki, wsłuchanych z uwagą w wykład nowego systemu słonecznego.

Prócz historycznego działu malarstwa ś. p. Gerson uprawiał także malarstwo religijne, zarówno historyczne jak i kościelne. Pierwsze z nich przeważnie na temat epizodów z życia świętych Polaków i Polek.

Obok tego ś. p. Gerson malował portrety, krajobrazy, i obrazy rodzajowe. Za temat do krajobrazów ś. p. Gerson brał

najczęściej widoki tatrzańskie. Rodzajowe obrazki ś. p. Gersona mają najczęściej za temat lud polski, a zwłaszcza mieszkańców Tatr.

Ś. p. Gerson zabierał nieraz głos w rozmaitych sprawach artystycznych na szpaltach pism naszych, wygłaszał odczyty publiczne i drukował szereg prac, w których wypowiadał swoje poglądy na sztuki i jej różne przejawy.

K. C.

ODDZIAŁ CZARNOHORSKI W KOŁOMYI

(zawiązany 10 lutego 1878).

Zakres działania: Powiaty Kołomyjski, Kosowski, Śniatyński, Stanisławowski, Kałuski, Nadworniański, Bohorodczański i Doliniański.

A.

PROTOKÓŁ

z XXIII zwyczajnego ogólnego Zgromadzenia odbytego w sali posiedzeń Rady powiatowej w Kołomyi dnia 17 czerwca 1900 r.

Pierwsze zgromadzenie o godzinie 4. popołudniu nie odbyło się wcale, albowiem nie zeszła się statutem przepisana liczba 15 członków. — Obecnych było 5 członków a to: pp. przewodniczący Siwicki, sekretarz Hoffbauer, podskarbi ks. Martini, członek zarządu Kallay i członek Głuchowski.

Drugie zgromadzenie o godzinie 5. popołudniu odbyło się tego samego dnia przy dowolnej liczbie członków; obecnych było 7 członków, przybyli bowiem do powyż wymienionych panów jeszcze członkowie: p. Sienicki i dr. Piaskiewicz. Przewodniczący zagaił posiedzenie podając wniosek pod dyskusyę »czy Zgromadzenie jest kompetentne z powodu tak szczupłego udziału członków do prowadzenia obrad i powzięcia uchwał«.

Po dłuższej dyskusyi, w której wzięli udział wszyscy obecni, uchwalono co następuje:

1. Wedle statutu Czarnohorskiego Oddziału §. 11 końcowego ustępu, jest obecne ogólne zgromadzenie prawomocne.

2. Ze względu, że na zgromadzenie przybyli tylko członkowie zarządu, a jeden członek p. Głuchowski, który należał

przez dwa lata do zarządu, uchwalono zwołać trzecie zgromadzenie dnia 29 czerwca b. r. z tym samym porządkiem obrad.

Konstanty Siwicki, przewodniczący.

Henryk Hoffbauer, sekretarz.

PROTOKÓŁ

z 3-go ogólnego zgromadzenia Czarnohorskiego Oddziału odbytego w sali Rady powiatowej w Kołomyi dnia 29 czerwca 1900 r.

Posiedzenie w którem wzięło udział 16. członków. Zagaił przewodniczący p. Siwicki zaznaczając legalność zebrania; powitał zebranych, i poświęcił p. przewodniczący kilka słów działalności Oddziału w roku 1899, a w końcu wymienił członków, których śmierć wyrwała z grona żyjących, — pamięć ich uczciło zgromadzenie przez powstanie.

Potem powołał p. przewodniczący p. Sienickiego na sekretarza, który odczytał protokół z poprzedniego ogólnego zgromadzenia i sprawozdanie z czynności Zarządu za rok 1899, przyczem p. przewodniczący wyjaśnił kwestyę darowizny placu na schronisko na Poliwnem.

Sprawozdanie przyjęto do zatwierdzającej wiadomości, również jak odczytane przez X. Martiniego sprawozdanie kasowe.

Dłuższą dyskusyę wywołała kwestya podwyższenia opłat za noclegi w dworku Czarnohorskim w Worochcie. — Z licznych wniosków utrzymał się i pozyskał większość wniosek p. Salotej treści: »Niecząłonkowie opłacają za nocleg we wszystkich miesiącach roku po dwie korony, — członkowie we wszystkich miesiącach prócz lipca i sierpnia po jednej koronie, w wspomnianych miesiącach mają prawo do takiego samego zniżenia tylko przez 8 dni, zresztą płacą jak niecząłonkowie.«

Preliminarz budżetu przyjęto według propozycyi Zarządu z wyjątkiem punktu dotyczącego wynagrodzenia pomocnika sekretarza, które zredukowano do kwoty 120 koron, — nadwyżkę ztąd powstałą w wysokości 80 koron oddano do dyspozycyi Zarządu.

Dokonano wyborów z następującym wynikiem:

Prezesem wybrano na 3 laty p. Konstantego Siwickiego 13 głosami.

Zastępcą przewodniczącego: p. Józefa Skupniewicza 13 głosami.

Członkami Zarządu: pp. Jana Karyczaka 13, Henryka Hoffbauera 13, Dr. Władysława Piaskiewicza 12, Fryderyka Kallaya 11, ks. Mikołaja Martiniego 8 głosami.

Zastępcami tychże wybrano: pp. Michała Kusionowicza, Teofila Czabana, Kazimierza Haczewskiego, Aleksandra Miziewicza, Michała Siwaka i Edwarda Stenzla.

Delegatem Oddziału do Wydziału w Krakowie wybrano p. Dra Władysława Piaskiewicza.

Na tem obrady zakończono o godzinie 7. wieczorem.

Konstanty Siwicki, przewodniczący.

Antoni Sienicki, sekretarz.

B.

SPRAWOZDANIE

z czynności Zarządu Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyi za czas od 29 czerwca 1900 roku do 10 maja 1901 roku.

I. Liczba członków należących do Oddziału Czarnohorskiego wynosiła w roku 1899 197

Obecnie zaś należy 169

a mianowicie:

Członek honorowy 1

Członków dożywotnich 3

» zwyczajnych 165

Wykazano tylko tych członków zwyczajnych, którzy w istocie zapłacili wkładkę za rok 1900 (158), lub przystąpili już tego roku do grona Towarzystwa (7).

Członków (40) zalegających mimo wezwania do zapłacenie wkładki rocznej za 1900, uchwalił Zarząd zatrzymać jeszcze w ewidencyi, ale tylko w razie zapłacenia zaległej wkładki wykazać ich jako członków w roczniku Towarzystwa, lub w uzupełnieniu spisu członków na rok 1901.

Dalej postanowił Zarząd co do wybitniejszych członków odstąpić od rygoru §. 4 statutu i wysłał 18 listów z prośbą o zapłacenie zaległej wkładki, i jest nadzieja, że panowie ci z biegiem roku zaległość wyrównają i pozostaną nadal członkami.

II. Książki płatnicze za noclegi w dworkach Czarnohorskich wykazują za rok 1900

dochód a to: w Worochcie . . .	929 kor.	22 hal.
w Żabiu	214 »	94 »
Razem . . .	1144 kor.	16 hal.
W porównaniu z rokiem 1899 . .	1221 »	64 »
okazuje się dochód mniejszy o . .	77 »	48 »

III. 1) Preliminarz uchwalony na ogólnem Zgromadzeniu na rok 1900 nie mógł być całkowicie wykonanym z powodów niezależnych od Zarządu.

2. Roboty w dworku w Worochcie a to: ułożenie powały, przeniesienie wychodków i obmurowanie źródła nie przyszło do skutku z powodu braku takiego delegata, któryby się temi robotami wymagającemi dłuższego pobytu tamże zająć zechciał, zakupno zaś pościeli, rekwizytów pożarowych i sprzętów odłożono na rok 1901.

3. Pozostałych z zeszłego roku farb w Worochcie użyto w roku 1900 do oznaczenia następujących płajów:

Z Worochty:

a) przez Kiczerę i Kukul (farba czerwona).

Z Jaremcza:

b) na Jawornik i Gorgan (farba czerwona),
c) na Czarnohorzec (farba pomarańczowa),
d) na Makowicę (farba niebieska),
e) na skały Dobosza (farba zielona),
f) na Rokietę Wielką (farba biała),

Z Mikuliczyna:

g) na Jawornik Gorgan (farba czerwona).

Ustawiono drogowskazy:

a) przy dworcu kolejowym,
b) na rozdrożu przy moście kolejowym,
c) przy rampie kolejowej na drodze ku leśniczówce na Oseredku,
d) na Kiczerze,
e) na Kukulu,

f) przy ujściu Foreszczenki do Prutu),
g) i na Howerli.

IV. Zarząd odbył 8 posiedzeń, z tych ostatnie w dworku Czarnohorskim w Worochcie. — Z ważniejszych spraw należy przytoczyć:

a) Zarząd udawał się do Dyrekcyi kolei państwowej w Stanisławowie o pozwolenie stawiania drugowskazów wzdłuż toru kolejowego, oraz do Dyrekcyi lasów i domen we Lwowie o zezwolenie zaznaczenia płajów i stawiania drogowskazów na gruntach do c. k. Skarbu należących.

Na powyższe prośby otrzymał Zarząd od Dyrekcyi kolejowej odpowiedź odmowną, Dyrekcya zaś lasowa pismem z dnia 30-go kwietnia 1901 r. L. 2189 przychyliła się do prośby Zarządu pod warunkiem przedłożenia statutu Towarzystwa i rewersu, że Towarzystwo z tego pozwolenia nie będzie sobie rościć praw służebności i t. p.

b) Na prośbę Zarządu zajął się p. Markes odrestaurowaniem schroniska na Zaroślaku pod Pop Iwanem, które też pod kierownictwem bezinteresownem tego pana w drodze przedsiębiorstwa za kwotę 212 koron odpowiednio do wymagań naprawiono.

c) W dalszym ciągu zeszłorocznego zawiadomienia w sprawie donacyi $^1/_4$ morga gruntu na Poliwnem nabytego od właściciela dóbr Jasieniów górny, zawiadamia się, że uproszony przez Zarząd p. Markes o odszukanie aktu tej donacyi doniósł Zarządowi, że akt ten nie znajduje się w aktach Zarządu lasowego, i radzi odnieść się w tej sprawie do centralnej Dyrekcyi w Wiedniu.

d) Zarząd wysyłał swego Delegata na posiedzenie Wydziału Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie, które odbyło się dnia 19 marca 1901, oraz na Walne Zgromadzenie członków Towarz. Tatrzańskiego dnia 21 kwietnia 1901, który zastępując na takowych Oddział Czarnohorski, zdał Zarządowi następujące sprawozdanie:

a) Na prośbę ażeby w myśl statutu wysyłał Wydział swego Delegata na ogólne Zgromadzenie Oddziału Czarnohorskiego postanowiono zadosyć uczynić statutowi Towarzystwa Tatrzańskiego.

b) Na wniosek Delegata, ażeby Wydział wysłał jednego

z krakowskich lub lwowskich fotografów celem dokonania zdjęć z tutejszych gór, któreby służyć miały jako premie do roczników, uchwalił Wydział porozumieć się z jednym z fotografów lwowskich lub krakowskich, któryby w tym roku zdjęcia te wykonał.

c) Dalej uchwalił Wydział na wniosek komisyi budżetowej, poparty przez Delegata odpisać Oddziałowi Czarnohorskiemu dług wynoszący z końcem roku 1900 kwotę 667 koron.

d) Uchwalono dalej udzielić Oddziałowi Czarnohorskiemu zasiłek na rok 1901 w kwocie 300 koron. — (Przy tej pozycyi zaznacza Zarząd, że na posiedzeniu Zarządu dnia 5-go maja 1901 r. postanowiono, że zasiłki te mają być traktowane jako osobny fundusz i użyte być mają wyłącznie na budowę schronisk).

e) Wreszcie postanowił Wydział wstawić do budżetu na rok 1902 znaczniejszą kwotę, jako subwencyę dla Oddziału Czarnohorskiego.

Na posiedzeniu Zarządu dnia 10 go lipca 1900 wybrano w miejsce X. Martiniego, podskarbim p. Michała Kusionowicza, a gdy p. Major Hoffbauer zrezygnował z godności sekretarza z powodu podeszłego wieku, wybrał Zarząd sekretarzem p. Antoniego Sienickiego, — podczas wakacyi zaś, kiedy p. Sienicki zajęty był w górach znaczeniem płajów i stawianiem drogowskazów, sprawował czynności sekretarza p. Władysław Piaskiewicz. — Gdy znowu w listopadzie roku 1900 i p. Sienicki z powodu nawału pracy zawodowej prosił o zwolnienie od czynności sekretarza, wybrał Zarząd sekretarzem p. Maryana Karpińskiego.

V. Nowych członków przysporzyli Oddziałowi:

PP. Czechowicz Jan, Franuszkiewicz Jan, Głaczyński Władysław, Hoffbauer Henryk, Krimerowa Józefa, Miziewicz Aleksander, Siwicki Konstanty, Sienicki Antoni, Smoluchowski Maryan i Warmski Mieczysław.

Zarząd poczuwa się na tem miejscu do miłego obowiązku złożenia tym szanownym Członkom jak najserdeczniejszego podziękowania.

VI. Wedle statutu Towarzystwa §. 12 wykonywują Członkowie na ogólnem Zgromadzeniu prawo głosowania osobiście,

jednak ci, którzy zjednali Towarzystwu przeszło 25 członków, mają prawo głosowania pisemnego.

Dla korzystania z tego prawa i dla zachęty jednania nowych członków ogłasza Zarząd swe notatki za czas od r. 1890.

Zjednali:

PP.	Hoffbauer Henryk	członków	40.
	Siwicki Konstanty	»	35.
Dr.	Piaskiewicz Władysław	»	12.
	Skupniewicz Józef	»	9.
	Franuszkiewicz Jan	»	6.
	Teliszewski Konstanty	»	6.
	Sienicki Antoni	»	5.
	Karyczak Jan	»	5.
	Szyszkowski Maksym.	»	4.

PP. Dr. Kosak Leon, Koczerski Maryan, Krimerowa Józefa i Niedźwiedzki Julian po 3.

Dr. Szumlański Juliusz, X. Trzebunia Tomasz, Kallay Fryderyk, Czechowicz Jan, Miziewicz Aleksander, Warmski Mieczysław i Kusionowicz Michał po 2, zaś pp. Bardzki Artur, Gawiak Mikołaj, Dr. Tarnawski Apolinary, Przyłuski Stanisław, Przybyłowski Władysław, Mardyrosiewicz Bohdan i Dr. Smoluchowski Tadeusz po 1 członku. Notowano tylko tych zjednanych członków, którzy najmniej jedną wkładkę roczną uiścili.

Kołomyja dnia 10 maja 1901 r.

Konstanty Siwicki, przewodniczący.

Maryan Karpiński, sekretarz.

C.

SPRAWOZDANIE

z przychodów i rozchodów Oddziału Czarnohorskiego za rok 1900.

Przychód.

I.	Pozostałość kasowa z roku 1899	613 kor.	— hal.
II.	Wpisowe od 25 nowych członków	50 »	12 »

III. Wkładki członków	725 kor.	— hal.
IV. Dochody z dworków:		
a) z Worochty	929 »	22 »
b) z Żabiego	214 »	94 »
V. Zasiłek Towarzystwa Tatrzańskiego . . .	300 »	— »
Razem	2832 »	28 »

Depozyta.

1. Kaucya Perkatiuka	50 kor.
2. » Baranowskiego	40 »
Razem	90 »

Rozchód.

I. Koszta administracyjne:		
a) porto od korespond. .	19·59	
b) koszta ściągania wkł.	5·94	
c) ekspedycya Pamiętn. .	81·97	
d) usługa	20·52	
e) kursor	6·—	
f) potrzeby kancelaryjne	27·37	
g) druki i ogłoszenia . .	27·51	
II. Wynagr. sekr. za 2 m.	40·—	228·90
III. Budowa i utrzymanie schronisk:		
1. Schronisko na Zaroślaku:		
a) asekuracya	3·99	
b) czynsz za grunt za rok 1900 i 1901	20·—	
c) naprawa schroniska .	258·73	
d) budynek bocz. i meble	54·—	
e) dwa piece żelazne . .	56.80	
f) transport tychże i rekwizytów	24·32	
g) dozorcom schroniska .	39·—	456·84
2. Schronisko na Poliwnym pod Pop Iwanem:		
a) naprawa schroniska .	212·—	
b) asekuracya	2·45	214·45
IV. płaca przewodnika . .		24·—

V. Ulepszenie komunikacyi:		
a) drogowsk. na Howerlę	58·28	
b) badanie drogi Krywe Hegi	19·—	
c) tablice i znaczenie dróg z Jaremcza	35·80	113·08
VI. Cele naukowe:		
1. $^1/_3$ część wkładek na wydawn. Tow. Tatrz.	300·—	
2. Czasopisma	6·—	306·—
VII. Utrzymanie dworków:		
1. Dworek w Worochcie:		
a) asekuracya	42·36	
b) podatki	30·99	
c) naprawa piwnicy . .	37·76	
d) naprawa dachu . . .	36·58	
e) uporządkow. i oczyszczenie domów	65·05	
f) kontrola i szarwark .	25·44	
g) pranie pościeli	71·80	309·97
2. Dworek w Żabiu:		
a) asekuracya	38·06	
b) podatki	71·28	
c) uporządkowanie i reparacya	69·86	
d) czynsz za rok 1901 .	2·—	181·20
VIII. Wydatki nadzwyczajne:		
Zamiast wieńca dla członków Zarządu śp. X. Martiniego i K. Głuchowskiego Towarzystwu szkoły ludowej i Opieki nad ubogą dziatwą		20·—
Razem rozchód		1854·44
Pozostałość kasowa na r. 1901 .		977·84

Długi.

Z zaległych z końcem roku 1899 1/3 części wkładek dla Tow. Tatrzańskiego . . . . 727 kor. — hal.
Za rok 1900 należy się . . . . 240 » — »
Razem . . . . 967 » — »
10 lipca 1900 spłacono . . . . 300 » — »
Pozostaje dług z końcem roku 1900 . . 667 » — »

Kołomyja, dnia 31 grudnia 1900 r.

Konstanty Siwicki, przewodniczący. *Michał Kusionowicz*, podskarbi.

Zaległości czynne.
(Pretensye:)

Za wydanie »Przewodnika na Czarnohorę« należy się zwrot kosztów:

	Za wydanie I. zeszytu: Czarnohorskiemu Oddziałowi		Za wydanie I. zeszytu: Autorowi p. Hoffbauerowi		Za wydanie II. zeszytu Czarnohorskiemu Oddziałowi		Razem	
	kor.	h.	kor.	h.	kor.	h.	kor.	h.
Z końcem r. 1899 należało się	—	—	334	—	391	06	725	06
W roku 1900 niespłacono nic	—	—	—	—	—	—	—	—
Z końcem roku 1900 pozostaje jeszcze do spłacenia . . .	—	—	334	—	391	06	725	06

Kołomyja, dnia 31 grudnia 1900 r.

Konstanty Siwicki, przewodniczący. *Maryan Karpiński*, sekretarz.

D.

PRELIMINARZ

budżetu Oddziału Czarnohorskiego na rok 1901 uchwalony przez Zarząd celem przedłożenia na ogólnem Zgromadzeniu dnia 26 maja 1901 r.

I. Pozostałość kasowa z roku 1900 . . . . 977 kor. 84 hal.
II. Wpisowe od 20 nowych członków . . . . 40 » — »

III. Wkładki roczne od 150 członków . . .		900 kor.	— hal.
IV. Ze sprzedaży »Przewodn. na Czarnohorę«		100 »	— »
V. Dochody z dworków:			
a) z Worochty	900 k.		
b) z Żabiego	300 »	1200 »	— »
VI. Zasiłek Towarzystwa Tatrzańskiego . .		967 »	— »
Razem . . .		4184 »	84 »

Rozchód.

I. Koszta administracyjne.			
1. Koszta Zarządu:			
a) portorya od korespondencyi .	30 kor.		
b) koszta ściągania wkładek . .	10 »		
c) ekspedycya roczników . . .	80 »		
d) usługa	20 »		
e) kursor	15 »		
f) potrzeby kancelaryjne . . .	30 »		
g) wydatki deleg. zamiejscow. .	20 »		
h) podróże reprezent. (delegat) .	150 »		
i) wynagrodzenie sekretarza . .	200 »		555 k.
2. Druki administracyjne, oprawa książek, i różne ogłoszenia			50 »
II. Utrzymanie schroniska i roboty w górach.			
1. Zakupno gruntu, budowa własnego schroniska z urządzeniem .	300 »		
2. Schronisko wynajęte na Zaroślaku:			
a) czynsz za schronisko	10 »		
b) asekuracya	6 »	38 h.	
c) płaca nadzorcy (6 tygodni) .	74 »		
d) transport rekwizytów	30 »		420·38
3. Schron. na Poliwnym pod Pop-Iwanem:			
a) asekuracya	2 »	18 h.	
b) płaca nadzorcy dochodzącego	10 »		
4. Znaczenie dróg i stawianie drogowskazów	150 »		162·18
III. Cele naukowe.			
1. 1/3 część wkładek Tow. Tatrzańskiego na wydaw. na r. 1901 .	300 »		

2. Zaplata dlugu powstałego z zagłych $^1/_3$ części wkładek z poprzednich lat	667	kor.			
3. Wydatki na wycieczki	20	»			
4. Zwrot przedwstępnych kosztów autorowi »Przewodnika na Czarnohorę«	100	»			
5. Czasopismo »Przegląd Zakop.« .	12	»			1099·—
IV. Utrzymanie dworków.					
1. Dworek w Worochcie:					
a) asekuracya	39	»	09	h.	
b) podatki	100	»			
c) pranie pościeli	80	»			
d) prenumerata gazet	14	»			
e) rekwizyta pożarne	30	»			
f) kontrola dworków	50	»			
g) obmurowanie źródła	60	»			
h) wychodki nowe	60	»			
i) uporządkowanie podwórza .	200	»			
j) oparkanienie	100	»			
k) różne inne	13	»			
l) uporządkowanie, oczyszczenie i reperacye	150	»			896·09
2. Dworek w Żabiu:					
a) czynsz za grunt	2	»			
b) asekuracya	36	»	80	h.	
c) podatki	60	»			
d) kontrola dworku	50	»			
e) rekwizyta pożarowe	30	»			
f) uporządkowanie, oczyszczenie i reparacye	60	»			
g) różne	13	»	39	»	252·19
3. Zakupno pościeli dla dworków wedle wymogów hotelowych . .					750·—
Wydatki razem					4184·84

E.

SKŁAD ODDZIAŁU CZARNOHORSKIEGO w KOŁOMYI

w dniu 10 maja 1901 r.

Zarząd:

(wybrany 1900 r. — Ogólne Zgromadzenie nie odbyło się jeszcze b. r.)

Przewodniczący: Konstanty Siwicki — Zast. przew.: Józef Skupniewicz.— Podskarbi: Michał Kusionowicz.

Członkowie Zarządu: Dr. Władysław Piaskiewicz, Fryderyk Kallay, Jan Karyczak, Antoni Sienicki i Henryk Hoffbauer.

Zastępcy tychże: Czaban Teofil, Miziewicz Aleksander, Siwak Michał i Stenzel Edward.

Sekretarz: Maryan Karpiński.

Reprezentant Oddziału przy Wydziale w Krakowie: Dr. Piaskiewicz Wład.

Delegaci Zarządu:

A) **W Galicyi:**

1. W Brodach: Wang Wilhelm.
2. » Buczaczu: Warmski Mieczysław.
3. » Delatynie: X. Trzebunia Tomasz.
4. » Drohobyczu: Franuszkiewicz Jan.
5. » Kosowie: Dr. Tarnawski Apolinary.
6. » Krakowie: Berezowski Ksawery.
7. » Kutach: X. Smagowicz Jan.
8. We Lwowie: Dr. Kossak Leon.
9. » » Krzyczkowski Dyonizy.
10. W Mikuliczynie: Sym Antoni.
11. » Nadwórnie: Szyszkowski Maksymilian.
12. » Niżankowicach: Czechowicz Jan.
13. » Peczeniżynie: Dr. Smoluchowski Tadeusz.
14. » Przemyślu: Szechowicz Lew.
15. » Sniatynie: Stupnicki Konstanty.
16. » Stanisławowie: Dr. Jurkiewicz Włodzimierz.
17. » » Schneider Ludwik.
18. » Tarnopolu: Gawalewicz Adolf.
19. » Tłumaczu: Kwiatkowska Marya.
20. » Worochcie: Karatnicki Włodzimierz.
21. » » Kulik Józef.
22. » Żabiu: Br. Wallisch Emil.
23. » » Dr. Szydłowski Michał.

B) **Na Bukowinie:**

24. W Czerniowcach: Krieger Piotr.

C) **W Królestwie Polskiem:**

25. W Warszawie: Bardzki Artur.

D) **W Rossyi:**

26. W Charkowie: Rothert Władysław.

POCZET CZŁONKÓW:

Członkowie honorowi.

Henryk hr. Skarbek, kurator fundacyi Stanisława hr. Skarbka we Lwowie.

Członkowie dożywotni.

Hr. Dzieduszycka Helena we Lwowie. — Hr. Dzieduszycki Stanisław w Stryju. — Fundacya hr. Stan. Skarbka we Lwowie.

Członkowie zwyczajni.

1. Amirowicz Albin, wł. apteki w Stanisławowie.
2. Balicki Karol, dyr. biura kasy oszczędności w Kołomyi.
3. Dr. Bałłaban Teodor, lekarz-okulista we Lwowie.
4. Bartoniówna Eugenia, nauczycielka szkoły wydz. w Kołomyi.
5. Dr. Bartz Antoni, adwokat kraj. w Kołomyi.
6. Berezowski Ksawery. inspektor c. k. kolei państw. w Krakowie.
7. Bielawski Stanisław, prof. gimn. w Kołomyi.
8. Bigo Kazimierz, adjunkt banku austr.-węg. w Kołomyi.
9. Blaut Jan, nadinż. Wydz. krajow. we Lwowie.
10. Bochnik Jan, mechanik c. k. uniwers. we Lwowie.
11. Bohdan Tadeusz, obyw. w Milatynie star.
12. Bohosiewicz Henryk, właśc. dóbr w Milie.
13. X. Boryszko Józef, dyrekt. szk. P. P. Benedyktynek we Lwowie.
14. X. Bryczkowski Mieczysław, wikary w Milatynie now.
15. Burzyński Mieczysław, sekr. Rady pow. w Buczaczu.
16. Chrzanowski Karol, redakt. w Kołomyi.
17. Czaban Teofil, nadkomisarz skarbu w Kołomyi.
18. Czechowicz Jan, substyt. notaryalny w Kołomyi.
19. Czuczawa Adolf, właśc. dóbr w Wierzbowcach.
20. X. Dąbrowski Tomasz, emer., radca szk. w Stanisławowie.
21. Dębicki Klaudy, star. rew. c. k. kolei państw. w Stanisławowie.
22. Dr. Dębicki Teofil, adw. kraj. w Kołomyi.
23. Dobija Józef, c. k. adjunkt sądowy w Niżankowicach.
24. Droździewicz Władysław, właśc. zakł. art. fotogr. w Kołomyi.
25. Dziedzic Leon, komis. skarbu w Kołomyi.
26. Dziubiński Zdzisław, radca prok. Skar. we Lwowie.
27. Fedorowski Dominik, asyst. rach. c. k. Skarbu we Lwowie.
28. Fiedler Tadeusz, prof. politechn. we Lwowie.
29. Finger Gustaw, naucz. szk. przem. drzew. w Kołomyi.
30. Franuszkiewicz Jan, c. k. em. kasyer pocz. w Drohobyczu.
31. Freitag Roman właść. dóbr. w Waszkowcach.
32. Dr. Frenkel Stefan adw. kraj. we Lwowie.
33. Friedberg z Malinow Marya, żona nadporucz. we Lwowie.
34. Gawalewicz Adolf, prof. gimn. w Tarnopolu.
35. Gawiak Mikołaj, c. k. konc. skarbu we Lwowie.
36. Giermański Piotr, inspektor techn. skarbu w Kołomyi.

37. Dr. Głaczyński Władysław, lekarz w Kolomyi.
38. Gniewosz Antoni, wł. dóbr. w Załużu.
39. Dr. Haczewski Stanisław, adw. kraj. w Kołomyi.
40. Dr. Halban Alfred, prof. uniwers. w Czerniowcach.
41. Harasymowicz Józef, c. k. starosta we Lwowie.
42. Hawel Julian, prof. gimn. w Kolomyi.
43. Hetper Karol, c. k. radca leśnictwa państw. we Lwowie.
44. Hirsch Piotr, nadradca i nacz. dyrekcyi dóbr państw we Lwowie.
45. Hoffbauer Henryk, emer. c. k. major. w Kołomyi.
46. Hołowiecki Władysław, adj. sąd. w Stanisławowie.
47. Ihnatowicz Jan, kupiec i mag. farm. we Lwowie.
48. Dr. Janda Franciszek, lekarz i radca ces. we Lwowie.
49. Janecki Karol, archit. i prof. szk. przem. w Kołomyi.
50. Jaworski Bazyli, c. k. radca rach. skarbu we Lwowie.
51. X. Dr. Jougan Alojzy, prof. gim. Fr. Józefa we Lwowie.
52. Dr. Jurkiewicz Włodzimierz, adw. kraj. w Stanisławowie.
53. Kallay Fryderyk, architekt i dyr. szk. przem. drzew. w Kołomyi.
54. Karatnicki Włodzimierz, zarządca dóbr państw w Worochcie.
55. Karpiński Maryan, rachmistrz Rady pow. w Kolomyi.
56. Karyczak Jan, c. k. nadradca skarb. w Kołomyi.
57. Kędzierski Stanisław, właśc. dóbr w Meryszczowie.
58. Klecan Franciszek, komisarz skarbu w Kołomyi.
59. Klimowicz Karol, technik we Lwowie.
60. Kolankowski Franciszek, nadinspekt. podatk. w Buczaczu.
61. Dr. Kossak Leon, lekarz we Lwowie.
62. Kostheim Alojzy, dzierż. dóbr. Zabłotec.
63. Krasucki Władysław, nadkom. c. k. Skar. w Kołomyi.
64. Dr. Kraśnicki Tadeusz, adw. kraj. w Kołomyi.
65. Krimmerowa Józefa, właśc. sklepu we Lwowie.
66. Krieger Piotr, c. k. kontr. poczt. w Czerniowcach.
67. Dr. Krygowski Kazimierz, adw. kraj. we Lwowie.
68. Krzyczkowski Dyonizy, budown. we Lwowie.
69. Krzysztofowicz Eugeniusz, właśc. dóbr w Załuczu.
70. Dr. Krzysztofowicz Mikołaj, właśc. dóbr w Załuczu.
71. Kubisztal Stanisław, prof. gimn. w Kołomyi.
72. Dr. Kulczycki Aleksander, subst. adw. w Kolomyi.
73. Dr. Kułaczkowski Jarosław, dyr. Tow. ubezp. Dnister we Lwowie.
74. Kunaniec Dymeter, c. k. kapitan w Stanisławowie.
75. Kunaniec Mikołaj, dyr. szk. etat. w Drohobyczu.
76. Kunz Albin, właśc. dóbr w Podwerbcu.
77. Kunz Franciszek, właśc. dóbr w Hawrylaku.
78. Kunzek Fryderyk, radca dworu, prezyd. sądu obw. w Kołomyi.
79. Kusionowicz Michał, prof. gimn. w Kołomyi.
80. Kwiatkowska Marya, dyrekt. szk. etat. w Tłumaczu.
81. Dr. Lechowski Włodzimierz, lekarz w Drohobyczu.
82. Dr. Lic Feliks, lekarz w Zabłotowie.
83. Dr. Litwinowicz Orest, c. k. lekarz pow. w Tłumaczu.
84. Łomnicki Jarosław, prof. gimn. w Kołomyi.
85. Łukasiewicz Zygmunt, właśc. dóbr w Kołomyi.
86. Łucki Władysław, emer. radca c. k. sądu. w Stanisławowie.
87. Łuszczkiewicz Napoleon, architekt we Lwowie.
88. Łuszpiński Włodzimierz, c. k. notaryusz w Kosowie.
89. X. Majewski Maksymilian, wikary w Kołomyi.
90. Małaczyński Maryan, dyr. szk. lasowej we Lwowie.
91. Mardyrosiewicz Bohdan, redaktor w Kołomyi.
92. Marian Jan, c. k. oficyał poczt. w Czerniowcach.
93. Markiewicz Ludwik, rachmistrz magistr. w Kolomyi.
94. Marmarosch Salomon, właśc. dóbr, w Kołomyi.

95. Mazur Józef, prof. gimn. w Buczaczu.
96. Merkel Hugo, c. k. kontr. techn. skarbu we Lwowie.
97. Dr. Milgrom Edward, adw. kraj. w Kołomyi.
98. Miziewicz Aleksander Józef, właśc. drukarni i litografii w Kołomyi.
99. Dr. Miziewicz Stanisław, adj. Wydziału kraj. we Lwowie.
100. Morawiecki Ignacy, przedsięb. budown. we Lwowie.
101. Dr. Niedźwiedzki Julian, prof. politech. we Lwowie.
102. Niewiadomski Jan, obywatel w Drohobyczu.
103. X. Piaskiewicz Józef, proboszcz w Stanisławowie.
104. Dr. Piaskiewicz Władysław, lekarz miejski w Kołomyi.
105. Polański Kornel, prof. gimn. w Kołomyi.
106. Przybyłowski Stanisław, właśc. dóbr w Krzyworówni.
107. Przyłuski Stanisław, prezydent c. k. sądu karn. we Lwowie.
108. Radwan Jadwiga, kierow. szk etat. w Muninie.
109. Rawski Edward, budown. miejs. w Kołomyi.
110. Dr. Rieger Józef, kontr. techn. Skarbu w Kołomyi.
111. Dr. Rogalski Aleksander, adw. kraj. we Lwowie.
112. Rothert Władysław, ces. ros. prof. uniwers. w Charkowie.
113. Dr. Romer Eugeniusz, prof. szk. przem. we Lwowie.
114. Rudkowski Józef, właśc. dóbr w Czartoryi.
115. Rychter Józef, prof. politech. we Lwowie.
116. Sabat Hipolit, c. k. starosfa i radca namiestn. w Kosowie.
117. Szankowski Włodzim nadinsp. podt. w Drohobyczu.
118. Schenk Zofia, obywatelka we Lwowie.
119. Schneider Ludwik, dyrekt. zakł. karn. w Stanisławowie.
120. Sichower Adolf, radca c. k. sądu w Kołomyi.
121. Sidorowicz Antoni, właśc. apteki w Kołomyi.
122. Sienicki Antoni, prof. gimn. w Kołomyi.
123. X Sienicki Franc. Józef, wikary w Jasieniu.
124. Siwak Michał, prof. gimn. w Kołomyi.
125. Siwicki Konstanty, właśc. dóbr w Cieniawie.
126. X. Skarbowski Franciszek, prof. seminar. naucz. w Stanisławowie.
127. Dr. Skowroński Zygmunt, adw. kraj. we Lwowie.
128. Skupniewicz Józef, radca szk., dyrekt. gimn. w Kołomyi.
129. X. Smagowicz Jan, proboszcz w Kutach.
130. Dr. Smoluchowski Tadeusz, zast. dyr. fabr. nafty w Peczeniżynie.
131. Dr. Smoluchowski Maryan, prof. uniw. we Lwowie.
132. Smutny Jan Wacław, urzęd. Tow. kredyt. ziemsk. we Lwowie.
133. Dr. Br. Spesshardt Hugo, radca legac. i ces. niem. konsul we Lwowie.
134. Stachiewicz Władysław, kupiec we Lwowie.
135. Stojowski Władysław, inż. Wydz. kraj. w Buczaczu.
136. Stronczak Henryk, star. kom. budow. kolei w Delatynie.
137. Stupnicki Konstanty, c. k. notaryusz w Śniatynce.
138. Stenzel Edward, radca ces. i wł. apteki w Kołomyi.
139. Swiątkowski Antoni, inspekt. techn. skarbu we Lwowie.
140. Sym Antoni, zarządca dóbr państw. w Mikuliczynie.
141. Szajna Władysław, adwokat kraj. w Drohobyczu.
142. Szechowicz Lew, radca c. k. sądu obw. w Przemyślu.
143. Dr. Szumlański Juliusz, c. k. starosta w Żółkwi.
144. Dr. Szydłowski Michał, lekarz okręg. w Żabiu.
145. Szyszkowski Maksymilian, zarząd. dóbr państw. w Nadwórnie.
146. Szyszkowski Władysław, nadinżyn. kraj. we Lwowie.
147. Dr. Tarnawski Apolinary, lekarz i wł. leczniczy w Kosowie.
148. Teliszewski Konstanty, c. k. notaryusz w Buczaczu.
149. J. Eksc. Dr. Tchórznicki Aleks., prezyd. wyż. Sądu kraj. we Lwowie.
150. Towarzystwo Kasynowe w Kołomyi.
151. X. Trzebunia Tomasz, proboszcz w Delatynie.
152. Turczyński Juliusz, emer. radca szk. we Lwowie.

153. Tustanowski Władysław, wł. dóbr w Knihyniczu.
154. Br. Wallisch Emil, zarząd. dóbr fundac. w Żabiu.
155. Wang Wilhelm, c. k. kontrolor tech. skarbu w Brodach.
156. Warmski Mieczysław, kandydat notar. w Buczaczu.
157. Witemberski Edmund, radca górn. i zarząd. salin w Delatynie.
158. Dr. Wołoszczak Eustachy, prof. politech. we Lwowie.
159. Wydział Rady powiatowej w Kołomyi.
160. Wydział Rady powiatowej w Stanisławowie.
161. Wydział Rady powiatowej w Borszczowie.
162. Zagórski Włodzimierz, wł. dóbr w Dzurowie.
163. Zadurowicz Bohdan, właść. dóbr. w Wołczkowcach.
164. Zaremba-Cielecki Artur, wł. dóbr w Hadynkowcach.
165. Żyborski Michał, właśc. księgarni w Kołomyi.

ODDZIAŁ PIENIŃSKI W SZCZAWNICY

(zawiązany 26 lipca 1893).

Zakres działania: Pieniny.

Sprawozdanie z czynności zarządu.

Protokół z ogólnego zebrania Członków Towarzystwa Tatrzańskiego Oddziału Pienińskiego spisany w Szczawnicy dnia 25 sierpnia 1900 r.

Obecni: Zastępca przewodniczącego p. Feliks Wiśniewski, członkowie p. Stanisław Drohojowski, dr. Ksawery Górski i Maryan Doskowski.

Zastępca przewodniczącego przedstawia, że od roku 1895 nie przyszło żadne posiedzenie do skutku, z powodu braku zainteresowania się Członków, którzy na powtarzane zaproszenia nie przybyli.

Obecnie ogłoszono ogólne zebranie na dzień 10 sierpnia i wszystkich Członków zaproszono kartami korespondencyjnemi. Zebranie to znowu nie doszło do skutku.

Na dzień dzisiejszy ponowiono osobiste zaproszenia przez pocztę Członków zamiejscowych, zaś miejscowych za filurą okólnikiem, ze skutkiem jak na wstępie wymieniono.

Zastępca przewodn. przedkłada akta i sprawozdanie kasowe za czas od ostatniego w r. 1895 posiedzenia.

Obecni przechodzą szczegółowo wszystkie pozycye za lata 1896, 1897, 1898 i 1899 i konstatują, że w kasie Oddziału Pienińskiego pozostało gotówki na r. 1900:

1. Na książeczce krak. kasy Oszczędności w rękach prezesa Dra Władysława Ściborowskiego oprócz procentów . . . . 300 złr. — ct.
2. W kasie Oddziału Pienińskiego w rękach p. Wiśniewskiego gotówką . . . . . 243 złr. 14 ct. razem 543.14

Z rachunku tego dają obecni Członkowie absolutoryum podskarbiemu w osobie p. Feliksa Wiśniewskiego.

Wny Drohojowski stawia wniosek, aby dla pobudzenia wyższego zainteresowania się przystąpić zaraz do budowy schroniska w okolicy Leśnego Potoku na stronie węgierskiej z tem zastrzeżeniem, aby zastępca przewodn. postarał się o plan i kosztorys na to schronisko — i to okólnikiem obesłał Członkom w najbliższej okolicy, dla zatwierdzenia tego planu budowy — co zostaje uchwalonem.

Zebrani Członkowie wobec bardzo szczupłego udziału postanawiają zarząd Oddziału pozostawić w »status quo«, a w przyszłym sezonie zaraz na początku przystąpić na I posiedzeniu do wyboru zarządu.

Dr. Górski wnosi, aby na koszt Oddziału zrobić lepszą baryerę, względnie klamry i łańcuch na szczycie Trzech Koron.

Na to oświadcza p. Stan. Drohojowski, że to bierze na siebie i co należy na przyszły sezon wykonać, poleci zrobić na swój własny rachunek.

P. Maryan Doskowski żąda porobienia drogoskazów na Sokolicę i postawienia baryery na jej szczycie dla bezpieczeństwa turystów. Na zrobienie tych robót, przyznano kwotę nieprzekraczającą sto koron pod tym warunkiem, aby się porozumieć z włościanami i właścicielem lasów p. Zygmuntem Dziewólskim, czy zezwoli na powyższe roboty.

Na wniosek p. Wiśniewskiego, obecni zapraszają p. Stanisława Drohojowskiego na Delegata do posiedzeń Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie, i proszą go, aby się wystarał u tego Towarzystwa o większe uwzględnienie w premiach widoków Pienin i Szczawnicy.

Na tem posiedzenie zamknięto i podpisano.

Feliks Wiśniewski w. r., *Dr. Ksawery Górski* w. r., *Stanisław Drohojowski* w. r., *Maryan Doskowski* w. r.

Za zgodność zastępcy przewodniczącego
Feliks Wiśniewski.

ZARZĄD.

Przewodniczący: Dr. Władysław Ściborowski.
Zastępca przew.: Feliks Wiśniewski.

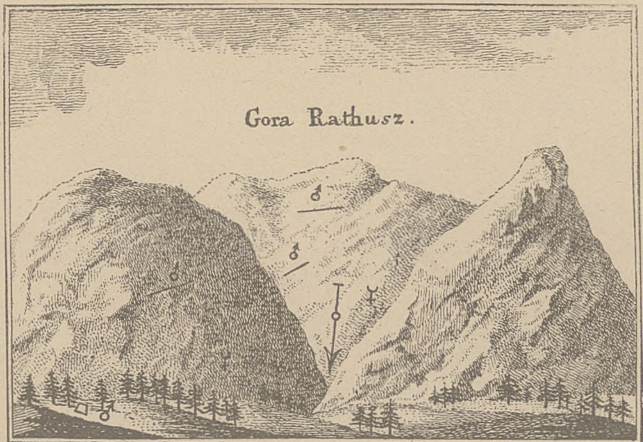
POCZET CZŁONKÓW.

1. X. Albin Adolf, prob. w Szczawnicy.
2. Doskowski Maryan, w Szczawnicy.
3. Drohojowska Anna, wł. dóbr w Czorsztynie.
4. Drohojowski Stanisław, wł. dóbr w Czorsztynie.
5. Dziewólski Konstanty, obyw. w Krościenku n. D.
6. Dziewólski Zygmunt, wł. dóbr w Krościenku n. D.
7. Goeblowa Paulina, obyw. w Krakowie.
8. Dr. Górski Ksawery, lekarz zdrojowy w Szczawnicy.
9. Jezierski Karol, właśc. apteki w Krakowie.
10. Jezierski Dominik, obyw. z Głębockiego.
11. Kaniewska Marya w Szczawnicy.
12. Dr. Kołączkowski Józef, właśc. zakładu wodolecz. w Szczawnicy.
13. Dr. Korczyński Ludomir, lekarz w Krakowie.
14. Dr. Kruszyński Kazimierz, lekarz w Krakowie.
15. Krzen Edward, inż. Wydz. kraj. we Lwowie.
16. Krzyżanowski Jan, inż. górn. w Ustrzykach.
17. Lipiński Lucyan, notar. w Nowym Sączu.
18. Łakomski Józef, obyw. w Rakowicach.
19. X. Łętkowski Antoni, prob. i dziekan w Krościenku.
20. Marcoin Zygmunt, aptekarz w Krościenku n. D.
21. Merczyński Karol, zarządca zakładu zdr. w Szczawnicy.
22. Dr. Morelowski Julian, prezydent sądu kr. w Krakowie.
23. Ochman Hieronim, przemysłowiec w Krośnie.
24. X. Olexik Jan, prob. w Podegrodziu.
25. Dr. Ozarkiewicz Eugeniusz, we Lwowie.
26. Reinerowa z Szulców Józefa, obyw. w Krakowie.
27. Szubert Awit, właśc. zakładu fotogr. w Krakowie.
28. Dr. Sciborowski Władysław, lekarz w Krakowie.
29. Wiśniewski Feliks, dzierż. zakł. zdroj. w Szczawnicy.
30. Dr. Włyński Wiktor w Krakowie.
31. Hr. Zaluski Józef, wł. dóbr w Iwoniczu.

ZAKOPANE

PRZED

STV LATY

NAPISAŁ

DR. STANISŁAW ELJASZ-RADZIKOWSKI

ROKU PAŃSKIEGO: 1901

ZAKOPANE PRZED STU LATY.

I.

Przywileje.

Wiek XVIII zastał już Zakopane osadzone i urządzone. Nie należało do osad najmłodszych na Podhalu, bo mogło się wykazać istnieniem przynajmniej od lat 130. Były przecież osady znacznie świeższe, nie z wieku XVI, ale z XVII, jak n. p. Dzianisz, Białka, Bukowina, Brzegi, Gliczarów, Witów.

Z innych wsi w Nowotarszczyźnie rówieśnikiem prawie Zakopanego był Biały Dunajec, założony r. 1579. — Zakopane wyprzedziło go zaledwie o kilkanaście miesięcy, otrzymało bowiem przywilej osadniczy roku pańskiego 1578 od Stefana Batorego, a przywilejem tym oznaczył król nowej osadzie granice posiadłości, pożytki i wolności, jakie poddanym zakopiańskim miały przysłużać. Przywilej króla Stefana z r. 1578 nie dochował się; gdzieś go poddani zakopiańscy zatracili, gdyż w r. 1670 po lustracyi starostwa nowotarskiego, która się odbyła r. 1665, a w czasie której zapewne lustratorowie żądali okazania przywileju oryginalnego — udali się z prośbą do króla Michała Wiśniowieckiego, aby im w miejsce zgubionych praw dawnych, nowym przywilejem prawa do posiadłości utwierdził. Król dnia 11 grudnia roku pomienionego 1670 wydał im w Warszawie przywilej z pieczęcią koronną przy podpisie ręki własnej, który nosi nazwę »Conserwatia poddanych Zakopiańskich przy gruntach, lasach, pastwiskach,« a podpisał go też sekretarz Jego Królewskiej Mości Jan Wołowski, warmiński i chełmski kanonik, późniejszy prałat, dziekan warmiński.

Przywilej ten przeczytajmy w całej osnowie, jak go wtedy odbierali poddani zakopiańscy, z kancelaryi królewskiej, wypisany na pergaminie, opatrzony pieczęcią w puszce żelaznej, zawieszoną na wstążeczce (patrz obok).

Przywilej powyższy potwierdził następnie w całości August II w Warszawie dnia 11 grudnia 1722 r.

Mimo, że oryginalny przywilej Zakopanego z r. 1578 nie dochował się, że więc nie znamy szczegółów osadnictwa, o których już ogólnikowo wspomina przywilej króla Michała, nie powtarzając ich wcale — możemy przecież mniej więcej dokładnie odtworzyć początek Zakopanego na podstawie wnioskowania i z pomocą innych wiadomości. Zakopane nie posiadało sołtysów, jak większość wsi w Nowotarszczyźnie, nie powstało więc przez osadzenie na mocy przywileju danego sołtysowi. W tym razie początek Zakopanego zgadza się z kilkoma innemi wsiami sąsiedniemi, które też nie miały sołtysów, jak n. p. Brzegi, Bukowina, Maruszyna, Międzyczerwienne, Zubsuche.

Jeżeli sobie uprzytomnimy, czem był sołtys w osadzie nowej, że to był przedsiębiorca, który sprowadzał osadników, a w nagrodę za trudy i dla zachęty dostawał naprzód część ziemi na własność wieczystą — razem z prawami do tego przywiązanemi, zrozumiemy brak jego w Zakopanem. Oto nie było potrzeby ustanawiać sołtysa, bo osada sama powstała i już istniała, kiedy otrzymali mieszkańcy jej przywilej. Zdarzało się bowiem, że osadnicy zaczęli osiadać na polanach, gdzie przedtem tylko na lato przybywali, zmieniwszy budynki letnie, tak zwane letniki, na chaty mieszkalne. Starosta, który dzierżył od króla Nowotarszczyznę, wychodził dobrze na takiej przemianie, bo mu przybywało poddanych, którzy składali daniny i odbywali inne powinności, a i mieszkańcy osady dostawali potwierdzenie praw i spokojne posiadanie mienia.

Bywało bowiem nieraz, że przypadkowo w czasie objazdu lasów, napotykała komisya na polanie osadnika i wtedy zapisywała go, uznając prawa i zobowiązując go do pewnych danin. I tak w roku 1687 w czerwcu przy objeździe lasów starościńskich znaleziono w Zakopanem na polanie Rysulówce, Szymona Rysulę, który tam osiadł, przeto zostawiono mu polanę za czynszem, a w lasach sąsiednich dozwolono paszy.

Prawdopodobnie Zakopane było założone prawem wo-

MICHAŁ Z BOSKIEY ŁASKI KRÓL POLSKI, WIELKIE XIĄŻE LITEWSKIE, RUSKIE, PRUSKIE, MAZOWIECKIE, ŻMUDZKIE, KIJOWSKIE, WOŁYŃSKIE, PODLASKIE, INFLANTCKIE, SMOLEŃSKIE, SIEWIERSKIE, CZERNICHOWSKIE ETC. ETC.

Oznaymuiemy tym Listem naszym wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć będzie należało, lubo dawnemi przywileiami od Naiaśnieyszych Przodków naszych poddanym naszym Starostwa Nowotarskiego osobliwie wsi Zakopane nadanemi, pomienione i opisane były grunta, lasy, góry, pastwiska, rzeczki do teyże wsi nadane i przyległe, które poddani nasi pomienioney wsi trzymaią zdawna, onychże dotąd zażywaią, — gdy nam iednak suplikowali abyśmy onym na mieysce zgubionych praw dawnych nowym przywileiem prawa do tychże gruntów, gór, lasów, pastwisk, których własność używania inquisitia przez poddanych tegoż Starostwa w roku 1665 wywiedziona nietylko nieprzerwaną ustawiczną possessyą weryfikuiąc utwierdzili, — My do supliki, słuszności i przełożenia od PP. Konsyliarzów naszych tudziesz i świadectw extractem z xiąg Grodzkich Sandeckich pomienionego Roku wyiętych skłaniaiący się poddanych Zakopiańskich przy wszystkich gruntach, lasach, wyrobiskach, pastwiskach i halach z dawna do nich należących i w possessyi onychże dotąd zostaiących, które się aż do granice wsi przyległych: Poronina, Zubsuchego, Dzianisza, Witowa i Bukowiny, z drugiey zaś strony granicą przez Tatry aż do Państwa Spiskiego ciągną, tak wierzchami iakotysz dolinami mianowicie wedle oznaczenia uroczysk i granic, a to ciągnące się końcem iednem od ściany północney wsi Zakopane, a południowey wsi Zubsuche, aż do końca na ścianie południowey wsi Zakopanego pod wierzchy Tatr, powszechnie nazwanemi Regle, i innych przynależytościach, tak, iako się ich ściany i węgły wszerz i wzdłusz a terminis a quo ad terminos ad quem rosciągaią lub wierzchami gór wynoszą, tudzież i przy wolnych pastwiskach w halach Tatrach zwanych aż do granic ciągnących się wedle przywileiu za króla Stephana w roku 1578 danego przynależących, zachowuiemy prawo i possessyią pomienionych poddanych Zakopiańskich umacniamy, ze wszelką wolnością palenia gorzałki, piwa i miodu i szynkowania onemi trunkami, z obowiązkiem płacenia do Starostwa Nowotarskiego wyznaczoney przez lustracyą Suchey kwarty, także szynkowania winem bez żadney opłaty, stawiania młynów, łowienia ryb, i to tychże poddanych Zakopiańskich utwierdzamy, i aby w używaniu swych gruntów, gór, lasów, wyrobisk, pastwisk, rzeczek, żadnych przeszkód od Starostwa i sąsiad nie znosieli, tak mieć chcemy po urodzonym Staroście naszym Nowotarskim teraz ninieyszym, iako i na potym będących, aby pomienionych poddanych przy wszystkich gruntach, górach, lasach, pastwiskach i rzykach opisanych z dawna do wsi Zakopanego należących, oraz przy wolnościach podług lustracyi w roku 1665 agitowaney, zachowali, aby w używaniu pożytków od nikogo przeszkody nie mieli, do tego się przykładamy. Na co dla lepszey wiary przy podpisie ręki pieczęć korunna przyciśniona.

DAN W WARSZAWIE, DNIA 11 M. GRUDNIA. ROKU PAŃS. MDCLXX. PANOWANIA NASZE: WTÓRE:

Michał król

(PIECZĘĆ)

Jan Wołoski
warm. i chełm. kanonik,
Sekretarz Jego Królewskiey Mości.

Conserwatia poddanych Zakopiańskich przy gruntach, lasach, pastwiskach.

łoskiem, które tu zwano *wałaskiem*, albowiem przemawiają za tem rozmaite szczegóły w ustroju wsi. Wiemy zresztą dokładnie, że w Nowotarszczyźnie istniały takie osady. Oto w przywileju osadniczym, który wydał w roku 1619 z upoważnienia króla Zygmunta III starosta nowotarski Stanisław Witowski dla wsi nowej Dzianisza, czytamy, że wieś ta »ma być prawa wałaskiego, jakiego tam insi ze wsi starostwa nowotarskiego zażywają.« — Podług prawa wałaskiego posiadały osady własny urząd wałaski, sądy wałaskie, wojewodę wałaskiego, którym były oddane sprawy tyczące się pasterstwa, hal, szałasów i t. d.

Kiedy powstało Zakopane, dawno już przedtem inne osady starsze pozabierały dla siebie hale w Tatrach, tem się też tłomaczy, dlaczego Zakopane, oprócz w najbliższych lasach, już wyżej w Tatrach, nie posiada wcale hal, i nie wymienia ich też po nazwisku przywilej króla Michała, jak to było w zwyczaju, a jak można czytać w przywilejach innych wsi sąsiednich.

Tuż najbliższy Giewont, Strążyska, Kalatówki, dzierżyli sołtysi z Szaflar, nawet polany pod reglami posiadali mieszkańcy innych wsi, na przykład Żywczańskie ma w r. 1630 Jędrzej Jarząbek z Bańska, która to wieś leży obok Szaflar. Pierwszym dokumentem, w którym jest wzmianka o Zakopanem, — bo jak wiemy przywilej Stefana Batorego zaginął, a przywilej Michała Wiśniowieckiego pochodzi dopiero z roku 1670 — jest właśnie nadanie tej polany Żywczańskie Jarząbkowi, które podpisał król Zygmunt III w Warszawie roku 1630, dnia 20 kwietnia. List ten królewski przytaczam w całości.

Pracowity Jędrzej Jarząbek ze wsi Bańska przyszedłwszy do Warszawy do nas Zygmunta III króla polskiego w sobotę przed św. Wojciechem w roku tysiąc sześćsetnym trzydziestym, który upraszał, aby mu polany Żywczańskie zwanej *ograniczenie* czyli *Cyrkiel* wydaliśmy. A ta polana Żywczańskie zwana leży we wsi Zakopane w starostwie nowotarskiem. Na którą prośbę w ten sposób wydajemy ograniczenie czyli cyrkiel, jako to:

Najprzód na żleb od Wierzchu Opalonego, *powtóre* na żleb Spadowy bez puste pole, *po trzecie* na żleb z pod Świniej Skały, *po czwarte* na żleb od Dziadów bez puste pole aż na Suchy żleb, *po piąte* na jawora na dół Suchym potoczkiem bez las Starościński na troisty potok, *po szóste* na jedle, na buka i na błocisko na dół potoczkiem aż na lipę bez puste pole, z pustego pola na Biały potok — ograniczono jest. Które ograniczenie czyli cyrkiel dla wiadomości i pewności pracowitemu Jędrzejowi Jarząbkowi ze wsi Bańska wydajemy i podpisem naszym aprobujemy.

Dano w Warszawie w sobotę przed św. Wojciechem w roku 1630.

pieczęć *Zygmunt Trzeci król polski.*

Dokument przytoczony, oprócz tego, że wymienia po raz pierwszy Zakopane, posiada ogólne znaczenie dla całej Nowotarszczyzny. Rozchodzi się w nim bowiem o tak zwany cyrkiel, po który do króla samego do Warszawy przyszedł Jędrzej Jarząbek. Sam dokument mówi, że cyrkiel jest to ograniczenie, ale więcej nic nie objaśnia, wiemy zeń tylko tyle, że sam król jako właściciel królewszczyzny wydaje takie ograniczenie. Dopiero skądinąd można się dowiedzieć, co znaczył cyrkiel. Sprawa miała się w ten sposób. Lasy należały do króla, a były w posiadaniu dzierżawcy, jakim był starosta nowotarski. Król pozwalał osiadać w lasach i tam wyrabiać polany nowym osadnikom. Osadnik taki otrzymywał polanę za czynszem, żeby zaś miał gdzie paść dobytek, dostawał pewną przestrzeń lasu w sąsiedztwie polany na paszę. Obszar ten lasu trzeba było ograniczyć czyli jak się mawiało wówczas océrklować, a stąd takie pismo zowie się ograniczeniem czyli cyrklem lub cérklem. Océrklowanie czyniono w ten sposób, że na drzewach granicznych robiono znaki, o czem na przykład mówią wyraźnie dokumenty, jak pismo z r. 1722, w którym Walenty Bachleda i Kasper Gąsienica dostali ograniczenie podług znaków na drzewach w okolicy dzisiejszych Krupówek w Zakopanem. Tłomaczy też wyraźnie, co znaczy

cyrkiel, dokument z roku 1693, który odnosi się do polany Szeligówki w Zakopanem.

W liście królewskim, który dostał z rąk króla Jędrzej Jarząbek, czytać można, jak widocznie góral w kancelaryi królewskiej w Warszawie sam opisywał granice, bo sekretarz królewski słowo w słowo za nim pisząc wsadził w pismo i bez i jedlę i żleb. Wspaniałość majestatu królewskiego Zygmunta III co oprócz długich tytułów króla polskiego, wielkiego księcia litewskiego, mianował się jeszcze królem Gotów i Wandalów — a obok tego taki sobie pracowity Jędrzej Jarząbek, który w prostych słowach opisuje cyrkiel polany w Zakopanem — nadają pismu niezwykły urok.

Las otaczający polany i wyrobiska należał zawsze do króla, względnie do starosty każdorazowego, nie wolno też było posiadaczom polan grodzić lasu, nawet oznaczać płotem granic ocyrklowania. Wyraźnie też mówią nadania, że lasów nie wolno niszczyć ani karczować pod grzywną i karą więzienia, czyli jak się wyrażają: lasów nie pustoszyć, nie rozkopywać, nie palić. Na potrzeby własne, jak na wzniesienie budynków mieszkalnych, stajen dla bydła, szop na polanach, wolno było brać drzewo z lasu, ale za pozwoleniem starosty, który wydawał na to osobny kwitek czyli teserę.

Z roli dawali poddani czynsz podług inwentarza osobnego dla każdej wsi, tak samo składali daniny od inwentarza, od owiec, »dań baranią«, sery, grudy, gunie, dań od drobiu, dawali przędzę, robili gonty, łowili na daniny ryby, zwierzynę. Bywały popisy owiec na halach, na które zjeżdżała zwierzchność zamkowa nowotarska.

Zakopane, jak inne osady, przez pierwszych lat dwadzieścia od wydania przywileju, było wolne od składania wszelkich danin i odbywania powinności. W czasie lustracyi zapisywano też nieraz w pierwszej połowie wieku XVII przy niektórych wsiach: »jeszcze im wolność nie wyszła«. — Niekiedy zdarzało się, że osada nawet malała, ubyło od czasu dawniejszej lustracyi osadników, a wtedy znachodzimy wzmiankę, że było tylu a tylu kmieci, ale jeden spustoszał. Do Zakopanego brak pod tym względem podobnych zapisków, zdaje się jednak, że przez cały wiek XVII wieś ciągle wzrasta, a dowiadujemy się o istnieniu jej tylko z przygodnych wzmianek.

Przechowała się tradycya, że do rozwoju Zakopanego przyczyniła się głównie starościna nowotarska, pani Maryanna Wielopolska. Była ona wdową po Janie Wielopolskim, kanclerzu wielkim koronnym, oprócz wielu innych dygnitarstw, które piastował. Siostra rodzona królowej Maryi Kaźmiery, żony króla Sobieskiego, była córka Henryka de la Grange, margrabi d'Arquien, kapitana gwardyi szwajcarskiej, księcia aureliańskiego, — pisze się też w aktach margrabiną i kanclerzyną wielką koronną. Objęła ona po śmierci męża, którego była trzecią z rzędu żoną, starostwo nowotarskie i dzierżyła je długo, bo jeszcze wydaje pisma w pierwszej ćwiartce wieku XVIII. Istnieje wiele nadań, podpisanych przez Maryannę Wielopolską dla poddanych starostwa nowotarskiego, a między nimi także dla Zakopian. Zdaje się przeto, że tradycya zupełnie słusznie przypisuje jej właśnie zasługę około rozwoju Zakopanego.

Z pism jej przytaczam nadanie, którem potwierdziła w r. 1682 Jarząbkom posiadanie polan Buńdówki, Żywczańskiego i Bystrego. Jak się zdaje Jarząbkowie, którzy jeszcze w r. 1630, co czytaliśmy z pisma Zygmunta III siedzieli w Bańsku, przenieśli się już do Zakopanego.

Pismo owo brzmi, jak następuje.

Maryanna de la Grange et Arquien Wielopolska, kanclerzyna wielka koronna, Nowotarska, Dolińska etc. Starościna, — wiadomo czynię komu o tym wiedzieć będzie należało, iż na pastwisko i wyrobisko pod Reglami, we wsi Zakopanem do starostwa nowotarskiego należącej, nadaję prawo pracowitym Janowi i Jędrzejowi Jarząbkom, właścicielom polan Buńdówki, Żywczańskiego i Bystrego, aby to pastwisko czyli wyrobisko wraz z żonami i sukcessorami spokojnie i na wieczne czasy używali i nikt ich z takowego rugować nie śmiał. To postanawiam i nakazuję zostawiając sobie i sukcesorom moim, aby ciż Jan i Jędrzej Jarząbkowie z tego wyrobiska czynsz złotych dwa, groszy dziewięć za odebranym na to kwitem do Zamku mego Nowotarskiego corocznie wypłacali. Na co się dla

większego waloru ręką własną podpisuję i pieczęcią herbową stwierdzić rozkazuję.

Datum w Zamku Nowotarskim, die 14 Julii. Roku tysiąc sześćsetnego ośmdziesiątego drugiego.

M. Wielopolska, m. p.

K. W. K. pieczęć

Z nadania tego można poznać dokładnie powinności, do jakich byli obowiązani posiadacze polan.

Jeszcze wcześniej napotykamy wzmiankę w ograniczeniu polany Cyrchli czyli Milanówki o nazwiskach mieszkańców Zakopanego, którymi byli w r. 1632 Jan i Sebastyan Toporowie. Potem w r. 1687 dowiadujemy się, że mieszka w Zakopanem Samuel Gąsienica, który kupuje od Tomasza Jarząbka polanę Buńdówkę za 118 złotych polskich.

Do przywilejów, mających związek z Zakopanem, należy jeszcze przywilej, którym Maryanna Wielopolska potwierdza w r. 1701 prawo wolnego warzenia piwa i palenia gorzałki, co wszystkie wsi w starostwie nowotarskiem posiadały od dawna, a co też wymienia dla Zakopanego król Michał w przywileju z r. 1670. Przywilej ten jest bardzo ważny, ponieważ nań powołują się wszystkie następne postanowienia i doń się odwołuje Zakopane w czasach austryackich, gdy zaczęto zaprzeczać gromadom »prawa propinacyi«.

Maryanna z Arquinia Wielopolska, Kanclerzyna Wielka Koronna, Nowotarska Starościna, na zaszczyt wiekopomnej pamięci wiadomo czynię komu na tym będzie zależało, iż pokorną Starostwa mego Nowotarskiego przyjąwszy supplikę względem wolności warzenia piwa i palenia gorzałek na własny pożytek obywatelom tamecznym z każdej wsi, — żadnej nie ekscypując, — dawnym zwyczajem pozwolonej i nadanej, a dotąd za posesyi mojej spokojnie praktykowanej, aby toż Starostwo przy dawnych swobodach swoich zupełnie było zachowane, władzę moją do samej

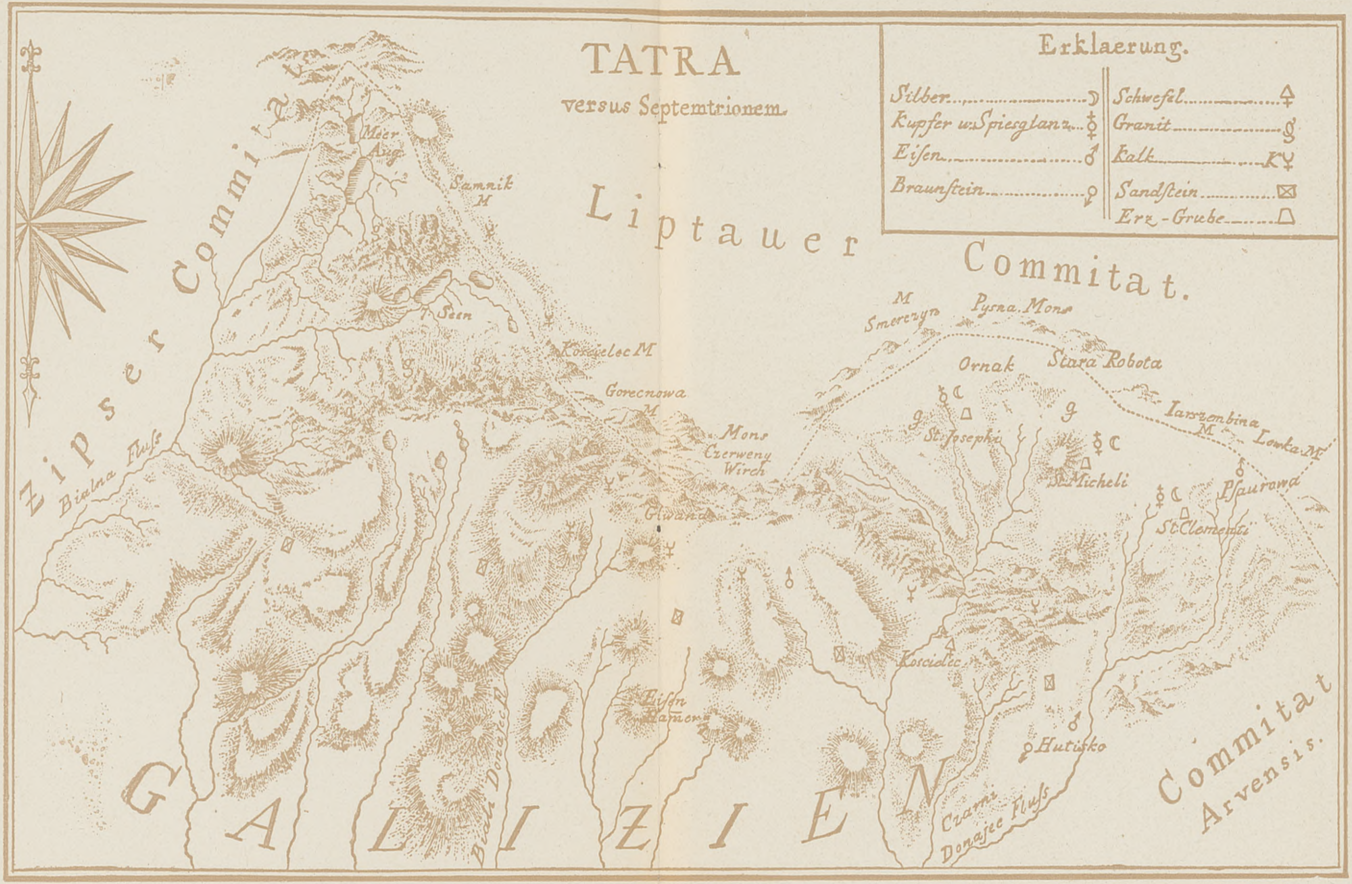
stosuję słuszności, rzetelnie za osobę moją przyrzekając, że całe starostwo dożywotnie przy tejże wolności warzenia piwa i palenia gorzałek konserwować będę i namiestnikom moim nakażę, z tym jednak dokładem, aby wszystkie wsi w Starostwie i gromady, podług dawnych opiewających zwyczajów kwartału pewnego za tę wolność należącego i umówionego, na dzień Ś. Bartłomieja Święta corocznie summę złotych polskich trzy tysiące w srebnej monecie bez odwłoki do prowentu zamkowego, pod utratą i inwaledacyą tejże wolności, zgodnie oddawały i odnosiły. — Tą mocą zastanego w Starostwie zwyczaju approbuję, wszystkich poddanych obowiązuję. Na co dla lepszej wiary, wagi i pewności ręką własną przy pieczęci mojej podpisuję w Zamku Nowotarskim Roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego pierwszego, dnia ósmego października.

Maryanna Wielopolska,

pieczęć *Kanclerzyna Koronna.*

Opłata za to prawo propinacyjne zwała się suchą kwartą, kwartałem, kwartalnem, a znajdziemy ją jeszcze później, gdy będzie mowa o inwentarzu Zakopanego.

Na tem wyczerpałem wszystkie przywileje, jakie posiadali »poddani Zakopiańscy«. Przywileje te miały wówczas ogromne znaczenie, przy sposobności lustracyi trzeba je było »produkować« czyli okazywać w oryginale, to też chowali je dobrze właściciele w skrzynkach osobnych na ten cel robionych, okutych, zazwyczaj poza domem, aby nie spłonęły przy pożarze chaty. Bywały na to osobne schówki w ziemi, albo też przechowywali je w zakrystyi kościołów, jak się dowiadujemy z zapisków, że w r. 1710 jest w zakrystyi kościoła w Czarnym Dunajcu skrzynia z przywilejami sołtysów Ratułowskich i Miętusów.

MAPA TATR POLSKICH,

DODANA DO DZIEŁA HACQUETA Z R. 1796

II.

Starostwo nowotarskie.

Jeżeli chcemy się przyjrzeć warunkom zewnętrznym, wśród których rozwijało się Zakopane, musimy objąć szeroki zakres kraju, a w nim dopiero wyławiać te wszystkie szczegóły, które mogły mieć związek w Zakopanem. Będzie to właściwie odtworzenie Zakopanego, ponieważ wówczas w przeszłym wieku wieś ta miała tak małe znaczenie i tak ginęła w ogólnym toku zdarzeń, że może nawet wydawać się dzisiaj niepodobieństwem mówić o Zakopanem przed stu laty. Przecież tak nie jest, a postaram się w dalszym ciągu dać obraz możliwie pełny owego dawnego Zakopanego.

Podług odwiecznego podziału terytoryalnego Zakopane leżało w województwie krakowskiem, które dzieliło się na sześć powiatów. Jednym z tych powiatów był powiat sądecki i do niego też należało Zakopane. Było wsią Starostwa nowotarskiego, które nazwane od siedziby Starosty w Nowymtargu obejmowało duży kawał kraju od tego miasta aż w głąb Tatr po granicę węgierską. Kiedy wymawiamy słowo: Starostwo nowotarskie, musimy oczywiście zupełnie zapomnieć o dzisiejszem starostwie nowotarskiem, które prócz nazwy nie ma z niem nic wspólnego. Starostwo bowiem była to własność króla czyli królewszczyzna, wydzierżawiana za opłatą staroście. Obejmowało też starostwo nowotarskie pewną ilość wsi i wielki obszar ziemi, tuż jednak obok niego, często jak wyspy na około otoczone królewszczyzną, istniały posiadłości dziedziczne czyli wsi szlacheckie lub dobra duchowne. I tak np. zaraz obok starostwa nowotarskiego, wieś Łopuszna należała do szlachty Lisickich, a niedaleko rozciągała się tak zwana

Opatowszczyzna, którą składały trzy wsi pod Nowymtargiem: Ludźmierz, Rogoźnik i Krauszów, własność opactwa OO. Cystersów w Szczyrzycach.

Ku wschodowi od Nowegotargu znajdowała się znowu inna królewszczyzna zwana starostwem Ostrowskiem, złożona z trzech wsi Ostrowska, Dębna i Gronkowa, a dalej leżało znacznie większe starostwo Czorsztyńskie, poczynające się od wsi Maniów i sięgające aż po za Szczawnice. W obrębie więc dzisiejszego starostwa nowotarskiego leży i to dawne starostwo nowotarskie i oprócz niego starostwo ostrowskie a właściwie dzierżawa ostrowska, starostwo czorsztyńskie, Opatowszczyzna i wsi szlacheckie. Oprócz tego trzeba jeszcze nie zapominać, że istniały odrębne własności, które znajdowały się w spisach podatków podawane zupełnie oddzielnie, jak wójtostwa i sołtystwa dziedziczne, na przykład wójtostwo w Dzianiszu, wójtostwo w Klikuszowej i t. d.

Starostwo nowotarskie zwano dawniej także dzierżawą jak w wieku XVI, lub niekiedy włością, jak w w. XVII. Powszechnie jednakowoż zwało się starostwem i już w w. XVIII nie napotyka się pod inną nazwą.

Było to starostwo niegrodowe, co, jak wiadomo, oznacza, że starosta nowotarski nie miał władzy sądowej, a był tylko zwykłym dzierżawcą. Z dawniejszych czasów został przecież ślad, że pierwotnie starostwo nowotarskie posiadało gród czyli zamek, który się wznosił w Szaflarach, to też jeszcze w wieku XVI zowie się starosta nowotarski dzierżawcą dóbr nowotarskich i szaflarskich, jak na przykład Jan Pieniążek w piśmie z r. 1579.

W tytule tym była pozostałość o wiele dawniejsza, bo z czasów, gdy zamek w Szaflarach miał znaczenie strażnicy od Węgier. Widać to również z przebiegu zdarzeń w w. XV, kiedy król węgierski Matyas Korwin stara się w r. 1477 podstępem, kusząc ówczesnego starostę Mikołaja Komorowskiego, zająć zamek w Szaflarach. Jeszcze w XVI wieku wspomniany co dopiero starosta nowotarski Jan Pieniążek trzyma wojsko dosyć znaczne, bo, jak się wyraża o nim *Paprocki:* »poczet nie-

mały na pograniczu kosztem wielkim chował«. Jak z tego wszystkiego widać, — starostwo nowotarskie uchodziło jeszcze wówczas za pograniczne, którem to mianem nazywano starostwa mające wielkie znaczenie, jako położone na kresach. Baczono też bardzo na obsadzanie starostwa pogranicznego czyli ukrainnego; podług prawa starosta pograniczny nie śmiał wyjeżdżać ze swojej siedziby bez pozwolenia króla, nie mogła również dzierżyć starostwa pogranicznego kobieta. Jak się zdaje już w wieku XVI przestano przykładać większe znaczenie do starostwa nowotarskiego, ponieważ granice od Węgier i cesarstwa uchodziły za kresy niezagrożone, a całą baczność wytężono ku wschodowi Rzeczpospolitej. Toteż starostwo nowotarskie dostają ludzie, którzy wcale nie przebywają w Nowymtargu, możnowładcy mający gdzieindziej starostwa grodowe i piastujący różne wysokie godności, albo też kobiety, a w siedzibie starosty w Nowymtargu rządzi zastępca. Czasami zjeżdża starosta sam do Nowegotargu i wówczas podpisuje ważniejsze pisma. Zazwyczaj jednak wyręcza się zastępcą, który się zowie podstarościm, także namiestnikiem, gubernatorem, administratorem. Pisma wychodzą z »zamku nowotarskiego«, który też nazywa się »dworem nowotarskim«.

Starosta odbierając starostwo od króla składał przysięgę, a w razie krzywdzenia poddanych odpowiadał przed królewskim sądem referendarskim.

Starosta nowotarski, jak każden starosta niegrodowy, mimo, że nie posiadał władzy sądowej, przecież był obowiązany do przestrzegania porządku i karania lżejszych przewinień. Miał więc pilnować spokoju, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, miał »hamować ludzi swawolnych«, poddanych zbiegłych i czeladź panom wydawać, »cygany ze starostwa swego wypędzać«, nie dopuszczać leży żołnierzom kwarcianym bez listów hetmańskich. Do obowiązków starosty nowotarskiego należało też »dawać listy świadeczne synom poddanych królewskich do szkół albo rzemiosła udającym się«, z biskupami inwentarze kościelne czynić, dziesięciny poświątne im oddawać, naprawiać mosty i przeprawy z poddanymi królewskimi.

Starostwo nadawał król, jak mawiano, mężom dobrze zasłużonym, a był to istotnie »chleb dobrze zasłużonych«, ponieważ dzierżawa starostwa przynosiła niezmierne dochody, a opłata

dzierżawna była niestosunkowo mała. Podług postanowień sejmowych starosta niegrodowy mógł nie być osiadły w tej ziemi, gdzie był starostą, czego wymagało prawo po staroście grodowym. Mógł też posiadać więcej starostw, kiedy staroście grodowemu nie było wolno trzymać naraz dwu starostw grodowych. Również starosta niegrodowy mógł puścić zastawem lub w dzierżawę starostwo niesądowe, czego nie dozwalało prawo czynić ze starostwem grodowem. Starosta niegrodowy czyli niesądowy, starosta *sine jurisdictione*, – zwał się także starostą prowentowym czyli tenutaryuszem lub dzierżawcą.

W praktyce utarło się jednakowoż, że tylko małe starostwa nazywano dzierżawami i tak w wieku XVIII już nigdy nie napotyka się nazwy: dzierżawa nowotarska, ale zawsze i stale: starostwo nowotarskie, kiedy dzierżawą zowie się w sąsiedztwie małe starostwo ostrowskie.

Tak też i dwór nowotarski już zawsze nosi miano zamku i w ciągu wieku XVIII pisma stale są datowane z zamku nowotarskiego, który właściwie więcej dla poszanowania, niż z rzeczy samej, tak się nazywał.

Wiadomo dobrze, jak szlachta pilnowała, aby starostwa nie dostawały się w ręce ludzi nieodpowiednich, do jakich należeli, jej zdaniem, cudzoziemcy i szlachta nowa, wyjąwszy zasłużonych w wojsku. Przecież niejednokrotnie zdarzały się wyjątki, że szlachtę nową uznawano za zdolną do piastowania wszelkich dostojeństw i urzędów, a więc i do dzierżenia starostw. Tak na przykład świeżo kreowaną szlachtę, jak w roku 1673 Hankiewicza, Bajera, a w r. 1676 Wodzickich, Szulca, Szuberta, Usarzowskiego wyjęto z praw przysługujących ściercia łkom, — jak się zwała nowa szlachta, — i wówczas konstytucye sejmowe przy nobilitacyi dodawały, że zachodzi w tym wypadku wyjątek od prawa: „*non obstante lege de Scartabellis*“. I tak też starostwo nowotarskie otrzymał w r. 1767 niezbyt dawny szlachcic Rychter, herbu Pelikan. Rodzina Rychterów z przydomkiem Pelikańczyk pochodziła od mieszczan krakowskich, jednego z nich Wojciecha wymienia w Krakowie *Paprocki* pod r. 1558 a wspominają o nich konstytucye sejmowe, jako o szlachcie w województwie sandomierskiem w r. 1697, a w krakowskiem w r. 1764.

Starosta nowotarski zasiadał pomiędzy urzędnikami ziem-

skimi w powiecie sądeckim miejsce po skarbnikach ziemskich, a na pospolite ruszenie stawał pod chorągwią powiatu sądeckiego.

Chorągiew ziemska wojenna sądecka była dwubarwna, a herb jej następujący. Podług opisu *Paprockiego* była to tarcza podzielona na dwoje, po jednej stronie trzy pasy czerwone a trzy białe naprzemian ułożone, po stronie drugiej trzy gwiazdy w trzech rzędach na polu błękitnem. Dodaje przytem Paprocki, że herb ziemi sądeckiej jest taki sam, jak województwa sandomierskiego. Zdaje się jednak, że herb ten w następnych czasach uległ zmianie, że mianowicie zmieniono barwy, być może, aby uniknąć pomyłki na wojnie, dosyć, że *Niesiecki* obok trzech pasów czerwonych wymienia trzy pasy żółte, a gwiazdy umieszcza na polu czerwonem.

Herb województwa krakowskiego, do którego należało starostwo nowotarskie, stanowił orzeł biały ze złotą koroną i złotą przepaską na skrzydłach w polu czerwonem. Starostwo nowotarskie nie posiadało herbu, pisma pieczętował starosta swoim herbem rodzinnym. Najchętniej przyznawały się jednakowoż miejscowości położone w starostwie nowotarskiem do herbu województwa krakowskiego, a nie ziemi sądeckiej, bo miasto Nowytarg w swoim herbie u stóp św. Katarzyny umieszczało orła białego.

Z dzierżawy starostwa opłacał starosta do skarbu Rzeczpospolitej kwartę, począwszy od postanowienia Zygmunta Augusta w r. 1562, kiedy to wspaniałomyślny król »z miłości przeciwko Rzeczpospolitej« darował czwartą część dochodu z dóbr królewskich, którą dotąd oddawali starostowie królowi, na utrzymanie stałego wojska kwarcianego. Była to właściwie piąta część dochodu, ponieważ po obliczeniu czystego zysku ze starostwa, dzielono go na pięć części, z których część czwarta z kolei szła na skarb Rzeczpospolitej, pozostałe przypadały staroście. Kwartę przechowywano w Rawie w zamku w osobnej wieży, gdzie nad pieniądzmi miał pieczę starosta Rawski, a sumy też te nazywano skarbem Rawskim.

Wydatki, do jakich był obowiązany starosta nowotarski, były niewielkie. Nie miał bowiem nawet zamku, jak starostowie grodowi, którzy byli obowiązania do poprawy zamków, nie utrzymywał też urzędników grodzkich, z wyjątkiem swoich za-

stępców, którzy mu służyli do własnej wyręki. Oprócz kwarty uiszczał jeszcze starosta nowotarski inne opłaty, jak łanowe, o czem później będzie mowa.

Obliczenie kwarty odbywało się na podstawie lustracyi starostwa. Lustracye z początku spełniano co lat pięć, jak w r. 1565 i 1569, rychło jednak lustracye ponawiano znacznie rzadziej tak, że były starostwa nie lustrowane i po sto lat, a starosta opłacał kwartę podług dawnego wymiaru. W starostwie nowotarskim przeprowadzono lustracye w wieku XVII i XVIII w latach, o ile mi wiadomo, 1636, 1660, 1664 i 1765.

Ostatnia lustracya w r. 1765 odbyła się już w zupełnie innych warunkach. Mianowicie sejm konwokacyjny, który się zebrał w r. 1764, postanowił, aby przeprowadzić nowe obliczenie kwarty w całej Rzeczpospolitej. Lustracyi miało dokonać 77 lustratorów, którzy podług instrukcyi, uchwalonej na tym sejmie, mieli na miejscu zebrać i sprawdzić wszelkie regestra trzechletniej intraty, wyciągnąć intratę średnią, z niej potrącić nieochybną sprawiedliwą ekspensę miejscową, a z reszty wynaleść »czwartą część zupełną« czyli kwartę i tę wpisać w taryfę lustratorską. Przez to dawniejsza z nazwy tylko czwarta, a właściwie piąta część dochodu, stawała się odtąd prawdziwą czwartą. Oprócz tego, że dawną kwartę w ten sposób podwyższono, postanowiono, że nowi posiadacze starostw mają składać w pierwszych latach kwartę podwójną czyli duplę kwarty, zwaną też kwadruplą.

Stosunek starosty do poddanych królewszczyzny określał dokładnie inwentarz, który dla każdej wsi spisywali szczegółowo lustratorowie. Powinności, robocizny, opłaty, czynsze — w ogóle wszystkie obowiązki oznaczał inwentarz, a starostom nie było wolno zwiększać ciężarów ponad przepisy. W razie ukrzywdzenia mogli się poddani udać do sądu królewskiego, jakim był dla korony sąd referendarski.

Tak samo do tego sądu należały sprawy, które zachodziły pomiędzy starostą, a mieszczanami z Nowegotargu. Sąd referendarski przedstawiał pieczętarz wielkiej lub małej pieczęci, który przewodniczył w imieniu króla, a rozsądzał sprawy wespół z asesorami. Są przykłady, że sąd referendarski rozpatrywał skargi poddanych na starostę nowotarskiego, jak to było za Zygmunta III w latach 1628, 1629 i 1630, kiedy poddani

nowotarscy przyszli z żałobami na ówczesnego starostę Mikołaja Komorowskiego, a również niedługo potem, kiedy poddani ze wsi Cichego skarżą się na starostę Adama Kazanowskiego, zaś poddani z Chochołowa na podstarościego Olbrychta Rychalskiego.

Powinności wszystkich wsi, jak już o tem była mowa, oznaczał inwentarz, spisany w czasie lustracyi. Wtedy to zbadawszy przywileje i dawne prawa zwyczajowe układano powinności, które były w szczegółach różne dla każdej wsi. Ogólnie biorąc starosta dostawał daniny od owiec, baranów, kóz, od drobiu jak od kur i gęsi, gunie domowej roboty, sery, przędzę, gonty, tramy, deski. Poszczególne wsi dawały sarnę, to kunę, kozła skalnego czyli kozicę, jarząbka, ryby jak pstrągi i lipienie, owies, i t. d., odrabiali pewną ilość dni pieszych lub konnych do roku, odbywali stróżę, składali czynsze z ról i polan, opłacali suchą kwartę czyli kwartałowe za prawo wyszynku. Powinności tych różnych tutaj nie rozbieram, a zajmę się niemi przy opisie lustracyi Zakopanego.

Oprócz kwarty składało jeszcze starostwo podatek zwany hyberną, a były to pieniądze na żywność wojska, które od poddanych królewskich wybierali sobie sami deputaci wojskowi podług konstytucyi sejmowej z r. 1717. Pierwotnie był to podatek uiszczany wojsku, które w pewnej okolicy zostawało w kwaterze na leżach zimowych. Ukazuje się hyberna po raz pierwszy w r. 1649, taryfę jej ułożono w r. 1684 a ostatecznie poprawiono w roku następnym 1685 i w takim już stanie przetrwała aż do ostatnich czasów Rzeczypospolitej. Hyberna nie wpływała wprost do skarbu, ale same wojsko ją sobie wybierało, zjeżdżając na miejsce. Na starostwo nowotarskie wypadało hyberny w wieku XVIII 8099 złotych 24 grosze. Podług konstytucyi z r. 1677 do wydawania hyberny starostowie przymuszać mieli poddanych królewskich.

Z innych podatków istniało jeszcze pogłówne, które składali wszyscy mieszkańcy, tak szlachta, jak i poddani. Wybierało ten podatek samo wojsko komputowe przez deputatów podług konstytucyi z r. 1717. Odróżnić należy to pogłówne od pogłównego żydowskiego, którego jednak niema żadnego śladu w starostwie nowotarskiem.

Pogłówne żydowskie wybierano zazwyczaj ryczałtem, to

znaczy, że żydzi składali się razem na pewną sumę. Z tym podatkiem wiąże się pytanie, czy więc, jeżeli ze starostwa nowotarskiego niema śladu składania pogłównego, nie było tam wcale żydów. Zdaje mi się, że mimo to byli, a przyczyniali się do pogłównego żydowskiego z miasta Nowego Sącza, które wynosiło podług taryfy z roku 1765 sumę 2736 złotych.

Łanowe była to pozostałość po piechocie łanowej, którą ustanowił Stefan Batory, a o której zapomniano zupełnie w w. XVIII Mianowicie łany wybranieckie, które miały służyć na utrzymanie piechoty łanowej poprzechodziły po większej części w ręce starostów i skarb Rzeczypospolitej nie miał z nich żadnego dochodu. Dopiero lustracya z r. 1765 wydobyła na jaw dawniejsze łany wybranieckie i z nich miał opłacać starosta podatek razem przy oddawaniu kwarty. Na starostwo nowotarskie przypadało łanowego 200 złotych w dwu ratach składanych na 15 marca i na 15 września. Ponieważ z łanu oddawano po 100 złotych wypada z tego, że starostwo nowotarskie składało opłatę za dwa tylko łany wybranieckie. Poprzednio w w. XVII od łanu składali wybrańcy do skarbu Rzeczpospolitej, począwszy od r. 1649, kiedy to uchwałą sejmową służbę wojenną wybrańca zamieniano na podatek — po 60 złotych. I tak ze starostwa nowotarskiego zapłacił w r. 1650 do skarbu w Rawie wybraniec ze wsi Chochołowa Tomasz Chochołowski za łan czyli włókę wybraniecką złotych 60, podług kwitu z dnia 23 czerwca r. 1650. Potem jednakowoż zaginęła pamięć o łanach wybranieckich tak, że jak wspomniałem po lustracyi z r. 1765 opłaca tylko starosta za dwa łany, a o wybrańcach z poszczególnych wsi nowotarskich ani nie wspomniano.

Z innych opłat, które dotyczyły starostwa nowotarskiego lub mają z niem związek należy jeszcze wymienić cło.

Cło wybierano w Rzeczypospolitej na komorach celnych granicznych, a osobno miasta rozmaite miały przywileje i na mocy ich otrzymywały także cło od kupców prowadzących towary.

O ile to dotyczy Nowotarszczyzny, to okolica ta należała do jednej z siedmiu prowincyj skarbowych, (do r. 1766, bo potem było 6 prowincyj), na jakie dzieliła się Korona, mianowicie do Prowincyi Krakowskiej z Podgórską, którą też czasem nazywano Prowincyą Małopolską.

Każda prowincya skarbowa obejmowała część łańcucha komór, przykomorków, obserwatoryów i szlaków granicznych. Poprzednio istniały jeszcze komory wewnętrzne do pobierania cła »in Regno«, ale te zostały zniesione w r. 1766. Na komorze urzędował pisarz komory, na przykomorkach i obserwatoryach rewizor, substytut pisarza lub ekspedytor, na szlakach granicznych strażnicy. W najbliższem sąsiedztwie starostwa nowotarskiego były następujące komory.

Komora w Krakowie z pisarzem i rewizorem, — komora w Żywcu *cum* Łodygowice z pisarzem, — komora w Makowie, Świdzinie i Suchej z pisarzem, — komora w Nowymtargu *cum* Jordanów *et* Czorsztyn z pisarzem i rewizorem, — komora w Sączu Nowym i Starym z pisarzem. Najbliższa komora dla Nowotarszczyzny była, jak widać w Nowymtargu ze stanowiskami dodatkowemi w Jordanowie i Czorsztynie, które miały na oku dwa główne gościńce idące z Węgier. Pierwszy główny trakt prowadził bowiem z Węgier na Orawę do Polski w kierunku Jordanowa i była to ważna droga, bo tędy oprócz kupców z towarami jeździli posłowie cesarscy do Polski i odwrotnie posłowie Rzeczypospolitej do cesarza. Wyraźnie o tem wspomina lustracya z r. 1664, że mieszczanie nowotarscy »na pograniczu zostając, ustawicznie posłańcom J. K. Mości do cesarza chrześcijańskiego *et viceversa* podwody obmyśliwać musieli i obmyśliwają«. Drogę też tę utrzymywano znacznym kosztem, czuwał nad nią starosta nowotarski, a do poprawy drogi i zachowania jej w dobrym stanie było obowiązane miasto Nowytarg, za co znowu pobierało opłatę od kupców zjeżdżających do składów w tym mieście.

O drodze tej, która szła z Krakowa na Myślenice, Jordanów, a po przekroczeniu granicy polsko-węgierskiej dążyła na Twardoszyn na Orawie, są bardzo dawne wzmianki, bo już z wieku XIV. Za Zygmunta Starego zaczęli kupcy i woźnice z miedzią, ołowiem i z innymi towarami omijać tę drogę i zarazem Nowytarg. Król bacząc, że droga ta zrobiona wielkim nakładem i porządnie utrzymywana nie jest uczęszczana i że miasto na tem wiele traci, nakazał w r. 1535, aby prowadzący towar z Węgier i tam się udający, tędy przejeżdżali. Musiał się potem wzmódz ruch kupiecki, bo w r. 1593 ustanowiono w Nowymtargu skład wina i innych towarów. W tym wzglę-

dzie drugi gościniec prowadzący na Czorsztyn z Węgier miał już dla Nowegotargu mniejsze znaczenie, ponieważ w tym kierunku współzawodniczył z Nowymtargiem Nowy Sądecz, który nawet zawracał kupców w swoją stronę i zmuszał do stawania tam z towarami, posiadał bowiem także przywilej składu towarów i opłaty z tego tytułu na rzecz miasta.

Drogą Czorsztyńską wożono głównie wino z Węgier i to dla najbliższej okolicy, jak do karczem i dla starosty w Nowymtargu, dla starosty w Ostrowsku, do czego nawet były obowiązane niektóre wsi tych starostw podług inwentarza powinności. Obowiązek ten jednak nie dotyczył Zakopanego, które leżało za daleko, jak to zresztą zobaczymy przy szczegółowem rozpatrywaniu inwentarza tej wsi w innem miejscu.

Pisarz i rewizor komory nowotarskiej razem z pomocą strażników i konnej milicyi zatrzymywał transporty kupieckie, wybierał cło i zapobiegał przemytnictwu. Niektórym kupcom udzielano tak zwanej remissy z rewizyi i cła, to jest, że towar nieotwierany mógł kupiec prowadzić aż na miejsce przeznaczenia, gdzie dopiero na komorze miejskiej składał opłatę. Do takich miast zaliczały się z całej Rzeczpospolitej tylko Kraków, Lublin, Kalisz, Warszawa i Poznań. Oprócz tego żydzi byli wyjęci od remissy. Celnikom wolno było rewidować nawet po kieszeniach, ale tylko żydów i ludzi podejrzanych, wyraźnie jednak zabraniała ustawa rewizyi po za komorą po jarmarkach. Drogą tą z Krakowa na Jordanów ku Węgrom ekspedyowano również pocztę, ale co do tego oprócz wiadomości, że poczta tędy chodziła, brak mi zupełnie bliższych szczegółów. Starosta nowotarski posyłał sobie sam po pocztę do Krakowa, a do tej posługi obowiązani byli naprzykład, oprócz innych poddanych, sołtysi Miętusowie, — »sołtys Miętus winien był odprawować posługę w noszeniu listów«, jak mówi akt z r. 1630 — w każdym razie nie dotyczył ten obowiązek mieszkańców Zakopanego, jak o tem bliżej powiem w dalszym ciągu.

Przy tej sposobności dodam jeszcze o drogach, że oprócz dwu głównych gościńców na Jordanów i Czorsztyn, o których była mowa, istniała jeszcze droga przez Obidową górzysta i pewnie trudna do przebycia, którą raczej jeżdżono wierzchem konno lub prowadzono juczne bydlęta, jak w pojazdach. O tej

drodze wiadomości są bardzo dawne, a w średnich wiekach stała nawet twierdza drewniana na Obidowej dla strzeżenia tego przechodu. W drugą stronę ku Tatrom szła od Nowegotargu droga na Szaflary, która mijała Dunajec Biały po moście. Do naprawy tego mostu przyczyniało się od dawna miasto Nowytarg. Dalej od Szaflar ciągnęła się już droga gorsza od domostwa do domostwa, ale zawsze można nią było dotrzeć do samego Zakopanego, gdzie też odgałęziała się droga ku Olczy. Druga droga nierównie lepsza prowadziła doliną Czarnego Dunajca aż do Witowa, a w ogóle w dawniejszych czasach więcej znana i bardziej uczęszczana była ta zachodnia strona starostwa nowotarskiego, ponieważ tędy udawano się do kopalń tatrzańskich, które znane od samego początku wieku XVI, wymagały dobrego połączenia z Nowymtargiem.

Z innych szczegółów, odnoszących się do starostwa nowotarskiego, należy jeszcze zastanowić się nad sądownictwem. Starosta nowotarski władzy sądowej właściwej nie posiadał, sądził, jak wspominaliśmy, tylko lżejsze przewinienia i odbywał po wsiach sądy rugowe. Wszystkie więc sprawy, które należały do sądu grodzkiego, odprawiały się dla poddanych starostwa nowotarskiego w sądzie grodzkim w Krakowie lub w Nowym Sądczu. Przeważnie toczyły się sprawy sądowe kryminalne z Nowotarszczyzny w grodzie krakowskim. Tam to na zamku zasiadał sąd grodzki krakowski z ramienia starosty krakowskiego, a złożony z sędziego, podsędka, regenta i podstarościego. Sądził przestępstwa podpadające pod »cztery artykuły«, to jest po staropolsku »białogłowskie zgwałcenie, rozbój, pożoga i zapał, gwałtowne najazdy«, co innemi słowy później wyrażano w ten sposób: »gwałty niewiastom uczynione, rozboje na drogach publicznych, pożoga albo założenie ognia, najście domu cudzego«, albo też krótko po łacinie: *ignis*, *via*, *femina*, *domus*.

Sąd grodzki skazywać mógł na najcięższe kary, nie wyjmując kary śmierci, a od wyroku przysługiwało skazanemu odwołanie się czyli apelacya do Trybunału Głównego Koronnego, który odbywał dla Małopolski półroczną kadencyę w Lublinie.

Do zakresu czynności sądu grodzkiego należało jeszcze nadzwyczaj ważne w owych czasach zaciąganie do ksiąg ak-

tów prywatnych i publicznych czyli tak zwana o b l a t a. Wszelkie przywileje, lustracye starostw, poszczególnych wsi, konstytucye i uchwały sejmowe i t. d. musiały być oblatowane w grodzie. Podług prawa ówczesnego wolno było oblatować w jakimkolwiek grodzie w Rzeczypospolitej, więc zdarza się, że akta dotyczące pewnej okolicy znajdują się w odległym grodzie, dokąd posiadaczowi aktów było bliżej. Zazwyczaj jednak akta dotyczące starostwa nowotarskiego oblatowano w grodzie krakowskim albo sądeckim i tam też w księgach grodzkich znaleść można liczne oblaty z Nowotarszczyzny.

Sprawy cywilne szlacheckie odprawiano przed sądem ziemskim w mieście powiatowem, a więc w Nowym Sądczu dla szlachty ze starostwa nowotarskiego. Mogły się wszakże sprawy te odbywać i w stolicy województwa w Krakowie. W całem starostwie nowotarskiem liczba szlachty była niewielka, bo należeli do niej oprócz starosty zazwyczaj podstarości i jeszcze ktoś z urzędników, jeżeli był szlachcicem, następnie inni urzędnicy Rzeczpospolitej, jak na cle w Nowymtargu, oraz ponadto posiadacze wójtostw lub sołtystw, którymi bywała mniejsza szlachta, jak w Dzianiszu Wojnarowscy, w Klikuszowej Budzyńscy (podług ostatniej lustracyi w r. 1765).

W osobnych wsiach, które już nie należały do królewszczyzny, a były własnością dziedziczną szlachty, poddani, jak wiadomo, podlegali sądownictwu dziedzica. Należała tu zaledwie garstka wsi w okolicy Nowegotargu. Zresztą wszyscy wieśniacy starostwa nowotarskiego mieli zawarowane wymierzanie sprawiedliwości w sądzie grodzkim i dola ich wcale nie była złą, jak to bywało w wielu wsiach szlacheckich w Rzeczypospolitej, gdzie pan i dziedzic gnębił poddanych. Samowolę starosty, jak wspomniałem, ukrócał sąd referendarski, spory załatwiały rozmaite osobne wysyłane komisye, a zatem przy lustracyi wolno się było skarżyć poddanym i żale ich wpisywali lustratorowie do aktów.

Miasto Nowytarg posiadało prawem magdeburskiem własny sąd miejski, który pod przewodem wójta sądził mieszczan i skazywał na kary pieniężne, hańbiące, (jak pręgierz), cielesne i na karę śmierci. Ponieważ wójtostwo nowotarskie było w posiadaniu szlachty, a szlachcic w takich razach jako wójt nie zajmował się nigdy sądzeniem mieszczan, więc mianował swego

zastępcę, który przewodniczył sądom, a zwał się landwójtem nowotarskim. Podług prawa magdeburskiego używał sąd miejski mąk w śledztwie i przy badaniu podsądnego, oskarżonego o sprawę kryminalną. Do męczenia i do wykonywania kary śmierci istniał kat czyli mistrz poprawny z pomocnikami. Najczęściej bywało tak, że kata stałego miasto nie posiadało, ale w razie potrzeby posyłało po kata do innego miasta. Przed sądem miejskim toczyły się też tak liczne w tutejszych stronach sprawy o rozboje. Zbójników sądzono, gdzie ich przychwytano, a więc w Nowym Sądczu, w Żywcu, w Muszynie, w Krakowie. Rozbójnictwo było ogromnie rozszerzone po całem Podgórzu, a w Bieczu istniał nawet jedyny na całą Polskę cech katowski, który miał uczniów i wyzwalał na mistrzów.

Zbójnik męczony w śledztwie zazwyczaj ginął z obrażeń cielesnych, a sąd zapisywał w protokóle spraw kryminalnych czyli w tak zwanej księdze smolnej: »co wszystko statecznie przyznawał i doskonale twierdził przed trapieniem, przy trapieniu i po trapieniu aż do ostatniego punktu żywota swego i krwią swoją zapieczętował i z tem szedł na sąd Boży«. Częstokroć jednak przetrwał męki i wtedy był na przykład za »rozboje nocne« tak karan: »najprzód żywo ćwiertowany, potem na cztery części rozdzielony i na justicyi na pokazanie przechodzącym ludziom powieszony«. Inny znów przestępca »za różne zbójstwa i nachody gwałtowne dworów miał wprzód rękę prawą odciętą, a potem dwa pasy udarte, na ostatku żywo kołem łoman i w niego wplecion«.

Groza sądów miejskich była straszna, ile się wówczas krwi lało, my dzisiaj nie mamy pojęcia, bywały też głośne skargi w ostatnich czasach w Rzeczypospolitej na nadużywanie prawa miecza zwłaszcza po mniejszych miastach i małych miasteczkach, gdzie ciemnota często podsycała surowość prawa. I wtedy to nawet pewnej liczbie miast odjęto prawo miecza, aż w końcu w ogóle zniesiono karę śmierci i tortury.

Poczet starostów nowotarskich w ciągu wieku XVIII przedstawia się w następujący sposób. W ostatnich latach w. XVII rządzi starostwem nowotarskiem od r. 1687 wdowa po Janie Wielopolskim, wojewodzie krakowskim, Kanclerzu Wielkim

Koronnym, Maryanna Wielopolska, która jeszcze za życia męża podpisuje niektóre pisma, jak naprzykład akt dla Jarząbków na polany w Zakopanem w r. 1682.

Maryanna Wielopolska, w pełnym tytule: margrabina de la Grange et Arquien, kanclerzyna wielka koronna jest starościną nowotarską z początkiem wieku XVIII i przez kilka następnych dziesiątek lat. W Nowymtargu rządzi z jej ramienia w r. 1723 podstarości Jan Lisicki, a w r. 1732 znajduje się na tem stanowisku Jan Gliński, który się podpisuje gubernatorem starostwa nowotarskiego.

W r. 1725 starostwo nowotarskie posiada Józef Jan Wielopolski, hrabia na Pieskowej Skale. Następnie był w r. 1735 starostą tutejszym Janusz Antoni książe Korybut Wiśniowiecki, kasztelan krakowski, który umarł r. 1741, po nim książe Michał Kaźmierz Radziwiłł, wojewoda wileński, hetman polny litewski.

W r. 1759 jeszcze przed zgonem jego († 1763) dostaje przywilejem Augusta III starostwo nowotarskie Anna księżna Radziwiłłowa, wojewodzina wileńska, którą też zastaje w posiadaniu starostwa ostatnia lustracya z roku 1765. Od roku 1767 dzierży starostwo Franciszek Pelikańczyk Rychter, podstoli krakowski i on to był ostatnim starostą nowotarskim.

* *

*

III.

Lustracya Zakopanego.

Po śmierci Augusta III zebrał się w r. 1764 sejm konwokacyjny, obradujący pod laską Adama Czartoryskiego, i »na to wzgląd mając, żeśmy determinowali przyszłą elekcyę Polaka« radził, jakoby zwiększyć uposażenie króla, a potem, ażeby podnieść dochody skarbu Rzeczpospolitej, uchwalił nowe obliczenie kwarty zupełnej na zasadzie lustracyi wszystkich królewszczyzn koronnych i litewskich.

Istotnie w roku następnym odbyła się lustracya w całej Rzeczpospolitej, którą przeprowadzono z wielką dokładnością. Dochody z królewszczyzn podniosły się w ten sposób znacznie, bo dały sumę w trójnasób zwiększoną w porównaniu z przychodem dawniejszym.

Starano się też, aby lustratorowie przeprowadzili czynność sprawiedliwie i sumiennie, na co nawet sejm uchwalił osobną instrukcyę. Lustratorowie wybrani ze szlachty posesyonatów, jak zawsze przedtem, tak i obecnie musieli wykonać przysięgę uroczystą przed deputatami do kwarty naznaczonymi i przed starostą Rawskim, który był, jak wiadomo, stróżem kwarty. A przysięgali w te słowa według roty wyrażonej w konstytucyi z r. 1601:

Ego N. juro Deo omnipotenti in unitate trino, quod omnibus proventibus bonorum Reipublicae, quae quandocunque lustrabo, juxta officium meum lustratorium fideliter et juste, et diligenter inquiram, et illorum inventarium conficiam per me, non substitutas personas, nullum respectum habendo amicitiae, vel inimicitiarum, neque aliqua munera eo nomine accipiendo, his omnibus fideliter et juste me gerendo. Sic me Deus adjuvet et sancta crux Christi.

Czyli po polsku: Ja N. przysięgam Bogu wszechmogącemu

w Trójcy świętej jedynemu, że o wszystkie dochody z dóbr Rzeczypospolitej, które kiedykolwiek będę lustrował, podług urzędu mego lustratorskiego, wiernie, sprawiedliwie i pilnie dowiadywać się będę, inwentarz tychże dóbr sam zdziałam, nie przez zastępców, nie mając żadnego względu na przyjaźń niczyją lub gniew, ani żadnych podarunków z tego tytułu nie przyjmę, spełniając wszystkie obowiązki wiernie i sprawiedliwie. Tak mi Panie Boże dopomóż i święta Jego męko.

Lustracyi w starostwie nowotarskiem dopełnili w r. 1765 dwaj lustratorowie Franciszek Pelikańczyk Rychter, podstoli krakowski, a późniejszy starosta nowotarski, i Anastazy Garlicki, podwojewodzy powiatów sądeckiego i czchowskiego.

Podług ustawy lustratorowie mieli zjechać na miejsce i tam »prowenta wszystkie miarkować«, dowiadując się pilnie, co w dobrach królewskich przybyło, a żeby mogli o wszystkiem powziąć dokładną wiadomość, wzywali pisarzy, włodarzy i samych poddanych do zeznań. Odbywało się to dla starostwa nowotarskiego w Nowymtargu, gdzie ówczesny gubernator IMC Pan Strzałkowski musiał udzielić lustratorom wszelkiej pomocy, sprowadzić wójtów, pisarzy, urzędników z całych dóbr nowotarskich. Tam to każda wieś po wsi zaczynając od samego gubernatora starostwa, a potem miasta Nowegotargu, byli obowiązani przedstawiać dowody z dawniejszego posiadania własności i opłacania podatków i wypełniania powinności. Najprzód więc sam pan Strzałkowski produkował przywilej na starostwo nowotarskie, które otrzymała pani jego księżna Anna Radziwiłłowa, wojewodzina wileńska w r. 1759.

Potem przyszła kolej i na Zakopane, które wciągnięto do opisu lustratorskiego. Niezmiernie ciekawą rzeczą jest wejrzeć w akta tej czynności i przekonać się naocznie, jak to wówczas wyglądało Zakopane. Weźmy więc księgę lustracyi owej do ręki i szukajmy Zakopanego. Najpierw napotykamy sam tytul opisu lustratorskiego, który tu przytaczam.

»Lustracya w Woiewództwie krakowskiem, a powiatach Sandeckim, Czchowskim, Szczyrzyckim i Bieckim. *In virtute* konstytucyi na Seymie *Convocationis* w roku przeszłym 1764-tym postanowioney i przez WW.: Ich MCiów Panów Franciszka Pelikańczyka Rychtera, Podstolego Krakowskiego

i Anastazego Garlickiego, Podwoiewodzego powiatów Sandeckiego i Czchowskiego w roku 1765-tym ułożona i uregulowana«.

Ustęp dotyczący starostwa nowotarskiego w tej lustracyi zaczyna się temi słowy:

»Starostwo Nowotarskie, które iest w Possesyi J. O. X. JMCi Anny Radziwiłłowey Woiewodziny Wileńskiey, według przywileiu albo raczey *Juris Communicativi* od Naygo Augusta 3-go *de Data Eiusd Varsaviae Fâ 2da pt Fm SS. Innocentum Mar 1759 A°"*.

Po wyliczeniu wszystkich wsi kończy się lustracya starostwa nowotarskiego temi słowy:

Summaryusz Generalny Intraty Starostwa Nowotarskiego.

	Zł. pol.	gr.	Den.
Efficit Percepty	69435	29	6
„ „ *Expensy*	3947	27	
Restat do kwarty	65488	2	6

To rozdzieliwszy na cztery części *Efficit* zupełney kwarty

Zł. pol. 16372 gr. 1 Den. $4^1/_2$.

Zaprzysiągł tę lustracyę JMC Pan Strzałkowski Gubernator Tego Starostwa.

Dawało to starostwo

kwarty Zł. 3816 gr. 29
hiberny » 8100

A teraz z niecierpliwością odwracamy karty, na których widzimy opisy samego miasta Nowegotargu, potem różnych wsi starostwa nowotarskiego, aż w końcu dochodzimy do części, poświęconej Zakopanemu. Oto ostatnia lustracya Zakopanego, oto ostatni opis tej wsi z czasów polskich. Właśnie minęło 136 lat od chwili, kiedy opis ten powstał. Jak więc wieś wyglądała, która wówczas jedna z wielu tysięcy osad w dobrach królewskich przez nikogo niezapamiętana, przez nikogo niewymawiana, dzisiaj brzmi z ust tylu ludzi w Polsce?

W dawniejszych czasach zawsze łączono razem Zakopane

z Olczą, która dzisiaj stanowi również część składową Zakopanego, jako jego przysiółek. Wtedy należały tu jeszcze Kościeliska, a właściwie te polany, na których powstała później osobna gmina Kościelisk, które zresztą wówczas były jeszcze słabo zaludnione. Znajdujemy więc napis dwu wsi razem: Wieś Olcza i Zakopane, a ustęp ten brzmi, jak następuje:

Wieś Olcza y Zakopane.

W tych Wsiach iest osiadłości Nro 49 y Młynów 6 daią Ci wszyscy za dni piesze, za Przędzę, Gonty, Owies Ospowy, Gęsi, Kury, Czynszu z Polan, od Młynarzów, Kwartałowe, Szarwark, stróżą

Tynfów Górskich Nro 2092 gr. 6

facit Złotych Polskich........

2510 gr. 18.

Dla porównania podaję zaraz obok opis Poronina, który jest następujący:

Wieś Poronin.

W tey Wsi Ról Nro 11, Zagrodników Nro 5, Młynów 3. Daią Ci wszyscy za dni Bydlane, y piesze, za Przędzę, Owies Ospowy, Gęsi, Kury, Czynsz z Rol y Polan, z Młynów, Kwartałowe, Szarwarki, stróżą, deszczki

Tynfów Gurskich Nro 1106 gr. 16. Den. 9

Facit Złotych Polskich.......

1327 gr. 25. Den. 9.

Inne wsi, których opisu już szczegółowo nie przytaczam, opłacają razem w sumie następujące należytości, n. p. Biały Dunajec, który ma osiadłości 24 płaci tynfów górskich 2445 czyli złotych polskich 2934, groszy 17; — Zubsuche, ma ról 31, zagrodników 12, a opłaca tynfów górskich 2973, groszy 7, denarów 12 czyli złotych polskich 3547, groszy 28, denarów 12; — Międzyczerwienne, ma ról 10, a płaci tynfów górskich 1471, groszy 21, denarów 9 czyli złotych polskich 1766, groszy 2, denarów 9.

Tak więc wyglądał ogólny opis Zakopanego i Olczy, jak zaś to było rozłożone szczegółowo dowiadujemy się z inwentarza, który w całości przytaczam. W inwentarzu tym odróżniono najpierw Olczę z młynami do niej należącymi, potem umieszczono Zakopane, w obliczeniu rocznego dochodu ogólnego czyli prowentu rocznego są jednak obie te wsi już razem złączone.

Z inwentarza Zakopanego przedewszystkiem widać, że poddani za wszystkie prawie powinności oddawali pieniądze, czyli że powinności nie odrabiali, ani też dani nie składali w płodach, ale natomiast opłatę, która wynosiła z całej wsi razem z Olczą sumę złotych polskich 2510, groszy 18. Wyjątek stanowiło tylko oddawanie gontów, owsa, gęsi i kur, za które Zakopane nie składało w zamian opłaty, o czem jednak wiem już nie z inwentarza, ale na podstawie innych zapisków. — Przechodząc poszczególne tytuły możemy się dowiedzieć wiele szczegółów o owoczesnem Zakopanem. Do porównania biorę inwentarze innych wsi sąsiednich. I tak nasamprzód przy *pierwszej pozycyi* co do powinności robocizny uderza ten szczegół, że w Zakopanem niema wcale dni konnych, albo jak gdzieniegdzie wyrażono dni bydlanych lub bydlęcych, a tylko same dni piesze. Mają jednak dni konne wsi takie, jak Białka, Brzegi, Bukowina, z których pierwsza daje dochodu rocznego 1764 złotych górskich, następna 413, a ostatnia 1214, a więc każda z nich przynosi mniejszy dochód, jak Zakopane, które, jak widzieliśmy, dawało dochodu 2092 złotych górskich. Mimo więc, że były to wsi uboższe, posiadały przecież dni konne. Zdaje się, że brak ten dni konnych da się wytłómaczyć tem, iż w Zakopanem nie było pierwotnie koni, gospodarze siedząc po polanach koni nie miewali, a później, kiedy już konie posiadali, lustratorowie, którzy się opierali na stanie dawniejszym osady, zostawili w nowym inwentarzu po staremu dni piesze, za które i tak składali poddani opłatę. Dawniej, kiedy jeszcze robociznę odprawiali, kosili i grabili na folwarku starościńskim, który się znajdował na Ustupie niedaleko od wjazdu do Zakopanego od strony Poronina. Widać więc z tego, że nawet dawniej, kiedy poddani istotnie odrabiali daremszczyzny staroście, praca ich nie była zbyt uciążliwa, bo roli starościńskiej w Zakopanem niebyło, a tylko polany, na których kosili i grabili siano dla

starosty. Dni tych do tego bywało tylko 12 na cały rok z jednej osiadłości, na której mogło siedzieć z kilkanaście, jeżeli nie kilkadziesiąt ludzi. Nabrać też można pojęcia, jak się wówczas płaciło najemników do roboty, kiedy za dzień grabienia liczy się groszy 10, a za dzień koszenia groszy 15.

Dalsza pozycya dotyczy przędy, za którą już wówczas dawali opłatę, wyrażoną w inwentarzu. Przy gontach, owsie, gęsiach i kurach, dowiadujemy się o owoczesnej wartości tych przedmiotów, a więc kopę gontów ceniono na 20 groszy, korzec owsa na 3 złote, gęś na 15 groszy, kurę na 5 groszy.

Następuje pozycya: czynsz z polan i od młynarzów podług linij, co oznacza, że płacono czynsz według pomiaru ziemi zajmowanej dziedziczną własnością. Ile płacono od pewnej części ziemi, nie wiadomo mi, zdaje się jednak, że stosunek opłaty do obszaru ziemi nie musiał być bardzo szczegółowo obliczany, ponieważ sumy opłat czynszów wypadają w liczbach okrągłych samych złotych bez groszy, a sumy te wahają się w granicach od 80 złotych, jak płacą dzierżawcy gruntów na Ustupie, co jest najwyższą kwotą czynszu, jaką spotykamy w inwentarzu Zakopanego, — do 3 złotych, ile płacą Sobek i Maciej Gąsienicowie, którzy, podług inwentarza, siedzą na nowej osadzie, a więc już dla tego płacą mało. Pewną wskazówkę może dać pod tym względem rozporządzenie komisarza Zdrojowskiego z d. 19. listopada 1763, którem dostają Sobek, Jędrzej i Marcin Król sznur z folwarku zakopiańskiego na Ustupie za opłatą 80 złotych górskich czynszu rocznego. Ponieważ sznur był $^1/_3$ morga, więc za $^1/_3$ morga opłacano 80 złotych, jeżeli opłata w tym razie nie zależała jeszcze od przymiotów gruntu, o czem jednak niema wskazówek bliższych.

Możnaby z pewnem prawdopodobieństwem rzecz tę wyjaśnić przez obliczanie późniejszych pomiarów, jakie robiono już w wieku XIX na samym jego początku w r. 1818, robota to jednak bardzo uciążliwa, ponieważ zachodzą tam już nowe inne miary, które wcale się niezgadzają z dawnemi, używanemi za czasów polskich, a potem trudno pogodzić dawniejsze podziały gruntów z nowszymi.

Pozycya ta czynszu z polan i od młynarzów wynosi w dochodzie rocznym razem 1658 złotych górskich, dodana przecież przezemnie razem z inwentarza Olczy i Zakopanego tworzy

nieco mniejszą kwotę, bo 1642. Różnica jest niewielka, wynosi zaledwie 16 złotych, i być może, że zaszła jakaś pomyłka, ponieważ źródła moje, skąd czerpię, są rozmaite, przepisywały je różne ręce, ustępy niektóre były pomylone, musiałem je prostować, poprawiać i uzupełniać na podstawie innych wiadomości.

Młynów, jak podaje lustracya z r. 1765, było razem sześć, a jak się zdaje liczba ich niebawem wzrosła, bo młynarzy było podług inwentarza z r. 1784 w Zakopanem razem z Olczą czternastu, a inwentarz następny z r. 1811 wykazuje młynów jedenaście.

Dalsza pozycya prowentu rocznego odnosi się do opłaty, którą składało Zakopane za prawo wyszynku podług przywilejów dawniejszych, o czem już jest mowa w przywileju króla Michała z r. 1670, potem w przywileju potwierdzającym prawo propinacyi wolnej dla wszystkich wsi w starostwie nowotarskiem, jakie wydała Maryanna Wielopolska, a które przytoczyłem w całości pomiędzy przywilejami Zakopanego. — Opłata za propinacyę wynosiła na rolę jednę w Zakopanem złotych dwanaście, jest w tem tak zwane kwartalne, które czyniło 10 złotych górskich i prawne 2 złote, razem 12 złotych górskich z jednej roli. W innych wsiach opłacano taką samą sumę z jednej roli, a tak samo z jednej zagrody, która właściwie tworzyła pół roli, jednakowoż być to musiała opłata dowolnie ustanawiana, bo np. ze wsi Bystrego płacą z zagrody tylko 6 złotych.

Przy tej sposobności dowiadujemy się, ile liczono wtedy polan w Zakopanem. Jeżeli bowiem z jednej roli płaciło się 12 złotych, a suma opłaty wynosi 126 złotych, to ról musiało być w ten sposób 10 i pół, a ponieważ dalej, jak z dalszego przeglądu pozycyj za szarwark i za stróżę — możemy się przekonać, na rolę liczono cztery polany, musiało być polan 42. I to będzie pierwotna liczba polan, jaką posiadało Zakopane, z czem się też zgodzi liczba osiadłości w r. 1765, których było 49, bo mogło ich przybyć siedm w późniejszych czasach. Wnioski te popierają to, co mówiłem przy rozważaniu szczegółów przywileju króla Michała, że przywilej ten, a raczej pierwszy przywilej Stefana Batorego z r. 1578 uznawał w Zakopanem stan posiadania polan przez osadników, którzy na polanach osiedli, a polan tych najpewniej było już wówczas 42,

a konserwatyzm w lustracyach przestrzegany dochował liczbę polan, choć liczba osiadłości wzrosła od tego czasu. Nie jest to wcale liczba za wielka, a jeżeli się przypatrzymy bliżej różnym szczegółom, jak dawnym nazwom polan, które już w początku XVII wieku dzierżą właściciele zowiący się inaczej, niż sama polana, pokaże się, że Zakopane było ludniejsze, niżby się to zdawać mogło. — Wprawdzie, choć inwentarz obliczając liczbę ról i polan szczegółowo, nie podaje wcale liczby mieszkańców, o czem nie myślano nigdy w dawniejszych czasach, aż do wieku XIX, — możemy przecież dojść do przybliżonej liczby mieszkańców. I tak w inwentarzu czytamy nazwiska posiadaczy osiadłości, jacy mieszkali w Zakopanem w r. 1765. Znajdujemy więc nazwiska tak dokładnie podane, że wiemy, iż n. p. na Bystrem siedział sobie gazda Jan Gąsienica, który płacił z tej polany 15 złotych górskich czynszu. Przy innych osiadłościach mamy podane nazwisko nie jednego gospodarza, ale już całej większej ich liczby, bo np. Bachledowie, Gąsienicowie, Ślimacy, z pewnością oznaczają więcej gospodarzy, ponieważ jeżeli to byli krewni bliscy, wyraźnie jest napisane: Bachledowie bracia, Gąsienicowie bracia, Takuscy bracia.

Ze spisu, którego dokonano w r. 1824, dowiedzieć się można, że na Bystrem siedzi tenże sam Jan Gąsienica, którego tam zastała lustracya z r. 1765, i że obok niego siedzi na tej polanie czterech spólników.

Weźmy inne osiadłości. I tak z porównania inwentarza z r. 1765 z inwentarzami z r. 1784, a następnie z lat 1818 i 1824, można dojść, — szczegóły dochodzenia dosyć mozolnego pomijam — że w r. 1814 na polanie Starej Toporowej siedzi obok jednego gazdy Jędrzeja Topora, który jest obowiązany do czynszu, zupełnie tak, jak za czasów polskich, jeszcze 27 spólników. Na polanie Huciska jest w tym roku 1824 spólników 12 a na innych polanach, — wymieniam dalej tylko nazwiska polan i liczby spólników: Mrówcówka, spólników 17; Rzepkówka, 12; Gutówka, 15; Pardołówka, 11; Bachledówka, 19; Strachatówka, 17; Krzeptówka 19, i t. d.

Są to tylko sąsiedzi, którzy siedzą na tej samej osiadłości; stąd też w języku Zakopian mówi się jeszcze dzisiaj o każdym sąsiedzie, że jest spólnik. Ilość ich oznaczono wprawdzie dopiero

w r. 1824, czasy to jednakowoż bardzo niedawne, jeszcze na wielu osiadłościach siedzą ci sami ludzie, co w czasie lustracyi r. 1765, różnice więc nie musiały być tak wielkie. A zresztą mamy już obliczenie ilości mieszkańców całego Zakopanego, którego dokonano w r. 1818. Było wtedy w Zakopanem mieszkańców 1805, rodzin 445, domów 340, w czem zliczono tylko same chaty mieszkalne, które miały osobne liczby. Jak więc widać z tego spisu ludności, mieszkańców miało Zakopane tak dużo, że w wieku przeszłym nie mogło ich posiadać o wiele mniej, choćby się przyjęło największy odsetek wzrostu ludności. Po latach trzydziestu od spisu ludności z r. 1818, to jest r. 1848 ludność Zakopanego, Olczy i Kościelisk razem wynosiła 2.954 głów, a więc jeżeli porównamy ze stanem z r. 1818 przybyło głów 1149. Jeżeliby się wzięło ten przyrost ludności za przyrost trzydziestoletni w ogóle w tutejszych warunkach i odjęło tę liczbę od ilości mieszkańców w r. 1818, -- wypadnie 656 głów na ilość mieszkańców Zakopanego, dajmy na to, w r. 1788. W rzeczywistości przyrost pomiędzy rokiem 1818 a 1848 musiał być znacznie większy, niż pomiędzy rokiem 1788 a 1818, i jeżeli się przyjmie cyfrę okrągłą 800 mieszkańców za przyrost w tem dawniejszem trzydziestoleciu, zdaje mi się, że będzie to zupełnie wystarczające obliczenie. W takim razie odjąwszy tylko 800 mieszkańców od stanu w roku 1818, otrzymałoby się na rok 1788 mieszkańców 1005 czyli, powiedzmy okrągło, 1000.

I to będzie cyfra bliska prawdy, choćby może komuś się zdawało, że za wielka. Jednak, jak się przegląda inwentarz Zakopanego z roku 1811, a więc jeszcze poprzedzający spis ludności z r. 1818, przypuszczenie moje — wzmocni się, bo oto w r. 1811 samych izb mieszkalnych jest w chatach zakopiańskich 415, stajni 379, szop 408. Z tego też powodu nie można przypuścić, aby jeszcze dawniej, jak w drugiej połowie w. XVII Zakopane razem z Olczą i Poroninem liczyło w roku 1676 głów zaledwie 43, co wykazuje spis ludności, jaki uskuteczniono wówczas z powodu poboru pogłównego. Jak więc należy rozumieć spis ów z r. 1676, sporządzony podług zeznań zaprzysiężonych? Nie inaczej, tylko w ten sposób, że jest tam podana liczba osiadłości, bo za całą osiadłość składał wszystkie opłaty tylko jeden gospodarz. Osiadłości takich mogło być w r. 1676

w Zakopanem, w Olczy i w Poroninie 43, bo było ich w roku 1765 razem 65, a więc przybyło w tym czasie 22 osiadłości. Wiemy zresztą z innego spisu, że w roku 1674, a więc na dwa lata przed spisem z r. 1676, w samym Poroninie było osiadłości 12, a w roku 1765 liczono w tej wsi osiadłości 16, co wszystko popiera powyższe wywody. W takim razie możnaby tak przyjąć, że w r. 1674 i 1676 liczyło Zakopane z Olczą, jeżeli się odejmie liczbę 12 osiadłości w Poroninie od cyfry ogólnej osiadłości 43 Zakopanego, Olczy i Poronina — 31 osiadłości, a tak od roku 1676 do 1765 przyrost w Zakopanem z Olczą wynosiłby 18 osiadłości.

Przechodząc do samej opłaty kwartalnego za wolną propinacyą, wypada jeszcze zwrócić uwagę, że Zakopane płacąc za to prawo musiało czynić zeń użytek, a więc miało własną gorzelnię. Znajdowała się najpewniej na polanie Gutówce, bo tam ją spotykamy z początkiem wieku XIX w roku 1811 w posiadaniu Tomka Cipki, który posiada oprócz gorzelni, jeszcze młyn i tartak.

Pozycya następna: szarwark Ustupski, — tłomaczy się sama, była to bowiem powinność robocza, za którą już od dawna składano opłatę i to po dwa złote od roli czyli z całego Zakopanego z Olczą 21 złotych górskich.

Ostatnia pozycya: stróża, jest również wyjaśniona w zestawieniu prowentu rocznego, a mianowicie, że stróży już nie odbywają, ale płacą zań i to z każdej roli sześć złotych czyli razem z całego Zakopanego z Olczą 63 złotych górskich.

Dawniej stróżę odbywały wszystkie wsi kolejno w Nowymtargu na zamku starościńskim, a była potrzebna, jak powiadają akta nowotarskie z wieku XVII, ku obronie od zbójników i od nieprzyjaciela koronnego.

Wypada się nam jeszcze zastanowić nad inwentarzami innych wsi sąsiednich, aby poznać różnice w powinnościach poddanych starostwa nowotarskiego, bo przez to tem wyraźniej wystąpią obowiązki, jakie odbywali mieszkańcy Zakopanego.

Już poprzednio zwracałem uwagę na brak dni konnych albo bydlanych w inwentarzu Zakopanego, a które mają inne wsi, jak np. Białka, Brzegi, Bukowina.

Z innych różnic wymienić należy brak powinności oddawania bierwion, które składają Białka, Leśnica, Międzyczer-

wienne, nie oddają też poddani zakopiańscy tramów, do czego są obowiązane wsi: Maruszyna, Ratułów, Bystre, nie składają również desek dębowych, co znowu czynią wsi Maruszyna i Zubsuche. Bierwiona, tramy i deski dębowe składały wprawdzie owe wsi w r. 1765 już nie w naturze, ale zawsze kiedyś dawniej musiały je oddawać w tym stanie, zanim wyznaczono zamiast nich zapłatę. Tak samo niema wzmianki w inwentarzu Zakopanego o dawaniu staroście zwierzyny, jak to n. p. czyni wieś Brzegi, która składa: »za zwierzynie *alias* Kozłu dzikiego złotych górskich 20«. W każdym razie znajdowanie się pewnej powinności we wsi jednej — znaczy, że mieszkańcy oddawali się owej czynności i że w ten sposób najłatwiej było staroście odebrać należytość. Później powinności prawie wszystkie zmieniły się w opłaty, widocznie był to wygodniejszy sposób uiszczania się tak dla poddanych, jak i dla starosty, a mamy nawet dowód tego, ponieważ przy sporach ze starostą poddani podnoszą z naciskiem, że już oddawna nie robią, ale oddają pieniądze. I tak już w r. 1629 poddani starostwa nowotarskiego nie wykonywali żadnych robót, ale je opłacali. Wtedy to z przyczyny rozsądzania sporów między poddanymi, a starostą Mikołajem Komorowskim, który krzywdził poddanych, nakazał król Zygmunt III dochodzić: »jeżeliż przedtem ci poddani, którzy się z robót wyłamują, i wiele dni rabiali, i dawno się wszczęło i za czyjej dzierżawy, że te roboty opłacać poczęli«. Toteż każda powinność była oceniona, ile znaczy na pieniądze. Dowiadujemy się stąd, jakie były w ogóle wówczas ceny i zapłaty, przynajmniej w przybliżeniu, bo oczywiście taryfa inwentarza taka tylko być mogła. Wypisuję też tutaj owe zapłaty i ceny z inwentarzy różnych wsi w r. 1765.

Zapłaty	Złote górskie	Grosze
Dzień orania pługiem	2	20
» skrudlenia broną	1	10
» koszenia		15
» grabienia		10
Ceny		
Korzec owsa	3	
Gęś		15
Kura		5
Łokieć przędzy		20

Ceny	Złote górskie	Grosze
Kopa gontów		20
Bierwiono	1	
Tram	3	
Deska dębowa		10

Ponieważ w Zakopanem nie było, jak wiemy sołtysów, nie znajduje się też w inwentarzu w prowencie rocznym pozycya: kwartał sołtysi, jak np. w Białce, Groniu, Leśnicy, Ratułowie, Bystrem, Waksmundzie. Jest to opłata zupełnie taka sama, jak i owe kwartalne, składane przez wszystkich poddanych zakopiańskich razem w sumie 126 złotych górskich, a mianowicie opłata za wolną propinacyę. W każdej wsi starostwa nowotarskiego mieli przywilej wolnej propinacyi wszyscy poddani, to znaczy, że dla siebie warzyli piwo i palili gorzałkę, ale nie szynkowali, jak to już wypływa z pisma starościny Maryanny Wielopolskiej z r. 1701, które przytoczyłem pomiędzy przywilejami. Osobno zaś mieli prawo podobne sołtysi i tak jedni jak i drudzy składali za to prawo opłatę, którą znajdujemy w inwentarzach pod nazwą: kwartał, kwartalne, kwartałowe, kwartał sołtysi.

Wspomniałem poprzednio o obowiązku niektórych poddanych chodzenia z listami staroście. Nie byli do tego używani poddani zakopiańscy, ale z innych wsi bliższych Nowegotargu. W ogóle wiele posług, do których obowiązywał inwentarz wsi, bliższe siedziby starosty, wsi zresztą dawniejsze i zamożniejsze, niema w Zakopanem. O noszeniu listów i wożeniu wina staroście dokładnie mówią inwentarze wsi, które należały do innej już królewszczyzny, ale położonej tuż niedaleko od Nowegotargu, a to dzierżawy ostrowskiej. I tak inwentarze Ostrowska, Dębna i Gronkowa mają taki ustęp: »Tak poddani Ostrowcy, jako też poddani Dębieńscy i Gronkowscy zniósłszy się z sobą powinni raz w rok wóz jeden wina przez J. W. Starostę sobie zakupionego na potrzebę jego, tam, gdzieby dyspozycya zaszła, swoim sumptem bez pańszczyzny z miejsca posesyi Ostrowska wywieść i na miejsce sprowadzić. Ci poddani co tydzień na pocztę do Krakowa chodzić powinni, ale tym sposobem: gromada Ostrowska jednego tygodnia, Gronkowska gromada dwie niedziele, jak wieś największa i najosadniejsza. Gromada zaś Dębieńska także jeden tydzień trzymać

Inwentarz Zakopanego z r. 1765.

Wieś Olcza		Dni do roku piesze	Przędze		Gątów		Owies		Drób		Czynsze Złote górsk.
			łokcie	pasma	kopy	sztuki	korce	miarki	gęsi	kury	
Paweł Marduła		12		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	20
Matusiówka	Takuscy bracia	12		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	12
Czernikówka	Woytek Czernik	6		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	2	12
Zoniówka	Jan Chyc	6		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	20
Milanówka	Stachoniowie	12		15	$^1/_2$			5	$^1/_2$	1	20
Toporowa Stara Polana	Toporowie	12			$^1/_2$			6	$^1/_2$	1	30
Walkosówka	Piszczur	12			$^1/_2$			6	$^1/_2$	1	25
Posadniówka	Toporowie	12			$^1/_2$			6	$^1/_2$	1	35
Hrube wyżnie	Jan Toporek										18
Kiełbasówka	Jan Kiełbasa										14
Stawiańczyska	Jan Toporek										9
Matuszówka Cyrchla	Jan Toporek										12
Wierch Pośredni	Jan Toporek										5
Jarząbkówka	Jędrzey Jarząbek	6		5						1	15
Huciska	Kowal z Woycikiem	6		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	15
Mrówcówka	Mrówcowie	12		15	$^1/_2$			5	$^1/_2$	1	20
Mrówcówka druga	Jałmużnik	6		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	12
Rzepkówka	Galica i Cipka	12		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	12
Toporowiec z Pastwiskiem											70
Młyny											
Jan Cipka											15
Jan Cipka											12
Bachledowie											25
Jakób Mrówca											31

Wieś Zakopane		Dni do roku piesze	Przędze		Gątów		Owies		Drób		Czynsze Złote górsk.
			łokcie	pasma	kopy	sztuki	korce	miarki	gęsi	kury	
Gutówka	Gutowie z Ustupskim	12	1	10	$^1/_2$			9	$^1/_2$	1	48
z Łączku	Wawrzek Ustupski										7
Pardołówka	Oberconiowie Ustupscy	6		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	40
Bachledówka	Bachledowie bracia	12	2		$^1/_2$		1		$^1/_2$	1	44
Strachatówka	Tomasz Zwiacz	12	1		$^1/_2$			6	$^1/_2$	1	30
Ciągłówka	Zwiaczowie	12		15	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	15
Krowiarczyska	Chramcowie	12		15	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	25
Chycówka	Chycowie	12	2		$^1/_2$			6	$^1/_2$	1	25
Kotelnica	z Gąsienic	12	1		$^1/_2$			6	$^1/_2$	1	25
Jantałówka	Jakób Chyc										10
Ślimakówka	Ślimacy	12	1		$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	25
Krupówka	Szymon Trebuniak	12	1	5	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	15
Pośrednia	Jan Biliniak	12		15	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	12
Kurtkówka	Bachledowie	12		15	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	26
Stopkówka	Walenty Bachleda	6		5		15		$1^1/_2$	$^1/_2$	1	23
Stopkówka	Walenty Gąsienica										15
Jaszczurówka	Sobek Gąsienica	6		5						1	7
Bystre	Jan Gąsienica										30
Kokoszówka	Jakób Gąsienica										15
Żywczańskie	Walenty Jarząbek	12		15	$^1/_2$			5	$^1/_2$	1	40
Suchy Potok	Gąsienicowie										15
Krzeptówka	Jan Gąsienica	12		5		15		$1^1/_2$	$^1/_2$	1	20
Potok	Gąsienica z inszymi	12		10	$^1/_2$			5	$^1/_2$	1	30
Stawiańczyska Sywarne	Jaroszeski	12		15	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	21
Skibówka	Woyciech Gąsienica	12		10	$^1/_2$			3	$^1/_2$	1	20
Prokopówka	Woytek Dziadusiak	6		5						1	10
Gronik	Samuel Gąsienica	6		5						1	18
Siedliska dwoie	Gąsienicowie bracia	12	1		$^1/_2$			6	$^1/_2$	1	50
Niżnie	Kasper Gąsienica										5
Nowa Osada	Sobek i Maciey Gąsienicowie										3
Grześkówka	Walenty Gąsienica										3
Młyny											
Gąsienica z młynem kamień 1											20
Szymon Tatar											12
Czynsze z Ustupu											
Sobek Król											80
Krzysztof Bachleda											80
Woyciech Zwiacz											80
Gut z Bachledą											80
Maciey Zwiacz											80
Krzysztof Ustupski											80

Wsi Olczy y Zakopanego Prowent Roczny.

Intrata

	Złote górskie	Grosze
— 180. Dni Kosić, Kosarz a gr: 15, — 180. Dni Grabić, Grabarz a gr: 10	150	
— 25. Łokci, Pasm 5, przędzy danney, Łokieć a gr. 15.	16	25
— $4^1/_2$. Kop Gątów, Kopa a gr. 20.	9	20
— 11. Korcy, Miarek 2, Owsa Ospowego, Korzec a fl. 3.	33	15
— 16. Sztuk Gęsi dannych, Gęś a gr: 15.	8	
— 36. Sztuk Kur dannych, Kura a gr: 5	6	
— Czynszu z Polan y od Młynarzów podług Liniy	1658	
— Kwartalnych za wolną Propinacyą z prawnym z Polan zł. 2, rachuiąc a fl. 12.	126	
— Za Szarwarek Ustupski rachuiąc z Polan 4 a fl. 2.	21	
— Za Stróżę, którą odbywali, *quandam ad praesens* płacą, rachuiąc *itidem* Polan 4 na rolę iednę, z każdey a fl. 6.	63	
Efficit . . .	2092	

powinna, za którą to podróż trzy dni pańszczyzny podług dawnego zwyczaju wytrącać się powinno«.

Chodzenie z listami było również w zwyczaju w starostwie nowotarskiem, chociaż szczegółowej wzmianki nie masz o tem w inwentarzach. Nieraz tak bowiem bywało, że pewne obowiązki zwyczajowe istniały, choć ich do inwentarza wszędzie nie wciągano. Np. z dzierżawy Ostrowskiej byli obowiązani poddani do wychodzenia na »rybne wałem raz w roku pod jesień lub na wiosnę lub też za to w zbiórki«. Znaczy to, że wychodzili ludzie gromadą nad Dunajec i łowili naraz wielką ilość ryb staroście. O obowiązku tym nie wspominają inwentarze wsi ze starostwa nowotarskiego, jednakowoż w sporach ze starostą jeszcze w XVII w. wyraźnie jest mowa o powinności łowienia ryb i to pstrągów i lipieni.

Jeżeli starosta wymagał jakiej pracy, do której inwentarz nie przymuszał poddanych, to winni ją byli wykonać, ale za zapłatą podług inwentarza. Toteż starosta płacił np. za odwiezienie drzewa do tartaku podług taryfy w inwentarzu.

Były jeszcze niektóre powinności, które oddawali poddani według dawnego zwyczaju, choć o tem inwentarze nie mówią. Należą do nich daniny, składane w czasie *sądów rugowych*, jak sarny, kuny. Kiedy bowiem starosta lub zastępca jego zjeżdżał do wsi na rugi, wówczas cała gromada składała mu w podarku sarnę od jednego prawa rugowego. Znaczy to, że do jednego prawa należało czasem kilka wsi, to te wszystkie razem składały staroście sarnę. Na rugach toczyły się sprawy wewnętrze, które odnosiły się do powinności poddanych, także tam musiała każda gromada wyjawiać złe postępki poddanych swojej wsi, czego wszystkiego wysłuchiwał starosta i był przytomny obradom. Należały tam też przewinienia takie, jak woranie się w miedzę, zniszczenie lasu, wyrobienie bezprawne polany i t. d.

Rozkopywanie lasów było tak częstym wypadkiem, że już na to nie wystarczały rugi, toteż co jakiś czas odbywały się objazdy zwierzchności zamkowej nowotarskiej po lasach dla zrewidowania szkód i zapobieżenia niszczeniu lasów. Nie można się nawet dziwić temu, bo ludność wzrastała, miejsca wyznaczonego pierwotnie było za mało, a przytem już z istoty rzeczy każden właściciel polany dążył do rozszerzenia

jej na boki i niedługo polana obejmowała już całe sąsiedztwo, które przedtem było porosłe lasem i należało do obrębu cyrchli. Wyjaśniałem już poprzednio, że poddanym oddawał starosta z upoważnienia króla polany, jako dziedziczną własność za czynszem, ale wyraźnie zastrzegał, że poza polaną wolno im tylko używać paszy w lesie w obrębie cyrchli czyli ograniczenia. Ale starosta był daleko, las tuż blizko nęcił, więc go rąbano, niszczono, a pomału z latami powiększyła się polana, las zginął, nawet ślad po nim, bo go zupełnie wykarczowano. Zwłaszcza poddani zakopiańscy celowali w takich sprawkach i pełno ciągle sporów, rozsądzeń, czy prawnie posiadają polanę, czy ją też wyrobili bez pozwolenia. Dawniej nawet starosta chętnie patrzał na wyrabianie polan, bo przybywało przez to poddanych, którzy uiszczali czynsze, toteż uznawał często już dokonane zdarzenie i za czynszem oddawał poddanemu to, co sobie wyrobił »pracą rąk własnych«, w posiadanie dziedziczne. Groziło to przecież w końcu zupełnem wyniszczeniem lasu, to też trzeba było potem, o ile możności, zabraniać karczowania, a starosta trzymał osobnych leśnych, którzy pilnowali lasów. Już z początkiem w. XVII, zaczynają się narzekania starostów, że poddani lasy niszczą, a z końcem tego stulecia i w wieku XVIII coraz częściej o tem mówią akta nowotarskie. Przytoczę niektóre.

W sporach, które się toczyły około r. 1630 pomiędzy starostą Mikołajem Komorowskim a różnemi wsiami starostwa, zarzucał starosta poddanym, że lasy palą i pustoszą. Sąd referendarski nakazał wówczas, aby lasów nie palili, ani ich »rozkopywaniem nowem nie ścieśniali i dalej się w lasy kopaninami nie pomykali«. Zostawiono jednak poddanym »w ich gruntach i miedzach dawne obrębiska do wyrobienia i wykopania«, a wolno im było »tych tylko chróstów i lasów zażywać, na których pierwotnie zasiedli«. Chciał nawet wtedy starosta odebrać polany niektórym poddanym, mianowicie Czarnodunajczanom, ale przecież »zostawiono je poddanym z uwagi, że za odjęciem gruntów i polan musiałyby być dochody Rzeczypospolitej zmniejszone i inwentarz odmieniony, zastrzeżono jednak, aby poddani tych polan więcej sobie nie przyczyniali nad dawne i żeby przy nich drzewa ze pnia nie wycinali, ale tylko gałęzie według zwyczaju, żeby się nie psowały lasy«. Następnie

przy końcu wieku XVII pojawiają się znowu dochodzenia o nieprawne wyrobienia polan, z których przytaczam te, które się odnoszą do Zakopanego. I tak akt z r. 1687, z d. 12 czerwca, mówi, że przy objeździe lasów starościńskich znaleziono na polanie Rysulówce w Zakopanem osiadłego Szymona Rysulę, ale go zostawiono w posiadaniu polany za czynszem, a w lasach dozwolono paszy.

Akt z r. 1693, który się odnosi do polany Szeligówki w Zakopanem, tłomaczy, co oznacza cyrkiel czyli ograniczenie, że to jest tylko obszar przeznaczony na pastwisko, ale go nie wolno karczować.

Pismem z dnia 3 kwietnia 1701 dostaje Bachleda pastwisko w lesie »między białym y czarnym potokiem« z warunkiem, aby go nie karczował i nie ograniczał. Jestto miejsce w Zakopanem na Krupówkach pomiędzy potokiem Białym, który płynie z doliny Białego, a potokiem Czarnym, co spływa z pod regli. Swoją drogą nic to niepomogło, bo w roku 1799 już za czasów austryackich polana tam była zamiast lasu.

Akt z r. 1723, z dnia 5 lipca, rozstrzyga spór o pastwisko należące do polany zwanej Choćkowskie, przyczem zastrzega, że las jest starościński, że grodzić go nie wolno, że tylko można paść w lasach. Tak samo akt z r. 1725, z dnia 21 lipca, pozwala paszy w lasach posiadaczom polan Weszkówki, Kiełbasówki i Zoniówki, ale wyraźnie dodaje, że las należy do starosty i że pod karą nie wolno lasu niszczyć. Podobnież pod tymi warunkami pozwolono w r. 1746 dnia 8 stycznia paść w sąsiednich lasach starościńskich właścicielom polan Kotelnicy, Gubałówki i Furmanowej, a lasów zabroniono niszczyć pod grzywną i karą więzienia.

Akt z r. 1748, z dnia 5 grudnia ogranicza paszę około polany Skubiszówki, a przytem czyni uwagę, że Gąsienicowie lasy zniszczyli, że im tego czynić nie wolno pod karą.

W roku 1762 zwiedziła zwierzchność lasy starościńskie w Zakopanem i jak pisze w akcie z tegoż roku, z d. 25 czerwca, znalazła szkody w nich wielkie od bydła i od sąsiadów. Przypomina, że las, który się rozciąga pomiędzy polanami Szymoszkową, Skibówką, Sobickową, Świrlikową i Palenicą, należy, jak zawsze przedtem, do starosty podług pisma z roku 1754. Przyznaje paszę w nim właścicielom polan, a Gąsieni-

com dozwala, że mogą ogrodzić łąkę zwaną: *Nowa osada*, a w lasach pozwala im paść 10 sztuk bydła. Akt ten posiada wielkie znaczenie dla dziejów Zakopanego, bo jestto ślad wyraźny osadzenia się niedawnego Gąsieniców w Zakopanem, o czem opowiadają do dziś dnia podania ludowe.

Niedługo potem w r. 1766, dnia 22 czerwca, znowu musi zwierzchność zamkowa przypominać, że lasy należą do starosty, choć na nich dozwolona pasza poddanym. Rozstrzyga przytem spór o paszę pomiędzy polanami Skibówką, Buńdówką, a rolą Osiedle i pozwala polany już wykarczowane posiadać za czynszem, ale więcej wyrabiać nie wolno.

Mógłbym jeszcze przytoczyć wiele podobnych aktów, odnoszących się do Zakopanego, ale te, które podałem, wystarczą do wyrobienia sobie pod tym względem przekonania o stosunkach jakie panowały w Zakopanem w wieku XVIII.

ZAKOPANE PRZED STU LATY

JUCHAS
I · DZIEWKA
Z WITOWA

IV.

Lud.

Jedzie wesele dołu wsiom,
niech sie nam ludzie napatrzom!
A cóz to hań wej za pole,
same kamiénie a skále...

Strojno, huczno, wesoło jadą wóz za wozem, aż ziem dudni, a po górach rozlegają się śpiewy i krzyki...

.....niech sie nam ludzie napatrzom! — a jest czemu, stroje bo piękne, odświętne, migają barwy jasne i jaskrawe, wstążki czerwone, modre gorsety, korale, zielone spódnice, białe cuchy, błyszczą się spinki na koszulach, sprzęgi na opaskach, łańcuszki na kapeluszach, wiatr rozwiewa włosy długie chłopów i parobków, unosi wstęgi od warkoczy dziewek. Drużbowie konno, walą z pistoletów, konie się płoszą, wrzask, krzyk, zawodzenie dziewek, gardłowe głosy chłopów, — jedzie wesele dołu do miasta ku farze. Mijają dziedzinę po dziedzinie, minęli Biały Dunajec, wjeżdżają do Szaflar, nazganiali ludzi ku drodze, co zwabieni wrzawą wybiegają z chałup. Zakopianie jadą z weselem do miasta, zbójniki, nieszczęśniki, nazbijali dudków na Węgrach, cieszą się, mącą, bo mają wesele. Na pierwszym wozie jedzie Hanusia, co się wydaje za Jasia,

Dana, moja dana,
niepójdem za pana,
pójdem za takiego,
jako i ja sama!!

Hanka Jasia rada widzi, bo chłopcysko jak malowane, gany mu nijakiej niema, a dyć i Hanusia nicego, piékna, ma odzienia dość, korale, spódnice, zapaski bryzowane, zagłówki, pierzynę, krów parę, a i cielickę ma na

przychówek, coby się jej darzyło na nowem gazdostwie. Juści jedno drugiemu spodobać się musiało, — dobrze zyć bedom, boć to dobry chłopiec, gospodarny, ma i kęs pola, jakoś ta biéde bedom kwasili.

Minęli Szaflary, wjeżdżają do miasta, z uliczek ciśnie się gawiedź, Zakopiany przyjechały, już i stają przed kościołem i zlazują z wozów.

.....niech sie nam ludzie napatrzom! a teraz dopiero można się im dobrze przyjrzeć. Chłopy wysokie, rosłe, zgrabne, w białych cuchach, włosy długie spadają im na ramiona, pierwszy pukiel od skroni spleciony po każdej stronie w warkoczyk, u parobków związany wstążką czerwoną, co im podarowały freirki. Kapelusze nie wielkie, z kresami małemi, naokół kostki, albo łańcuszki żółte, które spadają kiścią z ogniwek po boku. Za kłobukiem gałązki cisu, u innych pióra orle, kogucie. Cuchy białe, któremi różnią się od górali ze wsi bliższych Nowegotargu, hološnie białe, cyfrowane, na nogach kierpce. Prawie wszyscy z pod cuchy na koszulach błyszczą sprzączkami opasków szerokich, co sterczą aż w pół pachy, jak pancerz na piersiach. Niektórzy tylko bez pasów natomiast wdziali na koszule kabatki modre bez rękawów z żółtemi potrzebami, z obszywkami z żółtej włóczki i świecącymi guzikami mosiężnymi. Kieszenie po bokach kryte zakładkami, kolnierzyk wyszywany żółto, zatyłek fałdzisty i tam też guziki u stanu. Na piersiach wpięta w koszulę wielka mosiężna spinka z kiścią wisiorków, łańcuszków, kamyczków barwnych. Wielu z nich ma nawet wisiorki z kamyczkami i szkiełkami przy uszach, a na szyi sznurki paciorków mosiężnych, centków, szkiełek barwnych, gombiczek i brymbulców. — Kobiety mienią się wielością barw jaskrawych. Starsze, poważne mężatki w zawojach białych ze szmatki cienkiej białej, związanych z przodu głowy, w szubach sukiennych, podbitych skórkami zajęczemi lub owczemi białemi, pokrycie sukienne szub przeważnie czerwone, zdarzają się też zielone i niebieskie. Z pod szub widać wspaniałe, materyalne gorsety w różnych barwach jaskrawych, zielone, czerwone, niebieskie, przerabiane szychem złotym. Dziewczyny nie mają szub, więc lepiej widać gorset, który z przodu ściąga sznurówka, albo też zapinają guziki świecące. Gorset bez kaletek dochodzi do stanu, spódnica ściągnięta niżej na

kłębach, — tak, że między gorsetem, a spódnicą widać naokół rąbek białej, cienkiej koszuli. Przy wszystkich ruchach i zwrotach ciała nadaje to dziewkom wiele zgrabności i gibkości. Spódnice fałdziste, sute, w różnych barwach, to jàsno niebieskie, to ciężkie materyalne zielone. Niektóre bogaczki mają jedwabne spódnice i jedwabne białe na nich zapaski. Każda z kobiet, dziewka, czy mężatka odziana z wierzchu chustką długą, której końce okręca koło ramienia kilka razy, aby nie zawadzała. Chustki te często muślinowe. Na szyi wszystkie kobiety noszą mnóstwo korali, po kilka do kilkunastu sznurków, co je kupują w Krakowie i w Nowym Sądczu. Na nogach buty z żółtej świecącej skóry, z zagiętymi do góry nosami, na korkach. Dziewki stroją się w pierścionki mosiężne i srebrne, co im je dają kochankowie, włosy zaczesują w tył i splatają w warkocz, który zdobią wstążki, najwięcej czerwone, także dar polubieńców.

Między tłumem mieszczan nowotarskich, co się przygląda weselu, widać wysokie futrzane kołpaki i długie sukienne kapoty granatowe, obszywane żółtemi potrzebami.

Zakopianie przyjechali na ślub do miasta, bo chętniej tu jeżdżą, niż do Szaflar, gdzie im się należy, ponieważ wolą farę, a w Szaflarach tylko kościół filialny, mały, niepozorny, drewniany. Tu przed świętą Katarzyną, co ją wymalował Ojciec Lexycki z Kalwaryi Zebrzydowskiej, dał im ślub ksiądz proboszcz Sawicki i ledwo wyszli za próg kościoła rozlega się śpiew, który podnoszą gorliwi weselnicy:

Przypatrz-ze sie, przypatrz, panie organista,
co ja we wianecku do kościoła przysła;
bądź-ze na świadectwo panie bakałarzu,
co ja swój wianecek kładem na ołtarzu!

Ze wzgórza nad Nowymtargiem patrzy się z góry na nich starożytny kościołek świętej Hanny, a tak co dziewczyna — to Hanusia, lub Kasia od patronki fary nowotarskiej, lub w końcu Marysia na pamiątkę cudownej Matki Boskiej Ludźmierskiej, co się kupcom krakowskim objawiła przed wieki i tam zaraz z pnia kościół wystawili. Do fary najwięcej są przywiązani, to też mimo, że teraz dzieli się Zakopane na poły i jedna połówka wsi przypada do parafii w Chochołowie, a druga

do filii w Szaflarach, przecież nie radzi biorą śluby gdzieindziej, jak w farze. Ksiądz proboszcz nowotarski Józef Sawicki ma też wielkie dochody, z których następca jego ksiądz Szymon Zamojski stawia murowany kościół sklepiony w Szaflarach w r. 1799 w miejsce starego drewnianego. A jak bogaty gazda umiera, to nieraz w ostatnią wolę swoją wkłada datek na farę. I tak Grzegorz Tylka z Ostrysza »wiedząc, iż nie masz nic pewniejszego nad śmierć i godziny jej« — »takową ustną wolę swoję oznajmił, rozporządzenie ostatnie i testament uczynił« w roku 1709, że oprócz wielu innych zapisów w halach i polanach, z których jedna Rysulówka w Zakopanem, — »do kościoła farnego nowotarskiego Katarzyny świętej na wysklepienie trzysta tynfów oddaje«.

Poddani starostwa nowotarskiego odróżniali się jeszcze pomiędzy sobą tak, że najbliższe wsi koło Nowegotargu nazywali starostwem i tak na mieszkańców Czarnego Dunajca, Starego Bystrego, Zaskala, Długopola, Wróblówki, Załucznego itd. mówili, że są to górale ze starostwa. Następne wsi ku Tatrom, a więc Szaflary, Międzyczerwienne, Maruszyna, Groń, Leśnica i wszystkie już dalsze osady podtatrzańskie nazywali Podhalem. Nazwa ta, jak jeszcze dotąd między ludem, nie jest jednym rzeczownikiem, ale składa się z dwu wyrazów, mówi się więc pod hale, a np. na pytanie dokąd idziesz? odpowiadają: pod hale, — gdzieś był? — mówią pod halami. Podhalanie, tak jak i teraz, a co i dawniej bywało, spoglądają z pewną wyższością na sąsiadów ze starostwa. Tamci są gorsi, nie są wprawdzie Lachy, bo ci to już nic nie warci w ich oczach, ale zawsze bliżsi Lachom, niż oni, Podhalanie.

Toteż śpiewali nieraz:

Góral ja z pod hali,
mam nózki ze stali,
jak kiérpce obujem,
biegam, a nie cujem!

Na tem Podhalu najdumniejsi są znów ci, co siedzą pod samemi Tatrami, tam jeszcze szczytniejsza kraina, tam to od Poronina w górę jest Podhale skalne albo zimne. Toteż Zakopianie już są skalni Podhalanie, dla nich gazda z Białego Dunajca, to już wsiak z dołów.

DR. STANISŁAW ELJASZ-RADZIKOWSKI

ZAKOPANE PRZED STU LATY

KOBIETY W STROJACH ODŚWIĘTNYCH I MIESZCZANIN NOWOTARSKI

Pomiędzy sobą jeszcze dzisiaj zdołają się odróżnić górale, często po jakiejś drobnostce, która ani nie wpadnie w oko obcemu. W tej wsi noszą taką obwiązkę na kapeluszu, ówdzie inną — a to już wystarcza do poznania wsi ojczystej. Wszyscy w ogóle Podhalanie nosili w wieku XVIII, a potem jeszcze mniej więcej do połowy wieku XIX, kapelusze z kresami wązkiemi i tem się różnili od górali ze Starostwa. Kłobuk bywał mały, ozdobiony kostkami czyli muszelkami morskiemi lub łańcuszkiem. Górale ze starostwa mieli kłobuki takie, jak dzisiaj wszyscy już noszą górale, i ci bliżsi Nowegotargu i ci dalsi, czyli dawniejsi prawdziwi Podhalanie w ściślejszem znaczeniu tego słowa.

Podhalanie nosili najchętniej cuchy krótkie, białe, kiedy górale starościńscy ubierali się w cuchy dłuższe, ciemnobronzowe, jakie teraz należą do najwięcej uroczystego stroju u Zakopian. Włosy zaplatali w warkocze, lubili szerokie pasy, a gdzie można tylko wieszali u stroju frędzle, łańcuszki, wisiorki, centki, kochali się w spinkach pięknych, to też Podhalanin, a zwłaszcza skalny Podhalanin cały był obwieszony suto temi drobiazgami, choć ubranie samo naszał obcisłe i kuse. U spinki na piersiach moc łańcuszków, na szyi sznury koralików, paciorków, kamyczków, w uszach wisiorki, szkiełka różnobarwne, gombiczki, brymbulce, a *Staszic* opisuje je dokładnie i dodaje, że mają rozmaite zabobonne znaczenia. Były to więc amulety, któremi obwieszał się, jak bronią od złego, skalny Podhalanin. I spinka na piersiach, to nie zwykła sprzączka do koszuli, to idol, wyobrażenie bożka, co sięga najodleglejszej starożytności. W czasach, o których mówimy, to jest w wieku przeszłym, znaczenie spinki było o wiele jaśniejsze, jak dzisiaj. Tak bystry badacz, jak Staszic, wyraźnie podnosi zabobonne znaczenie spinek i owych rozmaitych wisiorków. Przesądów, wierzeń mieli mnóstwo, opowiadali o strzygach, strzygoniach, upiorach, topielcach, czarownicach, ślepotnikach, płanetnikach, smokach, latawcach, bogińkach, dziwożonach, duchach, — chodzili na skarby do Tatr, a jak jeszcze dzisiaj z tradycyi mawiają: »wiary chrześcijańskiej nie béło hań nic!« Czarownice jeździły na Hałeczkową na dzień św. Łucyi, siadały na cioski i niósł je wiatr na miejsce. A była to polana na Babiej górze w lesie, zarosła

kwieciem przeróżnem i ziolami, których potrzeba było do czarowania. Śpiewywało się też w ten sposób o czarownicach:

Na tej Hałeckowej zielone ulice,
w wilią świętej Łucye jadom carownice;
hojna, ino hojna, w Hałeckowej wojna,
carownica dobra, kazda krowa dojna.
Na tej Hałeckowej sytkie były śmiałe,
bo sobie Kopere za wójta obrały.

Tatry były pewne dziwów i nic nie płoszyło wiary w prawdziwość tych nadzwyczajności. Przeciwnie — czasy sprzyjały jeszcze, bo oto sam król polski, kurfirst saski August II dostaje kości z całego smoka z Tatr i zawiesza je w zbiorach w *Grüne Gewölbe* w Dreźnie, a za Stanisława Augusta podziwiają belki z okrętu, co się rozbił na morzu, a wyłowili je w Morskiem Oku i król umieszcza szczątki owe na Zamku w Warszawie. Opowiadali też po całej Nowotarszczyźnie, jako na dnie Morskiego Oka od potopu świata została ryba, co leży na dnie, a stara, bo jej zarósł grzbiet mchem, glonem i pleśnią.

Do Krakowa przynosili górale drogie kruszce z Tatr, mieli nawet zmowę z jakimś karmelitą, bo jak mówi współczesny list z r. 1767 »kryjomym sposobem za granicę kruszce wywożą i karmelicie, aptekarzowi z klasztoru krakowskiego św. Michała na sekret przysięgli«. — Wiarę w skarby ukryte w Tatrach podsycała jeszcze ta okoliczność, że właśnie wówczas za Stanisława Augusta zabrała się komisya skarbowa do odnowienia kopalń tatrzańskich. Po skarby zresztą przychodzili czarnoksiężnicy i nieraz zdaleka ludzie obcy, bo np. około r. 1790 czterech mieszczan morawskich z Nowego Jiczyna, którzy szukali bogactw, ale jeden czy dwu z nich nawet zabiło się, a pozostali wrócili w nędzy i biedzie do domu. Aptekarze krakowscy sprowadzali z Tatr zioła lecznicze, korzenie rozmaite, po które chodzili górale po Tatrach. Zbierali zwłaszcza goryczkę, benedyk (czyli *geum*) i inne zioła, a przynosili też do aptek krakowskich strutki z żołądków kozic, to jest bezoary czyli kule z sierści połkniętej, które się tworzyły w żołądku kozic, a które uchodziły w dawnych czasach za odtrutkę przeciw jadom i zatruciu.

Sąsiedztwo Węgier sprzyjało nadzwyczajnie rozwojowi

zbójnictwa we wsiach przedewszystkiem Podhala skalnego. Zakopane było może pierwsze w tym względzie, »wyskocyć za bucki«, — nie przedstawiało żadnych trudności, tuż granica, a tam na Węgrzech jest żydek bogaty, jak mówi piosenka. Snuły się też po przełęczach tatrzańskich gromady przemytników słowackich z Węgier, którym nieraz pomagali Zakopianie. Przemycali sól polską do Węgier, dokąd jej bez oclenia nie było wolno dowieść i to, jeżeli było wolno, to jedynie przez komory cesarskie — tak zwane trycatki. Przemytnicy chodzili przełęczą Pyszniańską, to przełęczą Tomanową, i gubili się w lasach wszedłszy na stronę węgierską, chyłkiem przeciskając się do dziedzin. Czasem złapali ich objeżdżacze cesarscy, co konno strzegli okolic Tatr od strony Węgier we wsiach i miastach liptowskich, w Wychodnej, w Rużomberku. Wtedy wprost zabijali, aż są o to okrucieństwo skargi z tych czasów: że biedni ludzie »obequitatorum manu occiduntur«.

Na Liptowie żył i zginął z początkiem XVIII w. sławny Janosik, co go obwiesili za ziobro, a był chłop, kie na dwanaście kęsów przeciął drzewo w powietrzu, jak wyskoczył z ciupagą w ręku. A jak go podstępem złapali i powiesili, pozbywszy ciupagi i kija, co były obroną jego jedyną, to kij i ciupaga wyrąbały się z skrzyni i biegły doń pytając: »cy jesce, panie, fces zyć na świecie?« a Janosik odrzekł: »kie zjedli miéso, niek zjedzom i kości«. Tak zginął, ale za karę, za niego, co mógł służyć za trzy pułki wojska, bo za jeden starczył kij, co sam tańczył a dały mu go czarownice, za drugi ciupaga, co sama rąbała, a za trzeci, on, — płacili i płacą do dzisiaj panowie z Liptowa cesarzowi »firtelik śrybła«.

Zbójników była moc w Zakopanem w wieku XVIII, a było ich jeszcze więcej, jak Austrya po zaborze zaprowadziła pobór do wojska. Służba wtedy trwała całe życie aż do r. 1802, kiedy ją zmieniono na czasową, to też uciekali wszyscy młodzi chłopcy na zbój w Tatry. Jak mogli mścili się na Niemcach, spalili Kuźnice w Zakopanem w r. 1793 i pieniądze zrabowali, aż nawet przyszło do tego, że rząd austryacki wysłał w Nowotarszczyznę wojsko i ogłosił dla postrachu stan wojenny w tych stronach.

Kozice i świstaki można było w końcu wieku XVIII spotkać dość blizko Zakopanego w Czerwonych Wierchach

i w Giewoncie, ale je bardzo niszczyli Zakopianie tak, że z początkiem gospodarstwa kamery austryackiej w Nowotarszczyźnie nie wydzierżawiono wcale polowania aż do r. 1816, aby nie wyniszczyć kozic w zupełności.

Gospodarstwo rolne w w. XVIII było w Zakopanem bardzo mizerne. Łąki wprawdzie ładne, ale tylko raz koszone i z krótką trawą, a koniczyny, jak wiadomo, wcale nie znano. Nie było również ziemniaków, dopiero w końcu tego stulecia zaczyna się pojawiać ich uprawa. Toteż przednowek bywał straszny. W płonych latach trzeba było żyć zielskiem, i tak gotowali szczaw i oset na potrawę. Dopiero wprowadzenie ziemniaków przyniosło odmianę na lepsze. Ale nowość ta dostała się tutaj aż kiedyś po roku 1770, ponieważ w województwie krakowskiem mało gdzie bywały ziemniaki przedtem, a wyjątkowo zapisano w r. 1767 w inwentarzu sołtystwa we wsi Kopytówce »maku zagon i ziemniaków zagony dwa mizernych«. W sąsiednich Węgrzech na Spiszu zaczęto je uprawiać około r. 1770, jednakowoż z początku lud wzdrygał się przed tem paskudztwem, bo chodziła wiara, że jedzenie ziemniaków sprowadza straszne choroby.

Chleb piekli z dwu części plewy, a jednej owsa, wysuszone i zmelte wypiekali razem. Chleba właściwego prawie nie używali, chyba jak było wesele, albo związowiny, kiedy to parze młodej związywano ręce nad chlebem i oszczypkiem, — gospodyni go kupowała. Przemyślnością i różnemi pobocznymi dochodami zdołali się przecież Zakopianie utrzymać i opłacić czynsze z polan tak, że mimo wszystko, mimo lata głodu, wieś nie należała do biednych osad. Główny dochód przynosiła sprzedaż owiec, płótna i lnu. Pozbywali te przedmioty w Nowymtargu, a także w Białce. Targ odbywał się w niedzielę i święto zaraz po nabożeństwie koło kościoła, przeciw czemu nawet zaczynali powstawać księża, ale był to zwyczaj tak powszechny, że mimo to przetrwał dalej. Do Białki i do Nowegotargu umyślnie przychodzili ludzie z sąsiedniego Spisza, po len i po płótno, które miało sławę i było cenione.

Ludzie w Zakopanem mimo to, że nieraz na wiosnę cierpieli głód, dochodzili przecież do późnej starości. Niedaleko od Zakopanego w Witowie żył w r. 1793 starzec nazwiskiem Kaźmirz Bajor, który miał 129 lat. W inwentarzu Zakopanego

z roku 1811 znalazłem dopiski przy niektórych mieszkańcach: stary i bardzo stary. Nazwiska te są następujące: Rejna Gawlakowa, stara; Agnieszka Gąsienicka, bardzo stara; Rejna Hycowa, bardzo stara; Michał Topór, bardzo stary; Jan Gut, stary; Tomek Trzebunia, stary; Sobek Gąsienica, bardzo stary; Jan Bachleda, bardzo stary; Jakób Stopka, bardzo stary; Sobek Topór, bardzo stary.

Zakopane pierwotnie należało do parafii w Nowymtargu. Z samym początkiem XVII w. powstały kościoły filialne w Szaflarach i w Czarnym Dunajcu (zdaje się w roku 1606) i wtedy to Zakopane rozdzielone na dwie części, należało tu i tam po połowie. Przecież łączność z farą trwała dalej dosyć ścisła, zwłaszcza, że sprzyjała jej tradycya i interesy, które łączyły Zakopane z miastem. Znacznie później, kiedyś w końcu wieku XVIII ta część Zakopanego, która należała do Czarnego Dunajca, zaczęła się zaliczać do zakresu parafii w Chochołowie może po r. 1762, kiedy kościół Chochołowski stał się filialnym. Dalsze zmiany przyniósł dopiero wiek XIX, a mianowicie połączenie części, która poprzednio należała do Szaflar, z parafią w Poroninie (w r. 1817). Szkoła jedyna w tych stronach znajdowała się w Nowymtargu, gdzie bywał bakałarz. Na niego to niektóre wsi składały opłatę, nie dawało przecież nic Zakopane, a znalazłem tylko ślad, że Stare Bystre na utrzymanie nauczyciela w szkole nowotarskiej płaciło 20 zł. 40 gr. Porządek we wsi sprawowała gromada, a do niej liczyli się wszyscy kmiecie czyli cali gazdowie i półgazdowie. Chałupnicy, komornicy nie należeli do gromady, tak samo parobcy. Gromada obierała sobie *urząd*, to jest wójta i przysiężnych. Wójt zwoływał gromadę na zebranie, które się zwało również gromadą, a zwoływał kulą każdą trzecinę z osobna. Zdaje się stąd, że całe Zakopane było podzielone na trzy części, które się rozchodziły w trzy strony, to jest trzecina ku dzisiejszym Kościeliskom, ku Poroninowi i Olcza, ponieważ jeszcze do dziś dnia została tradycya o trzecinach. Obrady toczyły się najczęściej nocą bardzo długo, bo zazwyczaj do uchwały trzeba były zgody wszystkich. Wójt za sprawowanie urzędu posiadał rozmaite przywileje i tak np. nie płacił za szarwark, jak mówią inwentarze: »excepto wójta, który się w każdej wsi detrynkuje«.

Na zakończenie.

Pisząc o Zakopanem przed stu laty nie trzymałem się ściśle pewnego roku, ale chciałem, ile możności, odtworzyć Zakopane takie, jakiem go widział wiek ośmnasty. Zostało mi więc jeszcze dużo do opowiedzenia o Zakopanem z tych czasów, jak tutaj zjeżdżali górnicy, których sprowadził król Stanisław August, aby odnowić kopalnie w Tatrach, jak tu zaszli konfederaci barscy, jak następnie najechała te strony przemoc austryacka, zanim jeszcze przyszło do rozbioru Polski, jak potem ci Austryacy tu rządzili, kto bywał wówczas w Tatrach z podróżników i tak dalej i dalej. To wszystko opowiem w roku przyszłym. Obecnie muszę dodać trochę wiadomości o źródłach, z których czerpałem i na których się opierałem, pisząc te karty. Głównie służyły mi własne zbiory rękopiśmienne, a więc stamtąd podaję przywileje, wymienione w całości. Główny przywilej dla Zakopanego, który dodałem w podobiźnie, a właściwie w układzie zbliżonym do oryginału, był już wprawdzie ogłoszony, a to z papierów pozostałych po gorliwym badaczu Tatr, Eugeniuszu Janocie, przez pana Bronisława Gustawicza, (w Wędrowcu r. 1879), jednakowoż z omyłkami. Tak samo przywilej Zygmunta III wydany Jędrzejowi Jarząbkowi w r. 1630 był również tamże ogłoszony, ale widocznie z odpisu źle odczytanego, ponieważ np. zamiast żleb podano tam wszędzie step. Następne przywileje Maryanny Wielopolskiej ogłaszam w całości po raz pierwszy. Jeszcze z tego względu uznawałem potrzebę, aby zebrać tutaj razem wszystkie przywileje Zakopanego, ponieważ będzie to niejako wskrzeszone archiwum Zakopiańskie, którego Zakopane wcale nieposiada.

W skreśleniu dziejów starostwa nowotarskiego, stosunku starostwa do całości państwa Rzeczpospolitej opierałem się na znakomitem dziele Tadeusza Korzona: Wewnętrzne dzieje Polski za Stanisława Augusta, wydanie drugie. Użyłem też wszelkich istniejących źródeł, jak Traktatu o starostwach Stanisława z Łazów Duńczewskiego z r. 1758, starego dziełka: Płata wojska i chleb zasłużonych z r. 1771, i t. d. i t. d., a w końcu głównie moich

WIDOK TATR OD WITOWA
Z DZIEŁA HACQUETA Z R. 1796

WIDOK NA GIEWONT I CZERWONE WIERCHY
Z DZIEŁA HACQUETA Z R. 1796

zbiorów rękopiśmiennych. Tak nadzwyczaj ważną i ciekawą ostatnią lustracyę Zakopanego z r. 1765 wyjąłem z mojego zbioru, co do ogólnego opisu dochodu rocznego zgodziła się ona z odpisem skróconym lustracyi województwa krakowskiego, który posiada zbiór Dra Aleksandra Czołowskiego we Lwowie. Lustracye i inwentarze innych wsi starostwa nowotarskiego i ostrowskiego, które przytaczam dla porównania, pochodzą również z mojego zbioru. Wreszcie szczegóły, które się odnoszą do ludu, jak pieśni, opis strojów góralskich, skreśliłem na podstawie dawnych zapisków, które mi się udało odnaleść. Pieśni weselne są niewątpliwie dawne, mowa w nich np. o bakałarzu nowotarskim. Stroje, a zwłaszcza opis szuby, którą nosiły kobiety, zgodziły się w zupełności z chromolitografią, która jest dodana do opisu Tatr z roku 1842, — w dziele: *Das pittoreske Oesterreich*, zeszyt 21, *Der Sandecer Kreis*, — przez J. Mehoffera. Oryginał malował R. Alt widocznie na miejscu. Chociaż więc wyobrażenie to strojów pochodzi już z w. XIX, niewątpliwie przedstawia ubiór z czasów dawniejszych, z wieku XVIII, który się jeszcze zachował w pierwszych dziesiątkach lat stólecia następnego. Dodałem tylko do strojów herby, jakie przysłużały starostwu nowotarskiemu, a z niem i Zakopanemu za czasów polskich, to jest herb województwa krakowskiej i herb ziemi sądeckiej z barwami podług ostatniego opisu w herbarzu Niesieckiego. Oprócz tego wszystkiego dołączyłem współczesne miedzioryty z wieku XVIII w podobiznach wiernych, a to w tym celu, aby opis tchnął charakterem przeszłowiecznym. Wyjąłem je z dzieła Baltazara Hacqueta, profesora wszechnicy lwowskiej, który zwiedzał Tatry polskie już po zajęciu przez Austryę i zostawił bardzo cenną i ciekawą książkę: *Hacquet's neueste physikalisch-politische Reisen in den Jahren 1794 und 95 durch die Dacischen und Sarmatischen oder Nordlichen Karpathen*, — w Norymberdze, 1796.

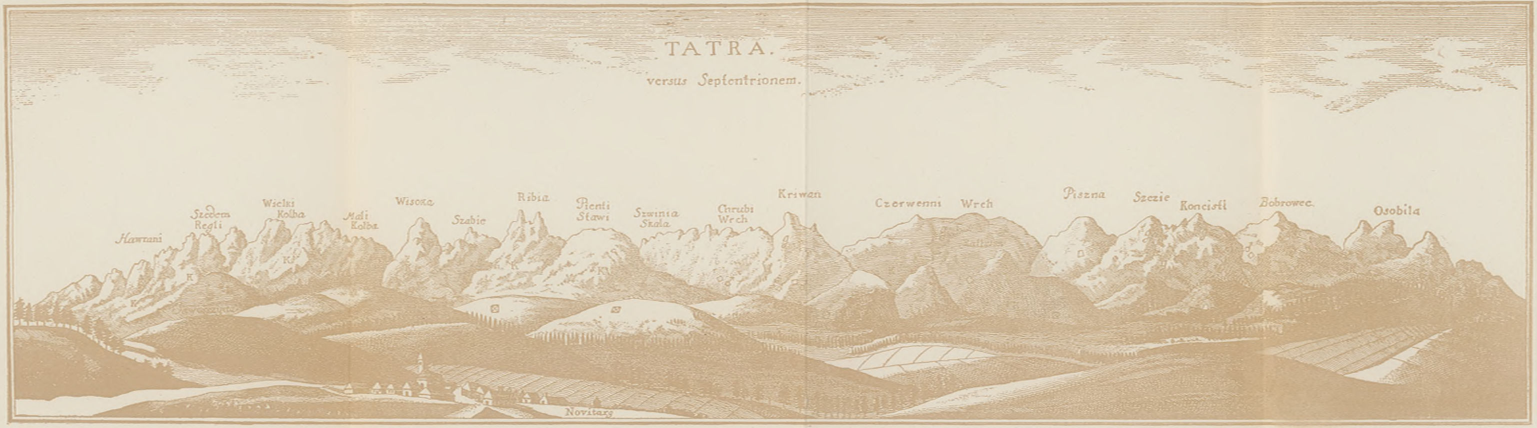
Mapa Tatr Polskich podaje wiele ciekawych szczegółów, oprócz nazw mniej lub więcej poprzekręcanych, z których przecież można odgadnąć brzmienie właściwe, posiada znaki, gdzie i jakie znajdowały się wówczas kopalnie w Tatrach, i którędy szła owoczesna granica od Węgier, zwłaszcza najdokładniej wyobraża bieg granicy około Morskiego Oka i Czarnego Stawu, nie pozostawiając pod tym względem najmniej-

szej wątpliwości. Dziełko to jest dzisiaj dosyć rzadkie, toteż rozpowszechnienie widoków, a w pierwszym rzędzie mapy, uważałem za rzecz bardzo pożyteczną i potrzebną.

Na tem kończę i żegnam się z czytelnikiem, da Bóg doczekać, do roku przyszłego.

We Lwowie, d. 19 czerwca, 1901 r.

Dr. St. E-R.

WIDOK TATR OD PÓŁNOCY Z NAD NOWEGO TARGU,

Z DZIEŁA HACQUETA, WYDANEGO W R. 1796 W NORYMBERDZE

Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych

dokonanych staraniem Tow. Tatrzańskiego w roku 1900

obliczone i zestawione przez L. Świerza.

Następująca tablica podaje położenie geograficzne stacyj meteorologicznych, ich wzniesienie nad poziom morza oraz nazwiska Szanownych PP. Obserwatorów.

Miejsce spostrzeżeń	Długość od Greenwich	Szerokość północna	Wzniesienie nad morze w metrach	Nazwiska Obserwatorów
1. Białka . . .	20° 6′	49° 23′	694	W. X. Skrudziński Antoni, proboszcz
2. Brzanówka (Zazadnia) . .	20° 5′	49° 17′	915	W. Bieńkowski Władysław, leśniczy.
3. Brzegi (Wodospady Mickiewicza w Tatrach) . .	20° 6′	49° 14′	1095	W. Zinkiewicz Karol, inżynier Wydz. Kr.
4. Chrzanów . .	19° 25′	50° 8′	297	W. Urbańczyk Franciszek, inżynier.
5. Demnia ad Skole	23° 33′	49° 3′	420	W. Weisbach Adolf, dyrektor dóbr lasowych.
6. Jaćmierz . .	22° 1′	49° 37′	300	W. Magierowski Leon, nauczyciel ludowy.
7. Klikuszowa .	19° 47′	49° 31′	600	W. Hajewski Julian, nauczyciel ludowy.
8. Kosów . . .	25° 6′	48° 19′	304	W. Dr. Bażant Wacław, lekarz.
9. Kościeliska .	19° 54′	49° 17′	919	Chwalibóg Andrzej, leśniczy.
10. Kraków . . .	19° 58′	50° 4′	220·33	Obserwatoryum astronomiczne.
11. Maniowy . .	20° 16′	49° 27′	527	W. Garbień Jan, nauczyciel ludowy.

Miejsce spostrzeżeń	Długość od Greenwich	Szerokość północna	Wzniesienie nad morze w metrach	Nazwiska Obserwatorów
12. Mikuliczyn .	24° 36′	48° 24′	596	Łonkiewicz Józef, nauczyciel ludowy (w r. 1901 W. Borysiewicz, mag. farm.)
13. Mogilany . .	19° 54′	49° 57′	396	W. X. Nowak, katecheta.
14. Myślenice . .	19° 57′	49° 50′	314	W. Dr. Wierzbicki Stanisław, adj. sąd.
15. Nowy-Targ .	20° 2′	49° 19′	593	W. Babczak Jakób, organista.
16. Osielec . . .	19° 46′	49° 40′	420	W. X. Hradeczny Henryk, proboszcz.
17. Rabka . . .	19° 57′	49° 37′	478	W. Ciborowski Franciszek, administr. zakł. zdroj.
18. Zakopane I. (Muzeum T.) .	19° 58′	49° 17′	897·2 (wys. bar).	W. Staszel Walenty, nauczyciel ludowy.
19. Zakopane II. (Kasprusie) .	19° 57′	49° 18′	840 (około)	W. Galleth Józef, prof. szk. rzeźb.

Wyniki spostrzeżeń poniżej umieszczone wzmocniliśmy dla porównania spostrzeżeniami tutejszego c. k. obserwatoryum astronomicznego (por. »1900. Resultate der an der k. k. Sternwarte in Krakau angestellten meteorologischen Beobachtungen. Krakau 1901. Universitäts-Buchdruckerei«.) 8-o str. 4.

Poniżej umieszczone wyniki spostrzeżeń zawierają:

1. *Najwyższe i najniższe* obserwowane ciepłoty powietrza z wykazem dni ich pojawu.

2. *Średnie miesięczne i roczne* ciepłoty zredukowane do 24-godzinnej (według wskazówek tutejszego obserwatoryum z dnia 24 marca 1901 r.).

3. *Średnie miesięczne i roczne* stanu zachmurzenia nieba według skali od 0·0 (niebo całkiem pogodne) do 10·0 (niebo całkiem zachmurzone).

4. *Miesięczne i roczne* sumy opadu atmosferycznego w milimetrach (czyli, co na jedno wychodzi, w litrach na metr kwadratowy).

5. Obszerniejsze daty co do stosunków meteorologicznych Zakopanego w miejscu, gdzie się mieści muzeum tatrzańskie subwencyonowane przez Tow. Tatrz.

Szanownym Panom Obserwatorom wynurzamy tutaj serdeczne podziękowanie za ich gorliwe współdziałanie w zbadaniu stosunków meteorologicznych naszego kraju, jak niemniej Szanownemu Zarządowi tutejszego obserwatoryum za życzliwe poparcie naszych usiłowań w powyższym kierunku.

W Krakowie d. 17 czerwca, 1901 r.

Leopold Świerz.

Najwyższa obserwowana ciepłota miesiąca w r. 1900 w stopniach Celsiusza.

Miesiąc	Białka 7, 1, 9.	Brzegi (Wodos. Mick.) 7, 2, 9.	Chrzanów 7, 1, 9.	Demnia 7, 2, 7.	Jaćmierz 7, 1, 9.	Klikuszowa 7, 2, 9.	Kosów 7, 1, 9.	Kościelisko 7, 1, 7.	Kraków 6,2,10.
	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Styczeń	+ 8.0 27	+ 6.8 3	+ 4.2 1	+10.4 4	+ 8.0 3	+ 4.0 4	+11.3 24	+ 7.1 5	+ 6.5 25
Luty	7.9 27	9.6 26	16.3 27	16.0 26	14.6 26	9.4 27	12.2 12	11.2 28	16.8 27
Marzec	11.0 28	6.8 18, 28	11.0 28	13.6 28	14.0 18, 28	10.2 28	13.6 28	10.0 20	14.0 28
Kwiecień	17.0 16	14.0 30	18.4 16	22.0 21	19.4 22	17.2 22	23.4 22	—	21.4 16
Maj	—	—	24.0 8 i 24	27.4 27	28.1 27	21.0 26	28.0 27	—	25.2 26
Czerwiec	—	—	30.2 7	29.4 4	29.2 5	24.8 7	30.0 5	—	28.5 5
Lipiec	—	—	—	33.2 4	29.9 4	30.0 3	34.4 4	—	34.0 4
Sierpień	-	—	—	31.0 24	27.4 24	26.4 24	32.8 26	—	30.0 24
Wrzesień	—	—	—	26.4 20	25.6 30	23.6 29	27.8 26	—	25.8 30
Paździer.	—	—	—	26.8 1	26.0 3	23.8 3	28.6 1	—	26.7 3
Listopad	—	—	—	15.2 18	14.9 18	11.2 17	18.8 18	—	12.4 10, 22
Grudzień	—	5.6 19	—	5.4 18	5.2 20	3.8 18	19.0 19	—	8.4 18

Miesiąc	Maniowy 7, 2, 9.	Mikuliczyn 7, 1, 9.	Mogilany 7, 2, 7.	Myślenice 8, 2, 8.	Nowy-targ 7, 2. 9.	Osielec 7, 2, 9.	Rabka 7, 2, 9.	Zakopane (M. t.) 7,2,10.	Zakopane (Kaspr.) 7, 1, 9.	Zazadnia 7, 2, 9.
	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Styczeń	+ 5.8 5	+10.6 4	—	+ 9.2 4	+ 4.2 5	+ 5.9 3	+ 4.9 3	+ 6.3 5	+ 5.2 5	+ 5.4 30
Luty	11.2 27	16.0 27	15.0 27	14.2 27	9.6 27	14.7 26	10.2 27	9.6 27	10.0 27	12.0 27
Marzec	8.3 28	15.0 28	12.0 28	13.2 28	11.4 28	12.1 28	10.4 28	7.9 28	10.0 28	8.7 28
Kwiecień	19.6 16	19.0 22	19.2 22	22.4 22	18.4 30	19.5 30	14.9 30	15.3 16	16.8 16	16.2 30
Maj	25.8 23	24.6 27	25.0 23	28.6 26	23.4 26	23.8 23	20.9 26	18.9 26	20.0 26	20.5 23
Czerwiec	26.6 5	25.4 4	27.4 10	—	25.8 7	27.5 5	23.6 5	21.8 5	23.0 5	22.0 7
Lipiec	30.1 4	28.0 4, 7	30.1 26	—	30.6 4	31.1 4	28.1 4	27.1 4	26.4 4	28.5 4
Sierpień	25.8 8	25.4 27	28.7 24	—	24.6 24	27.6 24	24.3 24	23.4 24	23.4 24	23.4 24
Wrzesień	25.5 30	22.0 29	21.2 25	24.6 20, 28	21.8 30	25.3 30	21.9 30	20.5 30	21.0 29	21.4 30
Paździer.	24.2 3	23.8 1	24.9 4	25.6 1	22.4 2	24.0 3	27.9 1	20.0 3	20.0 2, 3	18.4 2, 10
Listopad	12.5 8, 18	14.4 17	14.3 17	—	9.8 20	13.4 9	11.4 21	10.2 18	10·6 17, 21	10.4 18
Grudzień	4.2 1	—	7.8 19	—	3.8 1	6.1 21	4.1 14	4.3 28	4.6 28	4.3 15

Najniższa obserwowana ciepłota miesiąca w r. 1900 w stopniach Celsiusza.

	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Styczeń	—15.0 13	—14.4 13	—12.0 13	—13.6 12	—12.8 13	—15.2 13	—17.8 23	—17.2 13	—14.6 13
Luty	—13.0 8	—13.2 16	—10.0 16	— 9.2 16	— 6.8 16	—12.0 23	— 7.2 20	—14.4 16	— 8.0 16
Marzec	—19.0 8	—18.2 4, 8	—11.4 4	- 20.0 9	—20.2 8	—19.6 8	—13.2 9	—17.1 3	—12.2 8
Kwiecień	— 5.1 4	— 8.6 2, 4	— 5.0 2	— 4.2 5	— 2.0 4	— 6.8 2	— 0.2 2, 3	—	— 4.4 2
Maj	—	—	+ 0.8 11	+ 0.2 11	— 1.2 11	— 2.4 11	+ 1.6 11, 12	—	— 0.2 11
Czerwiec	—	—	10.2 19	10.4 11	+10.2 19	+ 9.6 17, 18	11.4 19	—	+ 8.4 19
Lipiec	—	—	—	10.2 10	9.0 10	7.8 8	11.0 11	—	8.6 10
Sierpień	—	—	—	4.6 31	4.0 31	7.6 31	12.0 30	—	6.5 31
Wrzesień	—	—	—	2.2 18	6.5 22	6.2 22	8.0 21	—	5.8 8
Paździer.	—	—	—	— 0.4 27	— 0.6 21	— 1.0 26	— 1.8 27	—	— 1.0 26
Listopad	—	—	—	— 4.2 12	— 1.9 12	— 2.2 29	- 2.8 12	—	— 2.4 6
Grudzień	–	—12.0 31	—	- 9.2 25	— 7.8 3	—11.8 4	— 8.8 4	—	— 8.8 31

	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Styczeń	--15.0 13	—15.6 12	—16.4 13	—14.2 13	—13.6 13	—12.6 13	—13.2 13	—15.0 13	—16.0 13	—16.8 13
Luty	— 9.6 23	— 5.8 24	—14.0 16	—11.6 16	— 8.8 23	— 8.6 16	— 7.4 23	—11.5 16	—15.4 23	—16.5 16
Marzec	– 20.0 8	—24.0 9	—10.0 8	—12.2 8	—21.8 8	—19.8 8	—20.0 8	—18.4 8	—21.0 8	—20.6 8
Kwiecień	— 5.7 5	— 2.4 5	— 5.0 2	— 1.0 4	— 7.2 5	— 6.5 2	— 4.8 5	— 8.6 2	— 9.6 5	— 9.0 4
Maj	0.0 11	— 0.4 11	0.0 11	0.0 11	— 1.8 11	— 1.0 11	— 0.8 11	— 5.0 11	— 3.4 11	— 6.2 11
Czerwiec	+ 9.6 29	+ 8.0 19	12.8 19	—	+ 9.8 17,18,19	+ 9.2 19	+11.7 21	+ 6.7 19	6.8 13	6.0 13
Lipiec	9.3 10	9.0 10	8.2 10	—	9.0 9, 10	8.8 9, 10	9.9 10	5.7 10	6.4 10	6.0 8, 9
Sierpień	5.5 31	4.6 31	8.7 30	—	5.6 31	6.9 31	10.1 31	3.2 31	3.0 31	4.4 30
Wrzesień	5.2 22	5.0 5, 12	6.1 5	10.0 12	4.4 22 i 23	4.3 22	7.0 22	2.7 22	4.0 22	3.0 22
Paździer.	— 2.4 27	— 2.0 26	0.5 25	2.2 25	— 2.8 26	— 0.9 26	— 0.8 26	— 3.2 26	— 4.4 26	— 3.0 26
Listopad	— 1.4 15	— 7.0 12	— 3.7 27	—	— 1.8 15	— 0.4 28	— 1.9 23	— 6.8 28	— 5.4 28	— 7.2 28
Grudzień	—11.3 10	—	— 6.0 31	—	—10.0 4, 9	— 8.4 31	—10.0 31	—11.8 9	—12.0 9, 10	—12.8 31

Średnie miesięczne i roczne temperatury w r. 1900 w stopniach Celsiusza zredukowane.

Miesiąc	Białka	Brzegi (Wodos. Mick.)	Chrzanów	Demnia	Jaćmierz	Klikuszowa	Kosów	Kościelisko	Kraków
	7, 1, 9.	7, 2, 9.	7, 1, 9.	7, 2, 7.	7, 1, 9.	7, 2, 9.	7, 1, 9.	7, 1, 7.	6,2,10.
	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Styczeń	— 2.7	— 2.8	— 1.0	– 0.9	— 0.7	— 2.6	— 2.5	— 3.0	— 1.2
Luty	— 0.6	— 0.3	+ 2.1	+ 2.9	+ 2.9	— 0.3	+ 1.8	+ 0.2	+ 1.8
Marzec	— 2.6	— 3.6	— 0.1	— 1.6	— 0.6	– 2.8	— 0.8	— 3.2	0.1
Kwiecień	+ 4.8	+ 2.8	6.8	6.6	6.7	+ 4.4	+ 8.5	+ 2.3	7.2
Maj	—	—	11.9	11.9	12.1	9.8	14.3	—	12.5
Czerwiec	—	—	17.5	16.4	16.5	14.6	18.9	—	17.8
Lipiec	—	—	—	19.0	18.6	16.6	21.8	—	20.0
Sierpień	—	—	—	17.3	17.3	14.9	20.9	—	18.0
Wrzesień	—	—	—	12.6	13.8	12.3	15.4	—	14.6
Paździer.	—	—	—	9.2	9.0	7.1	11.5	—	9.2
Listopad	—	—	—	4.4	6.0	4.1	4.5	—	5.1
Grudzień	—	— 2.8	—	0.1	— 0.5	— 1.8	2.9	—	1.0
Średnia roczna	—	—	—	8.2	8.4	6.4	9.8	—	8.8

Miesiąc	Maniowy	Mikuliczyn	Mogilany	Myślenice	Nowytarg	Osielec	Rabka	Zakopane (M. t.)	Zakopane (Kaspr.)	Zazadnia
	7, 2, 9.	7, 1, 9.	7, 2, 7.	8, 2, 8.	7, 2, 9.	7, 2, 9.	7, 2, 9.	7,2,10.	7, 1, 9.	7, 2, 9.
	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Styczeń	— 2.0	– 1.4	—	— 0.4	— 2.1	— 0.8	— 1.6	— 2.9	— 2.5	— 3.2
Luty	+ 1.0	– 2.7	—	3.1	— 0.1	+ 2.1	+ 0.5	— 0.3	— 0.2	— 0.5
Marzec	— 1.7	– 2.3	— 1.4	0.9	— 2.7	— 1.0	— 1.7	— 3.5	— 3.2	— 3.8
Kwiecień	6.4	6.2	+ 5.2	6.5	+ 4.7	+ 5.8	+ 5.2	+ 2.8	+ 3.8	+ 2.8
Maj	11.9	11.8	11.0	11.8	10.2	10.5	10.5	8.3	9.2	8.1
Czerwiec	16.0	15.4	16.1	—	14.8	15.3	15.5	12.6	13.5	12.3
Lipiec	18.3	17.9	18.6	—	17.0	17.5	16.8	15.6	16.1	15.6
Sierpień	16.2	16.1	16.5	—	14.7	15.7	16.4	13.6	14.3	13.3
Wrzesień	13.2	11.8	12.3	15.1	11.3	13.3	13.2	9.8	11.0	10.4
Paździer.	7.7	8.7	8.3	10.2	6.5	8.2	8.1	5.4	5.8	5.1
Listopad	5.4	3.6	—	—	3.6	5.5	4.3	3.1	3.3	3.1
Grudzień	— 1.2	—	—	—	— 1.7	0.5	— 0.1	— 2.0	— 2.4	— 2.4
Średnia roczna	7.6	—	—	—	6.4	7.7	7.3	5.2	5.7	5.1

Średnie miesięczne i roczne stanu zachmurzenia nieba w r. 1900.

	Białka	Brzegi	Chrzanów	Demnia	Jaćmierz	Klikuszowa	Kosów	Kościelisko	Kraków
Styczeń	8.2	5.6	8.2	—	8.4	5.4	—	—	8.9
Luty	7.0	5.9	6.9	—	7.8	3.3	—	—	7.8
Marzec	6.5	5.1	6.3	—	6.7	4.8	—	—	7.5
Kwiecień	7.0	4.5	6.5	—	6.3	5.2	—	—	6.3
Maj	—	—	5.4	—	5.5	4.7	—	—	6.2
Czerwiec	—	—	4.0	—	5.5	4.6	—	—	5.1
Lipiec	—	—	—	—	5.5	4.3	—	—	5.2
Sierpień	—	—	—	—	4.6	4.4	—	—	5.5
Wrzesień	—	—	—	—	5.0	3.5	—	—	5.5
Paździer.	—	—	—	—	5.9	3.6	—	—	6.1
Listopad	—	—	—	—	6.6	3.6	—	—	7.5
Grudzień	—	4.7	—	—	7.8	4.1	—	—	6.9
Rok	—	—	—	—	6.3	4.3	—	—	6.5

	Maniowy	Mikuliczyn	Mogilany	Myślenice	Nowytarg	Osielec	Rabka	Zakopane (M. t.)	Zakopane (Kaspr.)	Zazadnia
Styczeń	4.7	7.8	—	8.1	4.2	7.7	8.1	7.3	6.7	7.8
Luty	6.8	6.5	—	6.7	6.3	6.6	7.5	6.6	6.1	7.1
Marzec	6.4	7.1	—	6.6	5.7	6.6	7.1	6.3	5.7	6.4
Kwiecień	6.5	7.7	—	5.8	5.9	6.0	6.4	6.4	5.4	6.2
Maj	6.0	6.7	—	5.8	5.4	6.0	6.6	6.2	5.7	5.6
Czerwiec	5.6	5.6	—	—	5.0	5.5	6.1	6.1	5.2	6.0
Lipiec	5.3	5.5	—	—	4.7	5.3	5.4	5.4	4.9	5.2
Sierpień	5.9	5.2	—	—	5.0	5.7	5.7	6.0	5.6	5.5
Wrzesień	5.3	4.3	—	4.1	4.4	5.4	5.2	4.8	4.3	4.6
Paździer.	6.0	5.7	—	6.0	4.8	5.6	6.5	5.0	4.5	5.3
Listopad	7.6	5.9	—	—	5.4	6.3	7.8	6.8	6.2	6.8
Grudzień	6.0	—	—	—	5.7	6.4	6.5	6.4	5.6	5.9
Rok	6.1	—	—	—	5.2	6.1	6.6	6.1	5.5	6.0

Miesięczne i roczne sumy opadu atmosferycznego w milimetrach.

Miesiąc	Białka	Brzegi (Wodos. Mick.)	Chrzanów	Demnia	Jaćmierz	Klikuszowa	Kosów	Kościelisko	Kraków	Maniowy	Mikuliczyn	Myślenice	Nowytarg	Osielec	Rabka	Zakopane (M. t.)	Zazadnia
Styczeń	48.3 16	46.7 13	58.3 17	24.4 18	29.2 12	33.2 12	31.4 12	49.4 16	50.55 20	43.6 15	26.2 11	28.7 11	42.5 14	40.3 19	42.6 14	43.1 19	38.7 15
Luty	29.8 18	51.4 16	57.1 11	22.7 13	42.5 9	20.9 6	15.0 7	36.2 16	47.65 19	20.2 9	6.5 4	47.4 13	21.2 7	39.0 16	25.4 11	43.5 16	19.7 11
Marzec	27.7 18	64.8 15	61.2 18	34.5 18	35.2 15	50.1 11	53.1 10	71.5 15	37.05 18	45.7 12	58.2 10	63.4 11	39.6 11	59.8 17	46.5 9	61.0 19	61.2 16
Kwiecień	35.8 14	47.7 10	31.1 15	48.8 18	32.7 10	27.1 11	52.3 9	88.5 12	23.20 15	29.5 12	56.6 12	—	30.3 10	22.8 14	25.2 10	48.4 13	77.3 16
Maj	—	—	37.0 11	90.8 16	50.1 14	90.0 14	85.4 12	137.9 14	55.25 11	101.1 15	95.1 15	—	75.6 17	99.2 15	86.6 15	102.1 17	121.3 15
Czerwiec	—	—	61.7 10	100.8 17	57.4 14	79.4 13	49.0 13	97.1 12	62.95 11	70.5 15	76.7 13	—	95.5 18	85.2 16	96.8 15	107.1 20	124.8 16
Lipiec	—	—	—	304.7 15	148.4 13	126.4 14	326.0 14	—	210.35 12	232.2 13	239.3 15	—	131.0 13	228.5 15	166.2 14	297.7 18	303.8 15
Sierpień	—	—	—	76.4 16	63.0 9	73.3 13	51.1 8	—	62.90 14	61.4 13	132.8 12	—	79.1 14	111.3 16	120.7 13	106.8 18	82.0 12
Wrzesień	—	—	—	47.8 9	28.0 11	28.1 5	40.3 7	—	34.20 10	31.7 9	52.4 8	44.0 8	41.1 11	57.8 12	39.9 9	52.1 10	59.3 11
Paździer.	—	—	—	102.2 23	61.6 12	57.0 10	33.8 10	—	71.85 21	66.0 15	62.0 10	62.8 11	74.3 15	90.8 18	65.3 14	91.5 11	63.0 9
Listopad	—	—	—	28.8 19	51.1 8	12.6 6	10.2 5	—	42.05 21	13.7 6	15.0 2	—	15.1 11	32.6 11	30.0 8	60.2 15	54.4 9
Grudzień	—	38.8 9	—	25.5 11	50.7 14	59.3 13	25.7 10	—	45.85 16	63.7 9	—	—	66.4 14	74.0 16	51.2 12	80.6 14	96.1 9
Suma roczna	—	—	—	907.4	649.9	657.4	773.3	—	743.85	779.3	—	—	711.7	941.3	796.4	1094.1	1101.6
Liczba dni z opad.	—	—	—	193	141	128	117	—	188	143	—	—	155	185	144	190	154

Zakopane. Muzeum tatrzańskie.

Miesiąc	Ciśnienie powietrza w mm. Średnia 7,2,10.	Max.	dnia	Min.	dnia	Prężność pary w mm.	Wilgotność w %	Sumy dni pogodnych	½ pogodn.	pochmur.	Sumy dni ze śniegiem	ze mgłą	z wiatrem halnym	z burzą	Kierunki wiatru w odsetkach N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	Cisza
Grudz. 1899	681.5	93.5	21	70.2	13	3.0	94.3	8	8	15	15	13	—	—	5	0	16	9	51	7	10	2	—
Stycz. 1900	79.9	91.0	20	66.1	30	3.3	95.2	8	3	20	10	16	—	—	11	7	37	2	16	10	16	1	—
Luty „	76.6	88.8	24	64.4	20	3.8	83.6	9	6	13	9	12	1	—	20	5	13	4	24	11	21	2	—
Marzec „	78.7	93.2	11	71.2	30	3.2	89.0	6	11	14	14	13	—	—	31	9	13	0	7	9	31	0	—
Kwiec. „	81.4	94.7	20	69.0	8	4.5	80.0	9	5	16	6	11	—	—	21	8	9	3	10	21	24	4	—
Maj „	82.2	88.8	22	73.8	9	6.3	76.7	8	5	18	4	10	1	1	29	7	13	6	20	8	14	3	—
Czerw. „	83.8	88.8	10 i 12	76.6	26	8.3	77.3	6	9	15	—	3	—	5	16	3	5	8	28	10	21	9	—
Lipiec „	85.3	91.9	16	77.8	7 i 8	10.4	80.3	9	8	14	—	9	1	5	31	8	13	5	8	6	23	6	—
Sierp. „	85.8	91.5	13	78.0	4	9.4	81.4	7	14	10	—	6	1	1	22	10	14	2	23	5	18	6	—
Wrzes. „	88.2	93.1	14	82.4	7	7.3	78.7	15	2	13	—	4	1	—	19	12	4	3	18	21	12	11	—
Paźdz. „	84.6	96.6	8	73.2	14	5.7	83.4	9	5	17	2	11	—	1	15	3	9	6	14	11	39	3	—
Listop. „	81.8	88.8	1 i 8	72.2	30	5.1	88.0	7	7	16	5	12	—	—	31	10	7	3	21	10	15	3	—
Grudz. „	82.9	92.2	14	69.3	1	3.7	92.7	12	3	16	10	15	—	—	9	1	1	0	9	57	17	6	—
Zima „	679.3	93.5	21/12	64.4	20/2	3.4	91.0	25	17	48	34	41	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wiosna „	80.8	94.7	20/4	69.0	8/4	4.7	81.9	23	21	48	24	34	1	1	–	—	—	—	—	—	—	—	—
Lato „	85.0	91.9	16/7	76.6	26/6	9.4	79.7	22	31	39	—	18	2	11	–	—	—	—	—	—	—	—	—
Jesień „	84.9	96.6	8/10	73.2	14/10	6.0	83.4	31	14	46	7	27	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Śred. rocz.	682.6	696.6	8/10	664.4	20/2	5.9	83.9	—	—	—	—	—	—	—	21.3	6.9	11.5	3·5	16.5	14.9	20.9	4.5	—
Sumy rocz.	—	—	—	—	—	—	—	105	78	182	60	122	5	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—

SPIS RZECZY
zawartych w tomie XXII.

I. DZIAŁ SPRAWOZDAWCZY.

II. DZIAŁ NAUKOWY.

PAMIĘTNIK TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

TOM XXIII